HISTORIA ECCLESIASTICA, VARIIS COLLOQUIIS DIGESTA,

UBI

PRO THEOLOGIÆ CANDIDATIS *RES PRAECIPUÆ, NON SOLUM AD Historiam, sed etiam ad Dogmata, Criticam, Chronologiam, & Ecclesiæ Disciplinam pertinentes, per breves Interrogationes, & Responsiones perstringuntur, & in præclaro ordine collocantur.*

TOMUS SECUNDUS,

COMPLECTENS

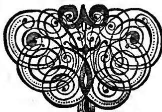
DUO ECCLESIÆ SÆCULA, QUINTUM ET SEXTUM;

AUCTORE

FR. IGNATIO HYACINTHO AMAT DE GRAVESON,

Sacræ Facultatis Parisiensis Doctore, & Collegii Casanatensis Theologo, Ord. Fratrum Præd.

EDITIO IN GERMANIA SECUNDA.

CUM PERMISSU SUPERIORUM.

Augustæ Vindelicorum & Græcii,

Sumptibus Fratrum VEITH, Anno MDCCXXVII.

PRÆFATIO
HISTORIÆ ECCLESIASTICÆ
Studioſò Lectori neceſſaria.

ISTORIAM duorum Eccleſiæ ſæculorum, quinti videlicèt & ſexti, deſcribendam adgredimur, unius quidem Tomi anguſtiis comprehenſam, nullo tamen rerum magnitudinis detrimento, nullâ veritatis factâ injuriâ. Lectoris curioſi & Hiſtoriæ Eccleſiaſticæ ſtudioſi votis pro viribus facere ſatis ſtuduimus. Delectabit ſiquidem curioſi Lectoris animum inſolentia eventuum, qui ſæculo quinto contigerunt, nimirùm Occidentis Imperii extinctio, varia Regnorum exordia, *Turcelingorum* ſub *Odoacro*, & *Oſtrogothorum* ſub *Theodorico* in Italia; *Francorum* & *Burgundionum* in Galliis, *Wiſigothorum* in Hiſpaniis, *Anglorum* in Britanniæ Inſula; *Vandalorum* in Africa, Ad has Occidentalis Imperii, Regnorumque permutationes accedunt diuturna bella, quæ duo perfidi & ambitioſi homines, *Rufinus* Tutor *Arcadii* Imperatoris Orientis, & *Stilico* Tutor *Honorii* Imperatoris Occidentis concitârunt adversùs duos illos Imperatores, quos adhuc pupillos eorum fidei ac curæ *Theodoſius* Imperator propediem moriturus commiſerat Tot funeſta bella excipiunt variæ turbæ in Eccleſia excitatæ ab Imperatoribus Orientis *Zenone*, & *Anaſtaſio*, quorum primus promulgato ſuo Edicto, quod *Heneticon* appellatur, univerſam perturbavit Eccleſiam; alter verò Eutychianæ Hæreſis fautor inter præcipuos Eccleſiæ hoſtes jure optimo annumeratur. Hinc multæ manârunt perſecutiones, quibus ſub finem quinti, & initium ſexti ſæculi afflicta fuit Eccleſia, maximè, cùm id temporis nulli in toto Orbe Principes eſſent, excepto *Clodoveo* Galliarum Rege, qui Catholicam Fidem profiterentur. *Anaſtaſius* quippè Orientis Imperator Eutychianæ Hæreſi, ut mox diximus, apertè favebat; *Theodoricus* Italiæ Rex, necnon *Alaricus* Wiſigothorum Rex, qui Hiſpaniæ & parti Galliæ dominabatur; Rex quoque Burgundionum, & Rex Vandalorum in Africa in luto Arianæ Hæreſeos hærebant, cæterarum verò Orbis gentium Reges denſiſſimis Idololatriæ tenebris erant immerſi.

Verùm, quemadmodum tot variorum eventuum narratio curioſi Lectoris animum oblectabit, ità non minorem, ut ſperò, voluptatem percipiet Hiſtoriæ Eccleſiaſticæ ſtudioſus Lector, dùm percurret Hiſtoriam Hæreſum Neſtorianorum, Eutychianorum, Pelagianorum & Semipelagianorum, quæ in quinto ſæculo emerſerunt, diuque Eccleſiam infeſtârunt; dum perluſtrabit Concilia, in quibus aut prædictæ Hæreſes proſcriptæ ſunt, aut collapſa Eccleſiæ Diſciplina fuit inſtaurata; dum inſuper expendet famoſam illam ac celebrem controverſiam *de tribus Capitulis*, quæ in ſexto ſæculo multas in Eccleſia excitavit tragœdias, & quâ nulla ab ipſo Chriſtiani nominis exordio fideles inter ſeſe concertatio tenuit aut partium diſſidentium ardore pertinacior, aut controverſæ quæſtionis ſubli-

mitate dignior, aut eventuum varietate feracior; dum postremò originem dissensionis, quæ occasione doctrinæ Origenis extitit S. Joannem Chrysostomum inter & S. Epiphanium, S. Hieronymum & Joannem Antistitem Hierosolymitanum perspectam habebit, scietque genuina Opera accurato Criterio discernere à dubiis & spuriis Sanctorum Patrum, qui in quinto & sexto Ecclesiæ sæculis floruerunt, quique in rei Orthodoxæ tutelam vigilantissime excubantes contra insurgentium Hæreticorum impetus impavidi steterunt, & serpentes eorum errores doctissimis suis lucubrationibus confutârunt. Hos inter Sanctos Patres præfulget potissimùm *S. Augustinus*, qui post prostratos Arianos, Manichæos & Donatistas, Pelagianorum & Semipelagianorum Hæresim per viginti annorum spatium Herculeo labore & adamantino pectore oppugnavit, eamque tandem tot annorum diuturnitate roboratam, tot instar hydræ redivivam cladibus, tot superbam exitiis, tot locis longè lateque diffusam debellavit, vicit, profligavit, atque ad medicinalis Christi Servatoris nostri ad singulos pietatis actus necessitatem defendendam invicta arma posteris suppeditavit, sicut testatur *S. Fulgentius* lib. 2. *de verit. Prædest. & Gratiæ* his verbis: *Turris fortitudinis ipsam gratiam tenens, & exindè cunctas hostium machinationes telorum cœlestis juvaminis virtute confringens* (Augustinus) *non solùm ipse de hoste victoriam referens triumphavit, quin etiam posteris certandi & vincendi ordinem, si quandò victa pravitas recidivo ausu infandum caput erigere nitetur, ostendit.* In his, inquam, & aliis id genus perdiscendis, sicut & in lectitandis gestis Summorum Pontificum, qui sæculis quinto & sexto Ecclesiam sanctissimè rexerunt, atque demùm in comparanda notitia Doctrinæ, Disciplinæ & Moralis Christianæ, quæ in istis duobus sæculis viguerunt, non parùm voluptatis à Lectore Historiæ Ecclesiasticæ studioso perceptum iri certissimè confido. Quapropter necessum non est, ut ei jam sponte currenti calcaria addam, sed solùm velim, ut duo hìc breviter observet, quorum notitia ad uberiorem dilucidationem rerum, quas deinceps dicturi sumus, apprimè necessaria est.

In primis, cùm in Historia quinti & sexti Ecclesiæ sæculorum sæpè de *Diptychis Ecclesiasticis* mentio occurrat, præsertim occasione *Acacii* Patriarchæ Constantinopolitani Hæresi Eutychianæ clàm addicti, cujus nomen Romani Pontifices è Diptychis Ecclesiasticis eraserunt, nec pacem Ecclesiæ Orientali concesserunt, nisi postquam ipsamet tandem consensisset, ut *Acacii* cæterorumque ejus sequacium infausta nomina ex Græcarum Ecclesiarum Diptychis oblitterarentur; præstat, ut in antecessum paucis hìc exponamus, quid Diptychorum Ecclesiasticorum nomine intelligendum veniat, & quis eorum in sacris usus fuerit?

Diptycha itaque Ecclesiastica nihil aliud erant, quàm membranacei, seu chartacei Codices, in quibus nomina Episcoporum, & aliorum Catholicæ Ecclesiæ Fidelium inscripta, & in hoc distinguebantur à prophanis Diptychis, quibus novi Consulis nomen aureis characteribus singulis annis scribebatur, quod Diptycha profana, seu Consularia, essent Tabulæ non membranaceæ, sed eburneæ, ut

colligitur

colligitur ex Codice Theodosiano, ubi extat Rescriptum ab Imperatoribus *Valentiniano*, & *Theodosio* datum anno CCCLXXXIV. his verbis conceptum: *Illud etiam Constitutione solidamus, ut, exceptis Consulibus ordinariis, nulli prorsùs alteri auream sportulam, Diptycha ex ebore edendi facultas sit. Cùm publica celebrantur officia, sit sportulis nummus argenteus, alia materia Diptychis.* Hæc prophana, seu Consularia Diptycha non uno loco inter antiquissima Cimelia inventa publicavit *Alexander Withelmius*, eaque perdocto Commentario illustravit. Porrò, ex his prophanis,seu Consularibus Diptychis, ut optimè observat Card. *Norisius* in *Dissertatione Historica de Synodo V.* capite quinto, Catalogi, in quibus Episcoporum, aliorumque fidelium erant inscripta nomina, *Diptychorum* nomen deinceps mutuari cœperunt, & Consularia Diptycha postea sacra & Ecclesiastica evaserunt, quæ licèt, ut mox diximus,eburnea non essent, sed tantùm membranæ quædam has tamen membranas coopertoriis, seu operculis eboreis, vel alterius pretiosæ materiæ tegumentis inclusas fuisse indicat *Fortunatus* lib. 10. carm. 7. de Natalitio die S. Martini Turonensis ad *Childebertum* Galliarum Regem, ubi ait:

Nomina vestra legant Patriarchis atque Prophetis,
Cui hodie in Templo Diptychus edit ebur.

Ecclesiastica Diptycha alia erant *Viventium*, alia *Mortuorum*; nam diversis libris eorum nomina scribebantur. Id liquidò patet ex litteris *Attici* Patriarchæ Constantinopolitani ad *Cyrillum* Patriarcham Alexandrinum de restituto Diptychis Ecclesiasticis Sancti Chrysostomi nomine, ubi hæc scribit: *Mentio namque ejus* (seu Chrysostomi) *sit cum Defunctis non solùm Episcopis, sed & Presbyteris, Diaconis, & Laicis ipsis, mulieribusque, &c. Magna est enim inter Defunctos & Superstites differentia, ut etiam libri propter differentem eorum, quorum memoria conservatur, statum discreti sint.* Ex quibus verbis duo comperta habemus: Primum est, quod alia essent Ecclesiastica Diptycha Viventium, alia Mortuorum. Alterum est, quod ejusmodi Diptycha tàm sacrorum Ministrorum, quàm Laicorum, immò & mulierum nomina complecterentur. Inde tamen colligi haud debet, omnia nomina promiscuè & indiscriminatim in hisce Diptychis fuisse inscripta, sed in una pagina Episcopi, in alia Presbyteri, in altera Diaconi, atque ita diversis etiam Laici ac fœminæ Diptychis consignabantur, Doctissimus Card. *Bona* lib. 2. *Rerum Liturgicarum* cap. XII. ait, tria fuisse genera Diptychorum, sive Tabularum, quibus nomina in singulis Ecclesiis inscribebantur. Primum erat peculiare *Episcoporum*, eorum præsertim, qui illam Ecclesiam rexerant, dummodò probitate suâ ac sanctis moribus claruissent. Alterum erat *Vivorum*, in quibus eorum nomina descripta erant, qui adhuc viventes dignitate aliquâ, vel beneficiis illi Ecclesiæ collatis, vel alio titulo benè meriti erant. In his secundi generis Diptychis primo loco Romanus Pontifex, tum alii Patriarchæ, & proprius Antistes, ac reliqui Clero adscripti recensebantur: posteà Imperator, Principes, Magistratus & Populus fidelis. Tertium genus Diptychorum erat *Mortuorum*, qui in Catholica communione decesserant, & vel Principatu temporali, vel dignitate Episcopali, vel aliis in Ecclesiam meritis ac beneficiis

 specta-

ſpectabiles fuerant, dum eſſent in vivis. Præter hæc tria Diptychorum genera, alia, teſte eodem Cardinali *Bona*, erant Diptycha, ſeu Tabulæ, quibus inſcripta erant nomina eorum, qui ad Baptiſmum accedebant.

In ſumma veneratione apud Fideles erant Diptycha Eccleſiaſtica, quippè quæ in ſacro-ſancto Myſterio exponebantur, & poſtquam Diaconus, ut legitur in liturgiis Sanctorum Baſilii & Chryſoſtomi, ea thure ſuffierat, alta voce in ambone illa recitabat, non tamen omnia Fidelium tam vivorum, quàm mortuorum in Diptychis inſcripta legebat, (ut quibuſdam Scriptoribus perperàm viſum eſt. Ad eam ſiquidem tot nominum recitationem, potiſſimùm poſt fidem jam propagatam, & extirpatam Idololatriam, nec menſes, nec anni ſuffeciſſent, maximè in Civitatibus, quæ innumerabilem populi multitudinem continebant) ſed delectus habebatur, & in Diptychis tam viventium, quàm in Domino dormientium, quæ publicè à Diacono in ambone legebantur, eorum tantùm nomina recitabantur, qui inter cæteros aliquâ ſpeciali notâ præeminebant, factâ de reliquis generali commemoratione. Hæc praxis legendi inter ſacram Synaxim Diptycha Eccleſiaſtica apertè colligitur ex Actis Synodi Conſtantinopolitanæ anno DXVIII. celebratæ. In his enim legitur, quod cùm populus conclamâſſet: *Diptycha amboni. Qui non loquitur, Manichæus eſt. Diptycha amboni*, Joannes Patriarcha populo ſatisfecit: *Poſt lectionem ſancti Evangelii ex more ſacrâ Miſsâ finitâ & januis clauſis* (Miſſa videlicet Catechumenorum, quibus poſt Evangelii recitationem extra Eccleſiam dimiſſis januæ claudebantur) *lectione juxtà conſuetudinem facta, tempore Diptychorum concurrit omnis multitudo cum magno ſilentio circum circa altare, & audiebat. Et cùm ſolùm lecta fuiſſent à Diacono prædictarum quatuor Synodorum, & ſanctæ memoriæ Archiepiſcoporum Euphemii, Macedonii, & Leonis nomina, voce magna univerſi clamaverunt: Gloria tibi Domine.* S. *Leonis* Papæ, necnon *Euphemii*, ac *Macedonii* urbis Conſtantinopolitanæ Antiſtitum nomina. *Anaſtaſius* Hæreticus Imperator è ſacris tabulis eraſerat, ſed eo mortuo die nona menſis Julii anni DXVIII. è veſtigio eorumdem Præſulum nomina ſacris Tabulis, ſeu Diptychis Eccleſiaſticis reſtituta ſunt. Eamdem praxim recitandi inter Miſſæ Sacrificium nomina in Diptychis inſcripta obſervandam præcipit Concilium Emeritenſe Canone 19. his verbis: *Proinde ſalubri deliberatione cenſemus, ut pro ſingulis quibuſque Eccleſiis, in quibus Presbyter juſſus fuerit per ſui Epiſcopi ordinationem præeſſe, pro ſingulis diebus Dominicis Sacrificium* DEO *procuret offerre, & eorum nomina, à quibus Eccleſias conſtat eſſe conſtructas, vel qui aliquid his ſanctis Eccleſiis videntur, aut viſi ſunt contuliſſe, ſi viventes in corpore ſint, ante altare recitentur tempore Miſſæ. Quod ſi ab hac luce diſceſſerint, nomina eorum cum fidelibus recitentur ſuo in ordine.* Denique, cavit ſemper Catholica Eccleſia, ne Sanctorum, & in communione Catholicæ Eccleſiæ defunctorum Epiſcoporum nomina è Diptychis Eccleſiaſticis expungerentur. Hæc namque expunctio pœna erat illis ſolis inflicta, qui vel à Fide Catholica defecerant, vel ob aliquod crimen à communione fidelium fuerant ſeparati. Hinc, ut oſtendemus in ſerie Hiſtoriæ Eccleſiæ ſæculorum quinti & ſexti, poſtquam

S. Chry-

S. Chrysostomus Patriarcha Constantinopolitanus factione *Eudoxiæ* Augustæ, & *Theophili* Patriarchæ Alexandrini in Conciliabulo ad *Quercum* coacto injustè damnatus, & Episcopatu fuisset dejectus, ejusque nomen è Diptychis Ecclesiasticis expunctum; Innocentius I. Pontifex Maximus Sancti illius Episcopi susceptâ discussâque causâ, injustum Conciliabuli Decretum abrogavit. atque in exilio defuncti Chrysostomi memoriam honorificè restitui curavit, nec aliter pax inter Orientis & Occidentis Ecclesias studiis hac in re divisas iniri potuit, nisi prius restituto in Ecclesiasticis Diptychis Chrysostomi nomine. Sed, versâ vice, postquam *Acacius* Patriarcha Constantinopolitanus Eutychianæ Hæresis fautor, sese in quinto sæculo ab Ecclesia Romana, facto Schismate, separâsset, omni studio connixi sunt Romani Pontifices *Gelasius Anastasius*, & *Symmachus*, ut perfidi *Acacii* jam demortui nomen ex Græcarum Ecclesiarum Diptychis omninò deleretur, idque tandem obtinuit *Hormisdas* Summus Pontifex à *Justino* religiosissimo Imperatore, sub quo sublatum fuit diuturnum Schisma, & pax Orientalem inter & Occidentalem Ecclesiam felicissimè restituta est, damnata duorum præcedentium Hæreticorum Imperatorum *Zenonis*, & *Anastasii* memoria, expunctisque sacris ex tabulis eorum simul & *Acacii*, cæterorumque ipsis adhærentium nominibus. Sed de materia, usu, & recitatione Diptychorum Ecclesiasticorum hæc indicasse sufficiat.

Alterum, quod in hac Præfatione Lector Historiæ Ecclesiasticæ studiosus accuratè velim observet, spectat quintam Synodum generalem in sexto sæculo, seu anno DLIII. celebratam, in qua non solùm damnata sunt *tria famosa Capitula*, videlicet scripta & persona *Theodori* Mopsuesteni Episcopi, scripta *Theodoreti* Cyri Antistitis contra XII Anathematismos S. Cyrilli Alexandrini, & Epistola *Ibæ* Edesseni Præsulis ad *Marim* Persam sed etiam confixus est *Origenes*. Plura quidem de hac quinta Synodo generali dicemus in Historia sexti Ecclesiæ sæculi, hìc tamen Lectorem necessariò præmuniendum esse duxi contra duos errores, in quos impegit *Petrus Halloixius* Leodiensis Scriptor in Apologia, quam edidit prò *Origene*. Enim verò, ut *Origenem* ab errore vindicaret ille Scriptor, ausus est asserere, quintam Synodum à Sede Apostolica non fuisse approbatam, *sed magis ab Ecclesia Catholica toleratam esse ac permissam, quàm grato animo admissam & receptam.* Addit etiam, hanc quintam Synodum nulla esse veneratione dignam: *Quomodò*, inquit, *Justiniani Conciliabulum instigante Diabolo concitatum & confectum, potest ulla veneratione esse dignum?* Secundo, pertendit idem Scriptor, *Origenem* non fuisse damnatum in quinta Synodo. Hos duos *Halloixii* errores, velut inaudita hactenus paradoxa, lato & perdocto calamo confutavit Card. *Norisius* in sua Dissertatione Historica *de quinta Synodo*. Quocircà, abundè hìc sufficiet duo contra Halloixium breviter probare, quæ absque temeritate negari, aut in dubium revocari haud possunt, videlicet quintam Synodum à Sede Apostolica fuisse approbatam, & tamquam Oecumenicam ab universa Ecclesia receptam. Secundò, *Origenem* in quinta Synodo fuisse reverà damnatum.

Et primò quidem mirari vehementer subit, qua fronte potuerit *Halloixius* asserere, quintam Synodum à Sede Apostolica non fuisse confirmatam, cùm innumera penè extent antiquitatis monumenta, queis ejus temeritas facili negotio revinci possit. Extat siquidem *Vigilii*

gilii Papæ *ad Eutychium Patriarcham Constantinopolitanum & ad præjacentem Synodum* Epistola, quam Illustrissimus *Petrus de Marca* Archipræsul Parisiensis è veteri Codice MS. Bibliothecæ Regiæ eruit, in qua *Vigilius* Papa disertè rescindit *Constitutum*, & alia, quæ pro trium Capitulorum defensione olim scripserat, vel gesserat. Eruditus etiam *Baluzius* in nova Collectione Conc. pag. 1551. invenit in veteri Codice MS. Bibliothecæ Colbertinæ *Constitutum* Vigilii Papæ pro damnatione trium Capitulorum, in quo Summus ille Pontifex fusè, doctèque tria Capitula explicat, refellit & damnat, tandemque concludit his verbis: *Quæcumque verò sive meo nomine, sive quorumlibet pro defensione memoratorum trium Capitulorum prolata fuerint, vel ubicumque reperta, præsentis nostri plenissimè constituti auctoritate evacuamus.* Nec solùm Vigilius Papa, abjecta priori sententia, tria Capitula proscripsit, & quintam Synodum approbavit, sed etiam eamdem Synodum, tamquàm Oecumenicam ab omnibus Fidelibus suscipiendam esse constanter profitentur *Vigilii* Papæ Successores. *Pelagius I.* in Epistola V. ad *Narsem* Romani exercitus Ducem quintam Synodum adversùs *tria Capitula* celebratam appellat *universalem Synodum*, & Venetiarum, Istriæque Episcopos, sed præsertim *Paulinum* Aquilejensem Caput factionis Schismaticorum, qui tria Capitula acriter defendebant, & quintam Synodum repudiabant, invocato sæcularium Potestatum auxilio coërceri & in ordinem redigi debere affirmat. *Pelagius II.* quintam Synodum Pontificiâ auctoritate itidem approbavit, ut videre est in ejus Epistola ad *Eliam* Aquilejensem, & Istriæ Episcopos ab Ecclesia Romana ob trium Capitulorum defensionem divulsos. *Sanctus Gregorius* Magnus Synodum quintam ceu Oecumenicam veneratus est, ut constat ex ejus Epistola ad *Joannem* Patriarcham Constantinopolitanum, ubi postquàm Sanctissimus ille Pontifex professus est, se sicut Evangelii quatuor libros, sic quatuor Concilia, videlicet Nicænum, Constantinopolitanum I. Ephesinum, & Chalcedonense suscipere ac venerari, confestim subdit: *Quintum Concilium pariter veneror, in quo Epistola, quæ Ibæ dicitur, erroris plena reprobatur: & Theodorus personam Mediatoris DEI & hominum in duabus subsistentiis separans, ad impietatis perfidiam cecidisse convincitur: scripta quoque Theodoreti, per quæ B. Cyrilli fides reprehenditur, ausu dementiæ prolata refutantur.* Martinus V. Pontifex Maximus in Concilio Lateranensi adversùs Monothelitas Secretario IV. legi jussit Concilii V. definitionem cum hac Epigraphe: *Definitio sanctæ quintæ Synodi.* Sed quid necesse est plures hanc in rem adducere Pontifices, cùm ex *libro Diurno Romanorum Pontificum* manifestò pateat; in professione fidei, quam recens electus Pontifex emittebat, quintam Synodum cum aliis quatuor Oecumenicis connumeratam & receptam fuisse: *Sancta quoque universalia Concilia, Nicænum, Constantinopolitanum, Ephesinum, Chalcedonense & secundum Constantinopolitanum, quod Justiniani piæ memoriæ Principis temporibus celebratum sit, usque ad unum apicem immutilata servare.* His momentis, quæ Conciliorum definitionibus & omnium fidelium consensu roborantur, sole clariùs evincitur, quintam Synodum contra tria Capitula convocatam, auctoritate Romanorum Pontificum fuisse approbatam, & tamquam Oecumenicam consensione universæ Ecclesiæ receptam, adeòque à temeritatis nota, ne quid graviùs dicam, nullo pacto excusari posse *Halloixium*; qui in contrariam abiit senten-

tiam

tiam, & quintam Synodum non erubuit appellare *Justiniani Conciliabulum instigante Diabolo confectum.*

Verum, ne quid hac in re dissimulare videar, ultrò quidem ac libens fateor, Hispaniarum Ecclesiæ Episcopos quintam Synodum statim non recepisse, eosque tamen communione semper conjunctos fuisse cum Romanis Pontificibus, aliisque Episcopis, qui eidem Synodo adhærebant. Sed contendo tamen, inde cum *Halloixio* colligi minimè debere, quintam Synodum nec Oecumenicam esse, nec à Sede Apostolica approbatam, aut eam salvâ & inculpatâ fide rejicere vel repudiare unicuique integrum fuisse. Ratio est, quia hunc Hispanorum dissensum Romani Pontifices prudenti quadam Oeconomiâ ad tempus dissimularunt, & tolerarunt, donec Hispani errorem facti dedocerentur, quo sibi falsò persuaserant, quintam Synodum esse Chalcedonensi contrariam. Eâ de causa ergà Catholicos & pacis Ecclesiasticæ amantes Antistites Hispanos silentio & dispensatione aliquandiu utendum Romani Pontifices existimarunt, maximè, cùm in quinta Synodo generali non de fide, sed de personis tantummodò actum esset, & aliundè reverentia, quam Sedi Apostolicæ deferebant Hispaniarum Episcopi, spem Ecclesiæ facerent maximam, foreut, errore facti propediem deposito, ad sententiam universæ Ecclesiæ accederent, & quintam Synodum amplecterentur. Hinc *Sanctus Gregorius Magnus* in Epistola ad *Constantium* Episcopum Mediolanensem, qui conabatur *Theodelindam* Longobardorum Reginam piissimam à defensoribus trium Capitulorum seductam ad Communionem Ecclesiæ reducere, prudentèr sic respondit: *Quod scripsistis, quia Epistolam meam Reginæ Theodelindæ minimè transmittere voluistis, pro eo, quod quinta Synodus in ea nominabatur, si eam exindè scandalizari posse credidistis, rectè factum est, ut minimè transmitteretur. Undè nunc ita facimus, sicut vobis placuit, ut quatuor Synodos solummodò laudaremus, & quintæ Synodi nullam mentionem faceremus.* Eâ Oeconomiâ, & prudenti dispensatione usus Sanctissimus ille Pontifex Reginam *Theodelindam*, & alios quàm plures Schismaticos, qui Synodum quintam esse contrariam Concilio Chalcedonensi perperàm autumabant, evulso eo dubio, quod eorum animis altè insidebat, ad Ecclesiæ communionem feliciter revocavit.

Exploso primo errore *Petri Halloixii*, asserentis quintam Synodum nec à Romanis Pontificibus approbatam, nec universæ Ecclesiæ consensu fuisse receptam; superest, ut paucis nunc refellam alium errorem, in quem lapsus est idem Scriptor in Apologia, quam pro *Origene* adornavit, ubi vanis & futilibus conjecturis capite decimo probandum suscipit, Origenem non fuisse damnatum in quinta Synodo, quia, inquit, in Actis quintæ Synodi nulla extat Origenis damnatio, nullum de hac Origenis damnatione apud Victorem Tunonensem, vel Facundum Hermianensem, Scriptores horumce temporum æquales & rerum gestarum testes apparet vestigium. Arriserat olim eadem sententia Illustrissimo *Danieli Huetio* Episcopo Abrincensi, sed re accuratiùs pensitatâ, ut ipsemet ait *lib.* 2. *Origenianorum* cap. 4. Sect. 3. num. 14. mutavit sententiam, & actam in quinta Synodo Origenis causam, ipsumque cum Asseclis damnatum & Anathemare confossum fuisse invictè probat multis argumentis, quorum præcipua hîc perstringere sufficiet. Primum petitur ex testimonio *Evagrii*, qui lib. 4. Historiæ Ecclesiasticæ

cap. 37. totius rei summam, & ipsa verba Anathematis in quinta Synodo in Origenem prolati refert, ipsumque sequitur totum Græcorum agmen, videlicet Auctor Chronici Alexandrini, Georgius Syncellus, Theophanes, Photius in libello de Synodis, Nilus Rhodius, & Anonymi duo, qui de Synodis quoque scripserunt, quosque in Canonici juris antiqu[illegible] Bibliothecam contulit *Henricus Justellus* vir clarissimus. His enim suffragantur Zonaras, Glycas, maximè verò Cedrenus, qui & Justiniani Imperatoris Epistolam repræsentat, in qua flagitat à Patribus quintæ Synodi, ut Origenem, Origenisque Gregales damnent, & Nicephorus, qui Anathematismos in quinta Synodo in Origenem vibratos recitat lib. 17. Hist. Eccles. cap. 28. Præterea, Cyrillus Monachus, qui Justiniani Imperatoris ævo claruit, & res in quinta Synodo gestas ignorare haud potuit, perspicuè docet, Origenem in ea damnatum fuisse, ut videre est in Vita, quam descripsit, *S. Euthymii* cap. 105. & in Vita *Sancti Sabæ* cap. ultimo. Denique Origenem confixum fuisse in quinta Synodo Generali testantur Patres Synodi sextæ generalis, Action. 17. & 18. Leo II. Romanus Pontifex in Epistola ad Constantinum Pogonatum Imperatorem, & ipse Constantinus Pogonatus in Edicto ad populum occiduas partes incolentes; quæ duæ Scriptiones inter Acta Concilii sexti generalis habentur, quibus addi possunt Synodus quinti-sexta Can. 1. Synodicæ litteræ *Theodori* Hierosolymitani, quæ recitatæ sunt Actione tertia Synodi septimæ, Epistola *Tarasii* Patriarchæ Constantinopolitani, totiusque adeò Synodi septimæ generalis, quæ extat Actione septimâ ejusdem Synodi, & Anastasius Bibliothecarius ad annum Justiniani Imperatoris vigesimum sextum. Certè tot luculenta testimonia Conciliorum, & clarissimorum Scriptorum qui disertis verbis asserunt, Origenem in quinta Synodo generali fuisse damnatum, rem extra omnem dubitationis aleam ponere debent, ita ut nemo prudens & sapiens Theologus contrà excipere, vel præscribere possit. Unde, justa de causa Eminentissimus Annalium Parens *Baronius* ad annum Christi CCLVI. invehitur in eos, qui pro Origene jam ab Ecclesia damnato Apologias concinnare præsumunt: *Miratus sum*, inquit, *post damnationem ejus ab Anastasio Papa Pontificiâ auctoritate inflictam, post ejusdem reprobationem in quinta Synodo pronunciatam, post tot antiquorum Patrum in ipsum conspirantes sententiam, adhuc recentiores quosdam ausos esse novas edere Apologias, & auctoritate Ecclesiæ Catholicæ judicatas sæpius controversias denuò temerè agitare.* Quid, amabo, dixisset doctissimus ille Cardinalis de *Petro Halloixio* acerrimo Origenis Vindice, qui non solùm ipsius vitam, virtutes & documenta libris quatuor fusissimè complexus est, ejusque doctrinam ab omni erroris labe totis ingenii sui viribus purgare ac vindicare studuit; sed, quod gravius est, ut faciliùs persuadere posset, Origenem in quinta Synodo non fuisse damnatum, non dubitavit asserere, Patres Conciliorum generalium sexti, & septimi, necnon antiquos Scriptores, qui Origenem in quinta Synodo proscriptum fuisse testantur, omnes ad unum errasse, eosque incidisse in Acta Synodi quintæ corrupta & adulterata. Hac in re sanè modestiam & reverentiam Sanctis Patribus debitam in *Halloixio* desiderare cogor, quam penitùs exuisse videtur.

At, inquit *Halloixius*, nulla in Actis quintæ Synodi Origenis extat damnatio, nec ullum de hac Origenis damnatione in V. Synodo

facti

facta apud Victorem Tunonensem, vel Facundum Hermianensem, Scriptores coævos, apparet vestigium. Falsò itaque asseritur, Origenem in quinta Synodo fuisse damnatum. Hoc est potissimùm Halloixii argumentum, quod certè utroque pede claudicat. Nam, præterquam quod merè negativum est, ac subindè, juxta Critices disciplinæ regulas, ad infirmanda locupletissima, quæ mox in medium produximus, testimonia, sat virium habere non potest, falsò præterea supponit, nullam in Actis quintæ Synodi extare damnationem Origenis. Quid enim, sodes, sibi volunt hæc verba, quibus *Theodorus* Cappadox Origenis Patronus probaturus, *Theodorum Mopsuestenum*, licet jam vitâ functum, posse jure ac meritò damnari, sic Collatione V. Patres Synodi quintæ allocutus est: *Et multos quidem etiam alios invenimus post mortem anathematizatos, necnon etiam Origenem ------ quod nunc & in ipso fecit & vestra Sanctitas, & Vigilius Papa religiosissimus antiquioris Romæ.* Fatente igitur Theodoro Cappadoce Origenistarum Principe à Synodo quinta & Vigilio Papa Origenes fuit damnatus. Quid etiam sibi vult Anathematismus undecimus in Collatione octava quintæ Synodi his verbis conceptus: *Si quis non anathematizat Arium, Eunomium, Macedonium, Apollinarium, Nestorium, Eutychem, Origenem, cum impiis eorum scriptis ------ talis Anathema sit.* Extat itaque in Actis quintæ Synodi, velit, nolit *Halloixius*, expressa Origenis damnatio. Sed, ut dem *Halloixio* nullam in Actis quintæ Synodi extare Origenis damnationem, indè tantùm sequitur, Acta quintæ Synodi ob suppressam illam Origenis damnationem fuisse truncata & mutilata, sive id Origenistarum fraude factum sit, ut non immeritò suspicatur Baronius, sive id contigerit propter nimiam festinationem eorum, qui Latinam interpretationem Actorum quintæ Synodi ad usum Vigilii Papæ & Occidentalium curarunt. Cùm enim illi interpretes totam Orientales inter & Occidentales controversiam in trium Capitulorum negotio versari animadvetterent, parùm curarunt de Origenis damnatione, quæ tum temporis unanimi consensu ab utraque Ecclesia facta & recepta fuerat, sed maxima festinatione Acta quintæ Synodi exscripserunt dumtaxàt, quantum ad ea, quæ trium Capitulorum proscriptionem spectabant, ut ea ad *Vigilium* Papam citò transmittere possent. Hinc Summi Pontifices *Pelagius I. Pelagius II. & Gregorius Magnus*, dum referunt Decreta quintæ Synodi generalis, meminêre dumtaxàt damnationis trium Capitulorum, nullâ de Origenis in ea Synodo damnatione factâ mentione, quia Acta quintæ Synodi, quæ initio in Occidentem delata fuerunt Latinè cum magna festinatione, ut diximus, exscripta, aliud omninò non continebant, quàm trium Capitulorum damnationem.

Plura non addam ad confutandam *Petri Halloixii*, qui à viris eruditis *Huetio*, *Norisio*, & *Alexandro* jure merito vapulat, singularem sententiam, quâ semel confutatâ, nullo negotio etiam refellitur alia opinio *Joannis Garnerii*, qui in *Dissertatione*, quam edidit *de quinta Synodo*, contendit nullam in ea habitam fuisse de doctrina Origenis cognitionem, sed tantùm in quadam alia Synodo Constantinopoli sub *Menna* hujus Civitatis Episcopo habita, quæ à veteribus *quintæ Synodi* nomine etiam appellata est, quæque quintam Synodum uni-

versalem aliquot annis præcessit. Hæc, inquam, *Garnerii* sententia non solùm ex his, quæ contra *Hallorxium* adduximus, locupletissimis testimoniis confutata manet, sed etiam validè refelli potest ex verbis, quæ leguntur in secunda Professione fidei, quæ habetur in libro diurno Romanorum Pontificum, ubi, postquam actum est de quatuor prioribus Synodis Oecumenicis, subnectitur: *Hæc igitur Sancta atque universalia quatuor Concilia, etiam sanctum quintum Concilium venerandum assecutum est, & sub pia memoria Justiniani Principe apud Constantinopolitanam Urbem est congregatum, cujus salutari consultu, unus esse de Sancta Trinitate Dominus Noster JESUS Christus veraciter prædicatus est &c. in hoc Origenes cum impiis discipulis & sequacibus, Didymo, & Evagrio, & qui Creatorem omnium Deum, & omnem rationalem ejus creaturam Gentilibus fabulis prosecuti sunt, æternæ sunt condemnationi submissi. In eo Theodorus Mopsuestenus Auctor Nestorii, paritèrque Diodorus &c. Cum his & Epistola, quæ Ibæ dicitur ad Marim Persam, & scripta Theodoreti adversus Beatissimum Cyrillum, cum condemnatione projecta sunt &c. inter hæc veneranda universalia quinque Concilia, etiam sanctum sextum Concilium universale prædicamus.* Quibus ex verbis manifestò patet, Origenem, ejusque Sectatores, *Justiniano* Imperatore, non tantùm in aliquo privato Concilio, ut contendit *Garnerius*, sed in quinta universali Synodo Constantinopoli celebratâ fuisse damnatos.

Hæc te, erudite Lector, in hac Præfatione præmonere necessarium esse duxi, quò videlicèt inter legendum ea, quæ in Historia quinti, & sexti Ecclesiæ sæculorum *de Diptychis*, & *de quinta Synodo* dicenda occurrent, actutùm intelligere posses. Nunc duo à te vicissim reposco. Primum est, ut pro me, qui Historiæ Ecclesiasticæ literarium mare immensum ac procellosum ingressus sum, Deum Opt. Max. roges, ut me in tam morosa & diuturna peregrinatione omnipotenti gratiâ suâ illuminet, dirigat, atque ad adoptatum portum felicitèr tandem perducat. Alterum est, ut huncce secundum Historiæ Ecclesiasticæ Tomum, in quo eamdem, quam in priori, methodum teneo, attento lubentique animo lectitare haud graveris. Et sanè, si te veteris Romæ Ruderum, Templorum, jamque vetustate exesarum statuarum adspectus magnopere delectet, quanto majori voluptate te afficere debent retroactorum sæculorum Ecclesiæ memoria, Sanctorum Martyrum trophæa, Summorum Pontificum, & Imperatorum Christianorum gesta, Episcoporum successiones, Hæresum Historia, Conciliorum Decreta, Sanctorum Patrum Doctrina, & antiquæ Ecclesiæ politia, morumque disciplina; *Hæ sunt*, inquit egregiè *Tertullianus* in libro de Spectaculis, *voluptates, hæc spectacula Christianorum Sancta, perpetua & gratuita. In his tibi ludos Circenses interpretare, cursus sæculi intuere, tempora labentia dinumera, metas consummationis expecta, societates Ecclesiarum defende, ad signum DEI suscitare, ad tubam Angeli erigere, ad Martyrii palmas gloriare.*

NOS

NOS FR. ANTONINUS CLOCHE,

Sacræ Theologiæ Professor, ac totius Ordinis Fratrum Prædicatorum humilis Magister Generalis & servus salutem.

TEnore præsentium nostrique auctoritate Officii licentiam facimus Reverendo admodum Patri Fratri *Ignatio Hyacintho Amat de Graveson*, in Sacra Facultate Parisiensi Doctori ac in Collegio Casanatensi Conventûs Sanctæ MARIÆ super Minervam de Urbe Theologo, Provinciæ nostræ Alumno, typis edendi Opus in plures Tomos distributum, cui titulus est: *Historia Ecclesiastica variis Colloquiis digesta, &c.* dummodò priùs approbatum fuerit à duobus Ordinis nostri in Theologia Magistris, & aliis servatis de jure servandis. In quorum fidem &c. Datum Romæ in Conventu nostro Sanctæ MARIÆ super Minervam die 8. Martii Anno 1717.

Fr. Antoninus Cloche,
Magister Ordinis.

Loco ✠ Sigilli.

Fr. Bernardus d' Arcet, Magister & Socius,
Registr. fol. 79.

TOmum istum alterum quinti & sexti Ecclesiæ sæculorum complectentem Historiam, à Viro Peritissimo & in sacris studiis summè exercitato Ignatio Hyacintho Amat de Graveson *sacræ Facultatis Parisiensis Doctore, & Collegii Casanatensis Theologo, Ordinis Prædicatorum, compositum, authoritate ac imperio Reverendissimi Patris Antonini Cloche totius Ordinis Fratrum Prædicatorum Magistri Generalis sedulò perlegi summa cum animi voluptate, magnoque ipsum rerum sacrarum studiosis adjumento esse posse censeo: nec dubito quotquot seposito partium studio pii & eruditi hoc Opus legerint, quin mihi assentiantur, multoque plura & majora hac mea testificatione sint bona hac in Historia Ecclesiastica reperturi: in ea quippè nemo non jure demirabitur stili candorem omnis fuci expertem, brevitatem cum rerum ubertate conjunctam, eruditionem reconditam, mirabilem gestorum colligationem, methodum facilem ac perspicuam, qua suo quæque ordine paucis perstringuntur, nè longioris studii spatio & decursu, vel nodis quæstionum alienarum intricatissimis, & vix aliud quàm temporis jacturam allaturis, juvenes Theologiæ candidati ab Historiæ Ecclesiasticæ cultu deterreantur. Cùm igitur Tomus ipse alter ab omni nævo contra Fidem, aut bonos mores erroris alienissimus sit, dignum illum censeo, qui publica luce donetur, & omnium teratur manibus. Datum Romæ in Conventu Minervitano Fratrum Prædicatorum die 25. Aprilis anni æræ Christianæ 1717.*

Fr. Antonius Bardon, Sac Facult. Parisiensis Doct. Theol. & Cathedr. Casanat. Ord. Præd.

J*Ussu Reverendissimi Patris Antonini Cloche Ordinis Prædicatorum Magistri Generalis, Tomum secundum Historiæ Ecclesiasticæ variis colloquiis digesta, ab admodum Reverendo Patre Fratre* Ignatio Hyacintho Amat de Graveson *sacræ Facultatis Parisiensis Doctore, & Collegii Casanatensis Theologo elaboratum accurate, ac diligenter perlustravi: de quo idem omninò, quod de primo ejusdem Operis Tomo, candidum judicium, ut lubens feram, me extimulant tum orthodoxa doctrina, uberiorque rerum Ecclesiasticarum peritia: cùm tersum dicendi genus, methodusq; sibi constans, quæ hic ubique resplendere, ubique micare comperio. Quamobrem, cùm primum doctissimi Auctoris de Historia Ecclesiastica volumen summo cum applausu ab Viris litteratis, & Historiæ Ecclesiasticæ studiosis exceptum sit, nullus dubito, quin hoc secundum, quod quintum & sextum Ecclesiæ sæculum complectitur, parem præstantissimo concinnatori famam apud æquos rerum æstimatores conciliet. Datum Romæ in Conventu Sanctæ MARIÆ super Minervam die 24. Maji anno 1717.*

Fr. Patricius Plonket Sacræ Facultatis Parisiensis Doctor, & Collegii Casanatensis Theologus, Ord. Præd.

IMPRIMATUR,

Si videbitur Reverendissimo Patri Magistro Sacri Palatii Apostolici.

N. Card. Caracciolus Pro-Vic.

b 3 APPRO-

APPROBATIO
Illustrissimi, & Reverendissimi Domini
JUSTI FONTANINI
A cubiculo honorario Sanctissimi D. N.
CLEMENTIS XI.

JUbente Reverendissimo Patre Fr. Gregorio Selleri Magistro Sacri Palatii Apostolici perlectus est liber inscriptus: *Historia Ecclesiastica variis Colloquiis digesta, &c.* nec in eo quicquam offendi, quod ejus editionem remorari posse videatur. Quare typis dignum censeo, tanquam opus tironibus perutile, quorum institutioni optimus & clarissimus auctor, pro singulari modestia sua, ab se elaboratum fuisse significat. Dabam Romæ die 13. Decembris anno Domini 1716.

Justus Fontaninus Abbas Sextensis.

IMPRIMATUR,

Fr. Gregorius Selleri Ordinis Prædicatorum Sacri Palatii Apostolici Magister.

INDEX
COLLOQUIORUM,
Quæ continentur in hoc primo Tomo.

COLLOQUIA
In Historiam Ecclesiasticam V. sæculi.

COLLOQUIA
In Historiam Ecclesiasticam VI. sæculi.

HISTO-

HISTORIA ECCLESIASTICA
V. Ecclesiæ Sæculi.
Variis Colloquiis digesta.

HIstoriam, & Disciplinam quinti Ecclesiæ sæculi ex Colloquiis explanabimus. Primum erit de statu Ecclesiæ sub Imperatoribus Christianis. Alterum de Hæretibus, quæ quinto sæculo emerserunt, & Ecclesiæ sinum lacerarunt. Tertium exhibebit seriem Episcoporum, qui præcipuas Ecclesiæ Sedes eodem sæculo tenuerunt. Quartum erit de Conciliis, quæ ad extirpandas Hæreses variis in locis fuerunt celebrata, & de nonnullis Factionibus, in quas distracti fuere quidam Catholici Episcopi. Quintum erit de Viris Illustribus, qui perdoctis Operibus quintum Ecclesiæ sæculum illustrârunt. Postremum explicabit Doctrinam, Moralem, & Disciplinam, quæ eodem sæculo quinto fuit observata.

COLLOQUIUM PRIMUM.

De statu Ecclesiæ in quinto sæculo sub Imperatoribus Christianis.

DISCIP. ECclesiam sub optimo, & religiosissimo Imperatore Theodosio Magno summâ pace potitam, planèque Idololatriam fuisse extinctam, memini te dixisse sub finem Colloquii primi in Historiam quarti Ecclesiæ sæculi, nunc qualis fuerit status Ecclesiæ sub aliis Imperatoribus, qui, post Theodosium Magnum, Imperium cùm Orientis, tum Occidentis rexerunt, scire desidero.

MAGIST. Mortuo Imperatore Theodosio sub Consulatu *Olybrii*, & *Probini*, hoc est, anno Christi CCCXCV. ante diem VI. Kalendas Februarias, filii ejus *Arcadius*, & *Honorius* Romani Imperii administrationem suscepêre, & *Arcadius* quidem Orientis, *Honorius* verò Occidentis Principatum obtinuit. Arcadii, & Honorii juvenili, & inexpertæ ætati, simulque & Imperio prospiciens Theodosius Magnus, duos, antequam moreretur, selegerat Duces prudentiâ & auctoritate conspicuos, quorum ductu, & consiliis utrumque regeretur Imperium: *Rufinum*, qui rebus Orientis, & *Stiliconem*, qui Occidentis rebus præesset. Sed inter Rufinum, hominem in Aquitania humili genere natum, & Stiliconem genere Vandalum utriusque Imperii administrum gravis exarsit invidia, magnaque fuit dissensio, quæ, ut mox dicemus, gravissimorum malorum tam in Oriente, quàm in Occidente causa, & origo fuit. *Arcadius* statim post obitum Theodosii patris sui *Eudoxiam* duxit uxorem, conciliante has nuptias *Eutropio* eunucho in odium Rufini æmuli sui, qui filiam suam Arcadio destinabat, ot Imperio, cui inhiabat, sublato Genero, potiretur. Varias leges sanctissimas adversùs tumultuantes Hæreticos emisit Arcadius, fuitque Optimus Princeps, mansuetus, pacis, & religionis amans, sed infelix. Tutor siquidem *Rufinus*, Principi, pupilloque infidus *Alaricum* Gothorum Ducem adivit, ut arma verteret in Arcadium, ejusque Imperium laceraret. Sed ut occultum fœdus, pravumque quod animo volvebat, consilium ad optatum exitum faciliùs perducere posset *Rufinus*, Græciæ Proconsulem sibi fidum designavit, & Thermopylarum angustias custodiendas viro itidem sibi addicto tradidit, ut eas ambo Barbaris advenientibus cederent. His fretus *Alaricus*, quasi jam victoriæ securus, è Thracia discessit, & in Macedoniam, Thessaliamque progressus est *interjectis omnibus exilio datis*, ùt scribit *Zosimus* lib. 5. ubi etiam narrat mala, quæ egit *Alaricus* in Bœotia, Attica, Megaride, Peloponeso, & in reliqua Græcia. Verùm spe sua delusos est *Alaricus*, quippè qui à *Gaina* homine bellicoso, quem *Stilico* Honorii fratris Arcadii Tutor cum valido Exercitu in Orientem misit, repulsus, victus, ac debellatus est, statimque à militibus, juxta mandatum Stiliconis, Rufinus trucidatus dignas admissis facinoribus pœnas luit. Ejus corpus ad ludibrium membratim discerptum est, Caput præfixum pilo, manus ita composita, ut pecuniam laxatis, aut contractis nervis recipere videretur. *Zosimus* citatus asserit,

Eutropium eunuchum Stiliconi addictissimum, qui post Rufini cædem maximâ apud Arcadium auctoritate pollebat: bonorum Rufini potissimam partem sibi vindicâsse. Sed cum *Eutropius* Consulatu simul, & Patritiatu ornatus, immensâ, præcipitique ambitione Imperium aucuparetur, omnibus dignitatibus exutus fuit die XII. Kalend. Feb. anni CCCXCIX. & è fastis, ac monumentis publicis abrasâ ejus memoriâ, in Cyprum Insulam ipse relegatus, & non multò post indè abductus, capite mulctatus est. ut testes sunt *Philostorgius* lib. 11. cap. 6. *Zosimus* lib. 5. aliique Scriptores. Supplicio quoque affecti sunt *Gildo*, qui sibi Africam usurpaverat, & *Gainas*, quem Imperium affectantem, & Arcadio Imperatori struentem insidias *Fravita* Gothus quidem, sed fidei præstitæ Arcadio observantissimus conserto prælio prostravit. Quâ victoriâ meruit *Fravita* Consulatum anno CCCCI. Obiit Arcadius Imperator Byzantii anno CCCCVIII. ætatis suæ 30. Imperii post patrem 13. Reliquit moriens filium suum Theodosium juniorem annos octo natum Imperii hæredem, illiusque Tutorem testamento instituit *Isdigerdem* Persarum Regem, eum enixè rogans, ut ad Imperium Theodosio asserendum potentiam suam omnem, providentiamque conferret, quod reverà magnanimo animo executus est *Isdigerdes* mittens *Antiochum* virum moribus egregium, & eximiæ eruditionis, qui pueri Principis curam haberet, ipseque, quamdiu vixit, Romanos pace beavit altissimâ, & Imperium Theodosio juniori conservavit.

D. Fuit ne tranquillius Occidentis Imperium sub *Honorio* fratre Arcadii?

M. Res Occidentis pessimo loco erant, atque fœdissima Imperii facies sub *Honorio* Principe negligente, ignavo, & à re bellica prorsùs alieno, eamdemque infaustam sortem nactus est *Honorius* in Occidente, quæ Arcadio ejus fratri contigit in Oriente. Nam sicut perfidus Rufinus Tutor Arcadii excitavit Alaricum Gothorum Regem, ut arma in Arcadium verteret; ita ambitiosus *Stilico* Tutor Honorii, & cui duas filias *Mariam*, & *Thermantiam*, quas è *Serena* uxore sua susceperat, in matrimonium dederat; eundem *Alaricum*, quem anno CCCCII. ad Pollentiam, quæ Civitas est in Liguria, devicerat; stimulavit ad pugnandum contra *Honorium*. Sed Alaricus perfidiam detestatus ingenti prælio Romanas acies profligavit, totam ferè devastavit Italiam, & Urbem Romam anno CCCCIX. ut multis argumentis evincit Cl. *Pagius* in sua Critica ad annum CCCCX. armis cepit, in prædam dedit, omnia penè ædificia incendit, & quasi torrens violentus solo æquavit, exceptis tamen Ecclesiis, quibus ille barbarus pepercit. *Attalum* Urbis Romæ Præfectum creavit Imperatorem, quem mox purpurâ, & Imperio exuit. Post captam Romam *Alaricus* in Siciliam transire volens, navibus tempestate disjectis, morbo periit, eique successit *Athaulphus*, qui Romam regressus, eam miserum in modum depopulatus est, indèque *Gallam Placidiam* Honorii Imperatoris sororem abductam ad Forum Cornelii, seu *Imolam*, duxit uxorem. Re ad Honorium pro veritate delata, jussit è vestigio Imperator, Proditorem Stiliconem, ejusque filium *Eucherium* Paganum, & apertum Christianæ Religionis hostem, unâ cum *Serena* hujus matre, & Stiliconis conjuge occidi. Eodem anno, quo Roma ab Alarico capta, ac direpta est, *Alani*, *Vandali*, & *Suevi* Hispanias occupârunt, qui jam anno CCCCVI. eodem promovente Stilicone, in Gallias irruentes, funestis cladibus eas cruentârant, quas S. Hieronymus Epist. XI. ad *Agerruchiam* viduam expressit his verbis: *Innumerabiles, & ferocissime nationes universas Gallias occupârunt. Quidquid inter Alpes, & Pirenaeorum est, quod Oceano, & Rheno includitur, Quadus, Vandalus Sarmata, Alani, Gepides, Heruli, Saxones, Burgundiones, Alemanni, & ò lugenda Respublica, hostes Pannonii vastaverunt. Etenim Assur venit cum illis. Maguntiacum nobilis quondam Civitas capta, atque subversa est, & in Ecclesia multa hominum millia trucidata. Vangiones longa obsidione deleti. Rhemorum Urbs prapotens, Ambiani, Atrebatos, extremique hominum Morini, Tornaces, Nemeta, Argentoratus, translati in Germaniam. Aquitania, Novemque Populorum, Lugdunensis, & Norbonensis Provincia, prater paucas Urbes, populata sunt cuncta.* Idem S. Doctor in Epistola ad *Heliodorum* de ejusmodi Barbarorum in Gallias incursionibus loquens, Matronas Nobiles, & Virgines Dei ludibrio habitas, Episcopos captos, Presbyteros, & Clericos interfectos, Ecclesias eversas, Equos ad Altaria stabulatos, Martyrum effossas reliquias, & alia similia commemorat, quibus Romanus Orbis ante Urbis Romæ excidium fuerat obrutus. Easdem calamitates, quibus id temporis afflicta est Gallia, *Salvianus* Presbyter Massiliensis, qui & ipse rebus præsentibus aderat, eleganter describit in lib. 6. *De Gubernatione Dei*. Si nomina eorum, qui in hac Barbarorum in Gallias irruptione Martyrium passi sunt, scire aveas, lege Commentarium Historicum de Persecutionis Vandalicæ ortu, progressu, & fine, quem doctissimus *P. Theodoricus Ruinart* Monachus Benedictinus attexuit ad Historiam persecutionis Vandalicæ quinque libris descriptam à *Victore Vitensi*. Gothi etiam anno 412. Rege *Athaulpho* Alarici successore, in Gallias irruperunt, ac multas calamitates in eas intulerunt, quas Cardinalis Baronius ex Prospero in Prologo libri de Providentia, & ex Paulino in Carmine Eucharistico accuratè refert, & explicat. Verùm Athaulphus Gothorum Rex à Patricio *Constantio* viro strenuo pressus, ut, relictâ Narbonâ, quam occupabat, Hispanias peteret, per quemdam Gothum apud Barcinonam inter familiares fabulas jugulatus fuit, sicut ait *Idacius* in Chronico. Athaulpho successit *Wallia*, qui pacem cum Romanis pepigit, *Attalum*, quem Alaricus Imperatorem creaverat, Honorio Imperatori tradidit, eidem Gallam Placidiam ejus sororem ab Athaulpho Gothorum Rege sibi connubio junctam reddidit, &, ut cum Romanis firmius percuteret fœdus, suscepit bellum adversùs Alanos in Lusitania, & Vandalos Silingos in Bætica, pollicitus Romanæ securitati periculum suum contra omnes Barbaros, qui Hispaniam invaserant, ut sibi pugnaret, Romanis vinceret. Honorius Imperator, pace inita cum Gothis, Attalum, quem Alaricus, captâ Româ, Imperatorem instituerat, in triumphum, revinctis post terga manibus, tractum, dexterâque abscissâ, Liparam relegavit; Placidiam verò sororem suam *Constantio* matrimonio

copu-

copulavit anno CCCCXVI. Hic ille *Constantius* est, qui Athaulphum Gothorum Regem Narbonâ, ut jam diximus, expulit, qui tyrannos *Gratianum* in Britannia, & *Constantinum* in Gallia profligavit, quique ob res, præclarè gestas consors Imperii factus est anno CCCCXXI. Sed *Constantini* Imperium dumtaxat degustavit, mortuus quippe est eodem anno, & imperavit menses circiter septem. Constantino tyranno in Galliis oppresso, ut jam dixi, à Constantio, tyrannidem arripuit *Constans* filius Constantini. Sed non melior fuit Constantis conditio. Hunc enim *Gerontius* Viennæ in Galliis interemit, in cujus locum substitutus est *Maximus*: at, cum paulo post *Gerontius* fuisset quoque à militibus occisus, purpurâ exutus *Maximus*, & ab Exercitu desertus in Hispaniam se recepit, ibique exulans obiit. Præter illos devictos tyrannos, *Jovinus* in Galliis, ejusque frater *Sebastianus*, qui Imperatores fuerant acclamati, confestim deleti sunt. Sublatus pariter est à *Marino* Duce Honorii *Heraclianus* Africæ Tyrannus, qui cum innumera classe ex Provincia solverat versus Italiam, ut eam omninò devastaret. Hic ille est *Heraclianus*, qui Stiliconem Ravennæ ad Ecclesiam confugientem ex Honorii Imperatoris mandato occidit, & eo facto Africam Provinciam cum comitiva promeritus fuerat, ut scribit *Zosimus*. His tandem superatis Tyrannis *Honorius* curru triumphali vectus Romam ingressus est, paceinque Italiæ reddidit. Sed paulò post Gothis Galliam iterum infestantibus concessere Romani, ut habitarent loca, quæ à Tolosa ad Oceanum usque interjacent. Mortuus est Honorius Ravennæ aquæ intercutis morbo anno CCCCXXIII. ætatis suæ 39. Imperii 28. de Catholica Religione benè meritus est, & Hæreticos, præcipuè Manichæos, Donatistas, & Pelagianos sanctissimis, ac severissimis coërcuit legibus. Sed sororem suam Placidiam, ex quo Constantius maritus ejus vita decesserat, perditè nimis amando Honorius, & os ejus assiduè deosculando, turpis apud multos consuetudinis suspicionem non effugit. Hic tamen amor in tantum brevi versus est odium, frequentibus jurgiis obfirmatum, ut Honorius Placidiam cum filiis suis in Orientem ablegaverit, paulò antequàm moreretur.

D. Recense, quæso, eadem serie Imperatores, qui in quinto Ecclesiæ sæculo post Arcadium summâ rerum in Oriente potiti sunt, & deinde progrediemur ad Imperatores Occidentis, ut nomina, & gesta illorum Imperatorum facilius memoriæ mandare possim.

M. *Theodosius* junior, seu II. Arcadii, & Eudoxiæ filius, à patre jam creatus Augustus imperavit in Oriente, vivente adhuc Honorio patruo suo Imperatore Occidentis. Sed mortuo Honorio anno CCCCXXIII. solus totum Imperium Romanum obtinuit. Acceperat à patre suo Arcadio, ut jam diximus, in tutorem Isdigerdem Persarum Regem; Imperium tamen consiliis *Anthemii* Præfecti Prætorio viri id temporis prudentissimi administravit. A *Pulcheria* sorore sua, quæ virginitatem Deo consecraverat, à tenera ætate institutus, tantùm in virtute, ac pietate profecit, ut brevi tempore evaserit religiosissimus Princeps, mansuetus, orationi & sacrorum librorum lectioni addictus, laborumque patientissimus. Anno ætatis suæ vigesimo Theodosius *Athenaidem* Leontii Atheniensis Philosophi filiam de consilio sororis suæ Pulcheriæ uxorem duxit, quam ab Attico Episcopo Constantinopolitano Baptismo initiatam nuncupavit *Eudoxiam*, quæ fœmina fuit eleganti corporis specie prædita, & in omni doctrinæ, & eloquentiæ genere exercitata. Ex ea Theodosius suscepit filiam dictam Eudoxiam, quæ postea Valentiniano III. Imperatori Occidentis nupsit. Leges sanctissimas tulit Theodosius contra Gentiles, Judæos, & Hæreticos. Concilium Generale Ephesinum, annuente Cælestino I. Romano Pontifice, convocavit. Rem litterariam promovit. Viros eruditos fovit. Episcopos, & Sacerdotes summoperè coluit. Diem Dominicam, Festosque dies Natalis Domini, Epiphaniæ, Paschatis, Pentecostes, & Apostolorum fœdari, ac violari vetuit Spectaculorum voluptate, aliasque saluberrimas leges promulgavit, quæ continentur in Codice, cujus editionem Clarissimis Juris consultis demandavit, quique ejus homine *Codex Theodosianus* etiamnum appellatur. *Valentinianum* consobrinum suum Cæsarem, & Augustum elegit, atque Occidentis partibus præfecit. Adversùs *Joannem*, qui mortuo, Honorio Occidentis Imperatore, tyrannidem arripuerat, misit *Ardaburium*, qui tempestate actus Ravennam pulsus est, & in Tyranni manus pervenit. Sed *Aspar* filius Ardaburii, per insigne Dei miraculum introductis Ravennam copiis, Tyrannum oppressit, ac patrem liberavit. Bellum contra Persas per Ardaburium feliciter gessit Theodosius, sed ab *Attila* Hunnorum Rege Thraciam, & Illyricum vastante innumeris damnis affectus annuo tributo pacem emere coactus est. Tandem obiit Theodosius junior Constantinopoli, sive ex morbo, sive ex lapsu ab equo, die vigesima octava mensis Julii anni CCCCL. ætatis suæ 48. Imperii ab obitu Honorii 27.

D. Quis in Imperio Orientis successit Theodosio juniori, quem filiam dumtaxat ex Eudoxia conjuge sua suscepisse narrâsti?

M. Mortuo Theodosio juniore, *Pulcheria* ejus soror, & Imperatoris Arcadii filia, conjugium suum, Imperiumque *Flavio Valerio Marciano* humili loco in Thracia nato, sed militiâ clarissimo obtulit, eâ tamen lege, ut pudicitiæ ejus vim non inferret, sed castam vivere pateretur. Annuit Marcianus, & Orientis Imperator salutatus est anno CCCCL. Pacem & justitiam impensè coluit, Christianis favit. Hæreticos acerrimè insectatus est, deditque operam, ut ad proscribendam grassantem Eutychianorum Hæresim Concilium Chalcedonense celebraretur. Tandem, cùm ad bellum adversùs Vandalos sese præpararet, obiit Constantinopoli die septima mensis Februarii anni CCCCLVI. anno ætatis suæ 65, Imperii circiter 7.

Post mortem Marciani ad Imperium evectus est *Leo* Thrax genere anno CCCCLVII. Princeps clementiâ, liberalitate, ac pietate inclytus, cui à Deipara fertur promissum Imperium ob charitatis officium, quod præstitit erga cæcum, cui visum etiam illius ministerio restituit B. Virgo; sicut testatur Nicephorus lib. 19. Hist. Eccles. cap. 15. Uxorem duxit Leo Augustus *Berinam*, seu *Verinam* sororem *Basilisci* Patritii Constantinopolitani, ex qua suscepit *Ariadnam*, & *Leontiam*. Gensericum Vandalorum Regem per Marcellinum, & Heraclium Duces suos non semel fudit

fudit, Barbarosque Sardiniâ expulit. Numerosissimam, potentissimamque classem adversùs Vandalos Africam infestantes anno CCCCLXVIII. instruxit, cui Basiliscum Verinæ Augustæ fratrem præfecit. Sed *Basiliscus* à Genserico, ut creditum est, pretio corruptus, turpissimè navali prælio victus est, totamque ferè classem amisit: anno tamen sequenti Leo Augustus, ut tantum dedecus Romano nomini inustum dilueret, cum Vandalis iterùm conflixit, eosque ita gloriosè devicit, ut Gensericus illorum Rex cum Romanis pacem inire coactus fuerit. Multas sacras Ædes, & inter alias Ecclesiam Dei-paræ *ad Fontem* dictam construxit Leo Augustus: Fidem, & Syňodum Chalcedonensem contra Hæreticos Eutychianos acerrimè tuitus est, Catholicos Episcopos coluit, & leges suâ pietate dignas tulit. Demùm anno CCCCLXXIV. morbo correptus Byzantii vitâ discessit anno Imperii sui decimo septimo, & *Leonem* filium Zenonis & Ariadnæ, quem obitui proximus Cæsarem renunciavit, Imperatorem reliquit. Sed *Leo* junior ægra valetudine vexatus decem tantùm menses cum Zenone patre suo Imperium obtinuit, & anno ætatis suæ 17. extinctus est, patrique suo Zenoni Imperium reliquit.

Zeno itaque cognomento *Isauricus*, quod ex Isauris Ciliciæ ignobili genere oriundus esset, à filio suo Leone juniore Imperator factus regnare cœpit in Oriente anno CCCCLXXIV. homo turpis facie, sed moribus turpior. Ab ipso Imperii sui exordio illecebris cupiditatum ita sese totum dedidit, ut nihil esset tam turpe & illicitum, quod impetum ejus cohiberet, ùt ait Evagrius lib. 3. cap. 1. quod Theophanes, & Zonaras confirmant, adduntque, eo imperante, subditos gravissima mala esse perpessos. *Basiliscus* Patricius Constantinopolitanus à *Verina* sorore sua Leonis senioris Augusti vidua instigatus, pulso Zenone, Imperium sibi usurpavit, sed cum Basiliscus nihilo meliorem Zenone se gereret, & Hæreticis Eutychianis apertè patrocinaretur, ab iisdem, à quibus fuerat acclamatus, Zeno revocatus est, & Tyrannum Basiliscum devicit Zeno restitutus Imperio promulgavit anno CCCCLXXXII. *Henoticon*, seu unitivum Edictum, quo sub specioso obtentu conciliandæ unitatis, Eutychianos citra suorum errorum ejurationem in Catholicam Ecclesiam suscipiendos esse præcepit. Denique, postquàm imperâsset annos 17. menses tres, obiit Byzantii anno CCCCXCI. ex fraude *Ariadna* uxoris suæ, quæ cùm vidisset Zenonem maritum suum ex immodica crapula prolapsum, jussit in sepulchrum deportari, ubi cum Zeno edormisset crapulam, excitatus quidem est, & clamores edidit, sed Ariadna vetuit de industria referari sepulchrum, quare ibidem Zeno devoratis sibi lacertis, & caligis miserè periit.

D. Necdum planè intelligo, quid sibi velit istud *Henoticon* Zenonis Imperatoris?

M. *Henoticon* Zenonis nihil aliud est, quàm unitivum Edictum, quod ille Imperator, suadente, vel dictante *Acacio* Constantinopolitano Episcopo, promulgavit, & ad Ægyptiacæ Diœceseos Antistites, Monachos, Plebemque Christianam direxit animo conciliandæ pacis, & procurandæ Ecclesiarum unitatis. In hoc Edicto non aliud Symbolum admittendum decernit Zeno, quàm Nicænum. Approbat duodecim S. Cyrilli Capitula, seu Anathematismos, Nestorium, & Eutychetem damnat Anathemate, sed de Dioscoro silet, ne Alexandrinos offenderet. Synodum Chalcedonensem, & Fidei defensionem in hac Synodo editam, necnon Epistolam S. Leonis Papæ ad Flavianum alto silentio premit, imò damnare audet hanc Sanctam Synodum, si expositæ in suo Edicto fidei contraria sit. Hujusmodi Zenonis Edictum, cùm fidei causæ haud parum noceret, & Eutychianis animos adderet, fuit ab omnibus Catholicis rejectum; tum quia non spectat ad Principes laicos quidquam decernere de fide, tum quia etiam Imperator Zeno definitionem fidei factam à Synodo Generali Chalcedonensi, & Epistolam S. Leonis ad Flavianum summo totius Synodi consensu receptam silentio premendo, intempestivâ œconomiâ plus æquo favebat Eutychianis, qui illas execrabantur. Quocircà, sicut *Ecthesim* Imperatoris Heraclii, ut dicemus in Colloquiis septimi sæculi, & *Typum* Constantis Imperatoris optimo jure rejecit Ecclesia ob suppressas *duarum operationum* voces, quibus Monothelitarum Hæresis jugulabatur, ita & *Henoticon* Zenonis Imp. explosit Ecclesia ob suppressam Concilii Generalis Chalcedonensis, & Epistolæ S. Leonis memoriam, obrutasque istas silentio voces *ex duabus, & in duabus naturis*, quibus prostrata jacebat Eutychiana Hæresis. Hinc, licèt Ecclesia pacis semper amans quadam œconomiâ usa sit erga Zenonem Imperatorem, quamdiu vixit, nec ejus Edictum disertè damnaverit, ne ipsius animum exacerbaret, & graviora indè mala, & Schismata orirentur, quæ sanare, ac compescere difficilè admodum fuisset, attamen, postquàm mortuus est Zeno Imperator, & pax Orientalem Ecclesiam inter & Latinam inita est sub Hormisdæ Pontificatu, & Imperio Justini senioris, nomen Zenonis Imperatoris summo totius Ecclesiæ consensu ex sacris Diptychis expunctum est.

D. Quem successorem in Imperio Orientis habuit *Zeno*?

M. *Zeno* successorem habuit sibi omninò similem, *Flavium Valerium Anastasium* è Macedoniæ Urbe *Dyrrachio* ortum, qui ope *Ariadnæ* viduæ Zenonis Imperatoris cùm adhuc in Silentiariorum schola militaret, Imperator factus est, & Ariadnam duxit uxorem. Zenonis decessoris sui *Henoticon* prorsùs secutus est Anastasius Imp. nihilque contra illud Edictum innovari voluit. Ex Regia Constantinopolitana Urbe ejecit *Euphemium*, deindè *Macedonium* Episcopos Catholicos, *Flavianum* etiam Orthodoxum Antistitem Antiochiâ expulit, & impium *Severum* Antiochenæ Ecclesiæ præfecit. Ad obitum usque suum Eutychianam Hæresim fovit & Ecclesias innumeris perturbationibus afflixit, quas Evagrius luculenter describit lib. 3. Hist. Eccles. cap. 30. Quapropter Anastasius Reipublicæ commodior fuit, quàm Ecclesiæ. *Longinum* fratrem Zenonis Imperatoris tumultuantem vicit, & occidit. Adversùs Isaurorum gentem bellum feliciter confecit. Saracenos & Persas Romani Imperii Provincias depopulantes coëgit, ut pacem cum Romanis inirent. *Vitalianum* Thracem Præfectum Provinciarum Septentrionalium nova molientem in ordinem redegit. Bulgaros, & Getas in Macedonia, cùm ferro vincere nequiret, donis, auróque

tóque repulit. Demùm *Anastasius*, postquàm in Oriente imperâsset annis 27. duobus mensibus & diebus viginti novem, inventus est in Cœnaculo mortuus anno DXVIII. creditúrque ictu fulminis interemptus. Ejus memoria toti Ecclesiæ execrabilis fuit, undè illum inter præcipuos Ecclesiæ hostes *Nicolaus I.* Summus Pontifex in Epistolà ad Michaëlem Imperatorem numerat: *Cogitate*, inquit, *quid Imperatores, qui persecuti sunt Ecclesiam DEI, & maxime Ecclesiam Romanam, id est, Nero, Diocletianus, Constantius Anastasius, & cæteri moris eorum pertulerunt, & ubi modò sint, attendite diligenter, & quantum sit in Ecclesia DEI execrabilis fama eorum, & nomen detestabile, sapienter advertite.* Sed de Imperatoribus Orientis, qui in quinto Ecclesiæ sæculo summâ rerum potiti sunt, satis hactenus dictum sit.

D. Quinam fuit status Imperii Occidentis in quinto Ecclesiæ sæculo.

M. Post Honorium Arcadii fratrem, qui, ut jam diximus, mortuo ejus patre Theodosio seniore, imperavit in Occidente, annis 27. deploratissimus fuit status Imperii Occidentalis, illudque omninò concidit in quinto Ecclesiæ sæculo. *Valentinianus* quippe III. Constantii Augusti, & Placidiæ sororis Honorii & Arcadii filius, qui anno CCCCXXV. habenas Imperii Occidentis moderari cœpit, Princeps fuit omnibus ferè vitiis, crudelitate præsertim, ac libidine inquinatus. Eo imperante, Vandali Africam, Genserico Duce, occupârunt. *Attila* Hunnorum Rex in Gallias irrupit anno CCCCLI. quem tamen Valentinianus, ductu *Aëtii* Romani Exercitus Ducis, & cum copiis Burgundionum, Francorum Alemannorum, & Gothorum, in Campis Catalaunicis, Gallicè, *Chaalons sur Marne*, devicit. Sed paulò post *Attila* vires, animosque resumens in Italiam irruit, quam fœdissimè devastavit. Aquilejam, Ticinum, Mediolanum, aliaque Æmiliæ, & Liguriæ oppida diripuit, donec ipsi ad Mincium amnem occurrente *S. Leone* Romano Pontifice, non tantùm Romæ, sed & universæ Provinciæ pepercit, & ad suas Pannonias reversus est anno CCCCLII. Interim *Valentinianus* Occidentis Imperator, post obitum matris suæ Placidiæ eximiæ pietatis fœminæ, in libidines effusus *Maximi* Senatoris uxorem constupravit, ob quam injuriam percitus ira ille Senator, eamque ulcisci volens, occultè Valentiniano Imperatori persuasit, ut *Aëtium* Romani Exercitus Ducem rerum gestarum gloriâ clarissimum per Sicariorum insidias interficeret. Plus æquo credulus Valentinianus, nec fraudem subodoratus, vanis suspicionibus fidem adhibens, nefarium istud consilium executioni mandavit, & Aëtium Imperii sui columen & protectorem manu sua in palatio interemit inconsultissimus Imperator. Tunc Aëtii milites sui Ducis, quem impensè amabant, necem ulciscuntur morte ipsius Valentiniani Imperatoris non sine dolo ejusdem *Maximi* Senatoris, qui protinus Imperium Occidentis occupavit, nuptiisque potitus est *Eudoxia* Augustæ Valentiniani Imperatoris viduæ. At non diu *Maximus* suæ proditionis crimen impunè tulit. Eudoxia siquidem, quam sibi uxorem duxerat, certa postmodum, Valentinianum maritum suum insidiis & operâ *Maximi* fuisse occisum, cùm esset magni animi fœmina, mortem Valentiniani ulcisci statuit. Undè *Gensericum* Vandalorum Regem in Africa regnantem in Italiam advocat. Eudoxiæ consiliis facilè aurem accommodavit Gensericus, oblatamque Italiæ, ac Urbis ipsius diripiendæ occasionem ambabus, ut ajunt, manibus arripiens, properè venit in Italiam, quæ ejus inexpectato adventu consternata est. *Maximus* verò terrore perculsus, & fugam meditatus laniatur à suis, atque in Tyberim demergitur, anno Imperii sui circiter secundo. Gensericus, Urbe capta, Leonis Pontificis oratione mitigatus, incendio, cædibus, & libidinibus abstinuit, sed omnes res sacras, profanasque Urbis, quæ immensæ erant, quatuordecim dierum direptione abstulit, multa captivorum millia in Africam abduxit, unà cum Eudoxia Augusta, & ambabus ejus filiabus, quarum unam, videlicèt *Eudoxiam* Hunerico filio suo conjugem dedit. Alteram verò, seu *Placidiam*, aliquanto post simul cum matre sua Eudoxia Augusta Constantinopolim misit. Hæc Romana clades à Vandalis illata contigit anno CCCCLV. tuncque defecit Imperii majestas in Occidente. Quamvis enim Imperatoris nomine per aliquot deinceps annos nonnulli in Occidente præfuerint, isti tamen pro illegitimis à plerisque recensentur. Et sanè suprà Imperii insignia & magni nominis umbram, nihil aliud ferè obtinuerunt.

D. Breviter expone, quo pacto majestas Imperii defecerit in Occidente, eosque recense, qui ad finem usque quinti Ecclesiæ sæculi Occidenti præfuerunt?

M. Ab anno CCCCLV. quo, ut jam diximus, *Maximus* occisus est, & in Tyberim projectus, usque ad annum CCCCLXXV. hi, qui Occidenti præfuerunt, vacuum Imperatoris nomen adhuc retinuerunt. Sed anno CCCCLXXV. mortuo *Augustulo*, Imperii quoque nomen penitùs in Occidente extinctum est. *Odoacer* siquidem Turcilingorum Rex Româ potitus anno CCCCLXXVI. Italiæ Regnum instituit. Ut autem plenam statùs Imperii Occidentalis notitiam habere possis, eos hic recensebo, qui ab anno CCCCLV. usque ad finem quinti Ecclesiæ sæculi Occidenti præfuerunt.

Sublato è vivis *Maximo* anno CCCCLV. *Flavius Mecilius Avitus* Arvernus patriâ, Senator tamen Romanus, & Galliarum Prætorio præfectus, à Senatu, & Populo Imperator Occidentis electus est, dum Legatum ageret apud Theodoricum Gothorum Regem anno CCCCLV. sed à *Ricimere* Barbarorum ductore propè Placentiam captus, privatam deinceps vitam agere coactus est, postquàm imperâsset mensès decem, & dies octo.

Avito successit *Flavius Julius Majorianus*, qui à Leone Orientis Imperatore Magister militum creatus, & ad Occidentis Imperium occupandum missus, propè Ravennam Imperator acclamatus est anno CCCCLVII. imperavit quatuor annis cum dimidio, & occisus est anno CCCCLXI. propè Dertonam, quæ nunc *Tortona* dicitur, in Liguria à *Ricimero* militiæ Duce, qui pro suo arbitrio Imperatores creabat, vel deponebat.

Interfecto Majoriano, *Libius Severus*, seu Severianus è Lucania oriundus invasit Occidentis Imperium anno CCCCLXI sed sublatus est Romæ per venenum à *Ricimero* an CCCCLXIV. Imperii sui quarto.

Post inter regnum à morte *Severi* duorum annorum, per quod tempus *Ricimerus* universa pro suo nutu in Occidente administrabat, *Anthemius* à Leone Imperatore Orientis Romam missus est, factusque Imperator, consentiente *Ricimero* anno CCCCLXVII. *Anthemius* Imperator, ut arctiùs sibi devinciret Ricimerum, filiam suam conjugem ei dedit. Sed non multò post ingratus *Ricimerus* insidias Socero suo struxit, eumdemque obsessum Romæ cepit, & occidit anno CCCCLXXII. cùm annos quinque, & menses aliquos imperâsset.

Post cædem Anthemii *Flavius Anicius Olybrius* à Ricimero Imperator renunciatus est anno CCCCLXXII. & eodem anno obiit Romæ, dubium, proprio ne fato, an violento, Imperii sui mense septimo, aut octavo.

Post Olybrium, *Glycerius* Senator Romanus Occidentis Imperator propè Ravennam factus est anno CCCCLXXIII. sed postquàm imperâsset uno anno, & quatuor circiter mensibus, à *Julio Nepote* solio dejectus Salonas pulsus est, ibidem dicitur fuisse consecratus Episcopus.

Julius Nepos Nepotiani filius, pulso, ut mox dixi, Glycerio, Purpuram assumpsit anno CCCCLXXIV. sed ab *Oreste* Gotho, cui Exercitus Præfecturam ipse demandaverat, exauctoratus est anno Imperii sui secundo ineunte.

Flavius Momylus Augustulus Orestis filius, ex patris auctoritate suffragiis militaribus Ravennæ factus est Imperator anno CCCCLXXV. Verùm, à *Nepotis* factione *Odoacer* Torcilingorum Rex in Italiam vocatus, ingentibus Barbarorum copiis *Orestem* Ticini obsedit, cepit, & coràm Exercitu ipsum, ejusque fratrem *Paulum* interfecit. *Augustulum* verò filium Orestis Imperio cedere coactum, in Castrum Lucullanum Campaniæ relegavit, anno primo Imperii necdum expleto. In hoc *Augustulo* Imperii nomen fuit in Occidente prorsùs abolitum anno CCCCLXXVI. *Coss. Fl. Basilisco II. & Armato*, utroque in Oriente creato. Sic enim habet Marcellinus in Chronico sub hujus anni Consulibus. *Hesperium Romana Gentis Imperium, quod septingentesimo Urbis conditæ anno primus Augustorum Octavianus Augustus tenere cœpit, cum hoc Augustulo periit.*

D. Jam observâsti, *Odoacrum* Turcilingorum Regem Româ potitum, Italiæ Regnum instituisse anno CCCCLXXVI. sed nondum exposuisti, quomodò & quandiù in Italia regnaverit *Odoacer*.

M. *Odoacer*, Italiâ subjugatâ, typho superbiæ non intumuit, sed potiùs summâ, quâ pollebat, potestate modestissimè usus, titulum Imperatoris suscipere detrectavit, nec alio, quàm Regis nomine donari voluit. Regnum *Rugorum* in Germania penitùs extinxit, & quamvis Arianus esset, nihil tamen in Religione innovavit. Regnavit septemdecim annis, sed anno Regni ipsius decimo quarto, anno Christi CCCCLXXXIX. *Theodoricus* Gothorum Rex, hortatu *Zenonis* Imperatoris Orientis, Italiam ingressus Odoacrum triplici conflictu superatum Ravennam fugere compulit, & post triennii obsidionem fraudulenta pactione delusum, ut scilicèt ambo communi auctoritate Italiam regerent, illum specie pacis ad convivium adhibitum Theodoricus interfecit anno CCCCXCIII. quo iniit Ostrogothorum in Italiâ Regnum, fixâ Ravennæ Regiâ Sede.

Theodoricus itaque Gothorum Rex, occiso Odoacro, solus in Italia regnavit, & quamvis Arianæ Hæresi addictus esset, Ecclesiæ tamen Jura sarta tecta conservavit. Schisma in electione Symmachi Romani Pontificis ortum auctoritate sua compescuit. Juris, & æqui fuit observantissimus, eumque multis laudibus efferunt Cassiodorus, & Ennodius Ticinensis. At Theodoricus præclara Regni sui initia turpiter fœdavit non solùm morte Boëtii, & Symmachi integerrimorum Senatorum, quos gladio sustulit, sed morte *Joannis* Romani Pontificis, quem in carcerem detrusit, ubi pædore, & fame interiit. Regnavit Theodoricus solus in Italia ab anno CCCCXCIII. usque ad annum DXXVI. Et hæc sunt, quæ pertinent ad statum Imperii cùm Orientis, tum Occidentis in quinto Ecclesiæ sæculo, in quo permultæ factæ sunt Regnorum permutationes, & exordia, *Francorum* videlicèt, & *Burgundionum* in Galliis; *Visigothorum* in Hispaniis, *Ostrogothorum* in Italia, *Anglorum* in Britanniæ Insula, *Vandalorum* in Africa.

D. In variis istis Regnorum permutationibus, & exordiis, fuitne tranquillus Ecclesiæ status, vel persecutionibus exagitatus.

M. Nullis generalibus, sed privatis dumtaxat persecutionibus Ecclesia in quinto sæculo exagitata fuit. *Isdigerdes* Persarum Rex, quem, ùt diximus, *Arcadius* Imperator moriens filii sui Theodosii junioris tutorem instituerat, anno decimo quarto Regni sui, hoc est, anno CCCCXIV. adversus Christianos Regni sui persecutionem movit. Persecutionis porrò ab eo suscitatæ, sicut scribit *Agathias* lib. 4. causam dedit *Abdias* Regiæ Persidis Episcopus, qui divino quidem zelo motus, at non ex rationis normâ usus Templum *Igni* consecratum succendit. Eo cognito, Rex erectas per totam Persidis Regionem Ecclesias everti jussit, Abdiam autem diversis afflixit tormentis. In qua persecutione, quæ ad quintum usque annum propagata est, plures, immò innumeri Martyres declarati sunt. Latentes siquidem Christianos per Urbes, & vicos Magi venatorum more insequebantur. Hæc Isdigerdis persecutio adversùs Christianos mota in ipsius morte, quæ contigit anno CCCCXX. non cessavit, sed mortuo Isdigerde Persarum Rege, *Vataranes* ejus filius persecutionem in Christianos continuavit. Martyrum in hac persecutione Persica, quæ ab anno CCCCXIV. usque ad annum CCCCXLIV. arsit, Acta non extant; eorum tamen in Auctoribus, qui hoc sæculo scripserunt, quædam supersunt vestigia. De hac persecutione legendi sunt Socrates lib. 7. Hist. Eccl. cap. 18. & Theodoretus lib. 5. Hist. Eccles. cap. 39.

Alia, sed atrociori persecutione *Gensericus* Arianus Vandalorum Rex Ecclesiam in Africa vexavit anno CCCCXXXVII. ùt fusè Baronius prosequitur ex Prospero in Chronico, & ex Epistola Antonini Constantinæ Civitatis Episcopi ad Arcadium quemdam à Genserico in exilium missum, quam integram refert doctissimus *P. Ruinart* in Historia de persecutione Vandalica. Suspicatus est Baronius hanc Epistolam Antonini Constantiniensis Episcopi diversam esse ab Epistola, quæ à Gennadio tribuitur *Honorato* Constantiniensi Episcopo. Sed *Honoratum*, & *Antoninum* Constantiniensem Episcopum, unum & eumdem

dem fuisse, qui *Antoninus Honoratus* appellabatur, consentiunt Clarissimi Scriptores *Ruinart*, & *Pagius*, aliique viri eruditi. In hac Genserici persecutione Ariani Basilicas in Africa sibi vindicârunt, Ecclesiarum opes diripuerunt, tantoque furore in Catholicos debacchati sunt, ut *Victor* Episcopus Vitensis cap. 13. l. 1. *de Persecutione Vandalica* testetur, illos Hæreticos irruisse in Catholicos, dum Paschalem solemnitatem peragebant, eosdemque incendisse, alios evaginatis ensibus in Ecclesiam intromisse, alios tecta occupâsse, & per fenestras Ecclesiæ sagittas emisisse, quarum unâ Lector, dum in pulpito *Alleluja* cantaret, in gutture transfixus est. *S. Isidorus* in Historia Vandalorum de Genserico eorum Rege sic loquitur: *Siciliam depradatus Panormum obsedit, Arianam pestilentiam per totam Africam intromittit, Sacerdotes Ecclesia pellit, Martyres plurimos efficit, & juxta Prophetiam Danielis, demutatis mysteriis Sanctorum Ecclesias Christi hostibus eradidit, nec jam divini cultus loca, sed suorum esse habitacula jussit.* Quin, & tredecim Provincias recenset Victor Vitensis cap. 17. libri mox à me laudati, quas Gensericus in hac persecutione afflixit. *Qua vero*, inquit, *in Hispania, in Italia, Dalmatia, Campania, Calabria, Apulia, Sicilia, Sardinia, Brutiis, Venetia, Lucania, Epira veteri, vel Hellada gesserit; melius ibi ipsi, qui passi sunt. miserabiliter lugendo narrabunt.* Hujus Vandalicæ persecutionis, quæ sub Genserico Rege sævit in Africa, barbariem *Possidius* in vita S. Augustini cap. 28. describit his verbis: *Omni saviens crudelitate, & atrocitate, cuncta qua potuit, expoliatione, cadibus, aliisque innumerabilibus, & infandis malis depopulata est, nulli sexui, nulli parcens atati, nec ipsis Dei Sacerdotibus, & Ministris, nec ipsis Ecclesiarum ornamentis, vel adificiis, Ecclesias Sacerdotibus, ac Ministris destitutas, Virginesque Sacras, & quosque continentes ubique dissipatos, & in his alios defecisse tormentis, alios in captivitate partita animi, & corporis integritate, ac fidei, malo more, & duro hostibus deservire. Hymnos, & laudes de Ecclesiis deperiisse, & adificia Ecclesiarum quamplurimis in locis ignibus concremata esse: Solemnia quoque, qua Deo debentur de propriis locis defecisse: Sacrificia ac Sacramenta divina, vel non quari, vel quarenti, qui tradat, non facilè reperiri: ipsosque Ecclesiarum Prapositos, & Clericos, qui fortè Dei beneficio, vel in eos non incurrerant, vel incurrentes evaserant, rebus omnibus expoliatos, atque nudatos, egentissimos mendicare, nec eis omnibus ad omnia, quibus fulciendi essent, subveniri posse &c.* Gensericus regnavit in Africa annos 37. obiitque anno CCCCLXXVII. Ei successit filius ejus *Hunnericus* Arianâ itidem Hæresi infectus, qui tamen, ut scribit sæpè citatus Victor Vitensis lib. 2. mitius & moderatiùs exordio Regni sui egit in Catholicos. Verùm, postquàm per quinque priores Regni sui annos in Manichæos, & in suos Arianos sævisset, tandem sub finem anni sexti Regni sui suum in Catholicos convertit furorem. Duo quippè feralia Edicta adversùs ipsos promulgavit, quibus Catholicam Religionem opprimere, & suam Arianam sectam latiùs propagare molitus est. Tunc enim impius ille Rex Hunnericus, sicut scribit sæpè citatus Victor Vitensis, qui quinque edidit libros, in quibus lugubrem Africanæ Ecclesiæ illis temporibus faciem adumbravit, omnes Catholicorum conventus interdixit, eorum Ecclesias occludi jussit, opes eorum omnes partim sub fisco, partim Episcoporum Arianorum, eorumque Ecclesiis addixit, Orthodoxis ad summam rerum omnium penuriam redactis, hospitium, cibaria, atque vestimenta sub gravibus pœnis suppeditari prohibuit, adeò ut innumeri sub dio, aut in desertis, fame, siti, & frigore interierint. Hac in persecutione diris cruciatibus, & cædibus in omnes Catholicos crudeliter sævitum est. Episcoporum suprà ducentorum triginta dejectiones, proscriptiones, exilia, mortes subiere. Venerabiles Christi Sacerdotes, ac Ministri, & Monachi, omnis denique ætatis sexus, & conditionis homines vexati, torti, mutilati, carceribus non tam inclusi, quàm catervatim congesti, & ipsis in sordibus quasi sepulti miserabilia trahentes non tam corpora, quàm cadavera. Refert etiam *Procopius* lib. 1. *de Bello Vandalico* cap. 8. complures Catholicos linguis hac in persecutione radicitus excisis, perfectè, distinctèque fuisse locutos: *Christianos Africa*, inquit, *tam crudeliter, tamque injustè nemo vexavit, quàm Hunnericus. Cùm enim illos ad Sectam Arianam compelleret, quoscunque parum ad hoc sequendum promptos deprehendebat, igne, aliisque suppliciis excruciatos necabat. Multis linguam faucium tenus abscidit, qui etiam nostra atate superstites Byzantii explanatè loquebantur, nullum capientes sensum illius pœna. Ex his duo tem habere ausi cum meretricibus sermonis usum amiserunt.* Denique, postquàm hæc persecutio duobus annis integris, videlicèt toto anno septimo cum parte sexti & octavi anni Regni Hunnerici perdurâsset, mortuus tandem est impius ille Rex anno Regni sui octavo nondum expleto, seu anno CCCCLXXXIV. eiq; successit *Guntabundus*, quem anno tertio Regni sui Catholicis favisse colligitur ex Auctore fragmenti Augustani ab *Henrico Canisio* publicati, qui de Guntabundo Vandalorum Rege hæc narrat: *Guntabundus tertio anno Regni Cœmeterium Sanctî Martyris Agilei apud Carthaginem Catholicis darè pracepit, Eugenio Carthaginensi Episcopo jam de exilio revocato. Decimo autem anno Regni sui Ecclesias Catholicorum aperuit, & omnes Dei Sacerdotes, petente Eugenio Carthaginensi Episcopo de exilio revocati sunt.* Ex quo fragmento liquet, Guntabundum tertio saltem Regni sui anno Catholicis favisse, immò & ipsum Eugenium Carthaginensem Episcopum ei fuisse acceptissimum, ex eo colligitur, quod ipsum longè ante cæteros Catholicos Episcopos ab exilio revocaverit, ac postmodum ipsius precibus cæteris quoque Orthodoxis Episcopis, post restitutas illis Ecclesias, redire permiserit in suas Sedes. Hinc tamen, ùt optimè observat doctissimus *P. Ruinart*, inferre non licet, prioribus Guntabundi Regni annis persecutionem in Africa cessasse, quam jam inchoatam Guntabundum saltem permisisse multò verisimilius est. Quæ licentia Arianis furentibus ad multa audendum sufficiebat. Immò, cùm Ecclesiæ Catholicorum non fuerint apertæ ante annum decimum Regni Guntabundi, ùt ex laudato fragmento ostendimus, credibile est, toto hoc temporis intervallo Catholicos ab Arianis pessimè habitos fuisse, ac multa, graviaque ab illis pertulisse incommoda, maximè cum Victor Vitensis lib. 5. *de Persecutione Vandalica* numero XI. testetur, Arianos crudeli Rege Hunnerico crudeliores fuisse:

Crudelius

Crudelius, inquit, *Arianorum Episcopi, Presbyteri, & Clerici, quàm Rex, & Vandali saeviebant.*

D. Ecclesia his persecutionibus vexata, & in tot Regnorum permutationibus, quae quinto saeculo contigerunt, suscepit ne aliquod incrementum?

M. Haud parvum incrementum suscepit Ecclesia in quinto saeculo per conversionem *Clodovei* Galliarum Regis, qui post victoriam, quam retulit de Alemannis anno CCCCXCVI. baptizatus fuit die Natali Domini ejusdem anni à S. Remigio Episcopo Remensi, ùt testatur *Avitus* Episcopus Viennensis in Epistola ad eumdem Clodoveum scripta, in qua haec habet: *Gaudeat ergo quidem Gracia, habere se Principem legis nostra, sed non jam, qua tanto muneris dono sola mereatur illustrari. Siquidem & occiduis partibus in Rege non novo, novi jubaris lumen effulgurat, cujus splendoro congruè Redemptoris nostri Nativitas inchoavit, ut consequenter eo die ad salutem regeneratis ex unda vos pareat, quo natum Redemptionis suae Cœli Dominum Mundus accepit.* Tria millia hominum de Exercitu Clodovei Galliarum Regis Baptismum suscepisse, ait S. Gregorius Turonensis, sex verò millia *Fredegarius* in Epitome, quos *Hincmarus* in vita S. Remigii sic conciliat: *Baptizantur*, inquit, *de Exercitu Clodovei tria millia virorum, exceptis parvulis & mulieribus*: Eadem die, quâ Clodoveus baptizatus est, *Albofledis ejus soror baptizata est, conversa est etiam & alia soror ejus Lanechildis nomine, qua in Haeresim Arianorum dilapsa fuerat, qua confessa aequalem Filium Patri, & Spiritum Sanctum, chrismata est.* Anastasius Papa, ubi accepit Clodoveum Francorum Regem sacro Baptismatis fonte fuisse regeneratum, statim gratulatorias ei litteras per *Eumerium* Presbyterum misit, quas *Dacherius* doctissimus Benedictinus in Spicilegio publicavit, in quibus Summus Pontifex sic ait: *Tuum, Gloriose Fili, in Christiana fide cum exordio nostro in Pontificatu contigisse gloriamur. Quippè Sedes Petri in tanta occasione non potest non laetari, cum plenitudinem Gentium intuetur ad eam veloci gradu concurrere, & per temporum spatia expleri sagenam, quam in altum jussus est mittere idem Piscator hominum, & Cœlestis Hierusalem beatus Claviger &c.* Sed haec sufficiant de statu Ecclesiae in quinto saeculo.

COLLOQUIUM II.

De Haeresibus, quae Ecclesiam in quinto saeculo infestarunt, ejusque sinum lacerarunt.

D. Quaenam sunt Haereses, quae Ecclesiam in quinto saeculo exagitârunt?

M. Quatuor praecipuè Haereses in quinto Ecclesiae saeculo emerserunt, videlicèt Pelagianorum, Semipelagianorum, Nestorianorum, & Eutychianorum. Auctor Pelagianorum, Haeresis fuit *Pelagius* è Britannia oriundus, Monachus quidem, sed nullis sacris Ecclesiae dignitatibus insignitus. Undè *Zosimus* Papa in Epistola ad *Aurelium* Primatem Carthaginensem, & Afros Episcopos, eum vocat *laicum*, quia Monachi id temporis ad Sacros Ordines non promoti inter laicos recensebatur. Pelagii Haeresi praeluserunt *Origenes*, *Theodorus Mopsuestenus*, & *Rufinus* Aquilejensis Presbyter, qui postremus Romam sub Pontificatu Anastasii, hoc est, sub finem quarti saeculi veniens, Pelagio Romae degenti suos errores afflicuit. Constat siquidem Pelagium Romae diu moratum esse, eumque, ante Rufini Aquilejensis Presbyteri in hanc Civitatem appulsum, Romae integrum famae, & purum suspicionis fuisse, immò Sanctum audiisse, & à viris pietate eximiis Hieronymo, Paulino Nolano aliisque dilectum, tanquàm virum *non parvo profectu Christianum*, ùt inquit S. Augustinus *de peccatorum meritis, & remissione* cap. 1. & 3. At Rufinus, teste *Mario Mercatore* in praefatione libri subnotationum, *Pelagium Romae decepit, eumque ad praedictam apprime imbuit, atque instituit vanitatem*. Pelagius errores, quos imbiberat, aliis instillare volens, edidit Romae brevissimos in S. Pauli Epistolas Commentarios, quos ipsissimos illos esse, qui libris S. Hieronymi vulgò adjungi solent, egregiè probat Eminentissimus *Norisius* in sua Historia Pelagiana.

D. Quos errores disseminavit Pelagius?

M. Errores, quos disseminavit Pelagius, ad tres classes revocari possunt. Primò, negabat peccatum originale, & parvulos decedentes sine Baptismo aeternae damnationi esse obnoxios. Secundò, asserebat hominem sine ope gratiae, per solam naturam, ingenitasque liberi arbitrii vires quodcumque bonum opus elicere posse, & gratiam dari intuitu meritorum. Tertiò, docebat, hominem solis liberi arbitrii viribus ad eum perfectionis statum assurgere posse, in quo impeccabilis esset, & haberet *ἀπάθειαν*, seu passionum impassibilitatem, sicut olim ineptè fingebant Philosophi Stoici. Sunt nonnulli Theologi, qui Pelagii Haeresim in quatuor dividunt status. Primum vocant *Ethnicismum*, in quo solùm naturam, & meras liberi arbitrii vires admisit Pelagius. Alterum appellant *Semiethnicismum*, in quo gratiae nomen, naturae & libero arbitrio tribuit Pelagius, quia ea à Deo beneficia accepimus. Tertium nuncupant *Judaismum*, in quo Pelagius gratiam in lege, & doctrina constituit. Quartum denique statum appellitant *Semichristianismum*, in quo Pelagius gratiam voluntatis, & actionis fassus quidem est, sed non sine errore.

D. Habuitne Pelagius aliquos ad suam propagandam Haeresim Discipulos?

M. Pelagius vehementibus suis, atque ardentibus adhortationibus, ut ait S. Augustinus cap. 25. libri *de Gestis Pelagii*, multos, sed *Cœlestium* in primis Auditorialem Scholasticum Romae eo infecit errore, quem ipse à Rufino acceperat. *Huic Pelagio adhaesit Cœlestius* (inquit *Marius Mercator* in Commonitorio cap. 4.) *nobilis natu quidem, & illius temporis Auditorialis Scholasticus, sed natura vitio eunuchus matris utero editus.* Ex quibus Marii Mercatoris verbis colligitur, Cœlestium Pelagii discipulum, cujus patria parum nota est, è nobili genere fuisse progenatum, *Auditorem Scholasticum*, id est, Advocatum publicarum causarum, Ecclesiarum, & Civitatum; eumque naturae vitio eunuchum fuisse. Cum hoc *Cœlestio* Pelagius anno CCCCVIII. aut CCCCIX. Româ in Siciliam sese recepit, ubi suam sparsit Haeresim, dum Gothi Italiam depopularentur, Romamque semel, & iterum

iterum obsidione cingerent. Biennium Syracusis in Sicilia, aut etiam triennium fermè posuerunt Pelagius, & Cœlestius. Deinde venerunt in Africam, ubi Pelagius relicto Cœlestio, post brevem moram Carthagine solvit in Palæstinam. *Cælestius*, cùm Carthagine esset, ad Presbyteratus Ordinem promoveri tentavit, sed frustrà. Ei quippè obstiterunt fideles Clerici, unusque omnium nomine *Paulinus* Ecclesiæ olim Mediolanensis Diaconus, qui libellum obtulit Aurelio Carthaginensi Episcopo, in quo *Cælestium* multorum errorum insimulavit. Quare *Aurelius* totius Africæ Primas Concilium Carthaginense anno CCCCXII. convocavit, cui multi interfuere Episcopi, non tamen S. Augustinus, ut ipsemet testatur lib. 2. *Retractationum* cap. 35. Comparuit in hoc Concilio *Cælestius*, adversùs quem stetit Paulinus Diaconus, qui septem erroris Capitula ei objecit. Primò, quòd diceret: *Adamum mortalem esse factum, qui sive peccaret, sive non peccaret, moriturus fuisset*. Secundò, quod *peccatum Adæ ipsum solum læsit, & non genus humanum*. Tertio, quod *parvuli, qui nascuntur, in eo statu sunt, in quo Adam fuit ante prævaricationem*. Quartò, quòd *neque per mortem, vel prævaricationem Adæ omne genus hominum moriatur, neque per Resurrectionem Christi omne hominum genus resurgat*. Quintò, quòd *lex sic mittit ad Regnum Cælorum, quomodò & Evangelium*. Sextò, quòd *& ante adventum Domini fuerunt homines impeccabiles, id est, sine peccato*. Septimò, quòd *infantes, etiamsi non baptizentur, habeant vitam æternam*. Porrò, *Cælestius* ad capitulum secundum, & ad tertium sic respondit, ut ea neque confiteri ausus sit, neque etiam inficias ire voluerit, sed ejusmodi quæstiones utramque in partem ventilari posse dixerit. Addidit tamen, se semper asseruisse infantes egere Baptismo. Patres Concilii Carthaginensis, ubi Cœlestium audivissent, eum damnaverunt, & anathemate perculerunt; Ipse tamen ad Sedem Apostolicam appellavit, ut latam contra se sententiam declinaret, & ne, uti Hæreticus, palàm traduceretur. Verùm, cùm suæ causæ diffideret *Cælestius*, appellatione neglectâ, Ephesum Asiæ Urbem mox contendit, ibique ausus est per obreptionem locum Presbyteri petere, Multos Ephesi suam edocuit Hæresim, quorum ope vicinas Insulas infecit, sed *Rhodum* maximè, sicut scribit S. Hieronymus lib. 4. in Hieremiam. Cùm igitur *Cælestius* Pelagianam Hæresim latissimè propagaret, hujus Sectæ homines dicti sunt etiam *Cælestiani*. Interim Pelagius Palæstinam, ùt diximus, profectus, sibi Hierosolymæ, perindè ac in aliis Palæstinæ locis Discipulos adscivit, gratiamque aucupari cœpit *Joannis* Hierosolymitani Episcopi, qui illum benignè excepit, quòd adversùs S. Hieronymum, quocum simultates gerebat, opportuno præsidio sibi futurus videretur. *Cælestius*, conciliata sibi Joannis Hierosolymitani Episcopi benevolentiâ, cristas erexit, eòque temeritatis prorupit, ut Sanctum Hieronymùm, cujus Commentarios in Epistolam S. Pauli ad Ephesios carpere ausus est, ad certamen provocarit. Sed ei malè cessit Martis alea; nam S. Hieronymus, & S. Augustinus in illum calamum strinxerunt, ejusque errores tam solidè confutarunt, ut victus, ac prostratus fuerit Pelagius. Patrocinium quoque *Joannis* Episcopi Hierosolymitani, quo ille Hæreticus gloriabatur, inutile prorsùs reddidit *Orosius* insignis Presbyter, qui ex Hispania, undè oriundus erat, in Africam, dein in Palæstinam veniens anno CCCCXV. declaravit, Cœlestium à Concilio Carthaginensi anno CCCCXII. fuisse damnatum, & Pelagii errores ab Augustino, & Hieronymo profligatos esse. *Joannes* Episcopus Hierosolymitanus, ad cujus obsequia, salutationis causâ, accesserat *Orosius*, Conventum habuit Presbyterorum, in quem non solùm introduxit Orosium, sed etiam Pelagium, quem licèt laicum, & in crimine Hæreseos deprehensum inter Presbyteros sedere jussit. *Orosius* Latinè, *Joannes* Episcopus Hierosolymitanus Græcè loquebantur, sic ut uterque Interprete opus haberet, & neuter neutrum intelligeret. Institit tamen *Joannes* Orosio, ut ageret accusatorem, seque tunc Judicem acturum. At *Orosius* nolens, ut Joannes, qui Pelagio haud parum favebat, Judex & Arbiter in hac causa sederet, palàm professus est Joannem Judicem minus idoneum videri, Pelagium Latinum esse, & se itidem Latinum, ac subindè Pelagii Hæresim Latinis partibus magis notam, ejusdemque linguæ Judicibus esse reservandam. Quibus permotus *Joannes* Episcopus Hierosolymitanus, sicut testatur ipsemet Orosius in sua Apologia, *novissimam sententiam protulit, confirmans postulationem, intentionemque nostram, ut ad Beatum Innocentium Papam Romanum Fratres, & Epistolæ mitterentur, universi quod ille decerneret, secuturi. Sed ut Hæreticus Pelagius imposito sibi catenus silentio conticesceret, & ut nostri ab insultatione convicii Joannis confusique temperarent. Universi in hanc sententiam consensimus, gratiarum actione celebratâ, pace facta, & consummata ad pacis testimonium oratione discessimus.*

Non multò post hunc Conventum Hierosolymitanum Pelagius Hæreseos nomine apud Palæstinos Antistites denunciatus fuit. Ejus accusatores fuerunt *Heros* Arelatensis, & *Lazarus* Aquensis Episcopi, qui suis Sedibus pulsi in Palæstinam secesserant. Hi duo Episcopi errores ex Pelagii & Cœlestii libris collectos in libellum retulerunt, hisque adjecerunt tum illos articulos, quorum causâ damnatus fuerat Cælestius à Concilio Carthaginensi, tum etiam illos articulos, quos *Hilarius* Syracusanus laicus ad S. Augustinum miserat, ùt legere est in Epistola ejusdem Hilarii 156. aliàs 88. & in Epistola Augustini ad Hilarium 157. aliàs 89. Scriptum idiomate Latino libellum obtulerunt hi duo Episcopi *Eulogio* Cæsariensi Episcopo totius Palæstinæ Metropolitano, sed hujus causæ judicium remissum est ad Synodum Diospolitanam, quæ mense Decembri ejusdem anni CCCCXV. coacta fuit. Huic Synodo interfuerunt quatuordecim Episcopi, sed ab ea abfuerunt *Heros*, & *Lazarus* Episcopi, & *Orosius* Presbyter, ita ut nullus in hac Synodo adesset, qui partes Actoris obiret in Pelagium. Perlectus est libellus, in quo *Heros*, & *Lazarus* Episcopi sententias, seu potiùs virulenta Pelagii dogmata perscripserant, & Interpretis operâ usi sunt Judices Latinæ dictionis ignari. Ast Pelagius ad sibi objecta responsiones eloquio Græco reddidit. Quasdam propositiones à se dictas exposuit, & ad sensum Catholicum inflectere studuit, alias propositiones à se nunquàm fuisse assertas confidenter asseveravit. Quin, & ab Articulis in Concilio

lio Carthaginensi proscriptis, & à quibusdam *Cœlestii* sententiis seabhorrere professus est, sicque per crebra mendacia, & ementitam fidei professionem Pelagius damnationis sententiam declinavit, & innocens ab hac Synodo declaratus est his verbis: *Nunc quoniam satisfactum est nobis prosecutionibus præsentis Pelagii Monachi, qui quidem piis doctrinis consentit, contraria verò Ecclesiæ fidei reprobat, & anathematizat, Communionis Ecclesiasticæ eum esse, & Catholica confitemur.* Hinc exultans Pelagius, missis in Provinciam Epistolis, sua dogmata approbata fuisse non paucis persuasit; sed perperàm: nam S. Augustinus pluribus in locis asserit, tantùm abesse, ut in hac Synodo Diospolitano absolutus fuerit Pelagius, ut suo semet ore damnaverit. Certum tamen est, Pelagium mentalium restrictionum peritum tantâ versutiâ accosantium, & judicantium diligentiam elusisse, ut Patribus Synodi Diospolitanæ fucum fecerit, eisque accusatores suos calumniatores, se verò Catholicum persuaserit. Undè non mirum, si Patres Diospolitani, licèt Pelagii Hæresim execrarentur, eum tamen Catholicum se fingentem decepti errore facti absolverint. Quâ de causâ S. Hieronymus in Epistola 202. alias 24. ad *Alypium* & *Augustinum*, quæ inter Augustinianas legitur, appellat Synodum Diospolitanam *miserabilem*, non quod errores Pelagii approbaverit, sed quod errore facti absolverit.

Orosius initio anni CCCCXVI. è Palæstinæ in Africam navigavit, & literas ab *Herote*, & *Lazaro* Episcopis Gallis scriptas, quæ gesta in Synodo Diospolitana declarabant, secum detulit, easque Africæ Proconsularis Episcopis, qui tum temporis solemnem Synodum Carthagine agebant, exhibuit. Convenerunt ad hanc Synodum Carthaginensem Episcopi 68. qui lectis iis, quæ contrà Cœlestium anno CCCCXII. in priori Synodo Carthaginensi statuta fuerant, & gestis in Synodo Diospolitanâ attentè etiam consideratis, Pelagii, & Cœlestii errores denuò anathemate confixerunt. Eodem anno Hæresim Pelagianam Synodus Episcoporum Numidiæ, quæ *Milevi* celebrata est, cuique interfuit S. Augustinus, damnavit. Utraque tamen Synodus, sive Carthaginensis, sive Milevitana secunda discusso negotio relationem misit ad Innocentium I. Summum Pontificem, ut ipse, in quo residebat Sedis Apostolicæ Principatus, suâ firmaret auctoritate, quidquid Episcopi censuissent de damnando Pelagio, & Cœlestio, eorumque Hæresi. Quinque etiam Africani Præsules, scilicèt *Aurelius*, *Alypius*, *Augustinus*, *Evodius*, ac *Possidius*, præter Synodicas Conciliorum Carthaginensis, & Milevitanæ secundæ literas, aliam communi nomine familiarem Epistolam eidem Innocentio Papæ scripserunt, quâ totam Pelagii causam uberius apud illum exposuerunt. Ad literas Synodicas Conciliorum Carthaginensis, & Milevitani secundi, sicut ad Epistolam familiarem quinque Episcoporum rescripsit Innocentius Papa die 27. mensis Januarii anni CCCCXVII. ac primùm quidem nefarium Pelagii dogma condemnavit, ut Regulæ Fidei contrarium, & deindè, auctores Hæreseos Pelagium, & Cœlestium à Communione Ecclesiasticâ separavit, donec resipiscerent. Hinc S. Prosper in Carmine de *Ingratis* Romanæ Sedi primam Pelagianæ Hæreseos damnationem acceptam refert his versibus:

Pestem subeuntem prima recidit
Sedes Roma Petri, quæ Pastoralis honoris
Facta caput Mundi, quidquid non possidet armis,
——— *Religione tenet.*

D. Concilium Carthaginense anno CCCCXII. celebratum Hæresim Pelagianam, ut jam observasti, condemnavit. Idem factitârunt Concilia Carthaginense, & Milevitanum secundum habita anno CCCCXVI. Quare igitur S. Prosper scribit Innocentium I. Papam, qui solùm anno CCCCXVII. Hæresim Pelagianam proscripsit, & Pelagium, & Cœlestium à Communione Ecclesiæ separavit, fuisse primum, qui Pelagianam Hæresim condemnavit?

M. Hæc facili negotio conciliari possunt. Quamvis enim Concilium Carthaginense anno CCCCXII. indictum à Presbyterio & Ecclesiæ Communione Cœlestium, ob errores, quos spargebat, repulerit, hæc tamen privata tantùm fuit in eum hominem censura, quam Cœlestius appellatione ad Romanam Sedem sese elusisse putabat. Idem dicendum est de Episcopis Africanis in Conciliis Carthaginensi, & Milevitano secundo anno CCCCXVI. congregatis. Hi siquidem Episcopi Africani ad Sedem Apostolicam, seu ad Innocentium I. Summum Pontificem referendum esse censuerunt, quidquid de damnatione Pelagii, & Cœlestii sentiebant. Undè ab Innocentio Papa tanquàm à Christi Vicario, & Supremo totius Ecclesiæ Capite ultimam illius causæ definitionem expectabant. Meritò igitur S. Prosper Romanæ Sedi, seu Innocentio I. primam tribuit Pelagianæ Hæreseos damnationem.

D. Post definitionem Sedis Apostolicæ fuitne finita causa, & extincta Pelagianorum Hæresis?

M. Post sententiam latam ab Innocentio I. Romano Pontifice finita quidem fuit causa, sed non finitus error. *Cœlestius* quippè vafertimus Sycophanta, qui anno CCCCXII. in Concilio Carthaginensi damnatus, Ephesum se contulerat, & indè Constantinopolim venerat, ubi suam Hæresim disseminans ab *Attico* hujus Urbis Episcopo ejectus est, datis ad Episcopos Asiæ, Thessalonicæ, & Carthaginis adversùs illum literis, Cœlestius, inquam, auditâ morte Innocentii Papæ, ex Oriente Romam protinus advolavit sub initium Pontificatus *Zosimi*. Huc cum pervenisset *Cœlestius*, Zosimo Papæ Synodum in Basilica S. Clementis celebranti libellum porrexir, quo fidem suam testabatur. Ejus professio visa est Zosimo Catholica, non quòd Cœlestii dogmata in hac professione contenta approbaret Summus Pontifex, sed quòd Apostolicæ Sedis judicium amplecti se paratissimum exhiberet. Non putavit tamen *Zosimus*, Cœlestium statim esse absolvendum, sed *interposito duorum mensium tempore, donec rescriberetur ex Africa, resipiscendi ei locus sub quadam medicinalis sententia lenitate concessus est*, inquit S. Augustinus lib. 2. de Peccato Originali cap. 7. suas quoque ad Zosimum literas, & professionem fidei misit Pelagius, quibus nimis facilè assentiens Pontifex, eum ut Catholicum recepit, duasque hac de re scripsit Epistolas, unam ad Episcopos Africæ, alteram ad *Aurelium* Carthaginensem Episcopum, quibus Sanctos illos Præsules durius increpuit, dolens Pelagii, & Cœlestii vices, qui Catho-

Catholicè cùm saperent, Hæreseos damnati fuissent. Severè etiam perstrinxit *Zosimus*, *Herotem* Arelatensem, & *Lazarum* Episcopum Aquensem, eosque absentes, & Episcopatu, & communione privavit. Verùm, culpam suam, quam errore facti imprudens admiserat *Zosimus*, posteà correxit, eumque excusat S. Augustinus lib. 2. de Peccato Originali cap. 6. his verbis: *Sed multùm misericors memorata Sedis Antistes* (scilicèt Zosimus) *ubi eum*, Cœlestium, *vidit ferri tanta præsumptione præcipitem, tanquàm furentem, donec, si posset fieri, resipisceret, maluit eum sensim suis interrogationibus, & illius responsionibus colligere, quàm districta feriendo sententia, in illud abruptum, quo jam jam propendere videbatur, impellere.* Sanè, statim ac Zosimus à duabus Synodis Africanis accepisset rescripta, & gesta omnia, quæ Pelagii, & Cœlestii causam, eorumque damnationem spectabant, & fraudes utriusque Hæretici detexisset, ad pleniorem audientiam Cœlestium vocavit. Sed Cœlestius malè sibi conscius, & artes suas patère, nullumque sibi superesse tergiversandi modum advertens, sese examini subduxit, & Româ excessit, evasit, erupit. Cognitâ illius fugâ, *Zosimus* absque ulla cunctatione tulit in eum, & in Pelagium decretoriam sententiam, universis Mundi Episcopis grandem illam scripsit Epistolam, quæ *Tractoria* appellatur, omnia Conciliorum Africanorum adversùs Pelagium, & Cœlestium Decreta approbavit, & latam à Decessore suo Innocentio I. in Pelagium, & Cœlestium sententiam confirmavit, misitque *Tractoriam* suam Epistolam, & gesta Synodi Africanæ ad *Honorium* Imperatorem Ravennæ agentem, in qua ab ipso petebat, ut Cœlestius, omnesque Pelagiani Urbe pellerentur, & toto Christiano Orbe tanquàm Hæretici haberentur, quod lubenti animo executus est Honorius, Edictum Imperiale emittens anno CCCCXVIII. quo jussit, Pelagium, & Cœlestium ex Urbe ejici, omnes istorum Hæresis convictos facultatibus spoliari, ac perpetuo mulctari exilio. Aliam adversùs Pelagium, & Cœlestium Constitutionem edidit Imperator anno CCCCXIX. quâ non solùm priorem renovavit, sed & insuper sanxit, ut Episcopi, qui *Tractoria* Zosimi Papæ Epistolæ subscribere renuerent, suis sedibus ejicerentur. Obtemperarunt universi Episcopi, exceptis tamen *Juliano* Pelagianæ Hæreseos Patrono (qui in Apulia natus, Episcopus fuit Urbis *Eclanensis*, quæ est inter Apuliam, & Campaniam, Benevento distans viginti milliaribus, & *Frigentum* nunc vocatur) & aliis octodecim ejusdem Pelagianæ factionis Episcopis, qui Zosimi Papæ Epistolæ subscribere detrectantes, non solùm Imperialibus legibus, sed & Sacerdotalibus statutis depositi, atque exauctorati omni Italia deturbati sunt. *Julianus*, aliique ejus complices octodecim Episcopi suis sedibus pulsi libellum fidei obtulerunt *Augustino* Primati Aquilejensi, & Epistolam scripserunt ad *Rufum* Thessalonicensem Episcopum Sedis Apostolicæ Vicarium, in qua postulabant audiri in Concilio Oecumenico, quod tamen eis concessum non est, utpotè ad proscribendos illorum errores ubique terrarum jam damnatos minimè necessarium. Pelagiani non tantùm Româ, sed etiam Constantinopoli, & Epheso expulsi sunt. E Palæstina quoque, in quam se contulerant, à *Theodoto* Episcopo Antiocheno ejecti sunt. *Cœlestius* tamen sub Pontificatu *Cœlestini* Romam reversus, in gratiam Summi illius Pontificis irrepere tentavit, sed frustrà: Nam *Cœlestinus* Papa Decessorum suorum vestigiis insistens, & avitæ de gratia doctrinæ, quam strenuè defenderat Augustinus, intrepidus assertor, non solùm Cœlestium, sed & Julianum, cæterosque Sectæ Pelagianæ homines totius Italiæ finibus jussit extrudi. *Julianus* in Ciliciam ad Theodorum Mopsuestenum navigavit, è qua etiam ejectus est post sententiam in Concilio habito in Cilicia, in quo Cœlestius eum sua Hæresi damnatus est, ejusque damnationi Theodorus Mopsuestenus saltèm verbo tenùs consensit. E Cilicia ejectus Julianus nihil non egit, ut suæ Sedi restitueretur, sed cùm ejus conatus ad nihilum recciderent, in Siciliam successit, ubi mortuus est. Denique Pelagiani, ut res suas afflictas utcumque erigerent, fœdus cum Nestorianis Hæreticis inierunt. Sed unà cum illis in Concilio Generali Ephesino anno CCCCXXXI. damnati, ad summas angustias redacti sunt, paucique remanserunt per Occidentem hàc illàc dispersi.

D. Quandonam, & quo pacto exorta est Semipelagianorum Hæresis?

M. Semipelagianorum Hæresi, quæ Pelagianæ appendix, & infaustus surculus est, initium dedit enatum dissidium in Monasterio Adrumetino in Africa occasione Epistolæ S. Augustini ad *Sixtum* Presbyterum, qui posteà Romanus Pontifex creatus est. Hanc siquidem Epistolam S. Augustini, quam *Florus* hujus cœnobii Monachus *Adrumetum* transmisit, eùm legissent Monachi Adrumetini, in sensus à mente S. Augustini penitùs alienos distracti sunt. Quod ubi S. Augustinus per *Felicem*, & *Cresconium* Monachos Adrumetinos compertum habuisset, scripsit ad Monachos illos instruendos libros *de Gratia*, & *libero Arbitrio*, duasque misit Epistolas ad *Valentinum* cœnobii Adrumetini Præfectum. At librorum *de Gratia*, & *libero Arbitrio* lectio novo errori locum dedit. Cùm enim quidam Monachi Adrumetini legissent, omnia bona opera esse Dei dona, indè deduxerunt, neminem esse corripiendum, si præcepta Dei non faceret, sed tantummodò pro illo orandum Deum, ut, ipso donante, faceret, quod jubebatur. Id S. Augustino *Valentinus* per *Florum* Monachum significavit. Undè S. Augustinus, ut procul ab Adrumetinis omnem errorum caliginem dispelleret, librum *de Correptione*, & *Gratia* inscriptum elucubravit. Sub idem tempus, quo in Monasterio Adrumetino jacta sunt Semipelagianæ Hæreseos semina, *Vitalis* Carthaginensis sese apertè Semipelagianum prodidit, asserendo non aliter posse liberum Arbitrium, & Dei Justitiam servari, nisi dicatur, fidei initium non esse donum Dei, sed esse à nobis, id est, ex propria voluntate, ita ut quisque pro eo, quod ex libertate naturali fecerit, præmium, vel supplicium sit recepturus. Ab hoc errore S. Augustinus volens revocare *Vitalem*, scripsit ad eum Epistolam 217. alias 107. in qua hunc errorem ex precibus Ecclesiæ confutat, & duodecim Regulas proponit ad Fidem Ecclesiæ pertinentes circa quæstionem de Gratia Dei. Semipelagiana Hæresis ex Africa penetravit in Gallias, ubi latè propagata est,

est, multosque nacta Patronos, præsertim *Vincentium Lirinensem*, *Faustum* Episcopum Rejensem, *Gennadium*, plures Presbyteros Massilienses, & *Cassianum*, qui non fuit natione Scytha, ùt plerisque visum est, sed in Provincia, & fortè Massiliæ ortus, sicut post *Holsteinium* fusè probat Cardinalis *Norisius* cap. 1. lib. 2. Historiæ Pelagianæ. Serpente itaque instar cancri Semipelagianâ Hæresi, in Galliis, *Prosper*, & *Hilarius* anno CCCCXXVIII. ad S. Augustinum scripserunt, ut enodaret ipsemet quæstiones à Massiliensibus propositas, ad quos S. Augustinus direxit libros de *Prædestinatione Sanctorum*, *& de Dono Perseverantiæ*. Verùm, cùm in dies augeretur Semipelagianorum factio, Prosper & Hilarius, qui Augustini doctrinam defendendam susceperant, Romam profecti à Cœlestino Papa anno CCCCXXXI. obtinuerunt Epistolam ad Galliæ Episcopos datam, in qua eos acriùs increpuit, quod permitterent, doctrinam S. Augustini à quibusdam Presbyteris impugnari. Huic Epistolæ Cœlestini Papæ adjecta sunt Capitula, quæ S. Leoni Magno aliqui tribuunt. Anno CCCCXCIV. *Gelasius* Papa in Synodo Romana libros Cassiani, ac Fausti damnavit, Sanctorum verò Augustini, ac Prosperi Opera commendavit. Ejusdem *Fausti* Episcopi Rejensis libros nullius in Ecclesia auctoritatis esse declaravit *Hormisdas*, Papa in Epistola ad *Possessorem* Episcopum data anno DXX. Denique, Concilium Arausicanum anno DXXIX. celebratum omnes Semipelagianorum errores confixit, ut fusiùs ostendemus in Colloquiis Sexti Ecclesiæ Sæculi.

D. Quinam fuerunt Semipelagianorum errores?

M. In primis, Semipelagiani existimabant, ad initium fidei, & bonorum operum necessariam non esse gratiam, sed satis superque sufficere vires liberi arbitrii. Sunt tamen gravissimi Theologi, qui asserunt, hunc errorem non fuisse omnibus Semipelagianis communem, multosque extitisse inter illos, præsertim *Cassianum*, *Faustum*, *Gennadium &c.* qui prævenientis gratiæ interioris etiam ad initium fidei, & bonorum operum necessitatem admiserunt, idque colligunt ex Epistola S. Prosperi ad S. Augustinum. Secundò, Semipelagiani docebant, Deum velle indiscriminatim omnium hominum salutem, *si ipsi velint*, eamque non magis velle Electorum, quàm Reproborum salutem. Tertiò, inficiebantur, prædestinationem fieri secundum propositum Dei, & esse gratuitam, sed eam pendere volebant ex meritis, quæ Deus per scientiam conditionatorum explorabat, etiam in parvulis, qui statim moriuntur post susceptum baptisma. Quartò, gratias sufficientes, præter quas ad actu agendum aliæ ex parte Dei non requirebantur, & quæ quantum ad efficaciam subditæ erant libero hominis arbitrio, omnibus præstò adesse pertendebant. Quintò, dicebant, perseverantiam non esse singulare Dei donum, sed esse in cujuslibet hominis potestate, ita ut, *si velit*, perseveret. Denique, S. Augustini doctrinam rejiciebant tanquam novam, nimis duram, quæ sub ipso prædestinationis nomine fatalem necessitatem inducebat.

D. Præter Pelagianam, & Semipelagianam Hæreses, fuitne exorta in quinto Ecclesiæ Sæculo alia Hæresis circa quæstionem de Gratia.

M. Multi moderni Auctores affirmant, erupisse in quinto Ecclesiæ sæculo *Hæresim Prædestinatianorum*, qui, sublato penitus libero arbitrio, omnia Gratiæ accepta referebant. At de illa Prædestinatianorum Hæresi antiqui Scriptores nullam prorsus mentionem fecerunt, ùt multi contendunt. Immò Scriptores noni sæculi *Prudentius Tricassinus*, & *Remigius* Episcopus Lugdunensis contra *Scotum Erigenam* disputantes, negant unquàm in rerum natura extitisse Prædestinatianorum Hæresim. Extat tamen Epistola *Fausti* in quinto sæculo Episcopi Rejensis ad quemdam *Lucidum* Presbyterum hisce Prædestinatianorum erroribus infectum, & in duobus libris, quos *de Gratia*, *& libero Arbitrio* edidit idem *Faustus*, testatur, Prædestinatianorum Hæresim, à Conciliis Arelatensi, & Lugdunensi fuisse proscriptam, sibique eam impugnandi provinciam ab utroque Concilio fuisse demandatam. Verùm *Fausti* testimonium hac in re non magni ponderis esse videtur, cùm certum sit, hunc Episcopum intus, & in cute fuisse Semipelagianum, & sub prætextu confutandi Prædestinatianam Hæresim, duos *de Gratia*, *& libero Arbitrio* scripturiisse libros, in quibus datâ operâ S. Augustini de gratuita Prædestinatione sententiam totis viribus impugnat, & Massiliensium, seu Semipelagianorum dogmata dudum à S. Augustino eversa restaurare satagit. Cum igitur *Fausto*, aliisque Semipelagianis solemne esset, calumniari discipulos S. Augustini, eisque nova, & absurda perperàm affingere dogmata; hinc multi viri eruditi adducuntur, ut credant, hanc Prædestinatianam Hæresim imaginariam fuisse, & sub hoc Prædestinatianorum nomine discipulos S. Augustini à *Fausto*, aliisque Semipelagianis Hæreticis fuisse traductos. Utramque itidem Synodum Arelatensem, & Lugdunensem, itemque *Lucidi* Epistolam, quâ suum revocat errorem, fictitias esse, & subdolâ *Fausti* arte compositas, ut S. Augustini doctrinam sub nomine *Prædestinatianorum* à Synodis Gallicanis Arelatensi & Lugdunensi damnatam venditaret. sentiunt multi hujus temporis viri eruditi. At, cùm difficile creditu sit, *Faustum* Rejensem Episcopum potuisse universis Gallicanis Episcopis imponere, eisque falsas Epistolas, & fictitia obtrudere Concilia; magis mihi probatur sententia Cardinalis *Norisii*, qui cap. 15. lib. 2. Hist. Pelagianæ asserit, quosdam in quinto Ecclesiæ sæculo extitisse obscuros, & rudioris intelligentiæ viros, qui, sublato libero arbitrio, omnia Gratiæ tribuebant, & perversas de Prædestinatione, & de morte Christi pro salute hominum opiniones imbiberant, ideoque *Prædestinatiani* appellabantur: eos tamen paucos admodum fuisse, necunquàm in Sectam coaluisse. Certè, *Faustus* unum duntaxàt *Lucidum* Prædestinatianum appellat, ad quem Epistolam direxit, ut eum ab errore abduceret, & ad saniorem mentem revocaret. Testatur etiam *Faustus*, hunc *Lucidum* resipuisse, suorumque errorum palinodiam cecinisse. Nulla ergo fuit in quinto Ecclesiæ sæculo conflata Prædestinatianorum Secta, de qua apud antiquos Scriptores ne vola quidem, ac ullum vestigium apparet.

D. Veniamus nunc ad Nestorianorum Hæresim, cujus ortum, progressum, atque interitum breviter exponas, velim.

M. Nesto-

M. Nestorianorum Hæresis parentem habuit *Nestorium*, qui mortuo *Sisinnio* Episcopo Constantinopolitano sub finem anni CCCCXXVII. in ejus locum subrogatus est anno CCCCXXVIII. Erat ille Germanicia oriundus Oppidulo Syriæ, & Monachus in Laura S. Euprepii propè Antiochiam. Nestorius Magistrum habuit *Theodorum Mopsuestenum*, à quo suum hausit errorem de Incarnatione Verbi. Magnam sanctimoniæ speciem affectabat, ob quam à Theodosio Imp. Constantinopolim vocatus, illuc venit cum Anastasio Presbytero, intimo omnium consiliorum suorum socio, statimque suam propalavit Hæresim. At enim non solùm patienter tulit Nestorius, ut *Anastasius* ille Presbyter, quem secum duxerat, & *Dorotheus* Episcopus magna voce in Ecclesia inclamarent: *Si quis Mariam Dei-param esse dixerit, anathema sit;* sed etiam ipse in Ecclesia, in qua frequens erat Populus, sermonem habuit *de Incarnatione Dominica*, qui totum continet impietatis virus cum primùm ab ipso prolatæ. At tot Nestorii blasphemias cohorruere omnes Fideles, maximaque fuit Auditorum indignatio, atque animorum commotio. Nestorius tamen paulò post priorem Sermonem, alios ad Populum habuit, in quibus disertè negavit unionem Hypostaticam Verbi Divini, ac subindè Deum verè natum, crucifixum, ac mortuum esse. Præterea, asseruit, B. Virginem non esse Matrem Dei, sed tantùm Matrem Christi, duosque in Christo distinxit Filios, quorum unus esset Filius Dei ab æterno genitus, & Consubstantialis Patri, alter verò ex Maria natus, solùm gratiâ, & adoptione Filius DEI esset. Sic in Christum furenti Nestorio, & totius Incarnationis Dominicæ œconomiam subvertenti plures magnis animis restiterunt. Primus tamen, & unus instar omnium Nestorium impiè pro Concione dicentem ausus est verbo palàm arguere *Eusebius* simplex laicus, qui postea propter singularem doctrinam, & eximiam pietatem *Dorilæi* Episcopus fuit consecratus. Is quippe constanti animo suæ fidei, & animosæ in novam exortam Hæresim fortitudinis præclarum specimen dedit, obtestationem suam publicè in Nestorium proponendo, quo laudabili facto omnium animos in fidei studio confirmavit, & adversùs Episcopum *Pauli Samosateni* impia dogmata renovantem mirum in modum inflammavit. Dum Constantinopoli cuncta sic odiis fervent, & omnes in prava dogmata inveherentur, *Nestorius* odium & indignationem Populi nihil moratus, atque ad pestem, quam invexerat, latiùs spargendam unicè intentus, misit per fidos homines in Provincias *Tractatum*, quem ediderat, *de Incarnatione*, cum aliquot Homiliis. His Nestorii scriptis in Ægyptum perlatis, eaque, ut fieri assolet, avidè ob novitatem legentibus Monachis, *Cyrillus* Alexandrinus Episcopus necessarium omninò duxit Epistolam scribere ad Ægypti Monachos, eosque præmunire, ne erroribus contentis in Nestorii scriptis, quæ in eorum manus venerant, per imperitam simplicitatem, vel credulam levitatem inficerentur. Scripsit etiam *Cyrillus* ad Nestorium, ut eum ad pœnitentiam, & ad Palinodiam provocaret. Quibus Cyrilli literis rescripsit quidem *Nestorius*, sed non sine gravi Cyrilli accusatione. Hinc contentionis origo, quæ inter illos duarum majorum Orientis Sedium Alexandrinæ & Constantinopolitanæ Antistites postea exarsit. *Nestorius* animum *Cœlestini* Papæ, ad quem ipsius scripta delata fuerant, quique illorum lectione fuerat maximè offensus, occupare tentavit, & ad ipsum dedit Epistolam. Cyrillus etiam Alexandrinus Episcopus per *Possidonium* Diaconum literas ad *Cœlestinum* Papam scripsit, ut illum de sparsis à Nestorio erroribus certiorem redderet, quibus acceptis, Synodum Romæ habuit Summus Pontifex an. CCCCXXX. in qua primò damnatus est *Nestorius*, jussumque, ut depositionis pœnâ mulctaretur, si intra decimum à denunciatione diem non resipisceret, & Catholicæ fidei confessioni non subscriberet. Secundò, restituti sunt in Ecclesiæ communionem hi, qui propter fidem à Nestorio ejecti fuerant. Tertiò, sententiæ contra Nestorium exequendæ Cyrillo Alexandrino Episcopo munus demandatum est. Denique, septem à Summo Pontifice Cœlestino scriptæ sunt Epistolæ, scilicet *Cyrillo* Episcopo Alexandrino, ut Sedis Apostolicæ vice hoc in negotio fungeretur; *Nestorio*, ut, abjecto errore, ad pœnitentiam rediret; *Clero Constantinopolitano*, ut constans in avita fide permaneret; *Joanni* Antiocheno, *Rufo* Thessalonicensi, *Juvenali* Hierosolymitano, *Flavio* Philippensi, ut strenuè fidei causam agerent.

Cyrillus Alexandrinus Episcopus, receptis Cœlestini Papæ literis, Concilium Alexandriæ coëgit, & ad Nestorium misit Epistolam Synodicam, in qua tria continebantur: videlicet *Fidei expositio*, *denunciatio Sententiæ* à Cœlestino Papa latæ, & *duodecim Anathematismi*, quibus subscribere debebat Nestorius. Quatuor Episcopi à Synodo Alexandrina ad Nestorium missi Constantinopolim appulerunt, litterasque Apostolicas *Cœlestini*, & Synodicas *Cyrilli* ejus Vicarii deferunt *Nestorio*, quas, ubi legisset versipellis ille Hæresiarcha, confestim intellexit, quanta capiti suo impenderet procella, ad quam declinandam petiit à Theodosio juniore Imperatore, ut convocaretur Concilium Generale. Quod reverà indictum fuit, & ex universis Diœcesibus Episcopos ad diem Pentecostes anni CCCCXXXI Imperator Theodosius Ephesum vocavit, missis ad majorum Sedium Antistites, *Cœlestinum* Romanæ, *Cyrillum* Alexandrinæ, *Joannem* Antiochenæ, *Juvenalem* Hierosolymitanæ, *Rufum* Thessalonicensis, *Capreolum* Carthaginensis, literis. In hac Synodo Generali Ephesina damnatus est *Nestorius*, & sua Sede dejectus. Sed de his, quæ gesta sunt in hac Synodo Generali Ephesina, sicut & de Conciliabulo, quod *Joannes* Antiochenus, qui Nestorii personæ, non tamen doctrinæ plus æquo favebat, unà cum suis Episcopis habuit, pacemque universæ Ecclesiæ perturbavit, commodiùs disseremus in quarto Colloquio, in quo de Conciliis, quæ in quinto Ecclesiæ sæculo fuerunt convocata, sermonem instituemus.

D. Quid continebant, & quibus verbis erant concepti duodecim illi Anathematismi, quos *Cyrillus* misit ad Nestorium, ut eis subscriberet.

M. Anathematismus primus his erat verbis conceptus: *Si quis Emmanuelem Verbum Deum, & ob id Sacram Virginem Theotocon esse non confitetur (genuit enim illa incarnatum Dei Verbum secundum Carnem) anathema sit.*

Anathematiſmus ſecundus: *Si qui ſunt, qui Dei Patris Verbum Carni ſecundum Hypoſtaſim unitum, & unum tantùm unà cum ſua Carne Chriſtum eſſe, eumdem nimirum Deum ſimul & hominem non confiteantur, anathema ſit.*

Anathematiſmus tertius: *Si quis poſt unionem Hypoſtaſes in Chriſto diſtinguit, eaque dumtaxàt conjunctione eaſdem inter ſe nectit, quæ eſt ſecundùm dignitatem, vel auctoritatem, vel poteſtatem, & non ea potiùs, quæ eſt ſecundùm naturalem unionem, anathema ſit.*

Anathematiſmus quartus: *Si quis duabus Perſonis, vel Hypoſtaſibus eas voces attribuit, quæ in Evangelicis, & Apoſtolicis Scripturis paſſim occurrunt, quæve à Sanctis de Chriſto, aut ab ipſo Chriſto de ſeipſo dicta ſunt. & alias quidem homini ſeorsùm à Dei Verbo conſiderato adſcribit, alias verò tanquam in Divinam Majeſtatem convenientes ſoli Verbo, quod ex Deo Patre eſt, accommodat, anathema ſit.*

Anathematiſmus quintus: *Si quis dicere audet, Chriſtum non eſſe verum Deum, ſed hominem tantùm Deiferum, utpotè unum naturalemque Filium, quatenùs nimirum Verbum Caro factum, carni, & ſanguini perindè ac nos communicavit, anathema ſit.*

Anathematiſmus ſextus: *Si quis Dei Patris Verbum, Chriſti Deum, vel Dominum eſſe dixerit, neque poſt Verbum ſecundum Scripturas incarnatum, unum eumdemque Deum ſimul & Hominem eſſe confeſſus fuerit, anathema ſit.*

Anathematiſmus ſeptimus: *Si quis Jeſum Chriſtum, Hominem tantùm, Divini Verbi vi actum eſſe dixerit, aut illuſtrem illam Unigeniti gloriam illi ipſi homini, veluti alteri cuipiam ab ipſo Verbo adveniſſe commentus fuerit, anathema ſit.*

Anathematiſmus octavus: *Si quis Hominem aſſumptum unà cum ipſo DEI Verbo adorandum, unà cum illo glorificandum, unà cum illo tanquàm alterum in altero exiſtentem Deum appellandum eſſe, dicere auſus fuerit (hunc enim intellectum Particula,* cum, *adjecta perpetuò, ac neceſſariò afferre conſuevit) & non una potiùs adoratione Emmanuelem honorat, unamque hactenùs illi glorificationem attribuit, quatenùs Verbum factum eſt Caro, anathema ſit.*

Anathematiſmus nonus: *Si quis unum Dominum noſtrum JESUM Chriſtum à Spiritu Sancto tanquam à virtute ab ſe aliena glorificatum dixerit, efficaciamque, quà contra immundos Spiritus uteretur, & divina inter homines miracula operaretur, ab ipſo eodem accepiſſe prædicaverit, & non proprium, naturalemque illius eſſe Spiritum, per quem divina ſigna edidit, anathema ſit.*

Anathematiſmus decimus: *Chriſtum Jeſum noſtræ Confeſſionis Pontificem, & Apoſtolum extitiſſe, eumdemque ſemetipſum pro nobis in odorem ſuavitatis Deo Patri obtuliſſe, divina Scriptura commemorat. Si quis ergo dixerit, Pontificem, & Apoſtolum noſtrum non eſſe ipſum Dei Verbum, poſteà quàm Caro & homo nobis ſimilis factum eſt: Sed hominem illum, qui ex muliere natus eſt, quaſi alterum quempiam ab ipſo diverſum: aut ſi quis Chriſtum pro ſe ipſo quoque, & non ſolùm pro nobis Sacrificium obtuliſſe affirmaverit (neque enim is oblatione opus habebat, qui nullum peccatum commiſerat) anathema ſit.*

Anathematiſmus undecimus: *Si quis ipſam Domini Carnem vivificam, ipſiuſque Verbi, quod ex Patre eſt, propriam eſſe negaverit, ſed alterius cujuſpiam ipſi verbo ſecundùm dignitatem tantùm conjuncti, aut divinam tantùm inhabitationem ſortiti eſſe dixerit: neque verè rursùm vivificam, ut modò meminimus, eò quod Verbi, quod omnia vivificat, facta ſit propria, confeſſus fuerit, anathema ſit.*

Anathematiſmus duodecimus: *Si quis inficiatur DEI Verbum ſecundùm Carnem paſſum, ſecundùm Carnem crucifixum, mortemque ſecundùm Carnem guſtâſſe, & primogenitum tandem ex mortuis factum eſſe, quatenùs videlicèt vita eſt, & vivificum, ut Deus, anathema ſit.*

Hi ſunt celeberrimi duodecim S. Cyrilli Anathematiſmi ab univerſa Catholica Eccleſia approbati, quibus tamen ſubſcribere nunquàm voluit *Neſtorius*. Undè in pœnam ſuæ pervicaciæ cœpit in hoc mundo æternum impiorum experiri ſupplicium. Nam Theodoſii junioris Imperatoris ipſi olim nimiùm propitii Edicto in exilium fuit deportatus in *Oaſim*, ubi, juſto Dei judicio, exeſâ vermibus linguâ, quâ in Chriſtum, & in Deiparam Virginem Mariam tam horrendas blaſphemias evomuerat, ex hac vita ad æterna ſupplicia migravit. In Neſtorii Hæreſim fortiùs, & animoſiùs dimicans *Eutyches* Presbyter Archimandrita, ſeu Abbas cujuſdam Monaſterii Conſtantinopolitani in extremum deflexit errorem, novamque Hæreſim conflavit, cujus Sectarii dicti ſunt *Eutychiani*.

D. Quem errorem docuit iſte *Eutyches*, & quem exitum habuit invecta ab illo Hæreſis?

M. *Eutyches*, qui, ut mox diximus, Neſtorianæ profligandæ Hæreſi haud mediocrem operam navaverat, tandem anno CCCCXLVIII. in errorem è diametro oppoſitum impegit, & utramque naturam, *Divinam* ſcilicet, & *Humanam* in Chriſto poſt Incarnationem promiſcuè confundens, unicam in Chriſto admiſit naturam, ſeu *Divinam*, à qua dicebat fuiſſe abſorptum, quidquid in Chriſto apparebat humanum. Ex hoc Eutychetis errore conſequebatur, vel naturam divinam eſſe in ſe ipſa mutationibus, doloribus, mortique obnoxiam; vel ea, quæ Chriſtus pro nobis paſſus eſt, phantaſtica fuiſſe, mera commenta, & ludibria. *Euſebius* Dorilæi Epiſcopus Eutychetem ſæpius de hoc abjiciendo errore admonuit, ſed cùm in eo retinendo obſtinatè perſtaret Eutyches; eum apud *Flavianum* Conſtantinopolitanum Epiſcopum accuſavit. Hanc accuſationem ægrè admodum tulit *Eutyches*, & Sancto Leoni Pontifici Romano conqueſtus eſt, quod *Neſtoriana Hæreſis quorumdam rurſum ſtudiis pullularet*. Laudavit ejus zelum S. Leo, ac benignè ad illum reſcripſit anno CCCCXLIX. interim *Flavianus* Conſtantinopolitanus Epiſcopus, apud quem fuerat accuſatus *Eutyches*, anno CCCCXLVIII. Synodum Conſtantinopoli coëgit ad dirimendam controverſiam ortam inter *Florentium* Sardium Antiſtitem Lydiæ Metropolitanum, & duos Provinciæ ſuæ Epiſcopos. Quà finitâ controverſiâ, actum eſt in hac Synodo de Eutychete, cui Synodus diem dixit, ut coràm ſe ſiſteret, ſuæque doctrinæ rationem redderet. Sed *Eutyches* diu tergiverſatus venire ad Synodum, tandem comparuit, palàmque declaravit, ſe quidem in Chriſto ante Unionem, ſeu Incarnationem Verbi, duas agnoſcere naturas, ſed poſt unionem Verbi, unicam in Chriſto naturam, ſeu divinam admittere.

Hunc

Hunc à se propalatum errorem, jubentibus licèt Episcopis, cùm nollet abjicere Eutyches, nec anathema dicere his, qui post Incarnationem in Christo unicam adstruunt naturam, seu divinam, damnatus est, & Presbyteratu, atque Monasterii administratione dejectus. Ab hac Synodi sententia Eutyches ad Leonem Romanum Pontificem appellavit, dictitans, se ab Episcoporum cum Hæresiarcha Nestorio sentientium factione fuisse damnatum, & libellum appellationis ad Sedem Apostolicam, quem obtulerat, non fuisse susceptum. At Eutycheti larvam detraxit Flavianus Episcopus Constantinopolitanus in Epistola ad *Leonem* Romanum Pontificem, in qua illum totius negotii veritatem edocet, omnesque artes & fraudes Eutychetis detegit. Quare *S. Leo* Papa ad profligandum Eutychetis errorem scripsit ad Flavianum illam celebratam adeò Epistolam, quæ postea in Concilio Chalcedonensi tantoperè fuit laudata, à Patribus approbata, & ad fidem Ecclesiæ de Incarnatione Christi explicandam retenta, ut per eam, tanquàm per Lydium lapidem, sincera doctrina ab adulterina discerneretur.

Dum sic *S. Leo*, & *Flavianus* bono Ecclesiæ consulerent, *Eutyches* libellos supplices porrexit Theodosio juniori Imperatori, in quibus conquerebatur Acta Synodi Constantinopolitanæ anno CCCCXLVIII. habitæ diminuta falsataque fuisse. Lectis illis libellis, Theodosius Imperator *Chrysaphii* Eunuchi, quem de sacro fonte susceperat Eutyches, sermonibus deceptus retractari Acta Concilii jussit, & expendere, aut quid in illis omissum, aut depravatum reperiretur. Anno itaque CCCCXLIX. juxta Edictum Theodosii, habita est secunda Synodus Constantinopolitana, in qua prioris Synodi Acta ad examen revocata sunt, nihilque depravatum, aut immutatum repertum est, sed potiùs omnia, uti gesta erant, ita scripta esse omnes Episcopi approbârunt. Sic spe sua delusus Eutyches, imploravit patrocinium amici sui Chrysaphii cubicularii Imperatoris, eoque adnitente, obtinuit, ut Concilium Oecumenicum Ephesi cogeretur, cui præesset turpissimus *Dioscorus* Episcopus Alexandrinus, infensissimus *Flaviani* inimicus. Hæc Ephesina Synodus, quæ cœpit die VIII. mensis Augusti anni CCCCXLIX. meritò appellatur *Synodus prædatoria*, seu *latrocinium Ephesinum*. In ea quippè tumultuaria Synodo *Eutyches* fuit innocens declaratus, & ab excommunicationis vinculo solutus. Legati, quos ad illam Synodum miserat *S. Leo* Papa, pessimè habiti sunt. *Flavianus* Constantinopolitanus Episcopus Catholicæ Fidei vindex damnatus est cum *Eusebio* Dorilæi Episcopo, eamdemque damnationis sententiam subierunt Episcopi *Ibas* Edessenus, *Theodoretus* Cyrensis, & *Domnus* Antiochenus. Quin, quod maximam sapit crudelitatem, *Flavianus*, ob appellationem interpositam ad Sedem Apostolicam, vinculis constrictus est, & plagis adeò contusus, ut animam exhalârit. Quæ omnia, ubi comperta habuisset *S. Leo* Papa, rescidit ac penitùs damnavit in Synodo Romæ habita omnia, quæ gesta fuerant in illo latrocinio Ephesino, petiitque à Theodosio Imperatore, ut Concilium Generale in Italia celebraretur. Sed adduci haud potuit Theodosius, ut res semel adversùs Flavianum judicatas refricari sineret; immò res gestas in latrocinio Ephesino lege latâ firmavit. At mortuo anno CCCCL. Theodosio juniore Imperatore, *Marcianus*, qui ei in Imperii administratione successit, voluntati Summi Pontificis obsecundare volens, Concilium Generale Nicææ in Bithynia celebrandum convocavit. Sed quia *Attila* Hunnorum Rex anno CCCCLI. in Galliis victus Orientem versùs tendebat, *Marcianus* Imperator, ne Constantinopolim desereret, Concilium Nicæâ transtulit Chalcedonem, illucque omnes Episcopos suis literis accivit. Cœpta est hæc Synodus Generalis Chalcedonensis anno CCCCLI. & in ea primò definitum est contra Eutychetem: Unum eumdemque Christum, Filium, Dominum, Unigenitum ex duabus naturis inconfusè, immutabiliter, indivisè, inseparabiliter agnoscendum. Secundò, damnata est prædatoria Synodus Ephesina cum illius Præside Dioscoro Episcopo Alexandrino, qui etiam depositus est. Tertiò, *Theodoretus*, & *Ibas* Episcopi fuerunt absoluti. Sed hæc de latrocinio Ephesino; & de Synodo Chalcedonensi obiter dicta sint, de his quippè copiosiùs dicturi sumus in quarto Colloquio, in quo datâ operâ agemus de Conciliis, quæ habita sunt in quinto Ecclesiæ sæculo.

D. Hæ sunt igitur omnes Hæreses, quæ grassatæ sunt in quinto Ecclesiæ sæculo?

M. Præter illas, quæ hactenùs recensuimus, Hæreses, tres aliæ, videlicèt *Helvidii*, *Joviniani*, & *Vigilantii*, quintum Ecclesiæ sæculum infestârunt, duæ tamen priores *Helvidii*, & *Joviniani* sub finem quarti sæculi pullulare cœperunt. In primis *Helvidius* Romæ instunito ore asserere ausus est, Mariam Dei-param suæ post partum virginitatis jacturam fecisse, & filios ex carnali cum Josepho congressu procreâsse. Insuper, virginitatem & continentiam aversabatur, & nuptias impensiùs extollebat. *Helvidium* moribus, ingenio, & natalibus abjectissimum fuisse testatur S. Hieronymus in libro, quem ad illius errores confutandos edidit, & in quo sic eum alloquitur: *Quis te, oro, ante hanc blasphemiam noverat? quis dupondii supputabat? consecutus es, quod volebas; nobilis factus es in scelere. Ego ipse, qui contra te scribo, cùm in eadem tecum urbe consistam, albus, ùt ajunt, atérve sis, nescio.*

Jovinianus Monachus virginitatem, & continentiam non secus ac Helvidius impugnavit, meritorum in hac vita, sicut & præmiorum, quæ Deus post hanc vitam justis retributurus est, inæqualitatem negavit; ad crapulam & libidinem homines excitavit his verbis, quæ S. Hieronymus refert in libris, quos contra illum scripsit: *rarò jejunate, crebriùs nubite, non enim potestis implere opera nuptiarum, nisi mulceum & carnes, & nucleum sumpseritis. Viribus opus est ad libidinem. Citò caro consumpta marcescit. Nolite timere fornicationem. Qui semel in Christo baptizatus est, cadere non potest; habet enim ad despumandas libidines solatia nuptiarum.* Damnatus est *Jovinianus* in Synodo Mediolanensi, & postea à *Siricio* Papa anno CCCXC. S. Augustinus contra illum edidit librum *de bono conjugali*, eumque tanquam barbarum, stupidum, & in sermonibus suis confusum perstringit S. Hieronymus sic loquens lib. 1. adversùs Jovinianum: *quos cum legissem*, id est, Joviniani libros, *&*

omnino

omninò non intelligerem, cœpi revolvere crebriùs non verba modo atque sententias, sed singulas penè syllabas discutere, volens priùs scire, quid diceret, & sic vel probare, vel redarguere, quod dixisset. Verum, scriptorum tanta barbaries est, & tantis vitiis spurcissimis sermo confusus, ut ne quid loquatur, nec quibus argumentis velit probare, quod loquitur, potuerim intelligere &c. Denique, anno CCCCXII. *Honorius* Imperator dedit Mediolani legem 53. Cod. Theod. *de Hæreticis* in Jovinianum, qui jam Mediolanensi Urbe anno CCCXC. profugus ad Diœcesim Romanæ Urbis se se receperat, ibidemque extra muros ejusdem Urbis conventus agebat; jussitque Imperator, Jovinianum Hæreticum in Insulam *Boam* in Dalmatia sitam, plumbatis priùs cæsum, deportari, omnesque illius ministros, ac erroris participes in alias pariter Insulas inter se diversos ablegari.

Vigilantius natione Gallus, ut *Petrus de Marca* in Opusculo posthumo, Dissertatione *de patria Vigilantii* rectè demonstrat, non verò *Calaguritanus* in Hispania, ùt visum est Cardinali Baronio, Hæresim suam, quam sub Sanctimoniæ larvâ diu occultaverat, cœpit evomere anno CCCCVI. eamque latè sparsit per Galliam, quæ, teste S. Hieronymo in libro, quem contra *Vigilantium* lucubravit, errorum monstra hactenùs non habuerat: *Sola Gallia*, inquit S. Hieronymus, *monstra non habuit, sed viris semper fortissimis, & eloquentissimis abundavit. Exortus est subitò Vigilantius, seu veriùs Dormitantius, qui immundo spiritu pugnat contra Christi spiritum.* Vigilantius multos profudit errores, quos nostri temporis Hæretici Calvinistæ, & Lutherani recoxerunt. Impugnavit quippè sacrarum Reliquiarum cultum, invocationem Sanctorum, eorumque miracula. Sugillavit vigilias, & pernoctationes in Basilicis Martyrum à fidelibus celebrari solitas. Jejunia, Clericorum cœlibatum, Virginitatem, & Monasticum Ordinem improbabat, & ad suos tutandos errores librum quartum Esdræ Apocryphum velut Canonicum laudabat. Hos Vigilantii errores invictissimis argumentis protrivit S. Hieronymus, eorumque auctorem *Vigilantium* appellat *Dormitantium, Dæmoniacum, Cauponem Calaguritanum, Mutum Quintianum, virum libidini fræna permittentem, Furiosum, Samaritanum, & Judæum, Sacrilegum, Magistrum cerebrosum, Infelicem hominem, & omni lacrymarum fonte plangendum.* Has tamen in speciem acriores objurgationes S. Hieronymo non ira expressit; sed zelus pro DEI gloria, & fidei integritate justissimè accensus. Undè ipsemet S. Doctor Epistola 35. ad *Riparium* Presbyterum ait: *Fatebor tibi dolorem meum, sacrilegium tantum Vigilantii patienter audire non possum. Non est crudelitas pro Deo pietas.*

D. Zelum S. Hieronymi in his refellendis Hæreticorum erroribus vehementissimè laudo, eo potissimùm nomine, quod nobis validissima suppeditarit arma ad expugnandos nostri temporis Hæreticos, qui omnes *Vigilantii* blasphemias exceperunt, easque etiamnùm populis propinare, ac prædicare non desistunt.

COLLOQUIUM III.

In quo exhibetur series Episcoporum, qui in quinto Ecclesiæ sæculo præcipuas Sedes occuparunt.

M. PUtò, te meminisse, has esse præcipuas Ecclesiæ Sedes, Romanam, Alexandrinam, Antiochenam, Hierosolymitanam, & Constantinopolitanam. Cùm igitur, nemine refragante, Sedes Romana cæteris tum dignitate, tum auctoritate, & jurisdictione longè antecellat, necesse est, ut in primis exhibeamus seriem Episcoporum, qui in quinto Ecclesiæ sæculo Sedem Romanam tenuerunt.

Mortuo *Anastasio* Romano Pontifice die XIV. mensis Decembris anni CCCCI. vacavit Sedes Romana dies septem, & die vicesimâ primâ mensis Decembris ejusdem anni festo S. Thomæ Apostoli sacrâ, *Innocentius I.* natione *Albanensis* creatus est Pontifex Romanus, seditque annos quindecim, menses duos, dies viginti, ac subindè vitâ functus est die XII. mensis Martii anni CCCCXVII. Sicut invictis momentis contra Baronium evincit Cl. *Pagius* ad annum CCCCXVII. Sub Pontificatu Innocentii I. Concilia Carthaginense, & Milevitanum contra Pelagianos in Africa celebrata sunt. Damnavit etiam idem Summus Pontifex Pelagium, & Cœlestium. Suscepit appellationem Sancti Chrysostomi Episcopi Constantinopolitani in Synodo *ad Quercum* iniquè damnati, & in ipsum malè gesta auctoritate suâ rescidit. Multas Epistolas Decretales scripsit, quarum præcipuæ, & ad sanciendam Ecclesiæ disciplinam maximè necessariæ diriguntur ad *Decentium Eugubinum*, ad *Victricium* Rothomagensem, ad *Exuperium* Tolosanum, & ad *Felicem* Nucerianum. Nonnulli asserunt, Innocentium I. anno CCCCVII. scripsisse Epistolam ad *Arcadium* Imperatorem, in qua anathemate perculit omnes persecutores S. Chrysostomi. At Epistolam illam supposititiam esse docent periti Critici, non solùm, quia hac in Epistola sermo fit de *Eudoxia* Augusta, quam tamen certissimè constat supremum diem obiisse anno CCCCIV. hoc est, triennio ante datam illam Epistolam; sed etiam, quia illius Epistolæ Innocentii I. ad Arcadium nec Palladius, nec Socrates, nec Theodoretus, nec Sozomenus, nec Zonaras auctores Græci, nec aliqui ex Latinis mentionem fecerunt, sed primus dumtaxat *Georgius* Alexandrinus, qui septimo sæculo vixit, ejus meminerit, ex quo posteà Nicephorus, & Glycas Scriptores Græci eam hauserunt. Idem judicium ferendum esse censent viri eruditi de binis ejusdem Imperatoris Arcadii ad Innocentium Papam Epistolis, quas refert Glycas, Scriptor nec antiquus, nec satis accuratus.

Post mortem *Innocentii* Papæ vacavit Sedes dies tantùm VI. & *Zosimus* natione Græcus die XVIII. mensis Martii anni CCCCXVII. ordinatus est Romanus Pontifex. Sedit annum unum, menses novem, & dies novem, migravitque ad Deum die XXVI. Decembris anni CCCCXVIII. hic Summus Pontifex, ut in præcedenti Colloquio observavimus, errore facti deceptus Pelagium, & Cœlestium innocentes putavit, & pro ipsis scripsit ad Africanos Episcopos. Verùm re

maturiùs considerata, & accepta Episcoporum Africanorum relatione, Cœlestinum ad audientiam vocavit, eumque non comparentem una cum Palagio damnavit. Epistolam suam *Tractoriam* contra Palagienos scriptam ad Orbis Episcopos direxit, & ab Honorio Imperatora Rescriptum obtinuit, quo Palagiani Româ pellerentur. Denique, *Zosimus* Papa Ecclesiæ Arelatensi, in honorem S. Trophimi primi illius Antistitis, non solùm Metropoliticam dignitatem in Viennensi Provincia, & jus Ordinationum confirmavit, sed etiam in Narbonensem utramque, potestatem ipsi concessit amplissimam, vetuitque *Proculo* Massiliensi Episcopo, & *Hilario* Narbonensi Antistiti, ne ordinationes Episcoporum, absque Arelatensis Episcopi assensu facere præsumerent. Sed de hac lite Viennensem inter & Arelatensem Episcopum, de jure Ordinationum exortâ, & in Synodo Taurinensi compositâ, iterùm redibit sermo in sequenti Colloquio, in quo dissere mus de Conciliis in quinto Ecclesiæ sæculo celebrans.

Mortuo *Zosima*, duo in Romanum Pontificem allecti sunt, *Bonifacius* Presbyter, & *Eulalius* Archidiaconus. Et hoc fuit tertium Schisma, quod Ecclesiam Romanam afflixit. Primum si quidem Schisma fuit *Novatiani* adversùs *Cornelium*. Secundum, *Ursicini* contre *Damasum*. Tertium, *Eulalii* contra *Bonifacium*. In tertio isto Schismate Clerus penè omnis Bonifacio adhæsit. *Symmachus* urbis Romæ Præfectus cum aliis perpaucis *Eulalio* favit, *Honoriumque* Imperatorem falsis suæ relationibus decepit. Sed supplici Cleri Romani libello de Bonifacii legitima electiona certior factus Imperator utrumque electum Ravennam accersivit. Habita est in banc rem Ravennæ Synodus anno CCCCXIX. Sed re infectâ, alte apud Spoletum indicta est Synodus. Interim, utrumque electum urbe Româ abstinere jussit Imperator, & *Achilleum* Spoletinum Episcopum, qui Pontificis vicas in sacris gereret Paschâris tempore, Romam direxit. Mandatis Imperatori non obtemperavit *Eulalius*, sed motæ impatiens, Romam ingressus seditioni faces subministravis. Quâ de causâ jussit Imperator, ut *Eulalius*, qui Pontificatum invaserat, Româ pelleretur, & ad Symmachum urbis Præfectum scripsit, ut *Bonifacius* in urbem restitueretur, & tanquam Pontifex legitimè electus ab omnibus susciperetur. Statim ac *Bonifacius*, extincto Schismate pacificè sedit, auctor fuit Imperatori Honorio, ut illud emitteret Edictum, quo sancivit, quod si deinceps duo electi fuissent, nullus ex his Pontifex esset, sed solùm ille in Sede Apostolica permaneret, quem ex numero Clericorum novo ordinatione divinum judicium, & universitatis consensus elegisset. Narbonensis Ecclesiæ jura à *Zosimo* decessore suo in gratiam Ecclesiæ Arelatensis imminuta restituit *Bonifacius*. Sedit iste Pontifex annos tres, menses octo, dies sex. Fuit quippè ordinatus die vicesima nona mensis Decembris anni CCCCXVIII. & obiit die quarta Septembris anni CCCCXXII.

Post mortem *Bonifacii* vacavit Sedes dies sex, & *Cælestinus*, natione Campanus, die decime mensis Septembris anni CCCCXXII. Pontifex consecratus est. Sedit annos novem, menses decem, dies novem, & mortuus est die XXVI. Julii anni CCCCXXXII. Pelagianos Italiâ expulit Cœlestinus, Semipelagianos compressit, *Nestorium* damnavit, præfuit per suos Legatos Synodo Generali Ephesinæ celebratæ anno CCCCXXXI. in qua Nestorii Hæresis proscripta fuit. *Novatianis* Ecclesias, quas Romæ habebant, ademit. Motiationibus decogendam non esse pœnitentiam statuit. Denique, decessoris sui Bonifacii decretum circa Narbonensem, & Arelatensem Ecclesiam confirmavit.

Sixtus III. die XXIV. Julii anni CCCCXXXII. in locum *Cœlestini* Papæ subrogatus est, & obiit die undecima mensis Augusti anni CCCCXL. Hic est ille *Sixtus*, ad quem, dum adhuc Ecclesiæ Romanæ Presbyter esset, scripsit *S. Augustinus* adversùs Pelagianorum errores Epistolam centesimam quinam, secundùm veterem ordinem. Sub *Sixti* Pontificatu pax sancita est Cyrillum Alexandrinum inter & Joannem Antiochenum, & alios Orientales Episcopos anno CCCCXXXIII. de qua pace, & Nestorii Episcopi Constantinopolitani damnatione Sanctus ille Pontifex gratulatorias ad ipsos misit Epistolas. Fertur, hunc Pontificem eodem anno fuisse ab *Anicio* Exconsule de stupro accusatum, seque ab hoc crimine, Clero, Senatu, & Imperatore præsentibus, in Synodo Romæ habitâ purgasse. Sed hæc *Sixti* Pontificis accusatio fabularum numero accenseri meritò debet. Acta enim, quæ circumferuntur, illius Synodi Romanæ de causâ, & accusatione Sixti Pontificis falsâ Consulum notâ consignantur, & Anachronismis scatent. Nec ullum illi fabulæ robur accedit ex Epistola, quæ eidem Sixto Pontifici attribuitur, *ad Episcopos Orientales*; quia illa Epistola supposititia est, & mera farrago contexta ex sententiis Concilii Toletani octavi, Felicis III. Gregorii M. Hadriani I. Codicis tam Theodosiani, quam Justinianei, Aniani Interpretis, & Sixti Pythagorei. Ejusdem furfuris sunt Acta *de Synodali accusatione, & expurgatione Polychronii Episcopi Hierosolymitani*, quæ sub Pontificatu Sixti III. Romæ dicuntur habita. Toto enim Sedis Sixti Papæ tempore, non *Polychronius*, sed *Juvenalis* præfuit Ecclesiæ Hierosolymitanæ. Obsessio etiam Hierosolymorum, quæ hoc tempestate facta refertur in illis Actis, mera fabula est. Sub nomine Sixti III. Papæ prostant quædam Opuscula, nempe liber *de Divitiis*, alter *de Castitate*; & Epistola *de malis Doctoribus*, quæ ipsi à peritis Criticis jure ac meritò abjudicantur, & viri alicujus Pelagiani fœtus agnoscuntur.

Sixto III. post Interpontificium XLI. dierum, *S. Leo*, quem alii patriâ *Romanum*, alii *Tuscia* natum dicunt, successit die vicesima secunda mensis Septembris anni CCCCXL. sedit annos viginti unum, mensem unum, & dies tredecim, migravitq; ad Deum die quarta mensis Novembris an. CCCCLXI. ut evincit ad hunc annum doctissimus *Pagius* in sua Critica Baronii. A variis consultus Episcopis *S. Leo* Papa, cognomento *Magnus*, rescripsit Epistolas sapientiâ, eruditione, & studio in disciplinam Ecclesiasticam conspicuas. Plebem sibi commissam non vitæ solùm exemplo excitare, sed etiam piis & eloquentibus Homiliis erudire aggressus est. Manichæos insectatus est, sed præsertim Eutychianæ Hæresi acerrimum bellum indixit, ad quam penitùs profligandam scripsit ad *Flavianum* Constantinopo-

litaoum Episcopum Epistolam, quæ à Petribus Coocilii Chalcedoneosis maximopere lxudata & approbxta est. Gootentionem hxbuit saoctissimos ille Pontifex cum *Hilarix* Atelxiensi Episcopo occasione *Celidsuii* Episcopi xb Hilario depositi, & hac de causa S. Leo Arelatensem Ecclesiam suis exuit privilegiis, & jorx Metropolis io Vieooeosem traostulit Ecclesiam, ut pleniùs ostendemus in sequeoti Colloqoio. At mortuo Hilario Arelatensi Episcopo, placatus *S. Lex* litem prudenter composuit, concedendo Viennensi Metropoli quatuor Ecclesixs, *Valentiam*, *Tarentasiam*, *Genevam*, & *Gratianopolim*: reliquas Atelateosi subjecit Ecclesiæ. Demùm, S. ille Pontifex oon solùm Ecclesiæ, sed etiam Reipublicæ prospicieos, ad *Attilam*, Romæ immlnentem perrexit, verbis demulsit ferocem aoimum, itam fregit eloquentiâ, pacem recipere persuasit, eumque Italiê discedere, xc sua relegere vestigie compulit, sicut jxm observavimus in primo Colloquio in Historiam hujus sæculi.

Post mortem *S. Leonis* Papæ fuit Ioterpontificium septem dierum, & die doodecimê mensis Novembris xnni CCCCLXI, *Hilarus* oatiooe Sardos Pontificatum inivit. Sedit xnuos sex, menses tres, dies decem, & obiit die xxi. mensis Februarii enni ccccLxvIII. hic Summus Pontifex xrdentissimum adhibuit studium, ac singulerem vigilantiam in procuranda per universxm Ecclesiam sxcrorum Canonom executione, xc eorumdem transgressione viodicande. *Mamertum* Viennensem Episcopum, qui Diensi Ecclesiæ, qoæ xd Arelateosis Episcopi Diœcesim pertinebat, Episcopum ordinaverat, severè redargoit, jossitque, ut ille, qoi Diensis Ecclesiæ fuerat à *Mamertx* Episcopus consecratus, *Leontii* Arelatensis Episcopi, à qoo ritè consecrari debuerat, arbitrio confirmxretur. Præcepit idem Summus Pontifex, ut *Ireneus*, quem *Nundinarius* Barcinonensis Episcopus, consentientibus Provinciæ Txrrxconensis Episcopis, successorem sibi designaverat, xb ea removeretur Ecclesia, xliusque è Barcinonensis Ecclesiæ Clero eligeretur, & ordinaretur Episcopus. Improbavit etixm Factum *Sylvani* Galagoræ in eadem Tarrsconensi Provincia Episcopi, qoi contra Cenones alienum Presbyterom, proprio adhuc vivente Episcopo, lo eadem Ecclesia ordinaverat. Deoiqoe, *Ingenux* Episcopo Ebredunensi vindicavit, xc confirmavit jus Metropoliticum in Provinciam Alpium Maritimarum.

Simplicius, patriâ Tiburtinus, post qoatuor dierum à morte *Hilari* Papæ iotervxllum, Pontifex Romanus fuit inauguratus die xxv. mensis Februarii eoni ccccLxvIII. præfuit Ecclesiæ Romanæ per xnnos quindecim, & dies sex, obiitqoe die I. mensis Martii xoni ccccLxxxIII. Sub Pootificatu *Simplicii* extinctum omninò fuit Imperium Occidentis io personx *Augustuli*, qui fuit ultimos Occidentis Imperator. *Odoacer* siquidem Herulorum Rex Arianus, captâ Româ, Regnum Italiæ iostituit. *Zenx* Orientis Imperator, sedente Simplicio Papa, haud parùm torbavit Ecclesiam, noo solùm pxtrocinaodo Pseudo-Episcopis Eutychianis, videlicèt *Timotheo Ælurx*, & *Petro Mongx* Alexxndrinam infestantibus Ecclesiam, oecooo *Petro Fulloni* Sedis Antiochenæ invasori, & *Acacix* Constantinopolitano, sed etiam promulgando novem fidei formulam ita callidè conceptam, ot in eam Hæretici perindè ac Catholici consentire possent. Quxm fidei formulam *Henoticon*, seu Conciliatorium, xppellavit. Sed cùm in eo *Zenonis* Edicto tacita ioesset abrogxtio Concilii Chalcedoneosis, in quo damnata fuerat Eutychiana Hæresis, ideò *Simplicius* Papa huic Edicto strenuè restitit, & Timotheum Ælurum, Petrum Mongum, & Petrum Fullooem damnavit, & ab Ecclesiæ communiooe rescidit.

Felix III. Pxpa, post quinque dierum interpoontificium, successit *Simplicix* die vI. mensis Martii anni CCCCLXXXIII. seditq; ennos octo, menses uodecim, dies xvIII. & ad Deum migravit vI. Kaleodas Martii, seu die vicesimâ quertâ Februarii anni ccccxcII. damnavit hic Summus Pontifex *Henoticum* Zenonis, coëgitque Romæ Synodum aono ccccLxxxIII. in quo missi sunt in Orientem legati *Vitalis* Troentinus Episcopus, & *Misenus* Cumanæ Ecclesiæ Antistes. Sed hæc legatio iofeliciter cessit. Nam cùm primùm hi Legati *Abydum* vxnissent, in custodiam conjecti sunt, eosque Imperxtor qoà minis, quà blanditiis compulit, ut communionis societatem cum Petro Moogo Alexandrino, & Acacio Coostantioopolitano ioireot. Quibus gestis, legxti Sedis Apostolicæ operti ignominiê & dedecore Romam reversi sunt. At paulò post eorum ex urbe Constentinopoli discessum, *Felix* Ecclesiæ Romanæ defensor, qui à *Felice* Papa ex lxtere soo legatus cum *Vitali*, & *Misenx* fuerat missus, cogente morbi necessitate txrdiùs Coostantinopolim veniens, ita contumeliosè exceptus est xb *Acacio* Episcopo Constantinopolitano, ut eum nec in conspectum suum xdmittere voluerit. Cùm hæc omnix in Oriente iniquè gesta xd aures *Felicis* Papæ pervenissent, collegit Summus Pontifex Romæ enno ccccLxxxIv. Synodum LXXVII. Episcoporum in Basilica S. Petri, in qux *Vitalis*, & *Misenus*, cùm legationis sibi mandatæ ratiooem reddere jussi, vanas rationes causxrentur, *Felix* Papx utrumque legxtum Sxcerdotio & communione privavit. Deinde, Petrom Mongum Alexxndrinom Episcopum, & Acacium Constxntinopolitxnum à sacerdotxli Collegio, & xb Ecclesixstica communiooe proouncievit alieoos. Postremò, idem Summus Pootifex aooo sequenti, seu ccccLxxxv. alteram habuit Synodom, in qux ad Zenonem Imperxtorem scripsit Epistolxm, eique oounciavit, Petrum Fullonem Episcopum Alexaodrinum Syoodali judicio xnxthematis sententiâ damoatum, ex Antiochenx Ecclesix quam invxserat, expellendom esse, & ab ejus communionx omninò abstineodum.

Post *Felicis III.* mortem cessavit Pontificxtus dies quinque, & *Gelasius* natiooe Afer die prima mensis Martii enni ccccxcII. consecratus est Pontifex Romaous. Sedit ennos quatuor, menses octo, dies octodecim, & è vivis excessit die decimx nona meosis Novemb. aoni ccccxcvI. Noluit Summus ille Pontifex, vestigiis sui decessoris insistens, *Euphemium* Constantinopolitanum Episcopum, Cxtholicum licèt, & xlios Orientis Antistites Ecclesiasticâ communione donare, nisi antehàc nomen *Acacii*, qui fuerxt Episcopos Constantinopolitanus, & à *Felice III.* Papa damnatus, ex Diptychis expungerent. *Misenum* tamen Episcopum, qui, ut mox diximus, legxtus Constantinopolim missus cum *Acacio* communicaverat, & ob id à *Felice* Pxpe Sacerdotio, & com-

& communione fuerat privatus, Sedis Apostolicæ implorantem misericordiam absolvit, & in communionem recepit. Pelagianam Hæresim in Dalmatie, & in Piceno redivivam extinxit. *Lupercalium* superstitionem ei, quæ Pontificem libertate decet, penitùs sustulit. Epistolam Decretalem ad Episcopos per Lucaniam, Brutios, & Siciliam constitutos multa disciplinæ Ecclesiasticæ complectentem capita scripsit. Denique Sanctus ille Pontifex anno CCCCXCIV. Concilium Romæ LXX. Episcoporum celebravit, in quo accurato Criterio libros Canonicos Scripturæ Sacræ, Oecumenica Concilia, & scripta Sanctorum Patrum excussit, & certa ab incertis, & genuina ab adulterinis secreta, Apostolico roboravit Decreto, magno Ecclesiæ commodo, & legentium utilitati semper profuturo.

Mortuo *Gelasio*, cessavit Sedes Pontificia dies sex; & *Anastasius II.* patriâ Romanus die vicesimâ quartâ Novembris anni CCCCXCVI. Pontifex fuit ordinatus. Sedit annum unum, menses undecim, dies quatuor & viginti, abiitque è vivis die XVII. mensis Novembris anni CCCCXCVIII. gratulatus est *Anastasius* per litteras *Clodoveo* Francorum Regi de suscepto eo tum temporis Baptismo. Misit etiam legatos ad *Anastasium* Imperatorem ad reconciliandam Ecclesiam Orientalem cum Occidentali, eâ tamen lege, ut Orientales Episcopi consentirent, quod *Acacii* nomen inter Episcopos Constantinopolitanos omninò reticeretur.

Post obitum *Anastasii II.* vacavit Sedes quatuor diebus, & die vicesima secunda mensis Novembris anni CCCCXCVIII. *Symmachus* natione Sardus Pontifex ordinatus est, non sine tumultu, & schismate. *Festus* siquidem Senator Romanus, qui Imperatori Anastasio pollicitus fuerat, effecturum se, ut Pontifex Romanus *Zenonis* Henoticon subscriberet, cùmque hanc subscriptionem à Symmacho, qui à majori & saniori parte electus erat Pontifex, obtenturum se diffideret; *Calium Laurentium* Archipresbyterum S. Praxedis in Pontificem, seu potiùs in Antipapam effusis pecuniis eligendum curavit. Quocirca exortis hinc inde inter Populum, Clerum, ipsumque Senatum discordiis, ambæ partes non sine cæde, & sanguine ad *Theodoricum* Regem Italiæ Ravennam confugerunt. Rex, etsi Sectâ Arianus esset, litem adjudicavit *Symmacho*, qui prior fuerat electus. Symmachus itaque Pontificatu potitus Synodum habuit Romæ anno sequenti, seu anno CCCCXCIX. in qua actum est de tollendo ambitu in comitiis Pontificiis, & de præcludenda schismatibus viâ. Aliam Romæ anno quingentesimo coëgit Synodum, in qua, ut *Calius Laurentius*, qui Antipapa fuerat creatus, Ecclesiam turbare desineret, Symmachus eum *Nuceriæ* Episcopum renunciavit. At Schisma, quod videbatur sopitum, acrius recrudnit anno quingentesimo tertio. Tunc enim eliqui ex Clero, & nonnulli ex Senatu, maximè *Festus*, & *Probinus*, multorum criminum Symmachum Papam accusarunt, & occultè *Laurentium* Antipapam revocarunt, miseruntque ad Regem Theodoricum relationem, ut visitatorem daret. Rex eorum votis annuit, eisque concessit visitatorem *Petrum* Altinæ Civitatis Episcopum, qui in partes *Laurentii* Antipapæ inclinans turbavit omnia, ut testatur *Ennodius* Ticinensis in Apologia pro Symmacho, multosque in urbe excitavit tumultus, ad quos compescendos *Theodoricus* Rex anno DIII. Concilium Romæ jussit convocari, *Palmare* dictum à loco, ubi celebratum est, in quo Concilio Symmachus Papa fuit innocens declaratus, & à criminibus falsò ei impactis omninò purgatus. Sed de hoc *Palmari* Concilio, sicut & de aliis Synodis, quas Romæ ineunte sexto Ecclesiæ sæculo Symmachus Papæ celebravit, commodiùs agemus in nostris Colloquiis in Historiam sexti Ecclesiæ sæculi.

D. Seriem Pontificum, qui in quinto sæculo Romanæ præfuerunt Ecclesiæ, nunquàm fuisse interruptam, nullumve in Sedem Petri Episcopum Hæreticum irrepsisse planè video. Sed an præcipuæ aliæ Sedes, videlicèt Alexandrina, Antiochena, Hierosolymitana, & Constantinopolitana eamdem in quinto sæculo sortem obtinuerint, & Catholicos Episcopos continuâ successione habuerint? nunc à te scire percupio.

M. Sedes Alexandrina, Antiochena, Hierosolymitana, & Constantinopolitana multis factionibus fuerunt in quinto Ecclesiæ sæculo exagitatæ, & in eas intrusi sunt aliquando Episcopi Schismatici, & Hæretici, qui Episcoporum Catholicorum successionem ad tempus interruperunt. Ut autem seriem Episcoporum, qui præcipuas illas Sedes in quinto Ecclesiæ sæculo tenuerunt, perspectam habere possis, incipiam ab Episcopis Ecclesiæ Alexandrinæ, quæ post Romanam Sedem primas tenet.

In primis *Theophilus* ordinatus est Episcopus Alexandrinus die vicesima mensis Julii anni 385. sedit annos XXVII. menses duos, & dies XXVII. & mortuus est die xv. Octobris anni CCCCXII. Graves ac diuturnas contentiones habuit Theophilus Alexandrinus cum S. Joanne Chrysostomo Episcopo Constantinopolitano, quarum originem & progressum in sequenti Colloquio opportuniùs expendemus.

Tertio die post Theophili obitum, seu die decimo octavo mensis Octobris anni CCCCXII. *Cyrillus* nepos Theophili consecratus est Episcopus Alexandrinus. Sedit annos triginta duos, & obiit anno CCCCXLIV. Nestorianæ Hæreseos fuit acerrimus impugnator, præfuitque Concilio Oecumenico Ephesino contra Nestorium celebrato Cœlestini I. Romani Pontificis nomine. Quidam nuperrimi Scriptores comnenti sunt, S. Cyrillum Episcopum Alexandrinum in Carmelo Monachatum fuisse professum. Sed hanc fabulam meritò exsufflat Cardinalis Baronius, eamque refellit ex silentio coævorum Auctorum, qui de Monachis id ætatis in Palæstina degentibus amplissimam mentionem fecerunt, illius tamen prætensi Monachatus S. Cyrilli ne leviter quidem meminerunt.

Dioscorus anno CCCCXLIV. Sancto Cyrillo in Sede Alexandrina successit, sed, cùm Hæresi Eutychianæ apertè faveret, à Synodo Chalcedonensi anno CCCCLI. Episcopatu Alexandrino dejectus, jussu Imperatoris *Marciani* Gangram Asiæ minoris civitatem deportatus est, ubi interiit anno CCCCLIV. Fuit vir moribus turpissimus, Eutychianæ Hæresis fautor. Præfuit latrocinio Ephesino, in quo erga Flavianum Episcopum Constantinopolitanum, & Legatos S. Leonis Summi Pontificis crudelissimè se gessit. *Anatolium* in locum Flaviani Episcopum Constantinopolitanum

politanum suffecit, eòque tandem temeritatis prorupit, ut à prædatoria Synodo Ephesina reversus Alexandriam, vocatis ad Synodum quibusdam sceleratis, ac sui similibus Episcopis, Sanctum Leonem Pontificem Maximum anathemate percellere ausus fuerit.

Deposito *Dioscoro* in Concilio Chalcedonensi anno CCCCLI. *Proterius* post plures tergiversationes, populique tumultus, Patriarcha Alexandrinus fuit electus. Illius fides S. Leoni Summo Pontifici primò suspecta fuit eo potissimum nomine, quòd *Proterius* olim charus fuisset *Dioscoro*, qui curam tutelamque Ecclesiæ Alexandrinæ illi commiserat, quandò ad Pseudo-Synodum Ephesinam profectus est. Verùm, postquàm *S. Leo* literas accepisset *Marciani* Imperatoris, in quibus de Proterio Alexandrinorum Antistite magnificè loquebatur, ei que ipsemet *Proterius* suæ fidei rationem per Epistolam reddidisset; actutùm Summus Pontifex Proterio fidei integritatem gratulatus est Epistolâ 103. quam *Quesnellus* ex Codice Cardinalis *Grimani* unâ cum aliis ejusdem S. Leonis Pontificis Epistolis publici juris fecit.

Mortuo *Marciano* Imperatore die VII. mensis Februarii anni CCCCLVII. Eutychiani *Timotheum* cognomento *Ælurum* Patriarcham Alexandrinum elegerunt, & in S. Proterium cum tanta rabie irruerunt, ut eum crudeliter trucidarint, laniarint, ejus viscera ferarum more voraverint, cineresque sparserint in ventos. Legesis *Henschenium*, qui multa habet de virtutibus S. Proterii Patriarchæ Alexandrini, & Martyris ad diem XXVIII. mensis Februarii, quo colitur à Græcis.

Leo Imperator, qui successit Marciano, Catholicorum Episcoporum, & Clericorum Alexandrinorum libellis supplicibus, precibus, & rationibus permotus *Timotheum Ælurum* interfectorem S. Proterii, Episcopatu Alexandrino, quem invaserat, dejectum Chersonam exilio relegavit anno CCCCLX. & post elapsos quinque menses in ejus locum *Timotheus Solophaciolus*, id est, *Albus*, Synodi Chalcedonensis defensor, Ecclesiæ Alexandrinæ Episcopus fuit ordinatus, eamque pacificè administravit usque ad annum CCCCLXXVI. quo anno *Basiliscus* Tyrannus, expulso *Zenone* legitimo Imperatore in Isauriam, occupavit Imperium, Chalcedonensem damnavit Synodum, & *Timotheum Ælurum* ab exilio revocatum in Sedem Alexandrinam restituit. Sed anno CCCCLXXVII. *Zeno* in Imperium restitutus, & oppresso *Basilisco*, qui tyrannidem arripuerat, Timotheum Solophaciolum Ecclesiæ Alexandriæ reddidit. Eodem anno mortuus est *Timotheus Ælurus*, & in ejus locum Hæretici Alexandrini subrogarunt *Petrum Moggum*, seu *Mongum*, anteà Archidiaconum. Sed eo, jussu Imperatoris Zenonis dejecto, *Solophaciolus* Ecclesiam Alexandrinam rexit usque ad annum CCCCLXXXII. quo anno mortuo Solophaciolo, *Joannes Talaja*, quem Græci *Tabennesitam* cognominant, eò quòd esset è numero Tabennensium Monachorum, qui apud Canopum Monasterium habitabant, à Catholicis ordinatus est Episcopus Alexandrinus, statimque literas ex more misit ad *Simplicium* Papam, & ad *Calendionem* Episcopum Antiochiæ, ad Acacium verò Constantinopolitanum Episcopum, cui jam pridem infensus erat, scribere neglexit. Ea res animum Acacii, qui se à *Joanne* despectum credidit, graviter commovit. Hinc *Acacius* vindictæ cupidus Zenonis Imperatoris animum adversùs *Joannem* vehementer exasperavit, insinuans Zenoni, Joannem minus idoneum Episcopatui Alexandrino videri, quippè qui olim de Ecclesia exire voluisset, & Solophaciolo suasisset, ut nomen *Dioscori* sacris Diptychis insereret. Adhæc, Joannem perjurii reum esse affirmans, quia juraverat olim Imperatori, nunquam se Alexandrinam Sedem ambiturum. Adjecit denique *Acacius* Petrum Mongum Alexandrino Episcopatui magis idoneum esse, utpotè gratum, & acceptum populo Alexandrino, ejusque operâ Ecclesias urbis Alexandrinæ, ac totius Ægypti ad unitatem & concordiam revocari posse. His speciosis rationibus Acacii permotus *Zeno* scripsit ad *Simplicium* Summum Pontificem, ut *Petrus Mongus* in Sedem Alexandrinam restitueretur, *Joannes* verò, utpotè perjurii reus, ab ea omninò arceretur. Rescripsit Imperatori *Simplicius*, se, lectâ illius Epistolâ, suspendisse quidem *Joannis* ordinationis confirmationem, at se nec posse, nec debere in Sedem Alexandrinam restituere *Petrum Mongum*, cùm esset Hæreticus, ab Hæreticis postulatus, judicio Apostolico damnatus, & in pristino suo errore adhuc pervicaciter hæreret. Interea *Joannes Talaja* Sede Alexandrinâ pulsus Romam venit, & *Simplicio* Papæ, ad quem appellaverat, suasit, ut pro sua causa ad Acacium Constantinopolitanum Episcopum adversùs Petrum Mongum scriberet. Quod quidem prompto ac lubenti animo fecit Simplicius Papa, frustrà tamen: quia *Acacius*, acceptis *Simplicii* literis, respondit, se minimè agnoscere *Joannem* Episcopum Alexandriæ, Petrum verò Mongum jussu Zenonis Imperatoris in communionem suscepisse. Sic Sedem Alexandrinam denuò occupavit Petrus Mongus vaferrimus Hæreticus, qui, licèt datis ad Simplicium Papam, & ad Acacium Constantinopolitanum literis simulasset, se Synodum Chalcedonensem, & Epistolam S. Leonis Papæ contra Eutychianam Hæresim suscipere, ac venerari, posteà tamen utramque anathemate confixit, & tam Concilii Chalcedonensis, quam Epistolæ S. Leonis infensissimum hostem sese palàm exhibuit. Mortuus est Petrus Mongus Alexandriæ anno CCCXC. & in ejus locum *Athanasius* ejusdem farinæ homo, & Henotici Zenonis defensor promotus est die IX. mensis Februarii ejusdem anni Episcopus Alexandrinus. Sedit annos VII. & è vivis excessit anno CCCCXCVII. Athanasio successit in Sede Alexandrina *Joannes Mela*, seu *Hemula*, eadem Hæreseos & Schismatis fuligine maculatus. Sedit annos novem, & obiit anno quingentesimo sexto. Hæc est series Episcoporum, qui in quinto sæculo præfuerunt Ecclesiæ Alexandrinæ, cujus pacem perturbarunt Episcopi Schismatici, & Hæretici, eamque in duas factiones diviserunt, aliis *Henoticon* Imperatoris Zenonis amplectentibus, sed Synodum Chalcedonensem damnantibus; aliis verò illud Zenonis concordiæ Edictum suscipientibus, Synodum tamen Chalcedonensem non rejicientibus, indèque invicem inter se pugnantibus. Catholici autem Synodum Chalcedonensem admittebant, & Henoticon Zenonis respuebant.

D. Fuitne

D. Quinam etiam interrupte series Episcoporum Catholicorum, qui in quinto sæculo Antiochenæ Ecclesiæ præfuerunt?

M. Ecclesiam Antiochenam variis factionibus in quinto sæculo ob Episcopis Schismaticis, & Hæreticis fuisse perturbatam ac contaminatam, facilè percipies percurrendo seriem Episcoporum, qui illius Sedem tenuerunt. Mortuo *Flaviano* Antiocheno Episcopo anno CCCCIV. *Porphyrius* Ecclesiæ Antiochenæ Episcopatum suscepit, & vitâ functus est anno CCCCXIII. Porphyrio successit *Alexander*, qui vitam protraxit usque ad annum CCCCXX & in ejus locum suffectus est *Theodotus*, qui Ecclesiam Antiochenam rexit usque ad annum CCCCXXIX. eodem anno *Joannes* consecratus est Episcopus Antiochenus, seditque annos tredecim, & obiit anno CCCCXLII.

Disputant inter se Historiæ Ecclesiasticæ periti, an iste *Joannes* Episcopus Antiochenus Nestorii Hæresi faverit, nec ne? Hi, qui Joannem Antiochenum non tantùm Nestorii personæ, sed & Hæresi favisse autumant, duobus fulciuntur momentis. Primum est, quod Synodus Oecumenica Ephesina passim asserit, *Joannem* Antiochenum cum Nestorio senore. Alterum est, quod *Joannes* Antiochenus unàcum aliis Episcopis Orientalibus duodecim Sancti Cyrilli Episcopi Alexandri Anathematismos Nestorianis erroribus oppositos exploserit, atque impugnarit. Verùm, alii probabiliùs docent, Joannem Antiochenum plus æquò quidem favisse personæ Nestorii, eum tamen ab illius errore semper fuisse alienum. id apertè satis colligi posse videtur ex illa Epistola, quam *Joannes* Antiochenus scripsit ad Nestorium, in qua ipsum ad erroris palinodiam vehementer adhortatur, eumque obnixè rogat, ut, abdicatis omnibus præjudiciis, Virginem Mariam, juxta SS. Patrum doctrinam, verè *Dei-param* esse agnoscat. Hinc Sixtus III. Summus Pontifex in Epistola ad Cyrillum Alexandrinum disertè asserit, Joannem Antiochenum dogmatibus Nestorii nunquam adhæsisse. Idemque testatur *Leontius* lib. de Sectis actione quarta. Verum quidem est, Joannem Antiochenum rejecisse, & impugnasse XII. S. Cyrilli Alexandrini adversùs Nestorium Anathematismos; sed hoc non errore juris, ut ajunt, sed errore facti deceptus præstitit Joannes Antiochenus. Existimavit quippe, sed falsò, Cyrillum Alexandrinum in XII. illis Anathematismis in extremum alium errorem, & Nestoriano errori è regione oppositum deflexisse, atque *Apollinaris* Hæretici venenum propinasse. In hoc errore facti adversùs XII. S. Cyrilli Anathematismos, non solùm *Joannes* Antiochenus, sed multi alii Episcopi Orientales versabantur, quamvis sanam & illibatam Ecclesiæ doctrinam contra Nestorium tuerentur. Cæterùm negari non potest, *Joannem* Antiochenum, tum ex illo nimio studio impugnandi Sancti Cyrilli adversùs Nestorium Anathematismos, tum etiam ex eo Orientalium Episcoporum conciliabulo, quod coëgit, nolens interesse Concilio Generali Ephesino contra Nestorium congregato; tum denique ex vocibus quibusdam ambiguis atque suspectis, quibus fidem suam antè in illam pacem exponebat, justam Patribus Ephesinis ansam præbuisse existimandi, quod prava Nestorii dogmate propugnaret. Ast rebus posteà accuratiùs discussis innotuit Patribus Concilii Ephesini, *Joannem* Antiochenum, aliosque ipsi adhærentes Episcopos Orientales profanas Nestorianarum vocum novitates damnare, & constanter profiteri, Sanctam Virginem Mariam verè DEI Genitricem esse, ut videre est in Epistola S. Cyrilli ad *Valerianum* Iconii Episcopum, quæ refertur à *Liberato* in Breviario cap. 9. Quin & *Joannes* Antiochenus in Epistola ad *Theodosium* Imperatorem sic Nestorium damnavit, ut nullum de secta sua fide dubitandi locum reliquerit: *Et depositum*, inquit, *sive damnatum habemus Nestorium ..... Anathematismo subjicientes quæcumque ab eo alienè ac peregrinè dicta sunt contra Apostolicam doctrinam.* Joannes igitur Antiochenus Hæresi Nestorii nunquam suffragatus est, quamvis illius personæ impensiùs, quàm par fuisset, faverit.

Joanni Antiocheno Episcopo an. CCCCXLII. vitæ functo successit in Sede Antiochena *Domnus*, Joannis ex sorore nepos, vir fuit dubiæ fidei, improdentis consilii, variæque fortunæ. *Theodoretum* Mopsuestiæ Episcopum Nestorianæ Hæreseos assertorem defendit, ob idque ab Episcopis Pseudo-Synodi Ephesinæ, *Latrocinii* nomine satis notæ, anno CCCCXLIX. depositus est. Misit quidem in irritum *S. Leo* Papa omnia illius prædatoriæ Synodi Acta, & restituit Episcopos, quos illa è suis sedibus dejecerat; *Domnum* tamen in Sedem Antiochenam non restituit, sed potiùs confirmavit ordinationem *Maximi*, qui ab Anatolio Episcopo Constantinopolitano jussis Imperatoris in locum *Domni* fuerat consecratus Episcopus Antiochenus. *Domno* autem Sede Antiochena dejecto annuum ex Ecclesiæ Antiochenæ redditibus censum, annuente Concilio Chalcedonensi, concessit *Maximus*, ut constat ex actione, quæ de *Domno* Antiocheno inscribitur, & Actis Concilii Chalcedonensis post actionem decimam infarta est, quamque genuinam & sinceram esse contra *Quesnellum* Dissertatione nona Opera S. Leonis, & *P. Natalem Alexandrum* dissertatione decime septima in Historiam quinti Ecclesiæ sæculi evincunt Clarissimus *Baluzius* in nova Conciliorum collectione, præfatione in Acta Concilii Chalcedonensis, & doctissimus *Pagius* in Critica Baronii ad annum CCCCL. *Domnus* rexit Antiochenam Ecclesiam annis octo, juxta Nicephorum in Chronico, & Tabulas Theophanis.

Domno Sede Antiochenâ deposito anno 449. suffectus est, ut mox dixi, *Maximus*, qui ab Anatolio Episcopo Constantinopolitano ordinatus fuit Episcopus Antiochenus. Duo inter alia ordinationi *Maximi* inerant vitia. Unum, quod *Domnus* ab impia Synodo Ephesina damnatus est. Alterum, quod ordinatio *Maximi* suffecti in locum *Domni* adversùs Nicænos Canones, Apostolicos, & Constantinopolitanos ab Anatolio Episcopo Constantinopolitano fuisset peracta. Utrumque tamen vitium, quod in ordinatione *Maximi* occurrebat, consultò ob pacis studium dissimulavit S. Leo Papa, ut ipsemet testatur in sua Epistola ad *Marcianum* Imperatorem datâ anno CCCCLII. Mortem *Maximi* Episcopi Antiocheni illigat Baronius annò CCCCLVI. eique successit *Basilius*, qui, sicut legitur in Chronico Nicephori, & in Tabulis Theophanis, annos

 duos

duos sedit, & anno CCCCLVIII. vitam cum morte mutavit.

Basilis Episcopo Antiocheno successit anno CCCCLIX. *Martyrius*, qui sedit annos tredecim, hoc est, usque ad annum CCCCLXXI. quo anno cùm *Petrus Fullo* Ecclesiæ Sanctæ Bassæ apud Chalcedonem Presbyter, & Eutychianæ Hæresis fautor, innumeros tumultus in Ecclesia Antiochena excitaret, *Martyrius* Episcopus Antiochenus ad illos comprimendos ad *Leonem* Imperatorem profectus est, & ab ipso obtinuit legem, quâ Imperator prohibebat Monachis, ne à Monasteriis exirent, neque Antiochiam venirent, & quibus venire permitteretur, ne de Religione disceptarent. Antiochiam deindè reversus *Martyrius*, cum populi factiones varias, easdemque tumultibus comperisset agitatas, cessit in Ecclesiæ Conventu Episcopatui, verbis usus ejusmodi: *Clero inobedienti, populo contumaci, & Ecclesia sordibus infecta nuncium remitto, solaque Sacerdotii dignitate mihi reservata, Episcopale munus depono.* Eo sedente, *Petrus Fullo* (sic dictus, quod in Cœnobio Acœmetensium, ubi vitam Monasticam antehàc professus fuerat, *Fullonis* artem exerceret) in Thronum Antiochenæ Ecclesiæ audacter insiliit. Quâ temeritate commotus *Leo* Imperator, Synodum Episcoporum fieri præcepit, in qua *Petrus Fullo* Sedis Antiochenæ invasor depositus, ac damnatus est ob clausulam ab ipso additam Hymno S. Trisagio: *qui crucifixus es pro nobis.* Quâ additione *Theopaschitarum* Hæresim Deum in sua Deitate crucifixum esse asserentium instauravit.

Petro Fulloni Sede Antiochena justè deposito suffectus est *Julianus*, qui sex annis Antiochenam rexit Ecclesiam, ab anno videlicet CCCCLXXI. usque ad annum CCCCLXXVI. quo anno *Petrus Fullo* à *Basilisco* Tyranno ab exilio revocatus in Ecclesiam Antiochenam restitutus est. Sed *Zeno*, cæso *Basilisco* Tyranno, & recuperato Imperio anno CCCCLXXVII. rursùs Petrum Fullonem Antiochiâ expulit, & in exilium ablegavit. In ejus locum ordinatus est *Joannes*, quem Petrus Fullo Episcopum Apamenum consecraverat. Sed hic *Joannes* post tres menses ex Antiochena Ecclesia etiam ejectus est. Joanne itaque Sede Antiochenâ deturbato, *Stephanus* senior anno CCCCLXXVIII. ordinatus est Episcopus Antiochenus, seditque annos tres, ac subindè vitam produxit in annum CCCCLXXXI. Cardinalis *Baronius* æstimavit, hunc *Stephanum* Eutychianorum fidei perduellium gladio occubuisse. At Cl. *Pagius* ad annum Christi CCCCLXXXII. ex testimonio *Nicephori*, & *Theophanis* luculenter ostendit, non hunc Stephanum seniorem, sed ejus successorem Stephanum juniorem à fidei perduellibus in Sancti Martyris *Barlaam* Baptisterio acutis calamis perfossum, & necatum in Orontem fluvium fuisse projectum. *Stephanus* autem ille junior, successit in Sede Antiochena Stephano seniori anno CCCCLXXXI. Mortem hujus Stephani junioris Episcopi Antiocheni ulcisci volens *Zeno* Imperator, præcepit Acacio Episcopo Constantinopolitano, ut Antiochiæ crearet Episcopum, isque ordinavit *Calendionem* anno CCCCLXXXII. Verùm, Antiochenses hujus ordinationis ab Acacio factæ nescii, *Joannem* nomine *Codonatum* sibi præfecerunt, quem posteà *Calendio*, ab Acacio ordinatus Episcopus Antiochenus, in Tyri Sedem, quæ post Antiochiam prima est, transtulit. Sedit Antiochiæ *Calendio* quatuor annis, hoc est ab anno CCCCLXXXII. usque ad annum CCCCLXXXV. quo anno *Calendio* Imperatore Zenone *Oasim* in exilium relegatus est, & Petrus Fullo in Sedem Antiochenam denuò restitutus, in ea permansit usque ad annum CCCCLXXXVIII. quo nefarius ille Hæreticus, & Sedis Antiochenæ invasor extinctus est, eique successit *Palladius*, qui, teste Nicephoro in Chronico, sedit annos decem, & obiit anno CCCCXCVIII. Palladio successit *Flavianus*, quem nonnulli, secuti *Theophanem*, hostibus Concilii Chalcedonensis adhæsisse affirmant. Alii verò post *Evagrium* fidem Flaviani Catholicam & inculpatam fuisse probabilius censent, ut videre est apud Cl. *Pagium* ad annum Christi CCCCXCI. *Flavianus* rexit Ecclesiam Antiochenam ab anno CCCCXCVIII. usq; ad annum DXII. quo anno, teste *Marcellino* in Chronico, exul missus est ab Anastasio Imperatore in Castellum, quod *Petra* dicitur, ubi *Confessor Christi in Domino requievit.* Eodem anno *Severus* in Sedem Antiochenam intrusus est, qui *Henoticon* Zenonis suscepit, Concilium Chalcedonense damnavit, & Catholicos Episcopos diù exagitavit, sicut ostendemus in nostris Colloquiis in Historiam sexti Ecclesiæ sæculi.

D. Describe nunc seriem Episcoporum, qui in quinto sæculo Ecclesiæ Hierosolymitanæ præfuerunt?

M. Mortuo S. Cyrillo Episcopo Hierosolymitano anno Christi CCCLXXXVI suffectus est *Joannes*, qui, postquàm sedisset annos triginta migravit ex hac vita anno CCCCXVI. ab hoc Joanne Episcopo Hierosolymitano habita est anno CCCCXV. Hierosolymæ Synodus Presbyterorum, cui interfuit Hæresiarchs *Pelagius*, eique nimiùm favit *Joannes* Hierosolymitanus, ut jam in superiori Colloquio observavimus. Successorem habuit *Joannes* in Sede Hierosolymitana *Praylium*, qui hanc Ecclesiam rexit ab anno CCCCXVI. usque ad annum CCCCXXIV. quo anno mortuus est, eique successit *Juvenalis*, qui interfuit Concilio Ephesino, & postquam sedisset annos triginta quatuor, obiit anno CCCCLVIII. eodem anno *Anastasius* Hierosolymorum Sedem iniit, sedit annos viginti, & ex hac vita discessit anno CCCCLXXVIII. ut contra Baronium, & Papebrochium evincit Clar. *Pagius* ad annum Christi CCCCLXXVII. Mortuo Anastasio, *Martyrius* Hierosolymorum Episcopus consecratus est, & teste Evagrio lib. 3. Hist. Eccl. cap. 16. ad Petrum Mongum Alexandrinæ urbis Episcopum Hæreticum, qui in locum Timothei Solophacioli subrogatus fuerat, literas suas Synodicas misit. Inde tamen *Martyrius* Eutychianæ Hæreseos, quâ *Petrus Mongus* infectus erat, insimulari haudquaquàm debet, quia Petrus Mongus, eo tempore, quo *Martyrius* Episcopus Hierosolymitanus suam ad illum direxit Epistolam, simulabat se esse Catholicum, & ad *Simplicium* Papam, & ad *Acacium* Constantinopolitanum Episcopum scripserat, se communicare cum illis, & Chalcedonensem suscipere Synodum, quam tamen posteà perfrictæ frontis audaciâ publicè anathematizare ausus est. Non mirum igitur, si *Martyrius* Episcopus Hierosolymitanus ad Petrum Mongum, quem ipse Catholicum putabat, necdum detectis ejus fraudibus, ac malis artibus, suas Synodicas

dicas literas miserit. Mortuus est *Martyrius* anno cccLxxxvI. postquàm sedisset annos octo, Successorem habuit *Salustium*, qui Ecclesiam Hierosolymitanam annis itidem octo gubernavit, & è vivis abiit anno ccccxcIv. *Nicephorus* in Chronico de Salustio Hierosolymorum Episcopo hæc scribit: *Salustius, à quo separatus est Episcopus Romanus propter Edictum concordiæ à Zenone editum.* At cùm Zenonis Imp. Edictum turbaret quidem Ecclesiam, sed nullam Hæresim contineret, non ob id desiit *Salustius* esse Orthodoxus, ut post Baronium censet *Pagius* ad annum ccccxcIs. Denique, Salustio Episcopo Hierosolymitano successit *Elias*, qui Sedem Hierosolymitanam tenuit usque ad annum Christi DXIII. quo anno, instigante *Severo* Antiocheno Episcopo Hæretico, jussu Imperatoris *Anastasii* Patriarchatu Hierosolymitano dejectus est, ut plenius commonstrabimus in nostris Colloquiis in Historiam sexti Ecclesiæ sæculi. Hic obiter observare sufficiat, hunc *Eliam* Hierosolymitanum Episcopum nunquam favisse Eutychianæ Hæresi, sed potiùs propter Synodi Chalcedonensis defensionem sustinuisse persecutionem, & Episcopalem dignitatem amisisse. Quia tamen *Elias* ad servandam pacem Ecclesiæ œconomiâ quadam, & moderatione usus est, communicando videlicèt cum illis Episcopis, qui simul cum Synodo Chalcedonensi Henoticon Zenonis admittebant, ejus moderatio nec Catholicis ardentioribus, nec Hæreticis placuit. Unde vitare haud potuit, quin ab aliquibus Scriptoribus Catholicis incautè deceptis tanquam Hæreticus Eutychianus infamaretur, & versa vice ab Hæreticis Eutychianis Nestorianismi perpetàm insimularetur. Sed illius Orthodoxiam egregiè vindicat doctissimus *Pagius* ad annum Christi ccccxcI. & ad annum DXII.

D. Superest tandem, ut texas seriem Episcoporum, qui in quinto Ecclesiæ sæculo Sedem Constantinopolitanam tenuerunt.

N. In locum *Nectarii* Episcopi Constantinopolitani, qui, ut jam observavimus in præcedentibus Colloquiis, obiit anno cccxcvIII. ordinatus est S. Chrysostomus, qui non minùs pietate, quàm singulari doctrinâ Ecclesiam Constantinopolitanam illustravit, usque ad annum ccccIv. quo anno S. Chrysostomus in Synodo Constantinopolitana depositus in exilium ab Imperatore Theodosio juniore missus est, & ad Deum migravit *Comanis* die xIv. Sept. anni ccccvIs. teste Theodoreto lib. 5. Hist. Eccles. cap. 34. ubi narrato S. Chrysostomi exilio in oppidum *Cucusum* hæc habet: *Mox inde eductum*, (Chrysostomum) *Pytiuntem transportarunt, oppidum est situm in extremis finibus Ponti & Imperii Romani, quod accolunt crudelissimi Barbari. Verùm Clemens Dominus invictum Athletam ad hanc usque Insulam non permisit abduci, nam cùm venisset Comona, ad vitam sevii, & doloris expertem eum transtulit.* De causa & origine dissidii S. Chrysostomi cum Theophilo Episcopo Alexandrino, & S. Epiphanio Salaminæ Antistite, de illius in Synodo ad Quercum injusta depositione, nec non de variis calamitatibus, quas in exilio passus est Sanctus ille Doctor, commodiùs agemus in sequenti Colloquio.

Deposito S. Chrysostomo, & in exilium ablegato anno ccccIv. *Arsacius* die xxv. mensis Junii ejusdem anni consecratus est Episcopus Constantinopolitanus. Sedit annum unum, menses quatuor, dies septemdecim, & obiit die xI. mensis Novembris anni CCCCV. Ei successit *Atticus*, qui sedit annos viginti, & mortuus est anno CCCCXXV. zelo immoderato *Atticus* adversatus est S. Chrysostomo, eoque adhuc vivente Sedem Constantinopolitanam occupavit, At istud crimen pœnitentiâ deindè, & rectè factis expiavit. Nomen si quidem S. Chrysostomi in Diptycha Ecclesiæ retulit anno CCCCXII. & in repurgandis Hæresibus, atque in Orthodoxa fide propugnanda summam adhibuit vigilantiam. *Cœlestium* Pelagii discipulum Constantinopoli ejecit anno CCCCXVII. & contra ipsum ad Episcopos Asiæ, Thessalonicæ, & Carthaginis scripsit Epistolam. Messalianos itidem Hæreticos acriter insectatus est, scripsitque Episcopis in Pamphylia existentibus, ut undique illos Hæreticos exturbarent. Denique, Atticus Constantinopolitanus Episcopus in Menæis Græcorum colitur die xIII. Januarii, ejusque vita ex variis Auctoribus à Bollando in Actis Sanctorum ad eum diem collecta est.

Attico in Sede Constantinopolitana successit *Sisinnius*, qui juxta Chronicon Nicephori, & Tabulas Theophanis sedit duobos annis incompletis, & mortalitatem exuit anno ccccxxvII. Is, statim ac ad Thronum Constantinopolitanum evectus est, coëgit Constantinopoli Synodum adversùs Hæreticos Messalianos, quam *Petavius*, vir alioqui doctissimus, malè confudit cum altera Synodo *Lydæ* in Pamphylia contra eosdem Hæreticos ab Amphilochio Iconii Episcopo celebrata.

Mortuo *Sisinnio*, inter agendum de successore varias in factiones divisus est Clerus Constantinopolitanos, quas ut comprimeret Imperator Theodosius, accersivit ex Antiochena Ecclesia *Nestorium*, qui Kalendis Aprilis anni ccccxxvIII. ordinatus est Episcopus Constantinopolitanus. Et cùm *Nestorius* suam spargeret Hære[illegible]am à nobis in præcedenti Colloquio expositam, Sede sua fuit depositus in Concilio Generali Ephesino anno ccccxxxI. convocato, & in suum Monasterium S. Euprepii ante portas urbis Antiochiæ situm amandatus, ubi per quadriennii spatium postquàm moratus esset, jusso ejusdem Imperatoris anno ccccxxxvs. deportatus fuit in *Oasim*, quæ Marmaricæ urbs est in confiniis Ægypti sita. A sua blasphemia nunquam destitit impius ille Hæresiarcha, ipsoque vitæ suæ exitu alter *Arius* declaratus est, inquit *Evagrius* lib. 1. Hist. Eccles. cap. 7.

Nestorio Sede Constantinopolitana in Generali Synodo Ephesina anno ccccxxxI. abdicato, *Maximianus* die xxv. mensis Octobris ejusdem anni ordinatus est Episcopus Constantinopolitanus, & obiit die xII. mensis Aprilis anni ccccxxxIv. quâ die colitur à Græcis, ut videre est apud Bollandum in Actis Sanctorum. Maximiano successit *Proclus*, qui, postquàm Ecclesiam Constantinopolitanam per annos tredecim, & aliquot menses sanctè rexisset, ad Dominum migravit die vigesimâ septimâ Octobris anni ccccxLvIII. ad quam diem colitur apud Græcos, ut constat ex eorum Menologio. In locum Procli demortui subrogatus est *Flavianus*, qui, ut jam in superiori Colloquio observavimus,

postquàm

postquàm exortam Eutychetis Hæresim damnasset, à Dioscoro Episcopo Alexandrino, & Præside Pseudo-Concilii, seu Latrocinii Ephesini anno CCCCXLIX. Sede Constantinopolitana dejectus est, & eodem anno Martyr obiit *Epipa*, quæ civitas est Lydiæ, ad quam missus fuerat in exilium. Variæ sunt de illius Sancti Martyris morte Scriptorum sententiæ. Aliqui tradunt, eum in ipso Pseudo-Concilii, seu Latrocinii Ephesini loco à *Barsuma* & suis Monachis fuisse interfectum. Alii scribunt, Flavianum ex acceptis in prædatoria Synodo Ephesine ab Hæreticis Eutychianis plagis, post triduum interiisse. Sedit *Flavianus* annum unum, & menses decem. Ejus Elogium Historicum exhibet *Henschenius* ad diem XVIII. mensis Februarii.

Flaviano trucidato nefario Eutychianorum scelere substitutus est in Sedem Constantinopolitanam *Anatolius*, & ab Episcopis ejusdem cum *Dioscoro* factionis ordinatus. Qua de causa *S. Leo* Papa putans Anatolium ab Episcopis Eutychianis ordinatum in eodem erroris luto cum ipsis hærere, diu dandis ad eum Epistolis pacis sese abstinuit. Verùm, postquàm accepisset *S. Leo*, Anatolium fidei Formulæ subscripsisse, eumque ab Eutychiana Hæresi abhorrere, scripsit ad ipsum Epistolam, quæ est sexagesima inter Epistolas S. Leonis, quâ ei impensè gratulatur, quod fidem Catholicam profiteretur, & ab Eutychetis erroribus esset omninò alienus. Famam, & Orthodoxiam Anatolii plenissimè vindicavit *Andreas Chevillerius* in Dissertatione in Synodum Chalcedonensem *de Formulis Fidei subscribendis*. Mortuus est Anatolius Episcopus Constantinopolitanus anno CCCCLVIII. habuitque successorem *Gennadium*, qui Ecclesiæ Constantinopolitanæ præfuit tredecim annis, & migravit ex hac vita anno CCCCLXXI. Gennadio successit *Acacius*, qui multas tragœdias in Ecclesia Orientali excitavit. Petrum siquidem Mongum, & Petrum Fullonem, quos prius velut Hæreticos meritò fuerat insectatus, in communionem suam recepit, & in Sedes Alexandrinam, & Antiochenam à Zenone Imperatore restitui curavit. Auctor quoque fuit eidem Zenoni Imperatori, ut conderet, & promulgaret decretum suum dictum *Henoticon*, quod diu afflixit Ecclesiam. *Simplicii* & *Felicis* Romanorum Pontificum monita ludibrio habuit, & Legatos Sedis Apostolicæ hostili more detrusit in carcerem, & multis injuriis affecit, quodque gravius est, Romani Pontificis nomen è sacris Diptychis expunxit, & Schisma conflavit, quod non tam citò extinctum est. Ob tot graves excessus justis de causis *Acacius* à Romanis Pontificibus damnatus est, ejusque nomen post mortem è tabulis Ecclesiæ deletum. Quam sententiam Summorum Pontificum adversùs Acacium latam Ecclesia Orientalis æquissimam esse agnovit, quippè quæ Acacium etiam damnavit post mortem, & illius nomen è Diptychis erasit. Quin etiam tempore *Hormisdæ Papæ*, sub quo inita est pax Orientalem inter & Occidentalem Ecclesiam, non prius Orientales Episcopi in Sedis Apostolicæ communionem suscepti sunt, quàm subscriberent libello non prava tantùm dogmata, sed etiam personam, & nomen Acacii damnanti. Mortuus est *Acacius* anno CCCCLXXXVIII. & in ejus locum ordinatus est *Flavianus*, quem alii *Flavitam*, alii *Phravitam*, alii *Phraitam* nominant, qui tantùm tres menses, & aliquot dies Sedem Constantinopolitanam tenuit. Hunc in Episcopatu Constantinopolitano excepit *Euphemius*, qui anno 496. ab Anastasio Imp. in exilium missus est, & in ejus locum subrogatus *Macedonius*, qui Ecclesiam Constantinopolitanam rexit usque ad annum DXV. quo mortuus est. Sunt nonnulli, qui *Euphemium*, & *Macedonium* mox laudatos Episcopos Constantinopolitanos inter Schismaticos, & Hæreticos recensent; sed doctissimi Historiæ Ecclesiasticæ Scriptores *Natalis Alexander* Dissertatione vicesima in Hist. quinti sæculi, & *Antonius Pagius* in sua Critice ad annos CCCCXCV. & DXV. horumce duorum Episcoporum Orthodoxiam multis momentis asserunt, ac vindicant. Immò *Henschenius* ad diem XXV. mensis Aprilis pluribus contra Baronium evincit, sacrum cultum à Græcia exhiberi *Macedonio* Episcopo Constantinopolitano. Sed hæc de serie Episcoporum, qui in quinto Ecclesiæ sæculo præcipuas Sedes tenuerunt, juxta accuratiorem Chronologiam, dixisse sufficiat.

COLLOQVIUM IV.

De Conciliis, quæ in quinto Ecclesiæ sæculo fuerunt celebrata, & de variis Factionibus, in quas distracti sunt Episcopi Catholici.

D. Cum ad profligandas Hæreses, & ad sanciendam Ecclesiæ Disciplinam Concilia celebrari soleant, scire in primis vellem, in quibusnam Conciliis tam Generalibus, quàm nationalibus damnatæ fuerint Hæreses Pelagianorum, Semipelagianorum, Nestorianorum, & Eutychianorum, quæ in quinto Ecclesiæ sæculo grassatæ sunt, & deindè, quænam sint illa Concilia, quæ ad Disciplinam Ecclesiæ sartam tectam conservandam eodem sæculo fuerunt convocata, quosve Canones ediderint?

M. In Colloquio, quod jam instituimus de Hæresibus, quæ in quinto Ecclesiæ sæculo emerserunt, multa memini me laudasse Concilia, in quibus Hæreses id ætatis enatæ proscriptæ sunt. Nihilò seciùs, ut pleniorem assequaris notitiam Conciliorum, quæ in eo sæculo habita sunt, quatuor hìc breviter, quoad ejus fieri poterit, præstabo. Primò, recensebo juxta seriem Chronologicam omnia Concilia, quæ contra Pelagianos celebrata sunt. Secundò, texam Historiam Concilii Oecumenici Ephesini, in quo damnatus est *Nestorius*. Tertiò, summatim delibabo ea, quæ gesta sunt in Concilio Generali Chalcedonensi, in quo confixus est Eutychetis error, & iniqua scelera à Dioscoro Alexandrino, & ab aliis Episcopis Eutychianis in latrocinio Ephesino commissa. Quartò, referam Concilia, quæ Canones ediderunt, in quorum serie per plurium sæculorum cursum ad nos usque deductâ vivam veteris Disciplinæ Ecclesiasticæ imaginem possumus contemplari.

D. Recense primò Concilia, in quibus Pelagiani fuerunt damnati.

M. Primum Concilium, quod adversùs Pelagianos convocatum est, fuit Concilium Carthaginense habitum anno CCCCXII. in quo

Cælestius

Cœlestius Pelagii discipulus, qui peccatum Originale, ejusque ad posteros propagationem inficiabatur, damnatus, & Anathemate perculsus est. Alterum Concilium, seu *Hierosolymitanum*, in causa Pelagii *Joannes* Hierosolymorum Episcopus unà cum suis Presbyteris celebravit anno ccccxv. eique interfuit *Orosius* accusator Pelagii. At *Joannes* hujus Concilii Præses damnare noluit Pelagium, cujus fraudibus fuerat deceptus, sed solùm statuit, ut hac de re litteræ ad Innocentium I. Summum Pontificem mitterentur, ejusq; super hac controversiâ decretorium expectaretur judicium. Eodem anno, seu ccccxv. apud Diospolim Palæstinæ Urbem, *Lyddam* olim dictam, à quatuordecim Episcopis in causa itidem Pelagii habita est Synodus Diospolitana, in qua *Orosius* libellum obtulit, qui nefaria Pelagii dogmata continebat. Verùm vaferrimus Pelagius, qui præsens erat, errores sibi ab Orosio objectos perfrictâ fronte negando, vel Fidem Catholicam mentiendo, fucum fecit Patribus, & damnationis sententiam declinavit. Anno tamen sequenti, seu ccccxvi. *Pelagius* & *Cœlestinus*, licèt à Patribus Diospolitanis, quibus cum fraudulenter egerant, fuissent absoluti, in altero Concilio Carthaginensi, & in Synodo Melevitana II. ob Hæresim damnati sunt. Circa hanc Synodum Milevitanam secundam contra Pelagianos coactam obiter velim observes, in Collectione Conciliorum referri Acta Synodi Milevitanæ secundæ cum præfatione, quæ incipit his verbis: *Gloriosissimis Imperatoribus Arcadio, & Honorio Augg. Viris Clarissimis, Coss. VI. Kal. Septembris &c.* Sed observant periti Critici hanc Præfationem non esse Synodi Milevitanæ secundæ, sed primæ, quæ anno cccc II. sub illo Consulatu habita est. Sequuntur posteà Canones xxvii. quorum plures adversùs Pelagianos editi sunt, octo scilicèt priores. Sed Eminentissimus Cardinalis *Norisius* lib. 1. Hist. Pelagianæ cap. 10. pluribus ostendit, octo illos Canones contra Pelagianos adscribi nequaquam posse Synodo Milavitanæ secundæ. Quam Norisii sententiam omnes eruditiores viri ultrò amplectuntur. Observat etiam meritò Baronius, farraginem illam xxvii. Canonum uni Synodo Milevitanæ secundæ inscriptorum ad diversa Concilia Africana pertinere.

Sed ab hac brevi digressione redeamus ad Concilia, in quibus confossus est Pelagianorum error. Putavit Baronius, *Aurelium* Carthaginensem Episcopum, & totius Africæ Primatem unam tantùm Synodum ex omnibus Africæ Provinciis in Causa Pelagianorum Carthagine anno ccccxviii. coëgisse. At convenit modò inter omnes viros eruditos, duas Africanas Synodos anno ccccxviii. ab Aurelio Carthaginensi Episcopo fuisse convocatas, quarum prima, ùt docet Cl. Pagius, inchoata est medio mense Januario anni ccccxviii. & finita circa medium Februarium, huicque interfuerunt ccxiv. Episcopi. Altera Synodus ab eodem Aurelio indicta est Kalendis mensis Maji ejusdem anni, & continuavit usque ad primum circiter diem mensis Julii ejusdem anni, ad eamque convenera ccxvii. Episcopi Africani. In priori Synodo Africana, quæ medio mense Januario anni ccccxviii. sub Aurelio habita est Episcopi matura deliberatione inquisierunt, quidnam facto opus esset, ut Pelagianorum artibus obviam iretur. Quocircà, cùm Pelagius, & Cœlestius ementita fidei professione Zosimum Papam decepissent, Patres illius Synodi per *Marcellinum* Subdiaconum transmiserunt ad Zosimum plurimas instructiones, gesta præcedentium Synodorum, & Decreta, seu octo, vel, ut alii volunt, novem Canones de Gratia, Scripturarum, & Sanctorum Patrum testimoniis probatos, quibus Pelagianam Hæresim planè jugulatum iri arbitrabantur. Dederunt etiam illius Synodi Africanæ Patres Epistolam Synodicam ad Zosimum, quæ temporum injuriâ periit, in qua graviter expostulabant, quod Romanus ille Pontifex, posthabito Africanæ Ecclesiæ, & Romanæ per Innocentium Summum Pontificem judicio, quo finita Cœlestii causa fuerat, ad novum examen eam revocasset, & obtestatorium libellum interposuerunt, quo suum sibi jus servari flagitabant, & ut nihil de sententia in Pelagium, & Cœlestium tam ab Africana Ecclesia, quàm Romana per Innocentium Pontificem jam prolatâ immutaretur, sed in eodem cuncta relinquerentur statu, saltem donec unum è suis Romam mitterent cum idoneis causæ instructionibus, quibus Hæreticorum artes, & versutiæ aperirentur, palàmque ostenderetur, quàm legitimè, & canonicè damnati essent. *Zosimus*, acceptis Patrum Africanorum litteris, & instructionibus, in Cœlestium & Pelagium, quos antehàc eorum fraudibus delusus innocentes crediderat, decretoriam tulit sententiam; Canonibus de gratia à Patribus Africanis contra Pelagianos constitutis, & in eorum relatione ad ipsum missa contentis Apostolicæ Sedis adhibuit authoritatem, scripsitque universis Orbis Episcopis prolixam illam Epistolam, quam *Tractoriam* Marius Mercator appellat, & cujus aliqua tantùm fragmenta nunc supersunt. Hæc Epistola Tractoria Zosimi Papæ, quâ Pelagianorum proscribebatur Hæresis, lecta fuit in secundo Concilio Africano, quod, ùt mox dixi, ab Aurelio Carthaginensi Episcopo indictum est Kalendis mensis Maji anni ccccxviii. & summâ omnium gratulatione excepta. Undè Patres istius Concilii Africani Epistolam ad Zosimum scripserunt, quâ ipsi dè Pelagianorum Hæresis damnatione impensè suot gratulati. Sunt quidam Viri eruditi, qui censent, præter istud Concilium totius Africæ plenarium Kalendis mensis Maji anni ccccxviii. habitum, aliud, seu tertium Concilium Africanum contra Pelagianos habitum fuisse mense Augusto ejusdem anni, in quo lecta, & recepta fuerit *Tractoria* Epistola Zosimi. Verum, in hoc hallucinari viros illos eruditos luculenter ostendit Cl. *Pagius* ad annum Christi ccccxviii. ubi solidè probat in secundo Concilio Africano contra Pelagianos coacto Kalendis Maji anni ccccxviii. lectam, probatam, & publicatam fuisse Epistolam *Tractoriam* Zosimi, & post illud Concilium secundum Africanum, nullum aliud Concilium in causa Pelagii hoc anno ccccxviii. fuisse convocatum. His in Conciliis Africanis, & à Summis Pontificibus *Innocentio I.* & *Zosimo* damnati Pelagiani, atque ad exiguum numerum redacti, ut suam prostratam Sectam utcumque erigere, ac fulcire possent, Societatem inierunt cum Hæreticis Nestorianis, cum quibus tam in Synodo Romana sub Cœlestino Papa anno CCCCXXX.

celebratâ, quàm in Concilio Generali Ephesino anno sequenti habito fuerunt eâdem sententiâ perculsi. Hæc sunt Concilia, quæ Pelagianorum errores in quinto Ecclesiæ sæculo damnarunt.

D. Fueruntne in quinto Ecclesiæ sæculo aliqua convocata Concilia ad damnandam Hæresim Semipelagianorum, qui initium fidei, & bonorum operum ex solis arbitrii viribus prosilire autumabant?

M. Semipelagiani toto quinto Ecclesiæ sæculo, immò usque ad Synodum Arausicanam secundam, quæ anno DXXIX. sub *Felice IV.* Papa indicta, & à Bonifacio II. confirmata est, habiti non sunt, ut Hæretici, nec ullum in quinto sæculo coactum fuit Concilium, quod eorum sententiæ notam Hæreseos inusserit. Quapropter, sicut Sanctus Cyprianus, & alii Africani Antistites à tempore Agrippini Carthaginensis Episcopi usque ad damnatum ab Ecclesia rebaptizantium errorem suam opinionem de rebaptizandis Hæreticis licitè & inculpatè tenuerunt, sic Semipelagianorum sententia per enos centum liberè, & citrà fidei crimen à Presbyteris Massiliensibus, immò, & à multis Galliarum Episcopis propugnata fuit, ùt latè probat Cardinalis *Norisius* in Dissert. 3. *de Anonymi scrupulis circa veteres Semipelagianorum Sectatores evulsis, ac eradicatis.* Undè licèt *Cassianus* Semipelagianus fuerit, quia tamen hæc opinio necdum hoc tempore ab Ecclesia erat damnata, cum opinione sanctitatis Massiliæ obiit, ubi etiamnum colitur ad diem XXIII. Julii, & antè ejus sepulchrum diu noctúque lucerna ardet. Similiter Ecclesia Rejensis, seu Regiensis, de *Fausto* etsi Semipelagiano, qui illius Ecclesiæ Episcopus fuit, proprium de eo Officium celebrat, eumque ut Sanctum veneratur, quia è vivis excessit antè Concilium secundum Arausicanum, in quo ceu hæretica proscripta est Semipelagianorum sententia. In Synodo tamen à Gelasio Summo Pontifice anno CCCCXCIV. celebrata inter damnatos libros, Cassiani ac Fausti Rejensis Episcopi numerata sunt Opera, quia ab eo tempore alterutrius opiniones tueri tutum non fuit. Cùm igitur Semipelagianorum Doctrina in Conciliis Arausicano secundo, & Valentino in sexto sæculo celebratis fuerit damnata, ideò de illis Conciliis disserendi opportunior sese dabit occasio in Colloquiis nostris Ecclesiasticis in Historiam sexti Ecclesiæ sæculi.

D. Veniamus nunc ad Historiam Concilii Ephesini, quod contra Nestorium convocatum est, cujus tempus, Patrum numerum, & Præsides, rogo te, ut mihi indicare non graveris.

M. Concilium Ephesinum quod ordine tertium Oecumenicum est, anno CCCCXXXI. indictum est ad diem Pentecostes, seu ad diem VII. mensis Junii, in quam hoc anno Pentecostes incidit. Istud tamen Concilium non nisi die vicesima secunda ejusdem mensis in magna Ephesi Ecclesia, S. Mariæ Dei-paræ nuncupatâ, inchoatum est. De numero Patrum, qui huic Concilio interfuerunt, veteres Scriptores non consentiunt. Eorum tamen opinio, teste doctissimo *Baluzio* in notis ad Marium Mercatorem, videtur verior, quæ ducentos circiter Episcopos huic Synodo adfuisse docet. Hæresiarcha *Nestorius* ad Concilium veniens adduxit secum decem Episcopos de suis, & duos Comites, *Candidianum* scilicèt ab Imperatore Theodosio missum, ut ordinem in Synodo servendum curaret, & *Ireneum* privatum amicum suum. *Cyrillus* verò Patriarcha Alexandrinus longè plures secum adduxit Episcopos, Ephesumque pervenit quatuor, aut quinque diebus ante Pentecosten, seu ante diem septimum Junii. *Juvenalis* Episcopus Hierosolymitanus Ephesum adventavit cum Episcopis Palæstinis. At *Joannes* Patriarcha Antiochenus, qui Nestorio impensiùs favebat, de industria per viam trahens moram cum Antistitibus Orientalibus, scripsit Cyrillo per Episcopos duos, cum abesset tantùm itinere quinque aut sex dierum, cùmque sic datâ operâ adventum suum procrastinaret, appulerunt Ephesum decimo sexto post Pentecosten die *Alexander* Apameensis secundæ Syriæ, & *Alexander* Hieropolitanus Episcopos Provinciæ Euphratesiæ Metropolitæ, qui Synodo de nimia Joannis Antiocheni eorum Patriachæ mora querenti dixerunt: *mandavit nobis*, Joannes Antiochenus, *ut pietati vestræ indicemus, ne Synodum prorogetis, si ipsum amplius tardare contigerit, sed potius, quod opus est facto, id fiat*, sicut legitur in parte 2. Concilii Ephesini Actione V. quibus auditis, abjecta omni cunctatione Patres Synodum inchoarunt, primamque Sessionem habuerunt die XXII. mensis Junii. *Cælestinus* Summus Pontifex ad Ephesinum Concilium Legatos misit *Arcadium*, & *Projectum* Episcopos, & *Philippum* Presbyterum, qui nomine suo ei præessent. *Cyrillus* etiam Patriarcha Alexandrinus, cui antehàc Cœlestinus Papa auctoritatem Sedis Apostolicæ delegaverat ad executionem sententiæ contra Nestorium in Synodo Romana latæ anno CCCCXXX. præfuit Concilio Ephesino tanquàm Vicarius Cœlestini Papæ. Quo titulo in Actis illius Concilii ubique exornatur etiam post adventum Legatorum Sedis Romanæ, ùt patet ex Actione IV. ubi Legati *Arcadius*, *Projectus*, & *Philippus* statim post Cyrillum ante reliquos Episcopos nominantur. Immò Cyrillum Concilio Ephesino ante trium Legatorum Sedis Apostolicæ adventum non solùm ex prærogativa Sedis suæ Alexandrinæ, sed etiam vice Cœlestini Papæ præfuisse, apertè colligitur ex Actione I. illius Concilii, ubi expresè legitur, Cyrillum Sanctissimi, Sacratissimique Romanæ Ecclesiæ Archi-Episcopi locum obtinuisse. Procul igitur abludunt à vero, qui negant Cyrillum tanquàm Vicarium Cœlestini Papæ præfuisse Concilio Ephesino.

D. Fuitne aliquid statutum in Concilio Ephesino ante adventum Joannis Antiocheni, & aliorum Episcoporum Orientalium?

M. Comes *Candidianus* ac plures Episcopi rogarunt Cyrillum, aliosque Patres Ephesinos, ut expectarent Joannem Antiochenum, ipsosque contestati sunt, ne ante ejus adventum aliquid prorsùs agerent. Ast Cyrillus, aliique Episcopi, qui per quindecim dies ob absentiam Joannis Antiocheni Concilium distulerant, diuturniorem moram intempestivam fore rati, Actionem, seu Sessionem primam die XXII. Junii actutùm celebrarunt, in qua lecta est Imperatoris Theodosii de congreganda Synodo Epistola, dein Symbolum Nicænum, & Cyrilli ad Nestorium litteræ, earumque cum fide Nicæna consensio ab omnibus Episcopis approbata, Recitata est

etiam

etiam Nestorii ad Cyrillum Epistola, quæ unanimi Patrum calculo explosa est. Lectæ itidem Cœlestini Papæ, Synodique Alexandrinæ ad Nestorium litteræ, & postremò examinata Nestorii Scripta, ex quibus omnibus compertum, atque exploratum fuit, Nestorium negasse Beatam Virginem Mariam esse *Dei-param*; dualque in Christo admisisse Personas, divinam scilicèt, & humanam, Quapropter Nestorius ad causam in Synodo dicendam ter vocatus, sed sistere sese omninò recusans, omnium Patrum sententia damnatus, ac depositus est. Hæc Concilii sententia postridiè significata est Nestorio, & missæ ad Cœlestium Papam, ad Imperatorem, & ad Clerom Constantinopolitanum relationes, quibus denunciabatur Nestorii è Sede Constantinopolitana depositio.

D. Hac igitur unica Actione, seu Sessione Concilii Ephesini res tota confecta fuit, & Nestorii penitus jugulata Hæresis?

M. Minimè gentium. *Candidianus* quippè Comes retulit ad Theodosium Imperatorem ea, quæ gesta erant in Concilio Ephesino, retulit etiam & *Nestorius*, & ambo ita subdolè & mendaciter, ut animum Theodosii Imperatoris jam in Nestorium nimis pronum, Cyrillo versum, in totam Synodum commoverint. Ad hæc, quinta die, à latâ in Nestorium sententiâ, Ephesum venit *Joannes* Antiochenus, qui ægrè ferens, quod ejus præsentiam Patres diutiùs non expectassent, Conciliabulum cum suis Orientalibus Episcopis egit, in quo in *Cyrillum* Patriarcham Alexandrinum, & in *Memnonem* Episcopum Ephesinum, tanquàm omnium malorum architectos, damnationis & depositionis sententia lata est. Cæteri etiam Patres Ephesini, ni resipiscerent, & XII. Sancti Cyrilli contra Nestorium Anathematismos quàm primùm rejicerent, Anathemati subjecti fuerunt. Relationem gestorum in hoc Conciliabulo ad Imperatorem misit *Joannes* Antiochenus, eumque de omnibus certiorem fecit.

D. Post acceptas illas relationes, quo pacto se gessit Theodosius Imperator?

M. Relatione Comitis *Candidiani* Constantinopoli lectâ, Theodosius continuò rescripsit per *Palladium* Magistrianum, jussitque omnia in Actione, seu Sessione prima Concilii Ephesini gesta penitùs rescindi, tanquàm vitio facta; & communi sententia examinari Dogmata, ut cuncta conspirantibus omnium suffragiis definirentur. Ut autem Episcopis rei maturandæ necessitatem imponeret Imperator, districtè vetuit, ne quis Episcopus exiret Ephesò sive in Patriam, sive in Comitatum, priusquàm omnia ritè absoluta essent. Interim, hinc & indè tam à Concilio Ephesino, quàm à Conciliabulo Joannis Antiocheni Epistulæ, & Legati ad Imperatoris Aulam mittebantur.

D. Necdùm exposuisti, com toa bonâ veniâ, quid in his excitatis turbis consilii ceperint, quanive in partem inclinarint Legati missi à Cœlestino Summo Pontifice?

M. *Arcadius* & *Projectus* Episcopi, & *Philippus* Presbyter Legati à Cœlestino Summo Pontifice missi non interfuerunt Actioni, seu Sessioni primæ Concilii Ephesini, quia Ephesum dumtaxat advenerunt die decima mensis Julii, quâ die habita est Actio, seu Sessio secunda, & postridiè Actio, seu Sessio tertia, in qua lecta sunt, quæ anteà gesta fuerant in damnatione, & depositione Nestorii, & dicta singillatim à tribus Sedis Apostolicæ Legatis in Nestorium sententia, ac posteà relatum à Synodo ad Imperatorem de Legatorum adventu, atque post ulam discedendi facultas, cùm omnia in negotio Nestorii jam essent omninò peracta. Finita itaque Causâ Nestorii, *Cyrillus* Alexandrinus, & *Memnon* Ephesinus Episcopi obtulerunt in Actione, seu Sessione quarta, quæ habita est die XVI. mensis Julii, libellum, quo apud Sanctam Synodum expostularunt de injuria sibi ab Orientalibus Episcopis factâ, petieruntque, ut citaretur *Joannes* Antiochenus, qui comparere cùm nollet, pronunciarunt Patres irrita esse omnia, quæ Joannis Antiocheni Pseudo-Synodus adversùs Cyrillum, & Memnonem fecisset, simulque decreverunt, ut hac de re scriberetur Imperatori, ac tertiò citaretur Joannes Antiochenus, antequàm jure in ipsum ageretur. Die itaque XVII. mensis Julii peracta est Actio, seu Sessio quinta, & Joannes Antiochenus tertiò vocatus est, qui se sistere cùm renuisset, Sacra Synodus tulit in ipsum, & in alios Orientales Episcopus ei adhærentes excommunicationis sententiam, & denuò statuit irrita planè esse, quæ adversùs Cyrillum, Memnonem, aliosque Episcopos in suo Conciliabulo egerat Joannes Antiochenus. Celebrata est die XXII. mensis Julii sexta Synodi Ephesinæ Actio, seu Sessio, in qua lecta & approbata est Nicænæ fidei Formula, editumque Synodale Decretum quo cavebatur, ne quis alteram fidei Formulam, præter Nicænam, conscriberet, vel componeret. Demum ultima die mensis Julii habita est septima Concilii Ephesini Actio, seu Sessio, in qua Patres sanxerunt, jus Ordinationum Episcoporum Insulæ Cypri non pertinere ad Episcopum Antiochenum, sed Cypriis Episcopis juxtà Canones, & veterem consuetudinem servari debere. In eadem Sessione septima & ultima fuit approbata Hæreticorum *Messalianorum* damnatio facta à *Sisinnio* Episcopo Constantinopolitano, compositæ quoque sunt quædam Episcoporum lites, & sex conditi Canones contra Pelagianos, necnon adversùs Nestorium, illiusque fautores.

D. Rata ne habuit Imperator Theodosius omnia, quæ gesta sunt in Concilio Ephesino?

M. Patres Concilii Ephesini selectos ad Imperatorem miserunt Episcopos, qui rerum gestarum ordinem, & rationem ei exponerent, sed *Irenæus* Comes, Nestorii amicus, quem Joannes Antiochenus ad Imperatorem miserat, Constantinopolim veniens, malis artibus effecit, ut Concilii Ephesini Legati nihil promovere potuerint. Cùm igitur in Aula Imperatoris hæc causa fuisset agitata, nec una esset omnium sententia, placuit tandem Imperatori consilium à nonnullis ei suggestum de mittendo Ephesum *Joanne* sacrarum largitionum Comite, qui nomine Imperatoris tres esse depositos juberet, videlicet *Cyrillum*, *Memnonem*, & *Nestorium*, omnesque in unam Synodum cogeret, & res pacificè agendas curaret. *Joannes* itaque sacrarum largitionum Comes Ephesum adveniens partium concordiam tentavit, sed frustrà: undè in his rerum angustiis jussit Imperator, Nestorium recedere à Concilio, & ex utraque parte Legatos ad

Urbem Regiam venire. Suos Legatos elegit Sacra Synodus, suos itidem Orientalis factio misit. Imperator Orientalium Legatos, qui à partibus Joannis Antiocheni stabant, in Villa Rufiniana quinquies audivit, eosque tam benevolè in speciem excepit, ut certissimam sibi victoriam pollicerentur. At præter ipsorum expectationem, paucos post dies jussit Imperator Legatis Concilii Ephesini sese Constantinopolim comitari, ut Episcopum in locum depositi Nestorii ordinarent, Orientalibus Legatis interim Chalcedone relictis, quibus ad suas redeundi Ecclesias facultas concessa est. Episcoporum Orientalium fraudes cùm perspectas habuisset Imperator ex literis, quas ad ipsum scripserunt Patres Ephesini, & quæ, ne interciperentur, arondine inclusæ ad *Dalmatium* Sanctissimum Archimandritam à quodam mendico delatæ sunt, confestim Nestorium in Monasterium Sancti Euprepii Antiochiæ in exilium misit, in cujus locum *Maximianus* consecratus est Episcopus Constantinopolitanus; Sanctum Cyrillum Alexandrinum, & Memnonem Ephesinum Episcopos, quos per *Joannem* sacrarum largitionum Comitem deponi jusserat, suis Sedibus restituit, & omnia, quæ Synodus Ephesina contra Nestorium, Joannem Antiochenum, & alios Episcopos Orientales sanxerant, rata haberi voluit. Quin, & soluto Concilio Ephesino, *Theodosius* junior paci Ecclesiæ totus intentus litteras scripsit ad Joannem Antiochenum, ut simultates cum Cyrillo deponeret, & Nestorium damnaret. Obtemperavit *Joannes*, & assensus est damnationi Nestorii, & Ordinationi *Maximiani*, utque cum Cyrillo pacem iniret, duos è suis Diaconis unà cum *Aristolao* Tribuno, & *Paulo* Emisseno Episcopo ad ipsum misit, eique significavit, se Doctrinæ Nestorii Anathema dicere, illius depositionem ratam habere, & *Maximiani* in locum Nestorii Ordinationem approbare. Subscripsit etiam Joannes Antiochenus professioni fidei, in qua ultro agnovit unicam in Christo Personam, & Beatam Virginem Mariam esse verè Dei-param, damnavitque prava Nestorii Dogmata, & peregrinas explosit voces, quas ille Hæresiarcha invexerat. Hanc fidei professionem à Joanne Antiocheno, aliisque Episcopis Orientalibus subscriptam Sanctus Cyrillus tanquàm omninò Catholicam inseruit in suis litteris, quas dedit ad Joannem Antiochenum, quarum initium: *Lætentur Cœli & Terra.* Sic pax inter Cyrillum Alexandrinum, & Joannem Antiochenum, aliósque Orientales Antistites summo omnium Fidelium plausu & gaudio composita est sub finem anni CCCCXXXVII. Verùm, vix pax nuntiata fuerat, cùm in variis Orientis partibus tumultuatum est. *Andreas* quippè Samosatenus Episcopus, *Meletius* Episcopus Mopsuestenus, *Alexander* Hieropolitanus, *Helladius* Tarsensis, *Eutherius* Thyanensis Metropolitæ, *Theodoretus* Cyrensis Episcopus, aliique non pauci Orientales Episcopi ab inita pace abhorruerunt, nolentes damnare Nestorium, nec communionem habere cum Cyrillo Alexandrino, & Joanne Antiocheno. Ad hanc Episcoporum discordiam sedandam, ex qua gravissima mala in Ecclesiam redundabant, Imperator omnem suam operam contulit, & ad Joannis Antiocheni postulationem Sacram dedit, quâ jussit, ut omnes Orientales Episcopi cum Joanne Antiocheno communicarent, aut à suis Ecclesiis ejicerentur. Hac Sacrâ Imperatoris haud parùm conturbati Theodoretus Cyrensis Episcopus, & alii Isauriæ & Ciliciæ Antistites, qui hactenùs ad nullas pacis conditiones accedere voluerant, tandem aliquandò initæ paci consenserunt. Multi tamen Episcopi obstinati, & in suscepto proposito perseverantes Sedibus suis fuerunt pulsi, quos inter numerantur *Meletius* Episcopus Mopsuestenus, & *Alexander* Hieropolitanus. Complores etiam fuerunt Episcopi, quorum Catalogum texit *Irenæus* Tyriorum Episcopus capite CXC. Synodici, qui aut fugere, & Ecclesias suas deserere maluerunt, quàm Nestorii depositioni consentire, vel cum Cyrillo Alexandrino, & Joanne Antiocheno communicare. Denique, anno CCCCXXXV. Nestorius funestæ illius tragœdiæ auctor à Monasterio Sancti Euprepii, in quo per quadriennium jam exul permanserat, in Oasim Edicto Theodosii Imperatoris altero exilio amandatus est, & libri ab ipso conscripti ultricibus flammis fuerunt addicti.

D. Hæc Imperialis Lex reddiditne Ecclesiæ pacem?

M. Episcopi Ægypti cum Orientalibus perpetua aluerunt discordiæ semina. Alii siquidem Anathematismos XII. Sancti Cyrilli contra Nestorium tanquàm Hæreseos Apollinarii labe infectos penitùs repudiabant. Alii, versa vice, illos ut Orthodoxos propugnabant. Alii communicabant quidem cum Joanne Antiocheno, sed Nestorium anathematizare nolebant. Alii Nestorio Anathema dicebant, sed non ejus doctrinæ. Alii denique, Nestorii libris lege Imperiali prohibitis, cœperunt *Diodori* Mopsuesteni circumferre volumina, dictitantes, Nestorium nova non sapuisse, sed antiquorum Patrum protulisse doctrinam, eademque volumina in Syrorum Linguam, & Armenorum, atque Persarum transtulerunt. Quod statim agnoverunt *Acacius* Melitiensis, & *Rabulas* Edessenus Episcopi, scripserunt Armeniæ Episcopis, ne Theodori Mopsuesteni, utpotè Hæretici, & Auctoris Nestoriani Dogmatis, libros susciperent. Contrà verò Episcopi Ciliciæ accusarunt *Rabulam* & *Acacium*, quod hoc non ex charitate, sed ex æmulatione, atque contentione fecissent. Episcopi Armeni in unum congregati miserunt duos Presbyteros *Leontium* & *Alberium* ad Proclum Constantinopolitanum Episcopum, ut scirent ab eo, cui doctrinæ standum esset. *Proclus* itaque annuens eorum votis *tomum* scripsit, in quo doctrinam Theodori Mopsuestini Episcopi tanquàm Hæreticam reprobavit, eumque misit ad Joannem Antiochenum, qui coacto Concilio subscripsit prædicto *Procli* tomo unà cum Episcopis cum ipso congregatis. Porrò, quamvis Joannes Antiochenus subscripserit tomo Procli, de Theodoro tamen Mopsuesteno, cujus magnum erat per totum Orientem nomen, consultò tacuit, ut faciliùs excitati tumultus in optatam diu tranquillitatem verti possent, quam Joannis Antiocheni dispensationem, utpotè ad revocandam, vel conservandam Ecclesiæ pacem prorsùs necessariam probavit ipsemet Cyrillus in Epistola, quam scripsit ad Proclum his verbis. *Dispensatio verò in his est res optima ac sapiens. Si enim adhuc in vivis esset* (Theodorus Mopsuestenus) *& Nestorii blasphemiarum fautor esset, aut suffragari vellet*

vellet iis, quæ scripsit ipse, Anathema etiam in propria persona subiisset, quoniam vers ad Deum abiit, sufficit, ut ego puto, ea quæ absurde ab eo scripta sunt, rejici ab iis, qui recte sentiunt &c.

D. Fueruntne tandem per hanc Oeconomiam compressi omnes tumultus?

M. Nequaquam. Quidem enim Episcopi Orientales Nestorianæ Hæreseos fautores, hanc Oeconomiam suscipere renuerunt, & Theodori Mopsuesteni blasphemias tanquam consonas doctrinæ SS. Petrum præfracte defendere ausi sunt, Quamobrem Cyrillus Alexandrinus coactus est libros conscribere adversus Theodorum Mopsuestenum, eumque etiam post mortem tanquam Hæreticum, & impium anathemetizare. Inde tamen finita non est Theodori Mopsuesteni causa, ex qua originem postea duxerunt gravissimi tumultus, qui usque ad Synodum Chalcedonensem, immo usque ad quintam Synodum Generalem sub Vigilio Papa, & Justiniano Imperatore in sexto Ecclesiæ sæculo celebratam perdurarunt, ut expendemus in nostris Colloquiis in sextum Ecclesiæ sæculum.

Dum sic in Oriente occulte adhuc serperet Nestoriana lues, contigit, ut *Eutyches* Presbyter, & Archimendrita cujusdam Monasterii Constantinopolitani, qui in Concilio Ephesino contra Nestorium strenue decertaverat, in contrarium plane errorem delapsus fuerit, asserens duas in Christo naturas ante unionem fuisse, sed post unionem, sive post Incarnationem, unicam tantummodo naturam, seu divinam, permansisse, ac subinde Carnem Christi nobis non esse consubstantialem. Hæc male sana Eutychetis dogmata, quæ, ut jam diximus in Colloquio de Hæresibus, quæ in quinto Ecclesiæ sæculo emerserunt, à *Flaviano* Constantinopolitano Episcopo in Concilio, quod Constantinopoli celebravit, fuerunt proscripta, nihilosecius in Conciliabolo Ephesino, vulgo *latrocinali* dicto, à Theodosio juniore Imperatore anno CCCCXLIX. indicto approbata sunt, Eutyches absolutus, Legati Sancti Leonis Summi Pontificis injuriis affecti, Flavianus Episcopus Constantinopolitanus, qui Eutychem damnaverat, & *Eusebius Dorilaus* Antistes damnati, ac depositi sunt, atque Anatolius in locum *Flaviani* Episcopus Constantinopolitanus consecratus est, omnia denique à Dioscoro Episcopo Alexandrino hujus Conciliabuli Præside, militari Satellitio stipato, per vim & fraudem ad stabiliendam Eutychianam Hæresim peracta sunt. Vivente Theodosio juniore Imperatore, nullum remedium tot gliscentibus malis adhibere potuit S. Leo Papa, nec ab ipso impetrare unquam potuit, ut Generale convocaretur Concilium, in quo latrocinii Ephesini Acta rescinderentur. At mortuo Theodosio in partes Eutychetis inclinato, Summus Pontifex facile à *Marciano* Theodosii successore, cui *Pulcheria* Augusta suum conjugium una cum Sceptro detulerat, obtinuit convocationem Concilii Chalcedonensis, in quo omnia latrocinii Ephesini Acta fuerunt rescissa, & Eutychiana Hæresis, quæ jam multorum pervaserat animos, fuit omnino profligata.

D. Quandonam celebratum est Concilium Chalcedonense, & quid in eo gestum est?

M. Concilium Generale Chalcedonense inchoatum est in Ecclesia Sanctæ Euphemiæ Martyris VIII. Idus Octobris anni CCCCLI. & Kalendis mensis Novembris ejusdem anni absolutum est. Huic Concilio interfuerunt sexcenti, & triginta Episcopi, quamvis minori numero subscripti reperiantur. Præfuerunt Legati Summi Pontificis Leonis *Paschasius* Lilibæi in Sicilia Episcopus, *Lucentius* Asculanus Episcopus, *Bonifacius, & Basilius* Presbyteri, quibus *Julianus* Coënsis Episcopus adjunctus est. Aderant etiam amplissimus Senatus, & Palatii Proceres, Judices, & Moderatores ab Imperatore Marciano constituti. Septemdecim Actiones, seu Sessiones in hoc Concilio habitas fuisse asserit Baronius, sed secundùm illius Concilii Acta, quæ nunc habemus, fuerunt tantùm sexdecim. In prima Actione, lectis Actis latrocinii Ephesini, *Dioscorus* Alexandrinus, *Juvenalis* Hierosolymitanus, *Thalassius* Cæsereæ Cappadociæ, *Eusebius* Ancyranus, *Eustathius* Berytensis, & *Basilius* Seleuciensis Episcopi, & Conciliabuli Ephesini Principes suis Sedibus fuerunt dejecti. In secunda Actione lecta fuit celeberrima S. Leonis Papæ ad Flavianum de Incarnatione Verbi Divini contra Hæresim Eutychetis Epistola, & unanimi Patrum consensu approbata est. In tertia Actione ventilata est Causa Dioscori Alexandrini, qui ad Synodum ter vocatus, & comparere detrectans, depositus est, omnisque ei adempta spes suam Sedem recuperandi. In quarta Actione, *Juvenalis* Hierosolymitanus, *Thalassius* Cæsariensis, *Eusebius* Ancyranus, *Eustathius* Berytensis, & *Basilius* Seleuciensis, qui à Synodo depositi fuerant, dolentes, quod Judicio contra Flavianum subscripsissent, & damnantes Eutychem & Dioscorum, ad suas Sedes admissi sunt. In eadem Actione agitata est Causa *Photium* Tyriorum Episcopum inter & *Eustathium* Beryti Antistitem, qui jus Metropoliticum sibi arrogabat; contra quem statuit Sancta Synodus, jus Metropoliticum Episcopo Tyriorum servandum esse, etiamsi Imperator Civitatem Beryti in Metropolim nuper erexisset. In quinta Actione conscripta, & recepta fuit fidei definitio, qua declaratur, unum, eumdemque Christum, Filium, Dominum, Unigenitum, in duabus naturis inconfuse, immutabiliter, indivise & inseparabiliter esse agnoscendum. In sexta Actione, (cui *Marcianus* Imperator interfuit, sed non *Pulcheria* Augusta, sicut quidam perperam asserunt) relecta est definitio Fidei, & omnium Episcoporum consensione comprobata. In septima Actione, lis, quæ *Maximum* Antiochiæ inter & *Juvenalem* Hierosolymorum Antistites circa suorum Diœceseon limites oborta fuerat, mutuo consensu dirempta est; nempe ut Antiochenus Episcopus duas Phœnicias, & Arabiam, Hierosolymitanus vero Antistes tres Palæstinas sua sub potestate & jurisdictione haberet, quod & totius Synodi judicio firmatum est. In octava Actione, *Theodoretus* Cyrensis Episcopus, postquam jussu Concilii Nestorio, & omnibus idem cum eo sentientibus Anathema dixisset, Synodali judicio mox in Ecclesiam, ex qua latrocinii Ephesini decreto fuerat expulsus, restitutus est, & Catholicus judicatus. In nona, & decima Actionibus discussa est causa *Iba* Edesseni Episcopi, qui, dicto pariter in Nestorium, & Eutychem Anathemate, à Synodo Chalcedonensi receptus, ac suæ Sedi restitutus est. In Actionibus undecima & duodecima

decima plenissime tractata est causa *Bassiani, & Stephani*, qui post mortem Basilii de Episcopatu Ephesino certatim contendebant. Decrevit autem Sancta Synodus, ut neuter sederet, sed tertius ordinaretur Episcopus Ephesinus, ita tamen ut Bassianus, & Stephanus alerentur sumptibus ex ærario Ecclesiæ Ephesinæ, solidis videlicet ducentis aureis quovis anno persolvendis. Ex quo profluxit origo Pensionum Ecclesiasticarum, de quibus antehac in monumentis Ecclesiasticis nulla prorsus habetur mentio. In Actione decima tertia composita est contentio orta inter *Eunomium* Nicomediensem, & *Anastasium* Nicænum Episcopos. Conquestus erat *Eunomius* Episcopus Nicomediensis, jura sua Metropolitica ab Anastasio Antistite Nicæno fuisse invasa. Hanc controversiam diremit Sancta Synodus juxta Canonem sextum Concilii Nicæni, nempe, Nicænum Episcopum, servato ei Metropolitani honorario titulo, Nicomediensi Episcopo tanquam Metropolitano subjici debere. In Actione decima quarta statutum est, *Sabinianum* recte ordinatum fuisse Perrhenorum Episcopum, & amovendum esse *Athanasium*, quem Perrhenorum Antistitem Dioscorus ordinaverat. In Actione decima quinta Patres Concilii Chalcedonensis plures Canones, absentibus Legatis Summi Pontificis, condiderunt. Græci Codices habent XXX. Canones, Latini, tantùm viginti octo. Ex quibus ultimus, seu vigesimus octavus confirmat Patriarchica Privilegia, quæ Concilium primum Generale Constantinopolitanum anno CCCLXXXI. celebratum concesserat Episcopo Constantinopolitano, ut scilicet post Episcopum Romanum Primatus honore frueretur, jusque ac potestatem haberet in Thraciæ, Ponti, & Asiæ Diœceses, earumque Metropolitas, & insuper Episcopos Barbarorum ordinaret.

D. Consenseruntne Legati Summi Pontificis huic Canoni vicesimo octavo, quo post Romanum Pontificem Primatus honoris, & jura Patriarchica adjudicantur Episcopo Constantinopolitano?

M. Immò potiùs reclamarunt Legati Summi Pontificis in Actione decima sexta, & ultima illius Concilii, quæ Kalendis Novembris habita est. In ea quippe postularunt Legati, ut relegeretur Canon ille de Sede Constantinopolitana se ipsis absentibus conditus. Relectus itaque est hic Canon cum omnium ferme Patrum subscriptionibus, cui palam intercesserunt Legati; Patres tamen eumdem Canonem, non obstante Legatorum reclamatione, sua auctoritate firmarunt, acclamantes: *Hæc justa sententia. Hæc omnes dicimus.* Verùm, hic Canon vicesimus octavus Concilii Chalcedonensis à S. Leone Papa fuit reprobatus, & ab ipsismet Græcis expunctus è numero Canonum. Cæteros autem ejusdem Concilii Canones approbavit tacito saltem consensu Sanctissimus ille Pontifex, eosque universa recepit Ecclesia.

D. Hæc sunt igitur Concilia, quæ in quinto Ecclesiæ sæculo ad proscribendas Hæreses fuerunt celebrata?

M. Præter hæc Concilia, quæ hactenus recensuimus, aliæ Synodi contra errores Origenistarum anno CCCCI. fuerunt celebratæ, videlicet *Cypria* à Sancto Epiphanio Salaminæ Episcopo, & *Alexandrina*, in qua Theophilus Patriarcha Alexandrinus *Dioscorum*, *Ammonium*, & *Euthymum* Ægypti Monachos, qui *Fratres longi* cognominabantur, damnavit, quod nollent subscribere damnationi Origenis. At isti Anachoretæ gravissimis à Theophilo calamitatibus vexati, & è suis Monasteriis extorres vivere coacti, Constantinopolim anno CCCCII. venerunt, & ad pedes Sancti Joannis Chrysostomi hujus Civitatis Episcopi sese abjecerunt, ejus præsidium implorantes: *Joannes* pietate motus, hos Monachos vitæ austeritate confectos, ætate provectos, canitie venerabiles, benigne exceptos fovit hospitio, illos tamen, inconsulto Theophilo, ad communionem Ecclesiasticam admittere noluit. *Arcadius* Imperator de justis querelis horumce Monachorum, & de eorum accusationibus adversus Theophilum per libellum supplicem certior factus, jussit Theophilum, etiam invitum, Constantinopolim adduci. Ea res Theophilum vehementer commovit in Joannem Chrysostomum, eumque perdendi inivit consilium, quamvis Joannes ipsi per litteras contestatus fuisset, se omni conatu his Anachoretarum accusationibus penitùs abstinuisse. Theophilo in hac causa Joannem Chrysostomum criminanti sese adjunxerunt *S. Epiphanius* Salaminæ in Cypro Episcopus, & *S. Hieronymus*, qui ægre ferebant, quod *Joannes* his Anachoretis faveret, quos Theophilus tanquam Origenistas damnaverat. Quin, & ipse Epiphanius non dubitavit Constantinopolim accedere, & licet à Joanne perhonorifice fuisset exceptus, & omni officio ad pacem invitatus, omnem tamen cum illo communionem abrupit, voluitque in Monachos dictos *Fratres longos*, eisque adhærentes velut Origenis fautores palam in Ecclesia excommunicationis ferre sententiam, sed, ne id attentaret, à *Serapione* Diacono tempestive admonitus, proprioque ipsemet deterritus conatu abstitit à cœptis, tacitusque Constantinopoli abscessit in suam reversurus Ecclesiam. Sunt nonnulli, qui scribunt, *Joannem* Epiphanio Constantinopoli proficiscenti prædixisse mortem, antequam Cyprum attingeret; & vicissim *Epiphanium* Joanni Chrysostomo imminens exilium fuisse vaticinatum. Sed istas prædictiones Epiphanii, & Chrysostomi, ut fabulosas, & plane commentitias jure optimo irridet Baronius, quippe quæ non solùm sanctis hominibus indignæ prorsus videntur, sed etiam à Socrate in sua Historia Ecclesiastica non referuntur pro veris ac certis.

Postquam S. Epiphanius Constantinopoli abiisset, S. Joannes Chrysostomus Orationem habuit ad Populum, quæ omnium generaliter mulierum vitia carpebat, & *Eudoxiæ* Augustæ animum in S. Chrysostomum exasperavit. Putans siquidem Eudoxia illatam sibi hac Chrysostomi Oratione contumeliam, curavit, ut Theophilus Patriarcha Alexandrinus, qui Constantinopolim cum multis Episcopis Ægypti venerat, Synodum in Suburbio Chalcedonis *ad Quercum* anno CCCCIII. convocaret, cui etiam interfuere quidam Asiæ Episcopi à Chrysostomo juste depositi, & hac de causa ei maxime infensi. Ad istud Conciliabulum citatur Joannes, qui tamen comparere noluit coram Episcopis, qui spretis æquitatis, & disciplinæ Ecclesiasticæ legibus in ejus exitium toti incumbebant. Nihilosecius hæc, Pseu-

Pseudo-Synodus Chrysostomum damnavit, eumque *Arcadius* Imperator suo decreto exulere jussit. Paruit Chrysostomus, & ineunte nocte solvit è portu navis, quæ Sanctissimum illum Antistitem in exilium deferebat, populo in littore vehementer indolente. Verùm ingenti terræ motu facto, quo concussa est tota Civitas, ec plebe ad seditionem urgente, coactus est *Arcadius* ab exilio quamprimùm revocare Chrysostomum, qui tam festivis totius populi acclamationibus exceptus est, ut non ab exilio, sed potiùs ex victoria redire videretur, sed ecce paulo post novus intonuit turbo, qui conceptam populi lætitiam in acerbum luctum convertit. At enim cùm celebrarentur ludi ad Ecclesiam, ob argenteam Eudoxiæ Augustæ statuam, quæ supra columnam purpuream erecta, Chrysostomus ejusmodi ludos magno animi æstu exegitans, celebrem illam habuit orationem, quæ adhuc inter ejus Opera legitur, & cujus initium est: *Rursus Herodias furit &c.* qua oratione, quasi in se dicta, sibi emplius temperare haud potuit Eudoxie, sed muliebri more ita supra modum excandescens dedit operam, ut altera è vestigio Constantinopoli heberentr Synodus, ad quam vocatus Theophilus Alexandrinus consulto edesse noluit, veritus ne facta populi commotione vitam suam in discrimen adduceret. Misit tamen Legatos, qui cum aliis Episcopis in Joannem Chrysostomum male affectis depositionis sententiam, in ipsum à Theophilo Alexandrino in Synodo ad Quercum jam letem, confirmarunt. Sic Chrysostomus à suis adversariis injuste iterùm oppressus, in exilium jussu Arcadii Imperatoris abductus est, quod illi fuit gravissimum, non solùm ob periculum itineris ab Isauris latronibus infesteri, & ob febres, & dolores stomachi, quibus frequenter torquebatur, sed etiam ob rerum omnium penuriam, quam per triennium, & quatuor circiter menses, usque ad mortem in suo exilio constanter, & infracto pectore passus est. Innocentius I. Summus Pontifex, ad quem Chrysostomus injuste damnatus eppellaverat, Romæ Synodum coëgit, in qua Chrysostomum innocentem declaratom suam in communionem recepit, misitque Legatos ad *Honorium*, Occidentis Imperatorem, ut scriberet ad fratrem suum *Arcadium* Orientis Imperatorem, ejusque auxilio Synodus celebreretur Thessalonicæ, ibique Chrysostomi causa, quæ Orientem, & Occidentem suspensum, distractumque tenebat, in rem Ecclesiæ dijudicaretur. Sed Legati, acceptis Innocentii Papæ, & Honorii Imperatoris litteris Constantinopolim profecti, re infecta redire coacti sunt. Theophilus siquidem Alexandrinus impedivit, ne hæc Synodus, in qua detectis ejus fraudibus, innocentia Chrysostomi patuisset, celebraretur. Immo, mortuo etiam Chrysostomo sese adeo infensum exhibuit Theophilus, ut omni conatu semper obstiterit, ne ejus nomen in Diptychis inscriberetur. Mortuo Theophilo, Cyrillus ejus nepos, & in eadem Sede Alexandrina successor, rogatus ab Atuco Episcopo Constantinopolitano, ut Chrysostomi nomen in Ecclesiæ Alexandrinæ tabulis conscriberetur, statim consentire noluit, sed postmodum, re meliùs perspecta, *Arsacium*, qui, vivente adhuc Chrysostomo, Episcopus Constantinopolitanus fuerat ordinatus, è Diptychis Alexandrinis deleri, ejusque loco Chrysostomi nomen subrogari consensit. Tunc per universum Orientem Festus dies Sancto Joanni Chrysostomo fecer publico cultu cœpit celebrari, quæ festivitas mejori cultu aucta est, quando sub *Proclo* Episcopo Constantinopolitano, anno videlicet CCCCXXXVIII. Reliquiæ Sancti Joannis Chrysostomi magnificentissima pompa Constantinopolim advectæ sunt, & ad eas Theodosius junior Imperator Arcadii filius genibus provolutus veniam supplex pro suis parentibus oravit, & Sanctissimo Pontifici se suumque commendavit Imperium. Sed satis hactenus dictum sit de origine & progressu celebris illius controversiæ, quam non solùm Theophilus Alexandrinus, sed etiam Sancti Epiphanius, & Hieronymus habuerunt cum Sancto Chrysostomo in causa Origenistarum. Culpandi tamen non sunt Sancti illi Patres, quia, ut optime observet Beronius ad annum CCCC. n. LXII. *Sape contigit, Sapientissimos quosque falli, eosdem tamen à Sapientia, & infinita probitate non excidere, cum nimirum ad ea, qua agunt, recto sinceroque mentis feruntur intuitu. Cum igitur de Sanctissimorum Virorum Epiphanii, Hieronymi (ut de Theophilo dicere prætermittamus) atque Joannis Chrysostomi optima mente dubitare religio sit, quacumque ab eis acta sunt, in meliorem partem accipias necesse est.* Hanc sapientissimam in factis hominum metiendis Baronii regulam semper præ oculis habere debes, ut ea, quæ à SS. Patribus, vel à Catholicis Scriptoribus sincere acta, vel tradita sunt, nunquam in sinistrum sensum interpreteris.

D. De Conciliis, quæ in quinto Ecclesiæ sæculo contra Pelagianos, Nestorianos, Eutychienos, & Origenistas habita sunt, satis hactenus disseruisti. Superest nunc, ut paucis referas Concilia, quæ eodem Ecclesiæ sæculo ad sanciendam Ecclesiæ Disciplinam fuerunt celebreta.

M. Multa in quinto Ecclesiæ sæculo Concilia Nationalia & Provincialia fuerunt coacta ad sanciendam Ecclesiæ Disciplinam, & ad dirimendas Controversies, quæ identidem occasione Ecclesiasticæ jurisdictionis oriebantur. In primis, in Concilio *Taurinensi*, quod, juxta Cl. *Pagium* indictum est anno CCCCI. non vero anno CCCXCVII. ut autumat Beronius, agitata est controversia de Primatu inter Episcopos Arelatensem, & Viennensem, decretumque est Canone secundo, ut qui ex duobus illis Episcopis probare posset, suam Civitatem esse Metropolim, is totius Provinciæ honorem Primatus obtineret, & juxta Canonum præceptum, Ordinationum haberet potestatem. Hinc, ut obiter dicam, falsi convincitur quorumdam hujus temporis Criticorum opinio, qui origines omnium Ecclesiarum Gallicanarum, præter Lugdunensem, & alias paucas, ad medium tertii sæculi detrudunt, affixa ex Gregorio Turonensi *Grati* Consulatui gesto anno ducentesimo quinquagesimo missione Sancti Trophimi in Gallias. Enimvero Episcopus Arelatensis à Concilio Taurinensi juris Metropolitici Ecclesiastici honorem sibi conservari non alio nixus fundamento postulabat, nisi quiaad Urbem Arelatensem primo Ecclesiæ sæculo *S. Trophimus* Episcopus missus fuerat. Quæ traditio, si tum temporis certa apud omnes non fuisset, præsertim apud Patres Concilii

cilii Taurinensis hujus Controversiæ judices, omni procul dubio Episcopus Arelatensis non solum repulsam tulisset, sed etiam falsam obtrudendo traditionem sese omnibus illis Episcopis antiquitatis Ecclesiasticæ haud ignaris deridendum propinasset. Id autem non contigit, quia persuasum habebant Patres Concilii Taurinensis, S. Trophimum longe ante Deciana tempora, annumque Christi CCL. Ecclesiam Arelatensem fundasse, ex qua postea, velut ex fonte, ut ait *Zosimus* Papa, universæ Galliæ fidei rivulos acceperunt.

Complures Carthagine in quinto Ecclesiæ sæculo celebratæ sunt Synodi, in quibus ad instaurandam Ecclesiæ Africanæ disciplinam saluberrimi conditi sunt Canones, Sedis Apostolicæ consensu & auctoritate adeo probati, ut partem deinde fecerint veteris Collectionis Canonum, quæ incipit à tertio Carthaginensi Concilio, & alia ex ordine complectitur Concilia, quæ habita sunt ab Aurelio Carthaginensi Episcopo usque ad septimum Carthaginense Concilium, & præterea Synodum Milevitanam sub eodem Aurelio habitam. Legendus est super hac re Illustrissimus *Petrus de Marca* Parisiensis Archiepiscopus c. 4. Dissertationis *de veteribus Collectionibus Canonum*, ubi plura perdocte notat de ordine Conciliorum Africæ in veteri Collectione.

Hic tamen intactam prætermittere haud possum difficultatem circa Appellationes Episcoporum ad Sedem Apostolicam, de quibus actum est in sexta Synodo Carthaginensi, & quas à Patribus illius Synodi omnino prohibitas fuisse, affirmant nonnulli hujus temporis Scriptores. At si perscrutemur originem illius Controversiæ de Appellationibus ad Sedem Apostolicam, aperte liquebit, hanc Synodum non prohibuisse absolute Appellationem Episcoporum, sed solum simplicium Presbyterorum, & aliorum inferiorum Clericorum ad Sedem Apostolicam. Huic quippe enatæ Controversiæ de Appellationibus ad Romanam Sedem occasionem in sexto Concilio Carthaginensi dedit *Apiarius* Siccensis Ecclesiæ Presbyter, quem *Urbanus* ejusdem Ecclesiæ Episcopus quorundam criminum convictum Synodali sententia curaverat amoveri. Ille vero, contra Disciplinam Ecclesiæ Africanæ, à judicio sui Episcopi ad Zosimum Romanum Pontificem appellaverat, & Zosimus Legatos in Africam destinarat, ut Apiarii causam retractarent. Quapropter Antistites Africani avitæ suæ Disciplinæ tenacissimi, ne deinceps alii Presbyteri, vel Clerici inferiores Apiarii exemplum sequerentur, prohibuerunt, ne Presbyteri, Diaconi, & cæteri inferiores Clerici à Judiciis Episcoporum suorum ad Romanam Sedem provocarent. Quam prohibitionem Appellationum Presbyterorum, & aliorum inferiorum Clericorum ad Sedem Apostolicam paulo ante promulgaverat Synodus Milevitana, cujus Canon vicesimus secundus ita decernit: *Item placuit, ut Presbyteri, Diaconi, vel cæteri inferiores Clerici, in Causis, quas habuerint, si de judiciis Episcoporum suorum questi fuerint, vicini Episcopi eos audiant, & inter eos quidquid est, finiant, adhibiti ab eis ex consensu Episcoporum suorum. Quod si ab eis provocandum putaverint, non provocent nisi ad Africana Concilia, vel ad Primates Provinciarum suarum. Ad Transmarina autem qui putaverit appellandum, à nullo intra Africam in communionem suscipiatur.* Vides, Africanæ Ecclesiæ Antistites non prohibere Episcopis, sed tantum Presbyteris, & aliis Clericis inferioribus transmarinas Appellationes. Fatendum tamen est, juxta Africanæ Ecclesiæ Disciplinam licitum non fuisse Episcopis immediate, hoc est, ante examen & Judicium Concilii Nationalis, vel plenarii Africani, appellare ad Sedem Apostolicam. Verum appellationes Episcoporum ad Sedem Apostolicam factæ post examen & judicium Concilii Nationalis, vel plenarii Africani nunquam in Ecclesia Africana vetitæ fuerunt. Denique, si quis obstinate velit, Africanos Antistites in sexta Synodo Carthaginensi omnino & absolute prohibuisse appellationes Episcoporum ad Sedem Apostolicam sive ante, sive post examen & judicium Concilii Nationalis, vel plenarii Africani, huic respondendum est, Antistites Africanos id fecisse errore facti deceptos. At enim cum Zosimus Papa jus appellationum Episcoporum, tanquam à Patribus Concilii Nicæni definitum, suæ Sedi vindicaret, nec tamen de eo jure quidquam Patres Africani stabilitum reperirent sive in Canonibus Nicænis Latinis, quos penes se habebant, nec in Græcis exemplaribus, quæ rogati *Atticus* Constantinopolitanus, & *Cyrillus* Alexandrinus ad illos transmiserant; rogarunt Africani Antistites Zosimum, nisi pleniori facta perquisitione constaret, hoc ipsum à Nicænis Patribus fuisse decretum, ne Africanas Ecclesias vellet ad hanc observantiam adigere. At statim ac Patres Africani intellexerunt, id juris appellationum Episcoporum ad Sedem Apostolicam decretum fuisse, non quidem in Concilio Nicæno, uti affirmabat Zosimus Papa, sed in Concilio Sardicensi Canone septimo, non amplius reluctati sunt, sed ultro admiserunt appellationes Episcoporum ad Sedem Apostolicam, ut liquido constat ex causa *Antonii* Fussalensis Episcopi, qui, teste Sancto Augustino Epist. 261. à Synodo Africana exauctoratus ad Cœlestinum I. Pontificem, non reclamantibus Episcopis Africanis, appellavit. Causa autem, cur Zosimus pro Sardicensi Canone Nicænum allegaverit Concilium, hæc est: quia tametsi duo ista Concilia fuerint generalia, parisque auctoritatis, Nicænum tamen notius erat, illiusque quasi Appendix dicebatur Concilium Sardicense. Deinde, quia in Collectione Canonum, quibus Romana utebatur Ecclesia, promiscue permixti erant Canones Nicæni, & Sardicenses sub eadem Nicæni Concilii inscriptione, sicut manifeste apparet in Justellianis, & Quesnellianis Nicænorum Canonum editionibus. Sed hæc breviter dicta sufficiant de transmarinarum appellationum controversia, cui in Concilio sexto Carthaginensi occasionem dedit *Apiarius* Presbyter Siccensis, cujus causa in eodem Concilio sic finita fuit, ut ipse in communionem susciperetur, servaretque sui gradus honorem, ea tamen lege, ut ex Civitate Siccensi, cui scandalo fuerat, recedere cogeretur.

D. Summa profecto laude ac commendatione digni sunt Africanæ Ecclesiæ Antistites, qui ad sanciendam Ecclesiæ Disciplinam tot Concilia convocarunt, sed nunquid alii Orbis Christiani Ecclesiarum Episcopi ad instaurandam Disciplinam Ecclesiasticam pari zelo, & vigilantia paternali adlaborarunt?

M.Epi-

M. Episcopi Ecclesiæ Gallicanæ in conservando Disciplinæ Ecclesiasticæ vigore, & in Sanctissimis pro externo Ecclesiæ regimine condendis legibus, Episcopis Africanis in quinto Ecclesiæ sæculo haud inferiores fuerunt. Postquàm enim Ecclesia Africana oppressa incursione Vandalorum, qui Ariani erant, & an. CCCCXXVIII. in Africa dominari cœperunt, Concilia convocare non potuit; singulari Divinæ Providentiæ beneficio factum est, ut Ecclesia Gallicana in quinto sæculo multa celebrârit Concilia, quorum saluberrimis decretis, seu Canonibus, Disciplinæ Ecclesiasticæ optimè fuit consultum. Hæc Gallicana Concilia breviter indicasse sufficiet, quorum pleniorem notitiam si assequi desideres, adire poteris *Sirmondum*, qui omnia Gallicana Concilia collegit, & perdoctis Annotationibus illustravit.

In primis anno CCCCXXIX. die XV. mensis Augusti habitum est in Gallus à duodecim Episcopis Concilium *Regense*, seu *Rejense*, Gallicè *Riez*, quæ est Urbs Episcopalis in Provincia sub Archi-Episcopo Aquensi, in quo abrogata, & nulla declarata fuit *Armentarii* Ebrodunensis Episcopi ordinatio facta à duobus tantùm Episcopis, citrà aliorum Provinciæ Episcoporum consensum, ac solum Chorepiscopi titulus *Armentario* concessus est. Octo etiam Canones in rem Ecclesiasticæ Disciplinæ conditi sunt.

Anno CCCCXLI. in Gallia Narbonensi coactum est à XVII. Episcopis Concilium *Arausicanum*, Gallicè *Orange*, quæ est Urbs in Provincia sub Archi-Episcopo Arelatensi, in quo statuti sunt Canones XXX. ad Disciplinam Ecclesiasticam spectantes, & à *Sirmondo*, & ab Illustrissimo *Albaspinæo* Aurelianensi Episcopo eruditis Notis illustrati.

Anno CCCCXLII. in Comitatu Venascino habitum est Concilium *Vasense*, seu *Vasionense*, Gallicè *Vaisen*, cujus de Disciplina Ecclesiastica extant Canones X. quos Sirmondus, Binius, & Albaspinæus Notis suis illustrârunt.

Denique, alia Concilia in Gallus ad resarciendam collapsam Ecclesiæ Disciplinam fuerunt celebrata, *Arelatense* videlicèt anno CCCCLII. cujus extant Canones LVI. *Andegavense*, anno CCCCLIII. cujus extant Canones XII. *Arelatense* alterum anno CCCCLV. *Turonicum* anno CCCCLXI. in quo editi sunt Canones XIII. *Veneticum*, Gallicè *Vannes* in Aremorica, sive Britannia minori anno CCCCLXV. in quo confecti sunt XVI. Canones. Sed de his Conciliis Gallicanis, sicut & de Canonibus, qui in illis conditi sunt, plura legesis apud doctissimum Sirmondum, nos autem, quibus placet brevitas, huic Colloquio finem imponemus.

COLLOQVIVM V.

De Viris illustribus, qui eruditione & pietate Ecclesiæ in quinto sæculo multùm splendoris contulerunt.

D. Etsi benè multos in quinto Ecclesiæ sæculo floruisse viros doctrinâ & pietate conspicuos facilè admodùm colligere possim ex Historia istius sæculi, quam hactenùs accuratè descripsisti; optarem tamen, ut in hocce Colloquio merita & opera recenseres, si non singulorum, saltem eorum præcipuè, qui in quinto sæculo mirâ eruditione Ecclesiam præ cæteris illustrarunt, eamque ab Hæreticorum insultibus egregiè vindicârunt.

M. Ineunte quinto sæculo multùm splendoris Ecclesiæ contulerunt innumeri propemodùm viri undecumque doctissimi, quibus optimo jure Theologia acceptum referre debet, quidquid verum, quidquid habet sublimè & augustum. Hi sunt quippè, qui de omnibus Christianæ Religionis mysteriis, admotâ veritatis luce, disseruerunt, qui vocum, ad ea pleniùs explananda, propriam & nativam significationem præfixerunt; qui eorum principia solidè firmârunt; omnes consecutiones, quæ ex illis elici possunt, studiosè investigârunt, & oppositos errores immensis non minus mole, quàm eruditione voluminibus confutârunt. Hi sunt, qui Moralis Christianæ integritatem eâ ingenii ubertate, dicendi copiâ, totque acutissimis sententiis propugnârunt, asseruerunt, vindicârunt, ut eloquentissimorum Oratorum facundiam longo intervallo superâsse videantur. Verbo dicam, hi sunt, ex quorum eruditissimis lucubrationibus Ecclesiastici Scriptores in succedenti sæculorum serie suam doctrinam, velut ex purissimo fonte, hauserunt, & ab eorum vestigiis ne latum quidem unguem desciscere maximo sibi semper honoris loco duxerunt.

D. Quinam sunt celebriores Scriptores, qui ineunte quinto Ecclesiæ sæculo floruerunt?

M. Inter Græcos unus instar omnium est S. Chrysostomus. Inter Latinos verò Principem locum jure ac meritò obtinent S. Hieronymus, & S. Augustinus.

D. Vitam horumce illustrium Scriptorum, qui in omnium gentium commendatione versantur, rogo te, ut breviter describas, & Opera ab ipsis edita ab Apocryphis accuratè secernas.

M. Ea, quæ Sanctus Joannes Chrysostomus in Episcopatu gessit, memini me jam in superiori Colloquio attigisse. Quapropter ne tibi iteratis repetitionibus fastidium ingeram, his in præsentia referendis supersedebo, eaque duntaxàt perstringam, quæ privatam illius vitam spectant, & Opera, quibus universam locupletavit Ecclesiam. *Joannes* itaque, ob aureum eloquentiæ flumen, & admirabilem in dicendo facundiam Græcè vulgari cognomine *Chrysostomus* dictus, anno trecentesimo quadragesimo septimo natus est Antiochiæ ex patre dicto *Secundo*, & ex matre *Anthusa*. Mortuo patre, Joannem adhuc juvenem *Anthusa* ipsius mater incredibili sollicitudine educavit, & ad perfectam virtutem provexit. Adolescens *Joannes* Rhetoricæ sub *Libanio*, & Philosophiæ sub *Andragathio* vitis id ætatis in his artibus longè celeberrimis operam navavit. Aliquot annos in Foro versatus est, sed mox ad severioris vitæ genus, & ad Christianam pietatem conversus, totum sese obsequio Ecclesiæ mancipavit, & Sacrarum Scripturarum studio addixit. Dein, à Meletio Episcopo Antiocheno baptizatus, & Lector ordinatus *Joannes*, timens, ne Episcopus consecraretur, secessit anno CCCLXXIV. in montes Antiochiæ vicinos, ubi per quadriennium, hoc est, usque ad annum CCCLXXVIII. solitariam vitam duxit,

duxit, & posteà, teste Palladio in ejus vita, per biennium in loco secretiori vitam egit Anachoreticam, at cogentibus ejus infirmitatibus, anno CCCLXXX. ex Eremo ad natale solum reversus, ab Meletio Diaconus fuit ordinatus, & post mortem Meletii à Flaviano ejus in Sede Antiochena successore ad gradum Presbyteri provectus, in quo gradu per annos duodecim ad populum Antiochenum tantâ omnium acclamatione sermones habuit, ut, mortuo *Nectario* Patriarcha Constantinopolitano, conspirantibus totius Cleri, & fidelium votis in ejus locum suffectus fuerit, quamvis ipse pertinacissimâ reniteretur modestiâ, quæ tantùm adhibitâ vi, & Imperiali interpositâ authoritate superari potuit. Episcopus Constantinopolitanus inauguratus Joannes Chrysostomus multa gessit, & gravissima passus est incommoda conspiratione *Eudoxiæ* Augustæ, *Theophili* Alexandrini, & aliorum Episcoporum, quæ jam à nobis in superioribus Colloquiis relata, hìc repetere omninò supervacaneum esset. Reliquit Joannes Chrysostomus moriens præclara ingenii sui Monumenta, in primis *Homilias* in omnes fermè libros cùm Veteris, tum novi Testamenti; varios *Sermones* de variis argumentis Moralibus, Doctrinalibus, de Mysteriis, & de Laudibus Sanctorum. Scripsit etiam S. Joannes Chrysostomus librum adversùs Judæos; alterum adversùs Gentiles; contra vitæ Monasticæ osores & vituperatores libros tres, prætereà, edidit libros sex de Sacerdotio, libros duos de Compunctione Cordis; de Providentia DEI libros tres; de Virginitate librum, & aliqua alia Opera Moralia, pluresque Epistolas. *Liturgiam*, quæ extat inter Opera S. Joannis Chrysostomi, germanom esse Sancti illius Doctoris fœtum affirmant peritiores Catholici Critici. Sed paulò major est difficultas de Epistola ad *Cæsarium* Monachum, quæ S. Joannis Chrysostomi nomine insignita est. Hanc siquidem Epistolam sub nomine S. Chrysostomi laudant *S. Joannes Damascenus* in calce dissertationis contra Jacobitas, *Nicephorus* Constantinopolitanus in Antirrheticis contra Iconomachos, aliique, qui de duabus Christi Domini naturis disputârunt. Immò, antiquam ejusdem Epistolæ versionem Latinam *Emericus Bigotius* ex Codice Florentino à se descriptam Palladii Dialogo *de vita S. Chrysostomi* subnexuit, & statim Hæretici Angliæ, & Bataviæ eamdem Epistolam tanquam à S. Chrysostomo exaratam multiplici prælo excuderunt, eamque adversùs Transubstantiationis dogma Catholicis objecerunt. Non defuerunt quidem pereruditi Orthodoxi Theologi, qui hanc Epistolam ad *Cæsarium* Monachum sagacissimis observationibus illustrârunt, quibus Heterodoxorum ora obstruerent, & S. Chrysostomum, quem authorem istius Epistolæ esse autumabant, Transubstantiationis dogmati minimè adversari demonstrarent; ac feliciùs præ cæteris nodum istum dissolvit doctissimus noster Pater *Michaël Lequien*, qui postremam & castigatissimam Operum S. Joannis Damasceni Editionem nuper adoravit. Is quippe dissertatione tertia Damascenica multis momentis evincit, hanc Epistolam ad *Cæsarium* Monachum non esse exaratam à S. Joanne Chrysostomo, sed à quodam recentiore Scriptore, qui Nestorianæ Hæreseos patronus erat, & post Synodum Chalcedonensem scripsit. Certè constat, neminem Damasceno antiquiorem hanc Epistolam ad *Cæsarium* Monachum laudâsse, cum tamen expressissima habet adversùs Eutychianos, aliosque unius naturæ in Christo, necnon unius voluntatis & operationis assertores. Hanc, inquam, Epistolam non laudârunt Concilium Oecumenicum Chalcedonense, sexta Synodus generalis contra Monothelitas celebrata, non Lateranensis sub Martino I. non *Theodoretus*, non *Leontius* Byzantinus, non *Anastasius* Sinaita, non *Maximus* Confessor, non Nestorii vindices, non cæteri denique, qui alia S. Chrysostomi non sic diserta protulerunt testimonia. Perperam igitur hæc Epistola ad *Cæsarium* Monachum tribuitur S. Chrysostomo, ac proindè injustè conqueruntur Hæretici, quòd cum aliis ejusdem Sancti Doctoris genuinis Epistolis edita non sit.

Ad eamdem suppostitiorum S. Joannis Chrysostomi Operum classem ablegari quoque debent quatuordecim Homiliæ in Evangelium Marci, & sex ex Homiliis in Genesim, videlicet Homiliæ prima, secunda, & tertia in Caput secundum Genesis, & tres aliæ Homiliæ in Caput tertium ejusdem libri Genesis. Denique, Opus in Matthæum, quod vulgò *imperfectum* dicitur, quia non ad finem usque Evangelii Matthæi, sed ad Caput duntaxat vicesimum quintum productum est, S. Chrysostomum non habet parentem; tum quia nec ejus stylum, nec doctrinam sapit; tum quia etiam plurima continet hæretica dogmata contra Consubstantialitatem Filii DEI cum Patre æterno, contra Divinitatem Spiritûs Sancti, & adversùs validitatem Baptismi ab Hæreticis collati. Sunt tamen quidam eruditi viri, quos inter recensentur *Sixtus* Senensis, & *Savilius*, qui existimant, hæc hæretica dogmata, quibus respersum est Opus istud *imperfectum* in Matthæum, fuisse ab Hæreticis interpolatoribus in illud intrusa, idque probant, priorò, quia manuscripta quædam vetustissima nihil hujusmodi errorum contineant, sed aliâ manu prædicti illi errores ad margineni descripti sint. Secundò, quia iis resecatis & expunctis erroribus, nihil in textu hiulcum & mutilum appareat, sed pleniùs fluat oratio; quod quidem argumento est, hæc hæretica dogmata isti Operi esse assuta. Verùm, missis illis conjecturis, standum est communi sententiæ Theologorum & disciplinæ Critices peritorum asserentium, hoc Opus imperfectum in Matthæum non esse S. Joannis Chrysostomi fœtum. Plura de Operibus S. illius Doctoris legi possunt apud *Labbeum* in dissertatione *de Scriptoribus Ecclesiasticis*, apud Natalem Alexandrum in quarto Ecclesiæ sæculo.

D. Quâ dote S. Chrysostomus inter cæteros alios sui sæculi Scriptores præsertim emicuit?

M. Omnes sui sæculi Scriptores S. Chrysostomus eloquentiâ & perspicuitate superavit. Habet siquidem dictionem nativam, nitidam, puram, splendidam insuper ac fluentem cum admirabili docendi facultate conjunctam, qualis nulli unquàm vel Græcorum eloquentissimo contigit. In explicandis Christianæ Religionis dogmatibus sese auribus populi accommodat, & pio quodam juvandi studio ad illius captum dimittit

dimittit orationis habitum. Præcipuas Christianæ Moralis quæstiones magnâ vi, mirâ eruditione, & appositis exemplis uberrimè tractat. Nihil ejus instructionibus faciliùs, descriptionibus & narrationibus, quas passim interserit, nihil jucundiùs, atque ad persuadendum nihil efficaciùs ejus argumentis, quorum claritate, dulcedine & amœnitate Lectorum animos, quòcumque vult, flectit, movet, rapit & delectat. In exponendis sacris Scriptoribus sistit potissimùm in sensu literali, & consultò abstinet à sensibus Mysticis & Allegoricis, quibus plus æquo indulserant interpretes & verbi divini præcones, qui ipsum præcesserant. In Homiliis, quas habebat ad populum, post genuinam textus Scripturæ sacræ interpretationem, solebat in rem suorum auditorum aliquod morale proponere argumentum, illudque latè explanare, Quam methodum saluti animarum utilissimam in omnibus suis Homiliis observat Sanctus ille Doctor.

D. Satis de S. Joanne Chrysostomo. Paululùm nunc differamus de Patribus Latinis, & in primis vitam S. Hieronymi, quem omnigenâ eruditione prædictum fuisse sæpiùs audivi, paucis describe, ac varia ejus recense Opera.

M. Hieronymus anno CCCXXXI. sub Consulatu *Bassi*, & *Ablavii*, teste Prospero in Chronico, natus est *Stridone*, sito in Dalmatiæ & Pannoniæ finibus oppido. Patrem habuit *Eusebium*, à quo primis & teneræ adhuc ætati congruis literis, sanctissimisque moribus imbutus, Romam missus est, ubi sub *Donato* literas Græcas & Latinas, omnesque sæculares didicit disciplinas, ibidemque per sacrum Baptisma Christo in fide renatus est. Inde incredibili discendi studio incensus Galliarum oras, in quibus florebant viri famâ celeberrimi, lustravit; Romamque reversus, insignem, variisque voluminibus locupletem Bibliothecam sibi paravit, ut per totum vitæ suæ cursum lectioni & orationi incumbere posset. Quocircà suam secum Bibliothecam deferens, velut alter *Bias* sua secum omnia portans in Orientem secessit, & postquàm non nihil temporis Antiochiæ mansisset, in vastam Syriæ solitudinem sese contulit, in qua permansit quadriennio, ibique Hebraicam didicit linguam, sicut ipsemet testatur in Epistola IV. ad *Rusticum*. Dein è sua solitudine, ob gravem ab Arianis in Catholicos excitatam persecutionem, exire coactus Antiochiam rediit, ubi tricesimum jam percurrens ætatis suæ annum à *Paulino* Antiocheno Episcopo Presbyter fuit ordinatus. Post brevem Antiochiæ moram, suum in Bethleemitico solo domicilium fixit. Exindè tamen, post auditum aliquandiu Gregorium Nazianzenum Constantinopoli degentem, quem suum Præceptorem appellat, Romam ad *Damasum* Papam accessit, à quo perbenignè exceptus est, dignosque ab eo judicatus, quem ad emergentia fidei, Religionisque dubia discutienda adjutorem sibi retineret. Hac sibi à Sancto Pontifice demandatâ provinciâ Hieronymus summa cum laude & Ecclesiæ utilitate perfunctus est. Sed mortuo Damaso, rediit Hieronymus in Orientem, & transiens per Ægyptum & Antiochiam, sanctissima Bethleemitica loca feliciter appulit. Ad eadem sanctissima loca celebres fœminæ *Paula*, *Eustochium* & *Melania*, quas Hieronymus Romæ degens ad sanctioris vitæ propositum duxerat, è vestigio pietatis ergò convolarunt, totque sive viros, sive mulieres ad idem austeræ vitæ genus suis exemplis pertraxerunt, ut *Paula* tria pro mulieribus Monasteria, & unum pro viris ibidem extrui curaverit. Tum Hieronymus votorum suorum compos vitam in Monasterio egit, corpus suum vigiliis macerando, & indefessis studiis componendisve in sacram Scripturam Commentariis unicè intentus. Sic totus libris affixus tantam sibi rerum divinarum eruditionem comparavit Hieronymus, ut in obscuris sanctorum voluminum difficultatibus S. Augustinus, Paulinus, Chromatius, Heliodorus, multique alii passim per Italiam, Galliam, Hispaniam, Africam, Palæstinam & Græciam eruditissimi Episcopi ipsum per literas consulerent. Demùm meritis plenus obiit Hieronymus nonagenarius laboribus, & senio confectus anno Christi CCCCXX. Si plura de vita S. Hieronymi scire desideres, legesis vitam Sancti illius Doctoris, quam Gallicè descripsit doctissimus Pater *Joannes Martianeus*, Monachus Benedictinus Congregationis S. Mauri.

D. Cui potissimùm studio sese addixit Hieronymus suo in Bethleemitico solo solitarius hærens?

M. Hieronymus in sua solitudine degens non solum multa edidit Opera Exegetica, quibus Scripturam sacram mirè illustravit, verùm etiam Opera scripsit Polemica, quibus Hæreticorum sui temporis errores prostravit, & Catholicam Fidem asseruit ac vindicavit. In primis, composuit librum contra *Helvidium*, qui impiè docebat, Beatam Mariam CHRISTUM peperisse Virginem, sed posteà cum Josepho marito suo congressam alios peperisse filios, suæque virginitatis post partum jacturam fecisse. Præterea, calamum suum acuit Hieronymus in *Jovinianum* Romanæ Urbis Monachum, qui inter alia asserebat, primò, virginitatem non præstare matrimonio. Secundò, eos, qui semel erant baptizati, in peccatum relabi, & acceptam in baptismate justitiam amittere non posse. Tertiò, abstinentiam à quibusdam cibis inutilem prorsùs esse prædicabat. Postremò, æqualem in omnibus Sanctis fore Visionem Beatificam affirmabat. Hos Joviniani errores summâ ingenii vi, & eruditione profundâ duobus libris confutavit, ac jugulavit Hieronymus. Scripsit quoque S. ille Doctor librum adversùs *Vigilantium* natione Gallum, qui Cleri Cœlibatum improbabat, Martyrum Reliquias colendas esse negabat, ad eorum sepulchra vigilare superstitiosum, & inutile esse ajebat, cereos in Ecclesiis accendi, lucente Sole, ridebat, Monachorum in solitudine vitam vituperabat, & alios id genus spargebat errores, quos S. Hieronymus fusè & acriter in hoc libro refellit. Montanistarum errores posteà insectatus est in Epistola LIV. ad *Marcellam*. Ad confutandos Luciferianos unum Dialogum composuit. Adversùs Pelagianos tres Dialogorum libros edidit. Aliquas literarias concertationes habuit cum S. Augustino, sed vehementiùs, majorique animi æstu cum *Joanne* Episcopo Hierosolymitano, & cum *Rufino*, occasione librorum Origenis, decertavit.

D. Potuítne Hieronymus in his Polemicis conſcribendis Operibus occupatus, alios lucubrare libros?

M. Præter hæc Opera Polemica, quæ mox laudavi, edidit S. Hieronymus multa ſcripta Critica in libros Scripturæ ſacræ, Commentarios in Prophetas, in Evangelium Matthæi, in aliquas Epiſtolas S. Pauli. Duas inſuper ſacrorum Bibliorum verſiones Latinas concinnavit, unam ad formam textus LXX. Interpp. & alteram exactam ad Hebraici textus veritatem, quâ verſione tanquàm authenticâ & vulgatâ à Concilio Tridentino approbatâ etiamnùm utitur Eccleſia Latina. Antiquam verſionem Latinam, vulgò *Italicam* appellatam, S. Hieronymus correxit, purgavit, caſtigavit, Græcæque fidei reddidit. Quàm plures Epiſtolas Exegeticas, ſive ſacrarum Scripturarum expoſitiones, vel quæſtionum, dubiorumque reſolutorias, & alias de variis argumentis exaravit. Chronicon Euſebii, plures Homilias Origenis, libros *Didymi* de Spiritu Sancto in Latinum ſermonem convertit. Vitas, ſeu Hiſtorias Sanctorum Monachorum *Hilarionis*, & *Malchi* deſcripſit, & Catalogum de Viris illuſtribus contexuit, multaque alia egregia edidit Opera, quæ quinque tomis comprehenſa jam citatus *P. Martianæus* novâ & accuratâ Editione publicavit, doctis Præfationibus & Annotationibus illuſtravit, atque genuina Opera ab Apocryphis accuratò Criterio ſecrevit. Hanc itaque novam Operum S. Hieronymi conſule Editionem, ſed præcipuè tomum V. ad cujus calcem *P. Martianæus* attexit Appendicem omnibus Scripturæ ſacræ & librorum S. Hieronymi ſtudioſis curioſiſſimam.

D. Ex tot Operibus, quæ edidit S. Hieronymus, facilè conjicio eum fuiſſe Virum eruditiſſimum, & omni doctrinarum genere abſolutiſſimum.

M. Sic eſt. S. Hieronymus omnium, qui olim Sacras Litteras interpretati ſunt, fuit longè doctiſſimus. Linguarum exoticarum tantam habuit peritiam, ut Græcam, Hebræam, Syram, Chaldæam & Latinam, perinde ac Dalmaticam vernaculam ſuam linguam calleret. Politioribus litteris erat optimè excultus. In Hiſtoria ſacra, Eccleſiaſtica & prophana apprimè verſatus. Nullum Scriptorum genus, quod non delibârit, nulli Hiſtorici, nulli Poëtæ, nulli Oratores, nulli Philoſophi, tam Græci, quàm Latini, quos ipſe Herculeo & indefatigabili ſtudio nocturnâ non verſârit manu, verſâritque diurnâ. Ejus inter ſcribendum ſtylus purus ac terſus eſt, & teſte Eraſmo lib. 5. Epiſt. 19. cum ipſo Cicerone certare videtur. Inter diſputandum Hieronymus fuit vehementis ac præfervidi ingenii, ſuoſque adverſarios, præſertim Hæreticos, acriter exagitavit, & Plautino ſale defricuit. Denique, Hieronymus in Moralibus auſterus, & in Criticis pertractandis quæſtionibus accuratiſſimus fuit.

D. Quis eſt ille *Rufinus*, quô cum S. Hieronymus, ut modò dicebas, tanto animi æſtu diſputavit?

M. *Rufinus*, cognomine *Toranius* dictus, Aquilejenſis Eccleſiæ Presbyter fuit, qui vitam Monaſticam profeſſus Româ cum *Melaniâ* in Orientem profectus eſt anno CCCLXI. & per viginti quinque annos in ædibus Melaniæ Hieroſolymis permanſit variis Operibus in publicum edendis intentus. Sed quòd Origenis admirator eſſet, ejuſque ſcriptis plus æquò tribueret, hoc primùm cum Hieronymo ipſum colliſit. Hæc lis, quæ ante Rufini ex Oriente diſceſſionem utcumque compoſita fuerat, acriùs recruduit, poſtquàm *Rufinus* & *Melania* Romam relicto Oriente pervenerunt anno CCCXCVII. atenim Rufinus Romæ degens cœpit Origenis Apologiam adornare, ſuamque verſionem libri *Periarchon* Origenis, ſeu *de Principiis*, Romæ publicavit, cui Præfationem præfixit, in qua Hieronymus obliquè, immò, apertè petebatur. Hanc Rufini Præfationem cùm legiſſet Hieronymus, actutùm Epiſtolam ad *Pammachium*, & *Oceanum* ordine LXV. ſcripſit, in qua factam à Rufino Interpretationem libri Periarchon Origenis uti perniciosiſſimam deteſtatur. Brevem etiam Epiſtolam ordine LXVI. eadem de re ad Rufinum miſit. Statim ac Hieronymi litteræ Pammachio traditæ ſunt, earum exemplar *Aproniano*, qui Rufino addictiſſimus erat, tradidit Pammachius Hieronymi, & Rufini communis amicus, eaſque Apronianus tranſmittit ad Rufinum, qui totus in furorem actus, duos è veſtigio *Invectivarum* libros, qui inter Opera S. Hieronymi leguntur, ſcripſit, hiſque non modo datam ad Pammachium Epiſtolam Hieronymi confutavit, ſed etiam illius in Scripturam ſacram Commentaria aculeatis cenſuris perſtrinxit. Româ diſcedens Rufinus Aquilejam petiturus *Siricio* Papæ illuſit; & à candido illo Pontifice extorſit Epiſtolas *formatas*, ſeu communicatorias vulgò dictas, quæ erant publicæ velut teſſeræ, quibus in longinqua peregrinatione Orthodoxæ fidei profeſſores oſtendebantur. Sed poſt obitum Siricii *Anaſtaſius* illius ſucceſſor damnavit Interpretationem Rufini, qui tamen in gradu Presbyteri in Eccleſia Aquilejenſi perſtitit uſque ad annum CCCCIX. quo anno Italiam vaſtante *Alarico* in Siciliam cum Melania, ejuſque familia venit, ibique mortuus eſt anno CCCCX.

D. Præter illos duos *Invectivarum* libros, edidítne Rufinus alia Opera?

M. Vertit è Græco ſermone in Latinum Rufinus Opera Joſephi Judæi, Hiſtoriam Eccleſiaſticam Euſebii, recognitiones, quæ S. Clementi Papæ tribuuntur, ſententias Sixti Pythagoræi, ſententias Evagrii Ponti, librum *Periarchon* Origenis, librum primum Apologiæ Pamphili, Orationes S. Gregorii Nazianzeni, Regulas Aſceticas S. Baſilii, & aliquot alia Opera Græca. His verſionibus à ſe adornatis Rufinus addidit Opera, quæ proprio Marte lucubravit, videlicet duos libros, quibus Hiſtoriam Eccleſiaſticam Euſebii Cæſarienſis continuavit, duos *Invectivarum* contra S. Hieronymum libros, quos jam memoravimus, inſuper, ſuæ doctrinæ Apologiam ad Anaſtaſium Papam, Explicationem Symboli; Expoſitionem Benedictionum Patriarchæ Jacob; Commentarios in Prophetas Oſeam, Joëlem & Amoſum. Circumfertur etiam ſub Rufini nomine Commentarius in ſeptuaginta quinque priores Davidis Pſalmos, ſed hunc Commentarium, in quo integræ periodi ex Commentariis S. Auguſtini in Pſalmos, ex libris Moralibus S. Gregorii Magni excerptæ leguntur, Rufino jure optimo abjudicant eruditi Critici.

D. Fuitne

D. Fuitne Hæreticus Rufinus, qui tam acriter S. Hieronymum exagitavit, & Origenem tanto animi ardore defendit?

M. Quamvis ultrò fatear, Rufinum justa de causâ à S. Hieronymo vapulâsse, quod nimio erga Origenem, ejusque scripta amore Censuras Romanæ Ecclesiæ meruerit, Pelagianæ Sectæ fundamenta jecerit, & gravissimorum dissidiorum causa fuerit; eum tamen Hæreticum fuisse non ausim asserere; tum quia Rufinus, etsi Origenem defenderit, errores tamen illi adscriptos semper repudiavit, tum quia etiam, ut optimè observat Card. *Norisius* cap. 3. lib. 1. Hist. Pelagianæ, si Rufinus fuisset Hæreticus, neque Paulinus religiosam cum illo coluisset amicitiam, nec *Pinianus*, & utraque *Melania* illum in Siciliam adduxissent, nec ipse Rufinus in suburbano *Pineti* Monasterio juxta urbem degere potuisset. Quapropter verosimile putat Cardinalis Norisius, Rufinum errorum suspicionem, quâ apud Anastasium Papam laboraverat, posteà coram Innocentio I. Summo Pontifice à se procul amolitum fuisse. Quin, doctissimus idem Cardinalis profert libellum, quo errores partim à se assertos, partim sibi, ut questus est, imputatos, Rufinus condemnavit. Gelasius quidem Papa Rufinum damnavit post mortem, quòd de libertate Arbitrii contraria Hieronymo senssisset, sed, sicut advertit Clarissimus *Pagius* ad annum Christi CCCCX. hoc Gelasii Papæ decretum non pertinet ad personam, sed ad libros Rufini. Quâ ratione damnati sæpè sunt, nullo Sanctitatis præjudicio, viri moribus probatissimi. Ut ut est, non audeo Hæreseos dicam scribere Rufino, cui, ut nemo diffiteri potest, multùm debet Ecclesia Latina, quòd præcipuorum Authorum Græcorum notitiam, præsertim Historiæ Ecclesiasticæ ei gratificatus sit.

D. Veniamus modò ad S. Augustinum, qui tanquàm Doctorum Aquila, & omnium Ecclesiæ Latinæ Patrum maximus vulgò audire solet.

M. *Aurelius Augustinus* Tagaste, Numidiæ urbe in Africa natus est Idibus Novembris anno CCCLIV. non verò ann. CCCLV. ùt putat Baronius. Patrem habuit *Patricium*, & matrem *S. Monicam*, quorum curâ & diligentiâ liberalibus disciplinis ità imbutus est Augustinus, ut adolescens factus Grammaticam prius Tagaste, & Rhetoricam posteà Carthagine summâ cum laude docuerit. Manichæorum Carthagine degens seductus erroribus, ac voluptatum inescatus illecebris Romam venit, clàm matre, ut Rhetoricam doceret. Inde à Symmacho urbis Præfecto Mediolanum ad eamdem artem edocendam missus est, ubi pia mater *Monica* de illius salute multùm sollicita, cùm eum fuisset assecuta, nihil non egit, ut eum Cœlo pareret, & à Manichæorum retraheret erroribus. S. Ambrosius Mediolanensis Episcopus conversionem Augustini inchoavit, eamque multùm promovit *Simplicianus* Presbyter eruditus, qui posteà in locum S. Ambrosii in Sede Mediolanensi suffectus est. Ab hoc Simpliciano Presbytero didicit Augustinus *Victorini* magni cujusdam Oratoris conversionem, item duorum Aulicorum, quorum exemplis incitatus Augustinus, & cœlesti voce monitus, ut legeret Epistolas S. Pauli, sic repentè his perlectis immutatus est, ut mundo nuncium remittens totum sese Deo dederit Magnum sanè victricis gratiæ, quæ tarda molimina nescit, & quam ipse contra Pelagianos pro aris ac focis defendere debebat, monimentum! anno trecentesimo octogesimo septimo Augustinus, cùm annum ætatis suæ tricesimum tertium necdum complevisset juxta communem eruditorum sententiam baptizatus est die vicesimâ quartâ Aprilis Sabbato Sancto. Post obitum matris suæ Monicæ ad Ostia Tiberina, melioris vitæ desiderio accensus, Augustinus ad proprios lares rediit, & sub finem anni CCCLXXXVIII. Africam appulit. Meditationi Legis DEI, jejuniis & orationibus cùm per triennium Tagaste unà cum suis amicis vacâsset Augustinus, Hipponem se transtulit, ubi urgente Ecclesiæ necessitate, & flagitante populo, à *Valerio* tum Hipponensium Episcopo Presbyter est ordinatus anno CCCXCI. & paucis ab hinc annis, hoc est, anno CCCXCV. Augustinus, ne ab aliis raperetur Ecclesiis, vivente adhuc Valerio, consecratus est Episcopus Hipponensis à *Megalio* Calamensi Primate Numidiæ cum aliquot Episcopis Catholicis, assentiente Primate totius Africæ Episcopo Carthaginensi. Quamvis autem hæc Augustini Ordinatio esset contra Canones Concilii Nicæni, nihilosecius omnium calculo probata est, quoniam hæc dederat Ecclesiæ Augustinum. Hac novâ dignitate auctus, sive populum docendo, sive Hæreticos Manichæos, Donatistas, Arianos, Priscillianistas, Pelagianos & Semipelagianos confutando, & sanctissimæ vitæ suæ exemplis, ubique gentium claruit Augustinus, & postquàm per quadraginta annos Episcopatum Hipponensem gessisset, tertio mense, quo urbs Hipponensis à Vandalis obsidebatur, gravi febre correptus anno ætatis suæ septuagesimo sexto intra paucos dies finem vivendi fecit anno CCCCXXX. ùt scribit *Possidius* in ejus vita. Omnia Sancti Augustini Opera sedulò studiô Patrum Benedictinorum Congregationis Sancti Mauri ad MSS Codices, & antiquiores Editiones castigata, variè illustrata, & in præclarum ordinem digesta ac disposita fuerunt.

D. Pergratum mihi faceres, si omnia S. Augustini Opera juxtà seriem seu ordinem, quo in postrema Patrum Benedictinorum Congregationis S. Mauri Editione disposita sunt, velles impræsentiarum recensere, & ab Apocryphis secernere.

M. Recens editio Operum S. Augustini à doctissimis Monachis Benedictinis adornata decem complectitur Tomos, quorum seriem, & librorum, qui in ipsis continentur, ordinem tuis oculis, majoris claritatis ergò, subjiciam.

TOMUS PRIMUS.

Ea continet Opera, quæ S. Augustinus juvenis & nondum Presbyter ordinatus contexuit, præmissis *Retractationum*, & *Confessionum* S. Augustini libris, qui præviæ cujusdam Præfationis loco tenere possunt. Isto autem ordine Opera S. Augustini in primo Tomo disposita sunt.

Retractationum libri duo.
Confessionum libri tredecim.
Contra Academicos libri tres.
De beata Vita liber unus.

E 3 *De*

De Ordine, *seu de Providentia libri duo.*
Soliloquiorum libri duo.
De Immortalitate Animæ liber unus.
De quantitate Animæ liber unus.
De Musica libri sex.
De Magistro ad formam Dialogi inter se & filium suum Adeodatum liber unus.
De libero Arbitrio libri tres.
De moribus Ecclesiæ Catholicæ, & de moribus Manichæorum libri duo.
De vera Religione liber unus.
Regula ad Servos Dei.

Suppositi tia Opera S. Augustini ad Appendicem Tomi primi rejecta, sunt ista:

De Grammatica liber.
Principia Dialecticæ.
Categoriæ decem.
Principia Rhetoricæ.
Regulæ Clericis data fragmentum.
Regula secunda.
De Vita Eremitica ad sororem.

TOMUS SECUNDUS

Complectitur Epistolas S. Augustini numero CCLXX. quæ ordine Chronologico juxta temporis, quo scriptæ sunt, rationem, disponuntur. Ex his Sancti Augustini Epistolis hauriri possunt certissimæ regulæ circa Dogmata fidei, Disciplinam Ecclesiæ, & Ethicam Christianam, necnon saluberrima præcepta ad bene beatèque vivendum.

Supposititia Opera S. Augustini ad Appendicem Tomi secundi rejecta, sunt ista:

Ad Bonifacium, & è contra Epistola breviores XVI.
Epistola ad Demetriadem, quæ Pelagio adjudicatur.
Ad Cyrillum, & è contra de laudibus Hieronymi.
Altercatio cum Pascentio.

TOMUS TERTIUS

In duas partes divisus est, & omnes libros, quos S. Augustinus in sacram Scripturam lucubravit, quique antehàc in variis Tomis erant dispersi, atque dissipati, in unum collectos exhibet.

PRIMA PARS TOMI TERTII.

In hac prima parte Tomi tertii Operum S. Augustini extant *libri quatuor de Doctrina Christiana.*

De Genesi ad literam liber imperfectus.
De Genesi ad literam libri duodecim.
Locutionum libri octo.
Quæstionum in Heptateuchum libri septem.
Annotationum in Job liber unus.
Speculum.

Supposititia S. Augustini Opera ad Appendicem hujus primæ partis rejecta, sunt ista:

De mirabilibus Scripturæ sacræ libri tres.
De Benedictionibus Patriarchæ Jacob.
Quæstiones Veteris & Novi Testamenti.
In Apocalypsin Joannis expositio.

PARS SECUNDA TOMI TERTII.

In hac secunda parte continentur *libri quatuor de consensu Evangelistarum.*
De Sermone in monte Domini libri duo.
Quæstionum Evangelicarum libri duo.
Quæstionum XVII. in Matthæum liber unus.
Tractatus in Joannem CXXIV.
In Epistolam Joannis Tractatus decem.
Expositio quarumdam propositionum ex Epistola ad Romanos.
Ex Epistola ad Romanos inchoata expositio.
Expositionis Epistolæ ad Galatas liber unus.

TOMUS QUARTUS

Comprehendit narrationes in Psalmos, in quibus S. Augustinus de variis disserit argumentis, & varios sensus Mysticos & Morales Psalmorum explanat.

TOMUS QUINTUS

Exhibet Sermones CCCXIV. S. Augustini ad populum, & ad ejusdem Tomi Appendicem rejiciuntur Sermones CCCXVII. qui falsò tribuuntur S. Augustino.

TOMUS SEXTUS

Continet Opera Moralia S. Augustini isto ordine disposita:

Ex diversis quæstionibus LXXXIII. liber unus.
Ex diversis quæstionibus ad Simplicianum libri duo.
De octo Dulcitii quæstionibus liber unus.
De Fide & Symbolo liber unus.
De Fide & Operibus liber unus.
Enchiridion ad Laurentium, seu *de Fide, Spe & Charitate liber unus.*
De Agone Christiano liber unus.
De Catechizandis rudibus liber unus.
De Continentia liber unus.
De bono Conjugali liber unus.
De sancta Virginitate liber unus.
De bono Viduitatis ad Julianum.
De Conjugiis Adulterinis ad Pollentium libri duo.
De Mendacio liber unus.
Contra Mendacium ad Consentium liber unus.
De Opere Monachorum liber unus.
De Divinatione Dæmonum liber unus.
De Cura gerenda pro mortuis ad Paulinum liber unus.
De Patientia liber unus.
De Symbolo ad Catechumenos.
De Symbolo alii tres libri, qui tamen doctissimis Patribus Benedictinis Augustini ingenium, eruditionem, & stylum præferre non videntur.
Sermo de Disciplina Christiana.
De Cantico novo ad Catechumenos.
Sermones de quarta Feria.
Sermones de Cataclysmo, & de tempore Barbarico, qui tamen iisdem eruditis editoribus dubii, vel potiùs spurii videntur.
Sermo de utilitate jejunii.
Sermo de Urbis Excidio.

In Appendice hujus Tomi sexti doctissimi Patres Benedictini reposuerunt Opera Moralia supposititia, quæ S. Augustinum Parentem non agnoscunt.

TO-

TOMUS SEPTIMUS

Continet excellentissimum Opus Sancti Augustini in viginti duos libros divisum *De Civitate DEI*. Decem primos istius insignis Operis libros conscripsit S. Augustinus adversus falsorum Deorum Cultores, qui dictitabant, ideò Romam fuisse captam, & ferro flammáque à Gothis vastatam, quòd abolitus fuisset suorum Numinum Cultus, & invecta esset Christiana Religio. In aliis duodecim ejusdem Operis libris texuit S. Augustinus Historiam ortûs, progressûs, & finis duarum Civitatum, scilicet *DEI* & *Mundi*. Hoc S. Augustini Opus jucundum, ac perspicuum est, tamque rerum tùm divinarum, cùm prophanarum affluentiâ redundans, tantâque ingenii eruditione elaboratum, ut omnium lectorum sibi admirationem conciliet.

TOMUS OCTAVUS

Exhibet libros Polemicos, seu quos S. Augustinus scripsit contra Hæreticos, exceptis tamen illis Operibus, quæ Sanctus ille Doctor edidit contra Donatistas, & Pelagianos. Hæc autem Opera S. Augustini Polemica isto ordine disponuntur.

Liber de Hæresibus ad Quod vult Deum, cum Appendice de Hæresi Nestoriana, Eutychiana & Timotheana.
Tractatus contra Judæos.
Tractatus de utilitate credendi.
Liber unus de duabus Animabus.
Acta, seu *disputatio, quam habuit S. Augustinus contra Fortunatum Manichæum.*
Liber unus contra Adimantum Manichæum.
Contra Epistolam Fundamenti liber unus.
Contra Faustum Manichæum disputationes, seu *libri XXXIII.*
De Actis, seu *de Disputatione, quam habuit S. Augustinus cum Felice Manichæo libri duo.*
De natura boni adversùs Manichæos liber unus.
Contra Epistolam Secundini Manichæi liber unus.
Contra Adversarium Legis & Prophetarum libri duo.
Contra Priscillianistas, & Origenistas liber unus.
Contra Sermonem Arianorum liber unus.
Collatio cum Maximino Arianorum Episcopo.
Contra eumdem Maximinum libri tres.
De Trinitate libri XV.

In Appendice hujus Tomi octavi inseruerunt Patres Benedictini multa supposititia Opera Polemica, quæ perperàm tribuuntur S. Augustino.

TOMUS NONUS

Complectitur Opera, quæ S. Augustinus lucubravit contra Hæreticos Donatistas, istoque ordine disponuntur.

Psalmus contra Donatistas.
Contra Epistolam Parmeniani libri tres.
De Baptismo contra Donatistas libri septem.
Contra litteras Petiliani libri tres.
Ad Catholicos Epistola contra Donatistas, vulgò *de unitate Ecclesiæ liber unus.*
Contra Cresconium Grammaticum partis Donati libri quatuor.
De unico Baptismo contra Petilianum ad Constantium liber unus.
Breviculus Collationum contra Donatistas libri tres.
Ad Donatistas post Collationem Carthaginensem liber unus.
Sermo ad Cæsareensis Ecclesiæ plebem Emerito præsente habitus.
Sermo super gestis cum Emerito Donatista liber unus.
Contra Gaudentium Donatistam libri duo.

In Appendice hujus Tomi noni extant quædam Opera contra Donatistas, quæ sunt suppositita & S. Augustinum Parentem non agnoscunt.

TOMUS DECIMUS

Comprehendit omnes libros, quos S. Augustinus edidit contra Pelagianos, & Semipelagianos, in quibus Peccatum Originalis ad omnes omninò Adami posteros propagationem, & gratiæ victricis, seu ipsa efficacis ad omnes & singulos pietatis actus necessitatem invictis argumentis demonstrat. Hoc autem ordine disponuntur:

De meritis, & remissione peccatorum, & de parvulorum Baptismo, ad Marcellinum libri tres.
De spiritu & litera ad Marcellinum liber unus.
De Natura & Gratia ad Timasium & Jacobum contra Pelagium liber unus.
Ad Episcopos Utropium, & Paulum Epistola, seu *liber de Perfectione justitiæ hominis.*
De Gestis Pelagii ad Aurelium Episcopum liber unus.
De Gratia Christi, & de peccato Originali libri duo.
Epistola ad Valerium Comitem.
De Nuptiis & Concupiscentia ad Valerium Comitem libri duo.
De Anima & ejus origine libri quatuor.
Epistola ad Claudium Episcopum.
Contra duas Epistolas Pelagianorum ad Bonifacium Papam libri quatuor.
Contra Julianum libri sex.
De Gratia & libero Arbitrio ad Valentinum, & Monachos Adrumetinos liber unus.
De Correptione & Gratia ad eosdem liber unus.
De Prædestinatione Sanctorum ad Prosperum, & Hilarium liber unus.
De Dono Perseverantiæ ad eosdem liber unus.
Alterius Operis, quod est imperfectum, contra Julianum libri sex.

Hæc sunt Opera decem Tomis comprehensa, quæ edidit S. Augustinus, & quæ doctissimi Patres Monachi Benedictini à spuriis & suppositiis judicio Critico, magnâ curâ & diligentiâ secreverunt, solidis firmisque adductis rationibus, quas ex MSS. Codicum, & antiquarum Editionum authoritate, ex S. Augustini stylo, ex illius doctrina, dicendi formulis S. Augustino propriis, ex personarum, temporum, locorumque circumstantiis deprompserunt. In rem etiam & utilitatem eorum, qui Operum Sancti Augustini sunt studiosi, iidem Patres Benedictini unicuique libro, vel Tracta-

tui

tui S. Augustini præmiserunt argumentum, admonitionem, vel censuram, qua illius libri, vel Tractatus rationem candidè reddunt; & vel genuinum, vel spurium esse ostendunt, subjectis ad imam cujusvis paginæ partem Notis, quibus breviter vel variantes lectiones adnotant, vel loca difficiliora illustrant. Quapropter, convenit apud omnes viros eruditos, hanc postremam Operum Sancti Augustini Editionem à PP. Monachis Benedictinis Reipublicæ Ecclesiasticæ bono natis adornatam, omnium, quæ hactenùs prodierunt, optimam atque castigatissimam esse.

D. Quam authoritatem & æstimationem in Ecclesia Latina habuerunt doctrina & Opera S. Augustini.

M. Maximam authoritatem, & summam omnium fidelium venerationem semper in Ecclesia Latina obtinuit doctrina Sancti Augustini. Eam siquidem egregiis encomiis commendârunt multi Pontifices Romani, Concilia in suis condendis Canonibus ac decretis ipsissima S. Augustini verba adhibuerunt. Patres Latini ex libris Sancti illius Doctoris non solùm hauserunt principia, quibus passim usi sunt, sed etiam frequenter S. Augustinum ferè transcripserunt. *Petrus Lombardus* Parisiensis Episcopus, qui sæculo duodecimo Theologiam universam in Epitomem cogere voluit, nihil ferè egit, quàm S. Augustini locos & sententias excerpere. *S. Thomas* omnium Theologorum facilè Princeps à doctrina S. Augustini, quam in purum putumque, uti dici solet, succum converterat, ne latum quidem unguem in suis Operibus descivit, unde jure ac meritò *Augustinus contractus* appellatur. Denique, præcipuæ totius Orbis Academiæ, & Scholæ nobilissimæ Sancto Augustino assurgere, ejusque doctrinæ fasces submittere gloriantur. Fuerunt quidem nonnulli tenebriones, & ignobiles Scriptores, qui Sanctum Augustinum aliquot errorum insimulare, ejusque doctrinam pró viribus arrodere tentârunt, sed eorum calumnias retuderunt non solùm Sancti Hilarius, Prosper, Fulgentius & Remigius, sed etiam peritissimi hujus temporis Theologi, Cardinalis *Norisius* in suis *Vindiciis Augustinianis*, & doctissimus noster *Hyacinthus Serry* Doctor Sorbonicus in libro, cui titulus est: *Augustinus vindicatus.* Quid plura? Clemens XI. Pontifex Maximus die 28. Januarii anni millesimi septingentesimi quarti publicavit decretum, quo proscripsit, & natalitiis tenebris damnavit quemdam malè consarcinatum libellum, qui sub nomine *Joannis Launoii* Doctoris Sorbonici circumferebatur, in quo doctrina S. Augustini *de Gratia & Prædestinatione*, quam semper Ecclesia adoptavit, atrocibus calumniis impetebatur.

D. Sanctorum Patrum Chrysostomi, Hieronymi & Augustini vitam & Opera satis hactenùs expendimus, superest nunc, ut pauca dicas de aliis Scriptoribus Ecclesiasticis, qui in quinto Ecclesiæ sæculo floruerunt.

M. In Exordio quinti Ecclesiæ sæculi floruit *Evagrius* Ponticus, qui multa Opera scripsit, quorum tùm fragmenta, tùm citationes habentur in Codice Regularum, in Patrum Vitis & Apophthegmatibus, in Catenis, in Thesauro Ascetico, in Scholiis ad Climachum, necnon apud Palladium, Socratem, Dorotheum, itemque in Damasceno Billii, & in Palladio Bigotiano. Scripsit Evagrius librum unum *de odo vificationibus* editum ab *Emerico* Bigotio ad calcem Vitæ S. Chrysostomi à Palladio *compositæ.* Item, Sermonem dogmaticum *de sancta Trinitate* ad eos, qui Monasticam vitam degunt in patria, quem *Josephus Maria Suares* Episcopus Vasionensis cum *Niliacis* publici juris fecit. Præterea, Clarissimus *Cotelerius* Tomo 3. Monumentorum Ecclesiæ Græcæ in lucem emisit Epistolam Evagrii ad Anatolium; insuper, librum *Practicum*, & aliud Opusculum, cui titulus: *Evagrii Monachi rerum Monachalium rationes, earumque juxtà quietem appositio.* Quibus in libris multa utilissima ad mores probè informandos habentur documenta.

Sub initium ejusdem quinti Ecclesiæ sæculi illustres fuerunt *Aurelius Prudentius* famosus Poëta, *Antiochus* Episcopus Ptolemaidis in Phœnicia, *Severianus* Episcopus Gabalæ in Syria, *Asterius* Amaseæ in Ponto Episcopus, qui eloquentissimos ad populum Sermones habuerunt. *Cotelerius* in Tomo 3. Monumentorum Ecclesiæ Græcæ publicavit, & Latino idiomate donavit aliqua Opuscula Asterii Amasensis Episcopi. Supersunt adhuc aliqui Sermones *Gaudentii* Brixiensis Episcopi, & aliquot Epistolæ Paschales & Canonicæ Theophili Patriarchæ Alexandrini, sed Tractatus, quem edidit ille Alexandrinus Patriarcha contra Anthropomorphitas, omninò periit. *Chromatii* Episcopi Aquilejensis toto in Occidente celeberrimi Opera, excepto unico Sermone, nobis fata inviderunt. *Theodorus* Mopsuestenus Episcopus plures in Scripturam Sacram Commentarios, & multa Opera Polemica contra Hæreticos scripsit, sed posteà ingenio plus justò indulgens, & antiquiores semitas fastidiens in absurdissimos errores lapsus; Magister Hæreseon evasit, & Pelagianorum, ac Nestorianorum erroribus prælusit. Undè ejus Opera in quinto Synodo generali, ob errores, quibus scatebant, proscripta penitùs interciderunt. Multum Ecclesiæ nocuit Theodorus Mopsuestenus, sed plus ei obfuit mortuus, quàm vivens. Quamdiu enim superstes fuit, unus tantùm insertis suis libris erroribus Ecclesiæ non modicam perniciem intulit, at mortuus mille doctissimorum Scriptorum dexteras pro ipsius nomine defendendo armavit, & Synodos Synodis objecit, ùt fusè ostendit Cardinalis Norisius in Dissertatione *de quinta Synodo Generali.* Palladius Origenista, Rufini amicus, & Episcopus Heliopolitanus anno quadringentesimo vicesimo Historiam suam dictam *Lausiacam* de Vita, Miraculis & Gestis Monachorum Orientis scripsit. Existimârunt nonnulli, Vitam Sancti Chrysostomi ab isto Palladio Episcopo Heliopolitano non fuisse descriptam, sed ab altero Palladio Scotorum Episcopo. Verùm perdoctus *Pagius* ad annum Christi quadringentesimum vigesimum nonum rectè post *Usserium* observat, quidpiam literarum monumentis à Palladio Scotorum Episcopo traditum fuisse, nihil esse, quod fidem faciat. Auctorem itaque Vitæ S. Chrysostomi in formam Dialogi esse Palladium Episcopum Heliopolitanum, in dubium revocari non potest. *Sulpicius Severus* Presbyter, S. Martini Turonensis Episcopi discipulus, Gallias, unde oriundus erat, plurimùm illustravit. Fallitur porrò Baronius,

dùm

dum ad annom CCCXCIV. nom. XCVI. ait, Sulpicium fuisse RomanumCivem, eumque in Galliis degisse. Constat enim ex ipsomet Sulpicio Dialogo I. cap. 20. & ex Gennadio in lib. de Scriptoribus Ecclesiasticis, eum fuisse domo *Aquitanum*, & quidem è *Nitiobrigibus*, cùm lib. 2. suæ Historiæ *Phebadium* Agenni Episcopum, suum Episcopum vocet Sulpicius. Agennum autem in Nitiobrigibus situm esse in confesso est apud omnes. Cum Paolino Episcopo Nolano summâ fuit Sulpicius necessitudine conjunctus, ut liquet ex Paulini ad illum Epistolis, quæ inter ejus Opera leguntur. Præter hunc Sulpicium Severum Aginnensem Presbyterum, fuerunt alii duo *Sulpicii Severi* Buorigum Episcopi, cum quibus proinde confundi minimè debet iste Sulpicius, qui, ùt mox diximus, fuit dumtaxat Presbyter Aginnensis, & cujus nomen, quod Martyrologio Romano erat inscriptum, posteà ab his, qui illud Martyrologium sub Urbano VIII. recognoverunt ac correxerunt, expunctum est. Opera Sulpicii Severi sunt ista: *Duo libri de Historia sacra*, quam à mundi cunis exorsus, perduxit usque ad *Stiliconis*, & *Aureliani* Consulatum, hoc est, ad Christi annum quadringentesimum. *Liber unus de Vita Sancti Martini Turonensis Episcopi. Epistolæ tres.* Una videlicet ad *Eusebium* Presbyterum, *contra æmulos virtutum B. Martini*; Altera, ad *Aurelium* Diaconum, *de obitu & apparitione B. Martini*; Tertia, ad *Bassulam*, socrum suam, *Quomodo B. Martinus ex hac vita ad immortalem transierit.* Denique, Solpicius Severus scripsit tres Dialogos, in quibus Millenatiorom errorem necdùm ab Ecclesia damnatum sequitur. Ejus Opera stylo eleganti, terso, polito, facili & claro elaborata *Carolus Sigonius*, & *Joannes Varstius* Notis illustrârunt. *Orsius* Tarracone in Hispania ortus, vir fuit in divinis Scripturis eruditus, in sæcularibus literis peritissimus, & rerum Christianarum Historicus nobilissimus. Consilio & suasu S. Augustini septem Historiarum libros composuit, quibus manifestò ostendit, ab orbe condito ad suam usque ætatem maximas semper atque atrocissimas calamitates contigisse, ac subindè falsas esse calumnias Paganorum asserentium, urbis Romæ direptionem ab *Alarico* Rege factam, & alias clades Romano Imperio illatas, ex neglecto Deorum cultû, & ex Religionis Christianæ propagatione originem habuisse. Ad S. Hieronymum anno CCCXV. missus est *Orsius* à S. Augustino, ut eum de Animarum origine consuleret. Scripsit etiam *Orosius* Apologiam contra Pelagium de libertate Arbitrii.

In Ecclesia Græca sub initium quinti Ecclesiæ sæculi floruit *Synesius* patriâ Cyrenensis, Philosophus Platonicus insignis, qui, ubi primùm se à Ptolemaidensibus ad Episcopale munus electum intellexit, rei novitate perculsus, prolixam *Evoptio*, fratri suo scripsit Epistolam, causasque aperuit, ob quas oblatum Episcopale munus nequaquàm sibi recipiendum putaret; quæ Epistola est LV. inter ejus Epistolas. Primam causam deducit ab oxore sua, quam nullo pacto deserere volebat. Altera causa erat, quòd Platonicæ Philosophiæ præceptis imbutus, à præcipuis fidei Christianæ capitibus dissentiret. Scilicet Animam præexistere, nec corpori jam formato immitti se sentire ajebat. Præterea, de æternitate mundi, quem aliquando interiturum ut crederet, nequiquàm adduci poterat. Denique, mortuorum resurrectionem inficiabatur. Multi post Baronium censent, has causas, seu rationes à *Synesio* non verè, sed fictè, & simulatè fuisse adductas, ut portentosis illis contestationibus Baptismum, & Episcopale munus sibi oblatum deprecaretur, adeòque mirum non esse, si *Theophilus* Patriarcha Alexandrinus fictas illas rationes flocci faciens Synesium non solùm per Baptismi lavacrum ad fidelium numerum, sed etiam per manuum impositionem ad Ecclesiæ regimen admiserit. Alii tamen doctissimi viri post *Holstenium* in Dissertatione *de Synesio & fuga Episcopatus*, quam eruditus *Valesius* ad calcem Notarum suarum in Evagrium integram attexuit, affirmant, Synesium in his afferendis & inculcandis causis seu rationibus, seriò & ex animo fuisse locutum. Ex caosa nihilominus Theophilum Alexandrioum, quod Synesium adhuc Semipaganum ad baptismum & ad Ecclesiæ regimen admiserit, quia, inquiunt, Theophilus Alexandrinus probè perspectum habebat animum Synesii ad Christianam Religionem propensissimum, experimento etiam didicerat, quàm facilè veritati cederet, & quàm nullo negotio semel baptizatus, & Episcopus inauguratus ad exactam Christianæ veritatis cognitionem traduceretur. Nec spes fefellit Theophilum; nam Synesius semel Christianus factus, pristinos errores è vestigio abdicavit, cumque esset perdoctus Philosophus, & facundissimus Orator, egregiis suis Operibus, & Epistolis sommâ rei Ecclesiasticæ eruditione refertis plurimùm Ecclesiæ profuit, eique maximum contulit splendorem.

Inter Monachos quinti Ecclesiæ sæculi, quatuor præcipuè recensentur, qui illustres Scriptores fuerunt. Nimirùm, *S. Isidorus Pelusiota*, *S. Nilus*, *Cassianus* & *Vincentius Lerinensis*, de quorum Operibus pauca hic subnectere non abs re erit. *S. Isidorus* vulgò dictus *Pelusiota*, eò quod Monasterii *Pelusii*, quæ urbs est Ægypti inferioris post Alexandriam primaria, Presbyter & Abbas fuerit, Angelicam in carne vitam degit, & multa scripsit variæ & multiplicis eruditionis plena. Duo millia Epistolarum ad ædificationem Ecclesiæ ab eo scripta fuisse, testatur *Facundus* lib. 2. defensionis *trium Capitulorum*; sed *Suidas* ter mille Epistolas ab eo exaratas tradit. Nunc tamen extant tantùm bis mille centum ac tredecim Isidori Epistolæ, quæ succinctæ sunt, & oppidò elegantes, in quibus plurima, eàque difficilia Scripturæ sacræ loca enodantur, præcipua Christianæ Religionis mysteria in optimo lumine collocantur, utiles ac curiosæ in Disciplinam Ecclesiasticam observationes inferuntur, & ad instituendam vitam Asceticam sanctissima præcepta & moralia documenta traduntur. *S. Nilus* discipulus Sancti Chrysostomi, ex Præfecto Constantinopolitano Monachus factus doctrina & pietate claruit. Ejus Epistolas *Leo Allatius* Romæ edidit anno 1668. eisque editis subjecit accuratam & eruditam *Diatribam de Nilis*, *& eorum scriptis*. Composuit etiam *S. Nilus* multa Opuscula Ascetica, quæ *Josephus Maria Suares* Episcopus Vasionensis publica luce donavit. Monasticæ vitæ cultor pariter fuit *Joannes Cassianus*, quem

quem natione nec Romanum, nec Scytham, sed Gallo-Provincialem fuisse multis argumentis evincit Card. *Norisius* lib. 2. Hist. Pelag. cap. 1. à Clero Constantinopolitano anno CCCCIII. missus est Cassianus unà cum Germano Presbytero ad Innocentium I. Summum Pontificem, ut eum certiorem faceret de injustis persecutionibus, quibus tum temporis exagitabatur S. Chrysostomus, & de tyrannide, quam patiebatur Constantinopolitana Ecclesia. Hac perfunctus legatione Cassianus in Occidente hæsit, & Massiliæ suas Sedes fixit, ibique duo fundavit Monasteria, unum pro viris, alterum pro mulieribus, quibus, ut normam benè vivendi præscriberet, XII. libros *de Institutis Cœnobiorum* edidit, quos *Castori* Episcopo Aptensi nuncupavit. Septem etiam libros *De Incarnatione Verbi Divini* adversùs Nestorium scripsit, & *Collationes* viginti quatuor, quarum decima tertia tota referta est erroribus Semipelagianorum, & ob id à S. Prospero egregiè confutatus. Cassiano adjungi meritò debet *Vincentius Lerinensis*, quippe qui in *Commonitorio*, quod edidit adversùs prophanas omnium Hæreticorum novitates, Semipelagianorum factioni impensè patrocinatur, & S. Augustini doctrinam, ceu novam, tectè & per cuniculos oppugnat. Hinc Card. *Norisius* lib. 2. Hist. Pelag. cap. 11. multis momentis demonstrat, Vincentium Lerinensem auctorem Commonitorii non esse diversum ab illo *Vincentio* Semipelagiano, quem S. Prosper refellit ad Capitula objectionum *Vincentianarum*, quæ maxima ex parte cum Gallorum objectionibus, altero libro à S. Prospero dilutis, coincidunt.

D. Quis est ille Prosper, qui Cassianum, & Vincentium Lerinensem confutavit?

M. S. Prosper, qui Cassianum, Vincentium Lerinensem, & alios Semipelagianos impugnavit, fuit simplex Laicus ex Aquitania oriundus, acerrimus doctrinæ S. Augustini propugnator, in scribendo accuratus sive solutâ, sive ligatâ oratione scriberet, & cum eximia vitæ sanctimonia divinarum & humanarum rerum eruditione pollens. Genuina Opera, quæ S. Prosper contra Semipelagianos scripsit, sunt ista: *Epistola de Gratia & libero Arbitrio ad Rufinum*, in qua capitale Pelagianorum dogma refellit, quo asserebant, *Gratiam Dei secundùm hominis merita dari*. Liber *de Gratia Dei* contra *Collatorem*, seu Cassianum Collationum auctorem. Liber unus *Epigrammatum* ex sententiis S. Augustini. *Carmen de Ingratis* adversùs Pelagianos. *Expositio* in Psalmum centesimum, & in quinquaginta alios sequentes. *Epistola ad Augustinum*, in qua Sancti illius Doctoris contra Semipelagianos implorat auxilium. *Chronicon*, quod tempore Baronii desinebat anno CHRISTI CCCCXLV. sed *Andreas Duchesnius* tomo 1. Historicorum Franciæ, addidit huic Prosperi Chronico alios decem annos, qui in quibusdam MSS. legebantur, ita ut S. Prosper Chronicon suum perduxerit usque ad annum CCCCLV. seu usque ad captam à *Genserico* Vandalorum Rege Urbem Romanam.

Opera dubia S. Prosperi sunt hæc: *Epistola ad Demetriadem. Capitula de Gratia & libero voluntatis arbitrio. Duo libri de Vocatione Gentium*, quæ Opera *Quesnellus* attribuit S. Leoni Papæ. Probabiliùs tamen doctissimus *Antelmius* hæc Opera Sancto Prospero Aquitano vindicat in dissertatione de Operibus Sanctorum Leonis M. & Prosperi. Opera spuria S. Prosperi sunt ista: *Libri tres de prædictionibus & promissionibus DEI. Libri tres de Vita Contemplativa*, quos à *Juliano Pomerio* editos fuisse censent periti Critici. *Poëma de Providentia Dei*, quod quemdam Pelagianum agnoscit authorem.

D. Præter Joannem Cassianum, & Vincentium Lerinensem, fuerúntne alii in quinto Ecclesiæ sæculo viri eruditi, qui Semipelagianorum partibus adhæserint?

M. Fuerunt alii tres famâ celebres, qui in quinto Ecclesiæ sæculo à Semipelagianorum partibus steterunt, videlicet *Faustus* Rejensis Episcopus, *Gennadius* Presbyter Massiliensis, & *Hilarius* Arelatensis Præsul. *Faustus* primùm Monasterii Lerinensis Abbas, dein Episcopus Rejensis factus Epistolam ad quendam *Lucidum* Presbyterum scripsit, & duos libros de Gratia & libero Arbitrio, in quibus, sub specioso obtentu refellendi quorumdam Prædestinatianorum errores, doctrinam S. Augustini de Gratia & Prædestinatione datâ operâ impugnat. Quâ de causâ anno DXX. *Hormisda* Papa à *Possessore*, uno ex his Episcopis Africanis à *Trasimundo* Rege in exilium missis, consultus, quid de *Fausti* libris sentiendum esset? Respondit, libros *Fausti* non recipi in Ecclesia Catholica, sed legenda esse postrema volumina S. Augustini, è quibus, velut è purissimis fontibus, doctrina Catholica de libero arbitrio & gratia Dei esset haurienda. Immeritò igitur *Sirmondus* in sua *Historia Prædestinatiana* prolixam concinnavit Apologiam pro *Fausto*, cujus libri fuerunt etiam damnati à Gelasio Papa anno CCCCXCIV. *Gennadius*, non Episcopus, ut quidam putant, sed Presbyter tantùm Massiliensis, texuit Catalogum Illustrium Scriptorum, qui eum præcesserant. Edidit etiam librum *de Ecclesiasticis Dogmatibus*, qui olim falsò tribuebatur S. Augustino. Subjunxit quoque *Gennadius* tanquam Appendices ad librum S. Augustini *de Hæresibus* quatuor Hæreses, nempe *Prædestinatianam*, *Nestorianam*, *Eutychianam* & *Timotheanam*, ùt docet *Hincmarus* Remensis Episcopus in lib. *de Prædestinatione* cap. 1. Denique, *S. Hilarius* Episcopus Arelatensis, qui, ut in superioribus Colloquiis jam observavimus, gravem cum S. Leone Papa contentionem habuit, Semipelagianorum doctrinæ adhæsit, quam tamen propediem moriturus penitùs abdicavit, ùt colligit *Quesnellus* ex ejus Vita in Notis ad Oper. S. Leonis tomo II. pag 913. S. Hilarium Arelatensem Episcopum, eum esse, qui ad S. Augustinum Epistolam contra Semipelagianos scripsit, autumavit *Baronius*. At in hoc hallucinatum fuisse Eminentissimum illum Annalium Parentem fatentur omnes periti Critici, tum quia, ùt mox dixi, S. Hilarius Arelatensis Episcopus Semipelagianorum doctrinæ adstipulatus est, ac subindè abhorrer ab omni veri specie, quod ad S. Augustinum contra Semipelagianos scripserit; tum quia etiam *Hilarius* ille, qui adversùs Semipelagianos dedit ad S. Augustinum Epistolam, se tantùm ex ordine Laicorum fuisse in fine suæ Epistolæ quodam modo indicat, quandò profitetur, se parem non esse auctoritati Adversariorum, id est, Semipelagianorum,

à qui-

à quibus multùm & vitæ meritis & summo Sacerdotii honore superetur. Appellat etiam S. Augustinum *Patrem*, à quo vicissim in lib. *de Prædestinatione Sanctorum* cap. I. *filius* nuncupatur, Hilarium autem non appellâsset S. Augustinus *filium*, si Hilarius, qui ad ipsum contra Semipelagianos scripsit, fuisset reverà Episcopus. Hic velim, obiter observes, *S. Honoratum*, qui posteà fuit Episcopus Arelatensis, fundâsse in quinto Ecclesiæ sæculo Monasterium Lerinense, in quo ejus tempore, præter *Vincentium Lerinensem, Faustum* & *Hilarium*, de quibus mox sermonem habuimus, floruerunt, *Maximus, Lupus*, *Eucherius*, qui fuit Episcopus Lugdunensis, & Operum *de solitudine & contemptu mundi* Scriptor egregius. Idem Cœnobium Lerinense illustrârunt alii celeberrimi Monachi, qui deindè ad Episcopales Infulas in diversis Galliarum Ecclesiis assumpti sunt. Extat etiamnùm Lerinense Monasterium ædificatum in Lerina Insula, quæ Provinciæ adjacet adversus Antipolim.

D. Hi suntigitur præcipui Scriptores, qui in quinto Ecclesiæ sæculo floruerunt?

M. Fuerunt alii insignes Scriptores, quos hic breviter indicâsse sufficiet. *S. Leo* Papa I. recognomine Magnus Ecclesiæ multùm splendoris contulit eruditione, pietate, eloquentiâ, multísque editis lucubrationibus, quas *Quesnellus* cum variis MSS. contulit, ejus Epistolas ordine Chronologico digessit, varias, quæ nunquàm lucem viderant, è tenebris eruit, ac quotquot aliorum Epistolæ ad S. Leonem datæ sunt, ejusdem literis inseruit. Quædam tamen Opera, ùt mox observavimus, *Quesnellus* attribuit S. Leoni, quæ alii periti Critici probabilius S. Prospero adjudicant. *S. Cyrillus* Alexandrinus Antistes, de quo plura in præcedentibus Colloquiis diximus, rebus pro Ecclesia gestis, præsertim contra Nestorii Hæresim in quinto sæculo insurgentem, Scriptorúmque multitudine & splendore clarissimus fuit. *Socrates* & *Sozomenus* suos de Historia Ecclesiastica libros eodem tempore scripserunt, seu potiùs Historiam Ecclesiasticam Eusebii continuârunt usque ad annum CCCCXXXIX. *Theodoretus* Cyri in Palæstina Episcopus præter Historiam Ecclesiasticam, quam adornavit, & anno CCCCXXIX. terminavit, edidit etiam Tractatus & eruditos Commentarios in Scripturam sacram. *Sanct. Chrysalagus* Episcopus Ravennas in Sermonibus, seu Homiliis ad populum habendis magnum sibi nomen peperit. Quo in genere etiam excelluerunt *Maximus* Taurinensis Episcopus, *Valerianus* Cimeleensis Præsul, & *Basilius* Episcopus Seleuciensis. Contra Pelagianos, & Nestorianos *Marius Mercator* multa edidit Opera, quæ anno MDCLXXIII. *Joannes Garnerius* Soc. Jesu publici juris fecit, addiditque Annotationes & Dissertationes amplissimas, quæ Marii Mercatoris scriptis magnam lucem afferunt. Alteram, sed accuratiorem eorumdem Marii Mercatoris Operum Editionem Collatione Codicis Bellovacensis cum Vaticano, in quibus solis antiqui hujusce Scriptoris Opera habentur, concinnavit doctissimus *Baluzius*. Denique in quinto Ecclesiæ sæculo floruerunt *Salvianus* Presbyter Massiliensis auctor elegantissimi Tractatûs *de Providentia*, & quatuor librorum *de Eleemosyna*: Arnobius junior auctor Commentarii in Psalmos: *Claudius Mammertus*, *Sidonius Apollinaris* Episcopus Claromontanus insignis Poëta, *Gelasius Cyzicenus* Historiæ Concilii Nicæni compilator: *Victor* Vitensis Episcopus, qui tres libros *de Vandalica persecutione* scripsit. Sunt multi periti Critici, qui asserunt, libros *de Divinis Nominibus, de Cœlesti, & de Ecclesiastica Hierarchia*, qui sancti Dionysii Areopagitæ nomine insigniuntur, sub finem tantùm quinti Ecclesiæ sæculi ab incerto Scriptore editos fuisse, eosque dumtaxat anno DXXXII. in Collatione Constantinopolitana ab Acephalis, seu *Severianis* Hæreticis adversùs Orthodoxos primùm sub S. Dionysii Areopagitæ nomine fuisse citatos. Sed de celebrioribus quinti sæculi Scriptoribus, eorumque Operibus hæc pauca prælibâsse, ac levi brachio attigisse sufficiat.

COLLOQUIUM VI.

De Doctrina, Disciplina, & Morali quinti Ecclesiæ sæculi.

D. Cum sub finem Historiæ cujuslibet Ecclesiæ sæculi aliquod specimen illius Doctrinæ, Disciplinæ & Moralis exhibere soleas, de his in præsentia edoceri cupio, ut nihil eorum, quæ ad notitiam Historiæ, Doctrinæ, Disciplinæ & Moralis quinti Ecclesiæ sæculi attinent, intactum prætermittamus. Expone primò igitur, quænam fuerit Doctrina quinti Ecclesiæ sæculi?

M. Doctrina Ecclesiæ à Christo Domino, & ab Apostolis tradita, cùm omninò invariabilis sit, nec ullâ, ùt sæpè diximus, temporum vicissitudine violari, aut immutari possit; certum apud omnes esse debet, eamdem prorsùs in quinto Ecclesiæ sæculo obtinuisse doctrinam, quæ in quarto, & in tribus aliis præcedentibus sæculis jugiter viguit. Quia tamen in quinto sæculo, ut in secundo Colloquio in Historiam hujusce sæculi dicebamus, multæ grassatæ sunt Hæreses, Pelagianorum videlicet, Semipelagianorum, Nestorianorum, Eutychianorum, Helvidii, Joviniani & Vigilantii, necesse fuit, ut doctrina fidei ab illis Hæreticis impetita, clariùs & uberiùs à Conciliis, & à Sanctis Patribus explicaretur, novæque consecrarentur fidei formulæ, quibus serpentes errores faciliùs à fidelibus prævaricari possent.

In primis, statutum est contra Pelagium, Peccatum Originale ab Adamo in omnes illius posteros propagari, nec quemquam, nisi Christi gratia posse salvari. Secundò, Baptismum ad salutem consequendam parvulis esse omninò necessarium. Tertiò, neminem esse bonum suis viribus, nisi participatione ejus, qui solus bonus est. Quartò, quòd nisi gratia Dei continuò juvemur, insidias, seu tentationes Diaboli superare haud possumus. Quintò, quòd per Christum Servatorem nostrum benè utamur libero arbitrio. Sextò, quòd omnia Sanctorum merita sint dona Dei. Septimò, quòd omnis sancta cogitatio, & motus piæ voluntatis ex DEO sit. Octavò, quod gratia Dei non solùm peccata dimittat, sed etiam adjuvet, ne committantur, & præstet, ut lex impleatur, non, sicut ajebat Pelagius, *facilè*, quasi absque gratia Dei difficiliùs posset impleri. Denique, quòd nemo potest mereri

mereri gratiam. His Ecclesiæ definitionibus jugulata est Pelagiana Hæresis.

Ventum est posteà ad errorem Semipelagianorum, qui licèt Peccatum Originale ab Adamo ad omnes illius posteros transfusum fuisse ultrò faterentur, prævenientis tamen gratiæ interioris necessitatem ad initium fidei & bonorum operum non admittebant, & perseverantiam finalem in bono singulare Dei donum esse negabant. Contra illos igitur Sancti Patres unanimi consensu docuerunt gratiam prævenientem necessariam esse ad omnes & singulos pietatis actus, etiam ad initium fidei & bonorum operum, insuper & perseverantiam usque in finem esse speciale & magnum Dei donum. In hoc contra Pelagianos, & Semipelagianos custodiendo gratiæ Christi deposito, Ecclesiæ imprimis charo, strenuè præ cæteris Patribus per viginti & amplius annos adlaboravit S. Augustinus, & omnia, quæ ad medicinalem Christi gratiam spectant, tam dilucidè explanavit, tam nervosè stabilivit, ut Concilia, quæ post ipsius obitum celebrata fuerunt, sua de quæstionibus judicia, & potissimùm de gratia Canones ex Sancti Doctoris sententiis ad verbum formanda senserint. Unde Cardinalis Bellarminus lib. 2. de Gratia cap. 11, veridicè pronunciavit, S. Augustini de Gratia & Prædestinatione sententias, non esse privatas alicujus Doctoris opiniones, sed *fidem Catholicæ Ecclesiæ dici debere.* Mirum igitur esse non debet, si Theologi prædestinationis gratuitæ, & gratiæ seipsa efficacis defensores S. Augustinum Theologiæ Principem, Catholici orbis Magistrum, Hæreticorum malleum tantoperè venerentur, ejusque inconcussæ, tutissimæque doctrinæ indivulsè adhæreant. Extiterunt quidem proh dolor! non nulli æmuli, qui totis viribus, incredibili conatu, vehementique studio laborârunt, ut doctrinam S. Augustini vellicârent, & invenirent, sicut vulgò dici solet, pilum in ovo, nodum in scirpo, scopulos in plano, atomos in Sole, maculas in Cœlo, sed, ut in superiori Colloquio dicebamus, Cardinalis *Norisius* grassantem hanc maledicentiæ luem, vindiciis pro Divo Augustino adornatis, velut cauterii ustione cohibuit, & tanti Magistri doctrinam eò clariorem effecit, quò obscuriorem illam reddere, eique erroris notam inurere ignorantia & malignitas satagebant.

Circà Verbi divini Incarnationis mysterium confirmata ac magis explicata fuit in quinto Ecclesiæ sæculo contra Nestorianos, & Eutychianos constans ac perpetua fidei Catholicæ doctrina, quâ semper, ubique, & ab omnibus creditum est, unicam in Christo esse personam, seu divinam, & duabus constantem naturis divinâ & humanâ, quarum proprietates per communicationem idiomatum, ut loquuntur Theologi de Schola, personæ divinæ tribuuntur, ita ut non solùm veræ sint istæ propositiones: *JESUS Christus est immortalis & impassibilis: JESUS Christus est natus, mortuus, & passus*: sed etiam verè & Catholicè dici debeat: quòd *Deus est natus*; quòd *Maria Virgo est mater DEI*: quòd *Deus passus, & Cruci suffixus est.* Proprietates tamen naturæ humanæ nullo pacto tribui possunt naturæ divinæ, nec versâ vice proprietates divinæ naturæ adscribi queunt naturæ humanæ. Inde Hæreticæ sunt istæ propositiones: *Deitas est nata, passa &c.* vel è contrà: *Humanitas Christi est immortalis, æterna, impassibilis &c.*

D. Audivi nuperrimè à quibusdam viris eruditis, hanc propositionem: *Unus de Sancta Trinitate passus est*, erroris damnatam fuisse in Monachis Scythiæ ab *Hormisda* Summo Pontifice. Vera igitur esse non potest hæc propositio: *Deus passus est.*

M. Hanc propositionem: *Unus de Trinitate passus est,* nunquàm, pacè tuâ dixerim, damnavit Hormisdas Papa, sed tantùm improbavit Scytharum Monachorum temeritatem ac pervicaciam, qui prædictam propositionem definitioni Concilii Chalcedonensis necessariò addendam esse inscitè pertendebant; quasi illius Concilii definitio absque isto loquendi modo manca & mutila esset. Cæterùm, hanc propositionem: *Unus de Trinitate passus est*, quæ eumdem planè sensum habet ac ista propositio: *Filius DEI passus est in Carne*, recepit & approbavit universa Ecclesia, ut patet ex quinta Synodo generali Can. 4. & 5. & ex Joanne II. Romano Pontifice in Epistola ad *Justinianum* Imperatorem, in qua eum laudat, quòd fidem hac propositione expressam teneat, & *Acametas* Monachos contrà sentientes condemnat. Sed de hac propositione: *Unus de Trinitate passus est*, plura, auxiliante Deo, dicemus in nostris Colloquiis in sextum Ecclesiæ sæculum, ubi ostendemus, Monachos Scythas Eutychiana Hæresi non fuisse infectos, eoque in sensu Catholico asseruisse, *Unum de Sancta Trinitate esse passum.*

D. Possumúsne probare adversùs Hæreticos nostri temporis ea fidei dogmata, quæ nunc tenet Sancta Mater Ecclesia Catholica, & quæ ab ipsis reprobantur, fuisse in quinto sæculo à fidelibus recepta, atque Conciliorum, & Sanctorum Patrum consensione firmata?

M. Proclive esset demonstrare, Christianos quinti Ecclesiæ sæculi firmâ fide omnia illa credidisse dogmata, quæ nunc Sancta Romana Ecclesia avitæ traditionis pervigil custos tenet, & Catholicis credenda proponit. Verum, quia doctissimi viri *Bellarminus, Perronius, Coeffetaus, VValenburgenses*, aliique egregiè hâc Provinciâ contrà Hæreticos nostri temporis jam defuncti sunt, duo dumtaxat hìc obiter observabo, quæ ad stabiliendam Catholicæ fidei veritatem plurimùm conducere possunt. Primò, constat, *Socinianos* hujus ætatis Hæreticos, qui Peccatum Originale ab Adamo in omnes illius posteros propagatum esse præfractè negant, similes in Pelagio à Sanctis Patribus, & à Conciliis in quinto sæculo habitis prædamnatos. Nam statim ac falsum istud dogma, quo Pelagius Peccatum Originale, & illius ad omnes Adami posteros transfusionem negabat, apertam in lucem erupit, Ecclesiastici Doctores, & Episcopi illud palàm impugnârunt, Ecclesia execrata est, anathemate confixit, & Pelagianos ubique damnavit. Secundò, Hæretici Lutherani, & Calvinistæ, qui Sacrarum Reliquiarum venerationem, cultum, qui Sanctis defertur, eorumque invocationem negant, qui etiam Cœlibatum, Virginitatem, Monasticum Ordinem cane pejus & angue aversantur, velint, nolint, fateri coguntur, hæc falsa dogmata, quæ ipsi tam acriter contrà Ecclesiam Romanam propugnant, fuisse à Patribus quinti Ecclesiæ sæculi in *Vigilantio* Hæretico pro-

proscripta, & ab omnibus fidelibus rejecta. Inane autem est, & nppido falsum, quod dictitant moderni illi Hæretici, videlicer hujus doctrinæ de Peccato Originali, de Veneratione Reliquiarum, de Cultu Sanctorum &c. nullnm in tribus prioribus Ecclesiæ sæculis exrare vestigium, eamque dumtaxat suisse invectam à Doctoribus, & Episcopis quarti vel quinri Ecclesiæ sæculi. Id, inquam, tam falsum est, quam quod maximè. Nam, præterquam quod Pattes quinti Ecclesiæ sæculi ad confutandos istos Pelagii, & Vigilantii errores, quos nostri temporis Hæretici postliminio revocaverunt, usi sunt Scriptura Sacra, & Sanctorum Patrum traditione à temporibus Apostolorum ad suam usque ætatem constanter firmata; incredibile omnino est, Christianos omnes, Doctores Ecclesiasticos, Monachos, & Episcopos, quos quintum Ecclesiæ sæculum plurimos, eosque doctrina & pietate præstantissimos protulit, nescivisse, quænam fuisset priotum Ecclesiæ sæculorum fides? novam & peregrinam induxisse doctrinam, Scripturam Sacram alio sensu intellexisse, vel eos scientes ac volentes à fide majorum suorum descivisse, nemine interim reclamante, immo, cunctis vel consentientibus, & applaudentibus, vel profundo lethargo somno oppressis, & adversus Novatores ne quidem mutire audentibus. Id porro abhorret ab omni veri specie, & injuriam irrogat Christo Servatori nostro, qui promisit, Spiritum Sanctum nunquam defuturum Ecclesiæ. Cum igitur errores, quos Sociniani, Lutherani, & Calvinistæ tanto ardore propugnant, fuerint jam in Pelagio, & in Vigilantio damnati in quinto sæculo, jure optimo Ecclesia Romana hasce vividas Tertulliani lib. de præscript. Hæreticorum cap. 37. interrogationes in istos, & in alios hujus furfuris Hæreticos intorquere potest? *Qui estis vos? quando, & unde venistis? quid in meo agitis non mei? quo denique Marcion* (Sociniane, Lutherane, Calvinista) *jure sylvam meam cædis? qua licentia fontes meos transvertis? qua potestate limites meos commoves? mea est possessio, quid hic cæteri ad vestram voluntatem seminatis, & pascitis? mea est possessio, olim possideo, prior possideo, habeo origines firmas ab ipsis authoribus, quorum fuit res. Ego sum Hæres Apostolorum, sicut caverunt testamento suo, sicut fidei commiserunt, sicut adjuraverunt, ita teneo. Vos certe exhæredaverunt semper, & abdicaverunt ut extraneos & inimicos.*

D. Doctrina Pattum quinti Ecclesiæ sæculi præsertim Hieronymi, Augustini, & Chrysostomi, estne ita ab omni nævu immunis, ut nullus illis Patribus inter scribendum obrepserit error, à quo cavere debeamos.

M. Plurimos in libris Sanctorum Patrum Hieronymi, Augustini, & Chrysostomi nævos, erroresque notat, & carpit in suo libro *de vero Patrum Usu* Dallæus Pseudo-Minister Calvinista, tetricus sane homo, & superciliosus censor Sanctotum Patrum, quorum mensuras sensuum, pondera locutionum, nervos quæstionum, & fere verborum, ac syllabarum apices insidiose excussit, & ventilavit; magnum lucrum reputans, si Ecclesiæ Catholicæ luminibus nævorum maculas, & errorum caliginem affingere posset. Qua in re *Dallæus* secutus est Pseudo-Magistrum suum *Calvinum*; qui apud Regem Galliæ *Franciscum I.* ut Lutheranorum impudentiam excusaret, Catholicorum innocentiam traduxit. Cum enim Lutheranis verissimè ac gravissimè objiceretur, quod Patrum essent contemptores, & adversarii: *multa*, ait Calvinus, *ignorarunt Sancti illi viri, sæpe inter se confligantur, interdum etiam secum ipsi pugnant.* Tum deinceps, quotquot Patrum errores colligere potuit, falso etiam illis affictos, enumerat, quæritque, *cur nos item à Patribus discedamus?* Sed Calvino Catholici Doctores responderunt: Primo, nos in iis, quæ ad ipsa fidei pertinent fundamenta, à Patribus non discedere, sed tantum in iis, in quibus Pattes salva fidei compage non consonant. Responderunt secundo, nonnullos quidem nævos reperiri in Operibus Sancturum Patrum, qui tamen leviores sunt, quam ut illorum auctoritatem elevare vel labefactare possint. Catholici igitur reverenter ac modeste oculos ab illis Patrum nævis avertunt, tantum abest, ut imitentur Hæreticos, qui Sanctos Patres aut irridendos, aut certe despiciendos propinant, quique, ut eleganter ait Vincentius Lerinensis, *Sancti cujusque viri memoriam, tamquam sepultos jam cineres, prophana manu ventilant, & quæ silentio operire oportebat, rediviva opinione diffamant; sequentes omnino vestigia auctoris sui Cham, qui nuditatem venerandi Noë non modo operire neglexit, verum quoque irridendam cæteris enunciavit. Longe aliter fratres illi sui, qui nuditatem ipsam reverenter Patris sui nec temerare oculis, nec alienis patere voluerunt, sed aversi, ut scribitur, texerunt eum. Quod est erratum Sancti viri nec approbasse, nec prodidisse.* Sed nunc breviter examinemus, an revera in Operibus Sanctorum Patrum Augustini, Hieronymi, & Chrysostomi repèriantur nævi seu errores, qui in rebus fidei eorum auctoritatem deprimere possint, sicut allatrat *Dallæus*. In primis, Sanctus Augustinus videtur quidem in eam propendere sententiam, quæ animas ex traduce, seu per propagationem produci tenebat. At in hoc non erravit Augustinus, quia tum temporis nec error, nec hæresis erat id asserere, sed in varias hac de re sententias, salva & inculpata fide, abibant Catholici, & integrum unicuique erat, in suo sensu abundare. Secundo, Sanctus Augustinus Dæmonibus tribuit corpora. Sed eidem opinioni multi antiqui Patres citra ullum fidei dispendium suffragati sunt. Immo non desunt etiamnum multi gravissimi Theologi, qui docent, omnimodam Angelorum incorporeitatem esse quidem sanæ Theologiæ dogma, à quo nemo absque temeritate in præsentia recedere potest, ab Ecclesia tamen necdum esse definitum ut fidei dogma. Tertio, *Antipodas* existere negavit Augustinus, sed in hac quæstione meri facti, cujus nullum in libris sive sacris, sive prophanis extat vestigium, & cujus certa notitia, duntaxat ex navigationibus, ac relationibus postremis hisce temporibus haberi cœpit, errasse Augustinum, quid mirum? Denique, Sancto Augustino crimini datur, quod doceat, Infantes absque Baptismo decedentes non solum pœna damni, seu privatione visionis beatificæ, sed etiam pœna sensus, seu æterno ignis tormento puniri. Verum, tantum abest, ut hæc sententia erroris insimulari debeat, ut

potius Cardinalis *Norisius* in suis *Vindiciis Augustinianis* omni argumentorum genere evincat, hanc opinionem traditioni Patrum, & definitionibus Conciliorum esse magis consentaneam, solidioribus fultam rationibus, & ad doctrinam de Peccato Originali contra Pelagianorum errorem propugnandam magis appositam. Consule itaque doctissimum illum Cardinalem, qui data opera Sanctum Augustinum vindicavit ab omnibus nævis, & erroribus, quos non solum Hæretici, sed etiam invidi obtrectatores suis privatorum commodorum præjudiciis occœcati falso ei impegerunt, misero tamen & irrito successu.

Quantum attinet ad Opera Sancti Hieronymi, qui teste Sancto Augustino lib. 1. contra Julianum cap. 7. *Ab Oriente usque in Occidentem ad instar lampadis resplenduit*, nihil plane in his occurrit, quod censura aliqua perstringi possit, sicut *P. Martianeus* Congregationis Sancti Mauri Benedictinus, aliique doctissimi viri aperte demonstrant contra *Dallæum* Calvinianæ superstitionis Ministrum. Pinpugnavit quidem Hieronymus, legalia Sacramenta, Mosaicæque Legis ritus mortiferos esse cœpisse statim à Passione Christi Domini, & Apostolos simulatione quadam cæremonias illas legalea observasse, adeoque Sanctum Petrum sincere & ex animo non fuisse reprehensum à Sancto Paulo. Sed hanc sententiam postea abjecit Sanctus ille Doctor, cessitque tandem rationibus Sancti Augustini, qui cum hac de re literariam concertationem habuit Hieronymua, de cujus doctrina plura non dicam, maxime cum jam citatus *P. Martianaus* in sua nova Operum Sancti Hieronymi Editione Sanctissimum illum Doctorem vindicet ab illis erroribus, quos ipsi temere impegit *Dallaus* perfrictæ frontis audacia asserens, Sanctum Hieronymum Origenis de damnatorum purgatione & salute delirium secutum. Secundo, improperat huic Sancto Doctori, quod secundas nuptias rebus turpibus & fœdis accenseat, & Digamos eodem loco habeat, quo Scortatores. Tertio, affirmat, S. Hieronymum favisse Aëriano dogmati, quo Episcopum inter & Presbyterum æqualitas summa constituitur. Ab his, & aliis erroribus, quos *Dallaus* impegit S. Hieronymo, protsus alienum fuisse Sanctum illum Doctorem demonstrat non solum *Martianaus*, sed etiam noster *Natalis Alexander* in Panoplia adversus Hæreses secundi sæculi, Dissertatione XVIII. art. 1. in Panoplia adversus Hæreses tertii sæculi art. 2. in singulari Dissertatione, quam edidit contra *Blondellum* Hæreticum Calvinistam ad probandum Episcopos esse de jure divino Presbyteris Superiores, & ab hoc fidei dogmate nunquam recessisse Sanctum Hieronymum, denique in articulo trigesimo primo capitis sexti Historiæ Ecclesiasticæ quarti sæculi. Hæc loca, si consulas, egregiam pro S. Hieronymo Apologiam adversus Hæreticos concinnare poteris.

Denique, accusatur S. Chrysostomus, quod Confessionis Sacramentalis usum sustulerit, Peccati Originalis propagationem & intuitivæ Visionis Dei possibilitatem negaverit, & gratiæ interioris prævenientis ad initium fidei, & bonorum operum necessitatem non admiserit. Sed Sanctum Chrysostomum ab his erroribus facili negotio purgant Catholici Doctores, qui tamen post Sanctum Thomam 3. p. q. 27. art. 4. ad 3. in hoc uno solo Sanctum Chrysostomum excessisse dicunt, quod senserit, Beatam Mariam Virginem ex vana gloria peccasse venialiter, dum in nuptiis factis in Cana Galilæa dixit filio suo: *Vinum non habent.* Legesis articulum XXIX. Capitis sexti Historiæ Ecclesiasticæ quarti sæculi *Natalis Alexandri*, ubi diserte probat, S. Chrysostomum intuitivæ Visionis Dei possibilitatem, & gratiæ interioris prævenientis ad initium fidei & bonorum operum necessitatem admisisse. Singularem etiam Dissertationem edidit idem Scriptor *de Confessione Sacramentali* contra Heterodoxos, in qua Sanctum Chrysostomum Confessionis Sacramentalis usum nunquam sustulisse, vel ejus necessitatem negasse, validis argumentis ostendit. Postremo, in Panoplia adversus Hæreses quinti Ecclesiæ sæculi disputans idem auctor contra Pelagianos, omnia Sancti Chrysostomi testimonia, quæ Hæretici *Sociniani* contra Peccati Originalis propagationem objectare solent, ex eorum manibus avellit, & Sanctum Chrysostomum doctrinæ Ecclesiæ de Peccato Originali, & de ejus ad omnes Adami posteros propagatione semper adhæsisse luculenter evincit. Digitum ad fontem intendisse sufficiat. Nec enim patitur suscepti hujus Operis brevitas, ut vindicias adornem Sancti Chrysostomi, & aliorum SS. Patrum, ad quos dehonestandos *Dallæus*, aliique hujus furfuris Heterodoxi nihil non pertentandum, faciendum, fingendum, inveniendum, efficiendumve putarunt. Quod sane nemini mirum videri debet, quia, ut vulgo dicitur, *agnoscunt lupi canes, & eos odio prosequuntur, quia illos timent*. Nos vero cum Vincentio Lerinensi existimamus, necesse est omnibus Catholicis, qui sese Ecclesiæ legitimos filios probare student, ut Sanctorum Patrum fidei inhæreant, adglutinentur, immoriantur: Prophanas vero novitates detestentur, horrescant, persequantur. Id quippe proprium est Christianæ modestiæ ac gravitatis, non sua posteris tradere, sed à majoribus accepta servare. Ducatum siquidem nobis præbet Religio, non nos Religioni. Nec Majorum sensa, qua volumus, trahemus, sed potius qua illa trahunt retrahuntque, sequemur.

D. Doctrinam quinti Ecclesiæ sæculi satis nunc perspectam habeo. Age ergo, paululum modo expendamus ea, quæ ad Politiam, & Disciplinam Ecclesiasticam ejusdem sæculi spectant?

M. Eadem plane Disciplina Ecclesiastica, quæ in quarto vigebat sæculo, fuit accurate itidem observata in quinto Ecclesiæ sæculo, sive in his, quæ pertinent ad Sacramentorum administrationem, sive in his, quæ spectant regulas morum & observationem Canonum, qui ad præfigendum tempus, modumque peragendæ pœnitentiæ antiquitus fuerunt statuti. In his itaque, cum nihil omnino in quinto Ecclesiæ sæculo immutata sit Ecclesiæ Disciplina, supervacaneum esset hic repetere, quæ jam diximus de Disciplina quarti Ecclesiæ sæculi. His ergo prætermissis, pauca tantum dicam de Politia, & Disciplina, quæ erga Episcopos, Clericos, & Monachos fuit in quinto Ecclesiæ sæculo observata.

D. In-

D. Incipe, quæſo, à Politia, & Diſciplina, quæ erga Epiſcopos, & Clericos in quinto Eccleſiæ ſæculo fuit obſervata.

M. In primis, Epiſcopi cunſenſu & votis Clericorum, teſtimonio plebis, & ſuffragiis Epiſcoporum Comprovincialium eligebantur, & è Clero Eccleſiæ vacantis aſſumebantur. Quandotamen nullus Eccleſiæ vacantis Clericus dignus erat, qui Epiſcopus ordinaretur, licitum tunc erat alterum ex altera Eccleſia accerſere Clericum, eumque eligere Epiſcopum, qui tamen conſecrari haud poterat abſque Metropolitani notitia, conſenſu, & judicio. Antequam aliquis in Epiſcopum eligeretur, vel conſecraretur, accuratè examinari debebat, an eſſet prudens, docilis, & moribus temperatus? an in vita caſtus, in victu ſobrius, humilis, affabilis & miſericors? an ſuis ſemper negotiis, & officiis intentus, & rebus ſæculi liber? an in Lege Domini eſſet verſatus, in Scripturarum ſenſibus cautus, in dogmatibus Eccleſiæ exercitatus, & fidei documenta verbis ſimplicibus, & ad fidelium captum accommodatis enunciare poſſet? Epiſcopatus ambitum ac deſiderium illicitum eſſe cenſebant Patres quinti Eccleſiæ ſæculi, nec migrationes & translationes Epiſcoporum de uno Epiſcopatu ad alterum patiebantur, niſi Eccleſiæ auctoritate, & propter ejus bonum atque utilitatem fierent. Epiſcoporum à ſuis Eccleſiis abſentiam (niſi hæc neceſſaria ſervitute, ſeu Eccleſiæ utilitatis procurandæ gratia contingeret) non permittebat quinti Eccleſiæ ſæculi Diſciplina. At poterant Epiſcopi, gravi urgente cauſa ſeſe Epiſcopali dignitate abdicare, ut patet exemplo Sancti Gregorii Nazianzeni, qui pro bono Eccleſiaſticæ pacis, cujus cupidiſſimus erat, Conſtantinopolitano ceſſit Epiſcopatu, Patribus Synodi Conſtantinopolitanæ dicens: *Si propter me orta eſt hæc tempeſtas, mittite me in mare.* Hæc autem abdicationis, ſeu ceſſionis cauſa debebat, ut mox dixi, eſſe gravis, alioqui non licebat ob quaſcumque difficultates in regimine populorum emergentes Epiſcopatu cedere, & à ſuſcepto labore recedere, quia, ut ait Sanctus Leo Papa in Epiſtola ad *Ruſticum* Narbonenſem Epiſcopum, *etſi periculoſum ſit navim inter fluctus caute non regere, multo periculoſius eſt eam undis intumeſcentibus fluctuantem in tempeſtate relinquere.* Quamvis in quinto Eccleſiæ ſæculo Canonibus eſſet prohibitum, ne Epiſcopi ſibi ſucceſſores eligerent, idque ab Eccleſiæ moribus fuerit ſemper alienum, nihiloſecius, poſtulante Eccleſiæ bono, Sanctiſſimi Antiſtites, Clero & plebe, vel comprovincialibus Epiſcopis conſentientibus, ſucceſſores ſuos deſignarunt, aut adjutores cum ſpe futuræ ſucceſſionis ſibi adſciverunt. Sic *Valerius* Epiſcopus Hipponenſis ſenio & laboribus fractus Sanctum Auguſtinum Coadjutorem aſſumpſit, & Hipponenſem Epiſcopum ordinari curavit, ut una ſecum Hipponenſem regeret Eccleſiam. Sic etiam Sanctus Auguſtinus *Eradium* ſuum ſucceſſorem deſignavit, & Clero, populoque Hipponenſi conſentiente, eidem munia Eccleſiaſtica obeundi provinciam demandavit, ea tamen lege, ut nonniſi poſt ipſius obitum ordinaretur Epiſcopus. Bona Eccleſiæ quatuor in partes erant diſtributa in Eccleſia Occidentali, quarum una Epiſcopo; altera Clericis; tertia Templorum reſtaurationi; quarta pauperum ſuſtentationi cedebat; Epiſcopi, & Clerici bonorum Eccleſiaſticorum ſe non Dominos, ſed Diſpenſatores tantum, Oeconomos, & Adminiſtratores exiſtimabant. Qum in rem luculenter ait Sanctus Auguſtinus in Epiſtola L. ad Bonifacium Papam data: *Si autem, quæ nobis ſufficiunt, poſſidemus, non ſunt illa noſtra, ſed pauperum, quorum procurationem quodammodo gerimus, non proprietatem nobis uſurpatione damnabili vindicamus.* Fidelium lites Epiſcopi dirimebant, & tam ſibi, quam ſuis Clericis de caducis ac temporaneis bonis litigare maximo ignominiæ loco ducebant. Epiſcopis prohibitum erat Gentilium libros legere, gubernationem Viduarum, Pupillorum, & Peregrinorum per ſe ipſos agere, tuitionem teſtamentorum ſuſcipere, rei familiaris curam ad ſe revocare, ſine concilio ſuorum Clericorum, & Civium teſtimonio Clericos ordinare, bona Eccleſiæ vendere, vel alienare. Demum Epiſcopi vilem ſupellectilem, & menſam pauperem habere, ſuæque dignitatis auctoritatem non faſtu & numeroſo ſatellitio, non Beneficiorum pluralitate, ſed Fide, vitæque meritis, juxta ſacros Canones, quærere debebant. Hæc eſt Diſciplina, quam Epiſcopi quinti Eccleſiæ ſæculi adamuſſim ſacratiſſimorum Canonum obſervabant. Eadem cura, ac ſolicitudine Eccleſia in quinto ſæculo ad bene informandos Clericorum mores ſanctiſſimas Leges condidit, quibus Clericis vetitum erat, ne barbam aut comam nutrirent, ne veſtibus aut calceamentis decorem quærerent, vel affectarent; ne cum extraneis mulieribus habitarent, ne per plateas (niſi certa & maxima ſui officii neceſſitate) ambularent; ne turpia & ſcurrilia verba proferrent, ne ſimoniæ, & uſuræ vitiis ſeſe implicarent, ſed potius ſatagerent, ut profeſſionem ſuam & in habitu, & in inceſſu ſuo probarent, ſibique victum & veſtitum aliquo artificiolo, vel agricultura, abſque tamen officii ſui detrimento, ſtudioſe pararent. Legi poteſt præſertim ſuper hac re Concilium Carthaginenſe quartum Idibus menſis Novembris anni CCCXCVIII. Honorio Auguſto IV. & Eutychiano VI. Coſſ. celebratum, quod vere totius Eccleſiaſticæ Diſciplinæ Emporium appellari poteſt, cum in eo editi fuerint centum & quatuor Canones, quibus Diſciplinæ Eccleſiaſticæ optime fuit conſultum atque proviſum. Non me fugit, quoſdam eſſe Criticos, qui iſtud Concilium quartum Carthaginenſe ſuppoſititium eſſe cenſent eo potiſſimum nomine, quod nullibi apud antiquiores Latinos, nec ab Auctore Concilii vulgo *Africani* appellati, nec à *Ferrando, & Dionyſio*, nec ab iis, qui Codicem Canonum Eccleſiæ Africanæ in Græcum tranſtulerunt, ulla fit mentio de Canonibus centum & quatuor, qui eidem Concilio adſcribuntur. At iſtud Concilium IV. Carthaginenſe genuinum eſſe invicte probant *Petrus de Marca* in Veter. Collect. Canonum, Card. *Perronius* in reſponſione ad Regem Angliæ cap. 48. & *Schelſtratus* in Diſſertatione tertia *de Eccleſia Africana* cap. 8. ubi plerumque iſtius Concilii Canones explicat, Notiſque ſuis illuſtrat.

D. Dicebat mihi nuperrime neſcio quis, antiquos de Diſciplina Eccleſiaſtica Canones non eſſe amplius in uſu, ſed per deſuetudinem futiſſe abrogatos ac penitus antiquatos.

M. Ju-

M. Jurarem profecto, eum, qui te isthæc docuit, unum esse de grege illorum, qui magnam Ecclesiasticæ disciplinæ ac sacrorum Canonum partem sine metu, sine pudore abigunt, explodunt, & exsufflant. Sed quisquis ille sit, prorsus Ecclesiastici spiritus expertem, & in Ecclesiastica doctrina rudem se & hospitem prodit. Ecquis enim, amabo, qui doctrinam Ecclesiæ tantisper callet, dicere audeat, sacros Canones, quibus Ecclesia disciplinam suam, & filiorum, præcipue Ministrorum suorum, mores conformat, quibus nascentes resecat labes, & vitia succrescentia rescindit, sola desuetudine, id est, hominum in iis violandis audacia abrogari, ac penitus deleri? quis, inquam, dicere audeat, Ecclesiam nunc minus, quam olim, scelera detestari, minorem ad Sacramenta percipienda sanctimoniam exigere? Minus castos & sanctos optare Sacerdotes? Minusquam olim avaritiam & ambitionem in suis Ministris aversari, minusque illos execrari, qui sibi honorem rapiunt, & in sacros, absque singulari vocatione DEI, ordines involant? Quod si nemo hæc tam absurda dicere audeat, certum apud omnes esse debet, eadem Ecclesiæ nunc probari, quæ olim probata sunt, eamque subinde illos Canones, qui formæ quædam ac regulæ morum sunt, in intimo suo spiritu gerere impressos, eosque etiamnum tenere, aut quod eos temporum difficultatibus præpedita tenere non possit, vehementer ingemiscere, & indolere. Levitatem igitur Sacerdotum, qui ab uno Beneficio ad aliud, & ex alia in aliam transiliunt Ecclesiam, eorum à suis Ecclesiis diuturnam absentiam, & Beneficiorum pluralitatem, quando hæc carnali cupiditate, sola animi inconstantia, vel sordido lucri appetitu fiunt, non probat modo, sed potius damnat Ecclesia, quamvis tamen hæc propter majus Ecclesiæ bonum, vel ob alias circumstantias, quas perdocte exponit S. Thomas Quodlibeto 9. art. 15. aliquando justis de causis concedat Ecclesia. Alios vero in Clericis gliscentes abusus, seu corruptelas & prævaricationes improbat, nedum permittit Ecclesia, quæ tota pro viribus connititur ad collapsam in suis Ministris instaurandam disciplinam, quantum patitur Christiana prudentia, quæ non nullas labes, majoris mali vitandi causa, non nunquam tolerari præcipit. Cave itaque à perniciosa opinione illorum, qui nihil ægrum, nihil saucium vident in Ecclesia, omnes abusus, qui temporum diuturnitate impunitatem nacti sunt, licitos putant, antiquos Canones ad cohibendas morum corruptelas olim sancitos non amplius vigere, sed prorsus extinctos esse dictitant, uno verbo, quidquid præpostera, ac vitiosa consuetudine inolevit, pro lege habent.

D. Cum Monachi severiorem morum sectentur Disciplinam, nullus dubito, quin Monastica Disciplina in quinto Ecclesiæ sæculo maxime floruerit, ac maximum susceperit incrementum. Sed quæ, & qualis fuerit in variis Monasteriis eo in sæculo fundatis observata disciplina, velim modo, ut paucis exponas.

M. Præter plura Monasteria cum virorum, tum mulierum, quæ S. Augustinus, teste *Possidio* in ejus Vita, instituit in Africa, multa alia Cœnobia, eaque celeberrima, in Galliis erant jam quinto sæculo constructa, scilicet Massiliensia à Cassiano fundata, Lerinense, Agaunense, Jurensia, Grinniacensia, Reomaënse, sanctissimis Monachis repleta, quorum disciplinam, ac singulare vitæ genus paucis hic describam. In primis, Monachi, vel, ut alii volunt, Clerici Regulares, qui in Monasteriis à S. Augustino institutis vivebant, curis sæcularibus expediti, jejuniis, orationibus, bonisque operibus jugiter vacabant in Lege Domini meditantes die ac nocte. Omnia erant illis communia, distribuebatur unicuique, prout cuique opus erat, juxta Regulam, quam Sanctus Augustinus scripsit pro fœminis, seu pro Sanctimonialibus, quibus præerat ejus soror, & quæ legitur Epistola centesima nona ejusdem Sancti Doctoris. Sunt, qui putant, S. Augustinum non solum vitam Monasticum sectatum esse, sed etiam Monachorum gessisse habitum, & cucullatum, immo & excalceatum fuisse asserunt. Verum, licet ipse post Possidium, qui vitam S. Augustini descripsit, lubens fatear, S. Augustinum instituisse Monasterium, & in eo vitam Monasticam, seu religiosum vivendi modum egisse, nunquam tamen adducar, ut credam, eum cucullatum, & excalceatum fuisse, Primo, quia hæc opinio non aliunde nata est, quam ex suppositititis Sermonibus ad Fratres in Eremo, qui S. Augustinum Monachorum indutum habitu falso adumbrant. Secundo, testatur ipsemet S. Augustinus in Sermone 50. de diversis, se non aliis indutum fuisse vestibus, quam quibus Clerici vulgo in Africa utebantur. Sic enim loquitur: *nemo det byrrhum, vel lineam tunicam, seu aliquid nisi in commune; de communi accipiam mihi ipsi, cum sciam commune me habere velle, quidquid habeo.* Excalceatum etiam non fuisse S. Augustinum diserte affirmat *Possidius* in ejus Vita, ubi hæc habet: *vestis ejus & calceamenta, & lectualia ex moderato & competenti habitu erant, nec nitida nimium, nec abjecta plurimum.* Ludunt ergo nos pictores, qui S. Augustinum cucullatum & excalceatum depingunt. Complures nunc extant Congregationes Clericorum, & Canonicorum Regularium, qui suum Institutum, vitæque genus referunt ad S. Augustinum, quo ceu fundatore & patre gloriantur. Sed viri doctissimi, quos inter numerantur *Mabillonius, Thomassinus, & Pagius*, putant, ejusmodi congregationes undecimo duntaxat Ecclesiæ sæculo initium habuisse. Quæ de re opportunius alio loco disseremus.

Monachi Cœnobiorum Massiliensium *Cassiani* eorum fundatoris Regulam profitebantur, quam *S. Benedictus* Anianensis Abbas in concordia Regularum non semel laudat, illiusque meminit Sanctus Gregorius Turonensis lib. 10. cap. 29. de *Cassiani* Abbatis patria, doctrina, & sanctitate plura in superioribus Colloquiis diximus.

Monasterium *Lerinense* à S. Honorato, Episcopo deinde Arelatensi, fundatum est, indeque dictum Monasterium S. Honorati, in quo floruerunt celeberrimi Monachi. Quamvis tempus conditi illius Monasterii incertum sit, citius tamen, quam par erat, Baronius illud conditum affirmat circa annum CCCLXXV. nam S. Honoratus, S. Leontio Forojuliensi Episcopo sedente, Monasterium Lerinense excitavit,

vit, teste S. Hilario Arelatensi Episcopo, qui ejus vitam descripsit. Quare, cum Leontius Episcopus Forojuliensis mortuus fuerit anno CCCXXXIII. ejus Episcopatus initium incidisse videtur in priores hujus sæculi annos. Quo fit, ut in quinto dumtaxat sæculo jacta fuerint Lerinensis Monasterii fundamenta. Vetustioris Regulæ, quam Lerinenses Monachi observarunt, priusquam Benedictinam Regulam susciperent, idem auctor fuit, qui Monasterii conditor S. Honoratus. Sed hæc antiqua Regula modò non exstat, sicut nec Disciplinæ Regularis observatio, quæ primis temporibus in hocce Monasterio magno cum fervore vigebat.

De Agaunensi Monasterio, quod nunc vulgò nuncupatur Cœnobium S. Mauritii in Vallesia, quia ibi SS. Martyrum Thebæorum, quibus præerat S. Mauritius, asservantur, & coluntur Reliquiæ, late tractant Card. *Norisius* lib. 2. Hist. Pelag. cap. 3. *Henschenius*, in Vita S. Sigismundi Burgundiæ Regis ad diem 1. mensis Maji, & *Carolus Cointius* Presbyter Oratorianus in Annalibus Ecclesiæ Francorum ad annum DXXXV. Istud Monasterium antiquissimum est, & ante annum quingentesimum *Acauno* constructum in angusta planitie, in qua parvus vicus antiquitus ædificatus fuit, quem *Tornatam*, seu *Tornadam* non longe ab Octoduro dissitum, incolæ appellârunt, indeque Monasterium modo *Agaunense* à situ, modò *Tornatense* ab Oppidulo ibi condito denominatur. *Agaunenses* Monachi peculiarem Regulam servabant à *S. Severino* Monasterii Abbate editam, quam *Holstenius* unà cum aliis Regulis à Sancto Benedicto Anianensi Abbate collectis in lucem emisit, cujus hic titulus est: *incipit Regula Monasterii Tornatensis*, quæ Capitibus XXIII. constat, quamque à Capite XIII. usque ad ultimum, ex Regula S. Augustini ad verbum exscriptam esse Card. *Norisius*, & *Carolus Cointius* jam laudati demonstrant. *Sigismundus* Rex Burgundiæ, postquam filium suum *Sigericum* occidi jussisset, facti pœnitens perennem Psalmodiam circa annum CCCCXV. in Monasterio Agaunensi instituit. Sed quænam fuerit illa Psalmodia perpetua, non convenit inter eruditos. Alii vocant illam Psalmodiam *assiduam*, quòd aliis atque aliis mutuò, & alternatim succedentibus, diu noctuque continuaretur, uti fiebat apud *Acœmetas* Monachos Orientales. *Cointius* verò in Annalibus Ecclesiæ Francorum ad annum DXXXVI. num. CCXXIV. & seqq. contendit, peculiarem dumtaxat psallendi formam certis horis diei & noctis præscriptam fuisse, non verò Psalmodiam perpetuam. At *Cointium* hac in re hallucinatum fuisse probat doctissimus *Mabillonius* in Præfatione par. 58. sæculi IV. Benedictini, ac manifestò ostendit, in locis, in quibus jugis hujusmodi Psalmodia vigebat, Monachos in plures turmas fuisse divisos, ita ut primæ recedenti à matutinis Officiis succederet secunda, & huic tertia; dein absolutâ primâ, priores locum secuturis facerent, & ad assignatum laborem pergerent. Idem jugis Psalmodiæ ritus obtinebat apud *Centulenses* Monachos, & in nonnullis Galliæ Monasteriis, nempe in *Cabilonensi* S. Marcelli, *Dionysiano* prope Parisios, *Luxoviensi*, *Habendensi*, & *Lugdunensi* Sanctæ Salabergæ. Sed de his legendus est *Mabillonius* loco mox laudato. Extat adhuc Monasterium *Agaunense*, vulgo *S. Mauritii* nuncupatum, quod è pluribus sæculis à Clericis Regularibus Ordinis S. Augustini inhabitatur. Anno siquidem MCCLXI. ut liquet ex charta à Sammarthanis tomo quarto *Galliæ Christianæ*, dum de Abbatia Agaunensi loquuntur, recitata, jam istud Monasterium Canonici Regulares incolebant.

Monasteria *Jurensia*, duo videlicet virorum, & unum puellarum, in Episcopatu Lugdunensi fundata sunt in quinto Ecclesiæ sæculo; quorum origines in Vita Sanctissimorum Abbatum *Romani*, & *Lupicini* fratrum referuntur apud *Bollandum* ad diem 28. mensis Februarii.

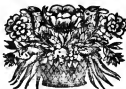
De Monachorum Grinniacensium Cœnobiis, quæ Viennæ in Gallia quinto sæculo conditæ sunt, legendus est idem *Bollandus* ad diem 1. Januarii, ubi inseruit Vitam *S. Clari* à quodam vetere auctore descriptam.

Reomaenses Monachi ita dicti à Pago *Tornodorensi*, cui nomen *Reomaus*, in Diœcesi Lingonensi, in quo extructum est eorum Monasterium circa annum CCCCLXXXVI. vivebant sub Regula *S. Macarii* Alexandrini, quæ brevia, sed divino spiritu plene continet præcepta.

Præter hæc jam recensita Monasteria, alia adhuc in Galliis celeberrima erant, videlicet Cœnobium, quod Sanctus Martinus Turonensis Episcopus duobus ferè extrà civitatem Millibus construxit, quodque *Majus Monasterium* hactenus appellatur. Monasterium Lugdunense apud Insulam *Barbaram*, quæ paulo suprà confluentes Araris & Rhodani in medio Araris sita est. In his Cœnobiis sanctissime vivebant Monachi, precibus vacabant, jejuniis & abstinentiis corpus macerabant, Clericatum, vel Episcopatum nec ambibant, nec postulabant, sed, vocante Ecclesia, suscipiebant, victum tamen, nec vestitum immutantes, ut patet exemplis *S. Martini* Turonensis Episcopi, *Fausti* Rejensis, *Germani* Antisiodorensis, *Hilarii* Arelatensis, *Fulgentii* Ruspensis, qui omnes ex umbraculis vitæ Monasticæ ad Episcopalem thronum sublimati, nihil de pristinis moribus, victu & vestitu mutârunt. Otio perpetuum bellum indicebant Monachi, seque quotidiè labore manuum exercebant. Qui verò præ corporis infirmitate operosis manuum laboribus incumbere haud poterant, iis, pro Regulæ indulgentia, Codices exscribere, & prolixioribus studiis aliorum operas compensare licebat. Quem laborem, ut optimè observat Cl. *Mabillonius* præfatione in sæculum 2. Benedictinum; strenue susceperunt postea Monachi Benedictini, eumque posteris suis quasi testamento reliquerunt. Adeo, ut quidquid apud antiquos eruditum, ac scitu dignum; quidquid apud Patres pium & sapientiæ plenum, quidquid in Conciliis sanctum, quidquid in libris sacris divinum est, totum id per Monachorum Benedictinorum manus ad hæc usque tempora pervenerit.

D. Antequàm huicce Colloquio finem imponemus, cedo, si placet, præcipua Doctrinæ Moralia documenta & præcepta, quæ Sancti Patres ad probè informandos Christianorum quinti Ecclesiæ sæculi mores præscripserunt.

M. Patres quinti Ecclesiæ sæculi de emendsndis moribus, & de restituenda Disciplinæ Ecclesiasticæ integritete semper sollicitì, nou solum omnem adbibnerunt operam, ut secri Canones ad tolleodes morum corruptelas conditi ademussim serverentur, sed etiem ed omnia veræ virtutis & germanæ pietatis officie fideles qua verbo, qua scripus efficaciter sunt edbortati. Infinitus eslem, si hic percensere vellem omnes morum regulas, & saiuberrima bene vivendi præcepta, quæ Sancti Patres in libris suis moralibus, & in Homiliis, quas ad populum hebuerunt, passim propounnt, inculcent, inferciunt. Breviter dicam, illos ad secrem legis severitatem compositos, omnes ingenii & eloqnentiæ suæ intendisse nervos, ut Christianos à vitiis retraherent, ed exercitium virtutum provocarent; sed potissimum ed emorem Dei, quo Christiani discernuntur à Judæis, qui servili temporelis pœnæ timore, qui manum, non animum cohibet, à vitiis abstinabant: *brevissima & apertissima differentia duorum Testamentorum, timer & amer; illud ad hominem veterem, hoc ad novum hominem pertinet*, ait S. Augustinus cep. 17. libri contre Adimantum Manichæum. Et certe, sicut sæpius ingerit Sanctus ille Doctor, lex Evengelica est lex emoris, & quentum Christienus proficit in emore DEI, tantum in eo decrescit amor mundi, & imminnitur regnum cupiditatis, quæ est cedix omnium malorum. *Sub lege est*, inquir S. Augustinus de Netura & Gretie cap. 57. *qui timore supplicii, quod lex minatur; non amore justitia, se sentit abstinere ab opere peccati, nondum liber est, nec alienus à voluntate peccandi. In ipsa enim voluntate reus est, qua mallet, si fieri posset, non esse quod timet, ut occulte fiat, quod occulte desiderat.* Nihil ergo, juxte doctrinam Patrum quinti Ecclesiæ sæculi, amare, nihil mireri, nihil expetere debet Christianus, nisi Deum, aut propter Deum. Nihil odio bebere, nihil borrere, nibil fugere debet, præter unam turpitudinem, ent propter turpitudinem. Ita fit, ut hac cœlesti doctrina imbutus Christianus, quidquid agit, sive dormiet, siva vigilet, sive edat eut bibet, ipsi denique lusus & otia ei cedent in cumulum præmii. Jam vero, qua cura & sollicitudine vias ad salutem tutiores & quæreta, & sequi debeant Christiani, docet S. Chrysostomus Homilie 44. in Matthæum, bis verbis: *Si vestimentum empturus unum gyras negotiatorem & alterum, & ubi meliores vestes inveneris, & pretio viliori, ab illo comparas. An non oportet populum circuire omnes Doctores, & inquirere, ubi sincere vestitus Christi vennudatur, & ubi corrupta, & veriorem eligere plusquam vestimentum?* Hinc etiam à Doctoribus instar effati celebratur istud Sancti Augustini consilium ex ejus verbis concinnatum: *in bis, qua salutis sunt, tene certum, dimitte incertum.* Denique, Patres quinti sæculi justorum animis sanctum timorem, nou salutis securitatem ingenerebant, peccetoribus diuturnam & laboriosem pœnitentiam imponebent, nec eos, in quibus nulla mutatæ in melius vitæ vestigia compatebant, præproperâ absolutioue donabant. Pœnitentiem, quæ differtur usque ed mortem, incertem, suspectam & moribnodam eppellarunt, eamque duntaxat sincerem esse pœnitentiam docuerunt, quæ fit in hec vita, & nascitur ex amore DEI, & odio peccati, ut loquitur S. Augustinus. Ignorarunt Sancti illi Patres, erecte via, quæ ducit ed Cœlum, gradientes, subtilem & mirabilem illam artem encipitis significationis verba proferendi & restrictiones mentales faciendi ebsque mendecio, homines palam iu duello, vel clam occidendi absq; salutis dispendio, usures, & simonias palliaudi, sine vel minimo divinæ & Ecclesiesticæ legis detrimento. Ignorarunt ista lenimente sacramenti Pœnitentiæ à nuperis Casuistis reperta circa confessionem, setisfactionem, ebsolutionem, proximas peccandi occasiones, contritionem, & amorem divinum. Uno verbo, ignocarunt mille distinctiones, quas moderni Probabilistæ latam portem aperientes, quæ ducit ad perditionam, excogiternut ad excusendas excusetiones in peccatis, ed emolliendam legem DEI, ed lexandem Disciplinam Ecclesiæ, ad invehenda horrende opinionum portenta, à quibus profecto abhorruissent Pegani non omnino flagitiosi, quæque à Summis Pontificibus Alexandro VII. & Innocentio XI. tota pleudente Catholicâ Ecclesiâ, fuerunt Veticanis fulminibus protrita. Hæc igitur, quæ in doctrine morum ignorarunt antiqui Ecclesiæ Patres, & nos quoque penitus ignorera debemus, eumque duntaxet incorruptum de moribus tenere sensum, quem Sancti, Majores, ac Petres nostri uno eodemque consensu eperte, perseverenter tenuerunt, scripserunt, docuerunt. Sic integritatem Morelis Christianæ sartem tectem conservebimus, nec eam violeri petiemur ab iiiis, qui nolunt sitientes justitiem de puro latice bibera, sed sducont ed sues cisternes contritas, luto & sordibus conspurcatas, quæ rudera habent, aquam non habent, ite, ut, qui inde biberit, plus heuriet limi sordiumque, quam liquoris.

HISTO-

HISTORIA
ECCLESIASTICA
VI. Ecclesiæ Sæculi.
Variis] *Colloquiis digesta.*

Ene habet. Jam quinque emensi sumus Ecclesiæ sæcule, & mox Historiem sexti sæculi aggredimor', quam solitæ nostræ inhærentes methodo, sex Colloquiis absolvemos. In primo exhibebimus Statum Ecclesiæ sub Imperatoribus, & Principibus Christianis. In secundo referemus Controversias, Hæreses & Tumultus, qoi occesione trium Capitulorom in Ecclesia exorti sont, eamque diu exegiterunt. In tertio agemos de Conciliis, & de rebus in illis gestis. In quarto texemus Seriem Episcopotum, qoi præcipoas Ecclesiæ Sedes io sexto Ecclesiæ sæculo tenoerunt. In quinto de Viris illostribus, qui in eodem sæculo floruerunt, & de eorum Operibus sermonem instituemos. In postremo, de Doctrina, Disciplina, & Morali sexti Ecclesiæ sæculi compendiosè tractabimus.

COLLOQIUM PRIMUM.

De Statu Ecclesiæ in sexto sæculo sub Imperatoribus & Regibus Christianis.

D. FUitne tendem sexto loeunte sæculo restituta Ecclesiæ tranqoillitas, quam Hæretici Pelagiani, Nestoriani & Eotychiani toto durante quinto sæculo perturbarunt?

M. Ecclesia in Oriente, sexto ineunte sæcolo, alta pace potita foisset, uisi Imperator *Anastasius*, *Acephalorum*, seu Hæreticorum *Severianorum*, quorum dux erat *Severus* Monachus, melis artibus instigatos, multos excivisset tumultus, gravesque persecutiones, quibus Ecclesiam miserum in modum dilaniavit. Magoo at enim Religionis Catholicæ damno, ut jam in præcedentibus Golloqoiis observavimus, pessimo Imperatori *Zenoni* successit *Anastasius* anno CCCCXCI. qoi in exordio Imperii sui oon nulla boni regiminis specimina edidit, abolendo videlicet aotiquum tributum *Chrysargyrum*, quod ab omolbos, etiam infimæ sortis hominibus, meretricibus, exoletis, & de aoimalibus etiam vilissimis exigebetur; venationes etiam, sive pugnas cum bestiis publicas prohibendo; Magistratus, qoi antehac venales erant, gratis conferendo, & suæ fidei professionem chirographo suo muoitam cum approbatiooe Concilii Chalcedonensis *Euphemio* Patriarchæ Constantinopolitano exhibendo, ot à se omnem Eutychiani dogmatis suspicionem amoliretur. Verum, in his omnibos vim sibi fecit homo improbus. Optati siquidem Imperii compos factus, ac semel obfirmata dominatione, avitæ fidei, & Cooeilii Chalcedoneosis infensissimum hostem, populorumque oppressorem sese prodidit, *Henoticon* Zeooois decessoris sui districte servandum jossit. Io eos, qui Concilii Chalcedonensis defensores eraot, carceribus, exiliis, omnium digoitatum abdicatiooe, bonorum spoliatione atrociter sæviit. Legem emisit contra *Synoditas*, sen cootra eos, qoi Synodum Chelcedonensem tuebantur, & eâ de causâ *Euphemium* Constantinopolitanæ urbis Episcopum, & deinde *Macedonium* ejusdem urbis Antistitem Sede dejecit, & in exilium misit, eo solo nomine, quod Concilio Chalcedonensi constanter adhærerent. Ducentos Monachos cum *Severo* Acephalorom duce & Theopaschita Eutychiano ex Oriente profectos, ut Syoodum Chalcedooensem oppugnareot, Constantinopolim advenientes benigne & honorifice excepit Anastasius imperator, ejusque gratiâ & patrocinio fretus impius ille *Severus* Sectæ Acephalorum antesignaous, Flaviano Aotiocheno ob fidei constantiam è Sede dejecto, se illius in locum per vim apertam intrusit, & omnes Orientales ad Synodi Chalcedoneosis damnatiooem pertrahere studuit, sibique obsistentes Antistites, quos inter fuit *Elias* Hierosolymorum Episcopus, exauctoravit. Quin eo usqoe sævitiæ proropit male feriatus ille Hæreticus Antiochenæ Ecclesiæ invasor, ut, Judæorum & sceleratorum conductâ manu, trecentos & quinquaginta Monachos, quorum multi ad Altaria confugerant, non aliâ de causâ, quam odii adversus Catholicam fidem conceptam immaniter trucidârit, eorum cadavera avibus dilanienda projecerit, multos in vincula conjecerit, plurimos dilapidatis eorum facultatibus, ex ædibus & civitatibus expulerit; ut constat ex libello Monachorum & Clericorum Antiochiæ, & Syriæ, lecto in Synodo Constantinopolitana sub *Menna* Patriarcha Constantinopolitano.

His malis, quæ in perniciem Catholicorum late & impune grassabantur, cumulum eddidit *Anastasius* Imperator, quippe qui à Thaopaschitis Eutychianis seductus, sacro Trisagio: *Sanctus Deus, Sanctus fortis, Sanctus immortalis*, istam clausulam adjici voluit: *qui crucifixus es pro nobis; miserere nobis*. Hujus clausulæ primus auctor fuit *Petrus Fullo* Episcopus Antiochenus, qui Eutychiana hæresi cum esset infectus, hanc clausulam sacro Trisagio eo fine addiderat, ut Passionem Deo Trino, ad quem superiora Trisagii varba spectabant, adscriberet. Huic malo *Calendio* post mortem utriusque Stapbeni in Seda Antiochena successor duobus varbis remedium attulerat, errorique aniam præciderat, huic clausulæ nampe his verbis præmissis *Christe Rex, qui crucifixus es pro nobis &c.* sed *Petrus Fullo* Sedi Antiochenæ postea rastitutus, bæc verba: *Christe Rex*, sustulit, sicque pristinam Eutychianam labem redintagravir Antiochiæ enno CCCCLXXXV. hoc itaqua additamentum, si Petro Fullona Eutychiano factum Impararor Anastasius, unà cum *Timotheo*, qui post depositum Macedonium Sedem Constantinopolitanam invaserat, in sacrum Trisagium inferre conatua est. Sed reclamantibus Catbolicis, qui antiquam fidem violari non patiabantur, nihil consequi potuit, sed potius Constantinopolitani populi bene in Catholicam fidem affecti odium sibi conflavit, eumqua ad rabellionem provocavit, in qua parum absuit, quin ipsa succumberet, debitasque suæ perfidiæ luerat pœnas.

D. Quorsum tendabat ista populi Constantinopolitani rebellio, & quinam ipsius exitus fuit?

M. Populus Constantinopolitanus ab Anestasio Imperatora propter fidai Catholicæ professionam oppressus in apertam rabellionem prorupit, Ducemque sibi constituit *Vitalianum* Scytham, Magistrum milirum, & egregium fidei Catholicæ defensorem, qui Cyrillum Tbraciæ Præfectum interamit, Provincias Thraciæ, Scythiæ & Mysiæ cum arcibus occupavit, ipsamque urbem Constantinopolim obsidione cinxit. His in angustiis constitutus Anastasius, ut sibi consulares, palàm, sad simulate promisit, se Chalcedonensis Concilii, & Epistolæ S. Leonis fidem inviolate servaturum, exules Catholicos Antistites postliminio revocaturum, literasqua ad Hormisdam Romanum Pontificem de redintegranda Orientalium Ecclesiarum cum Romane concordia scripsit, atque sigillo munivit. Eo specioso resipiscentiæ prætextu, & fucatis promissis reballionem sedavit Anastasius, tumultuantem populum sibi concilisvit, & in ordinem redegit *Vitalianum*, quem in dafendando Concilio Chalcedonensi adversus Anastasium Imperatorem magnam gloriam consecutum esse fatetur Baronius, qui taman in boc fallitur, quod putet, eum postea Monachis Scythis patrocinando illam gloriam obscurasse. Nam Monachi Scythæ, ut ostendemus in sequentibus Colloquiis, non solum Eutychiania non adhæserunt, sed atiam ejusdem Hæresis strenui oppugnatores èxstiterunt. Quo fit, ut *Vitalianus* suam gloriam non obscuraverit, dum illos Monachos suo patrocinio fovit.

D. Sedata hac rebellione, & dissipatis Vitaliani copiis, stetitne Anastasius Imperator promissis, quibus sese ad tenendam Catholicam fidem obstrinxerat?

M. Perfidus ille Imperator imitatus est Pbaraonem Ragem Ægypti, qui, ut sacra commemorat bistoria, ingruentibus malis divinitus immissis, à vaxandis Israëlitis tantisper destitit, sed illis cessantibus pœnis, ad pristinam radiit immanitatem. Sic Anastasius Imperator, ut mala sibi ax populi rebellione impendentia declinaret, aureos montes pollicitus ast, & initam cum Catholicis amicitiam ac taconciliationem mentitus est. At sublato periculo, & *Vitaliano* in ordinem redacto, simulationis larvam daposuit, in Catholicos furorem suum excuit, Legatos, quos Hormisdas Papa redintagrandæ pacis causâ in Orientem miserat, perjuriis & tergiversationibus elusit, nec ullo pacto adduci potuit, ut *Acacii* quondam Episcopi Constaotinopolitani nomen è sacris Dyptichis expungaretur. Quapropter Anastasius sub Hormisda Papa multum perturbavit Ecclesiam, quam sub Symmacho Hormisdæ daaessore dito Schismate divisarat, sicut obsarvavimus in Colloquio tertio in Historiam quinti Ecclesiæ sæculi, de quo Schismate etiam redibit sermo, dum de Synodo *Palmari*, in qua judicata est causa Symmacbi Papæ, agemus in Colloquio tertio in Historiam hujusce sæculi sexto.

D. Fuitne tranquillior in Oriente status Ecclesiæ sub Anastasii Imperatoris successore?

M. Anno DXVIII. Anastasio Imperatore icto de cœlo fulmine atque è vivis sublato successit *Justinus* olim suum ac boum custos, qui erga Fidem Catholicam optime affectus, statim Imperii sui initio Edictum promulgavit, quo jussit, ut omnes ab Anastasio decessora suo in axilium pulsi revocarentur, & Synodus Chalcedonensis sacris Dyptichis insereretur. Hormisdas Papa Legatos ad Imperatorem Justinum misit, ut tandem aliquando Ecclesia Orientalis in communionem cum Romana rediret, nomina Episcoporum Hæreticorum, sed præcipue *Acacii* olim Episcopi Constantinopolitani, *Zenonis* & *Anastasii* impiorum Imperatorum ex sacris tabulis omnium Ecclesiarum Orientabum eraderentur, ac tandem Chalcedonensis Syoodus aliis tribus Oecumenicis Conciliis annumeraretur. Quæ omnia à Legatis Summi Pontificis feliciter, votisque omnium conspirantibus facta & executioni mandata fuisse, pluribus ostendit Baronius. Hac ratione cessavit dissidium Ecclesiarum Orientalium cum Romana Ecclesia, quod annos triginta sex perduraverat, ex quo videlicet *Felix* Papa III. justo Anathemate Acacium Patriarcham Constantinopolitanum perculit. *Theodoricus* Italiæ Rax Arianus ægre admodum tulit, quod *Justinus* religiosissimus Imperator Catholicis impensè faveret, & Hæreticos Arianos, Manichæos, variis Edictis compresserat. Quare Gothorum ille Rex coëgit *Joannem* Papam, qui Hormisdæ successerat, Constantinopolim proficisci, ut Justinum Imperatorem induceret ad restituendas Arianis Ecclesias, quas ipsis abstulerat. Sunt quidem Historici, qui asserunt, Justinum Augustum omnem Joannis Papæ concessisse petitionem; & propter sanguinem Romanorum reddidisse Hæreticis Arianis Ecclesias secundum voluntatem Regis Theodorici, ne videlicet Christiani, maxime Sacerdotes ad gladium mitterantur. Alii ex adverso post Baronium affirmant, Joannem

Papem

Papam tempore suæ Legationis quascumque repetere potuit Ecclesias Arianis ereptas confecisse Catholicis ab Imperatore Justino vendicatas, idque probant ex Epistola hujus Sancti Pontificis Joannis *ad omnes Italiæ Episcopos* scripta, in qua asserit, se, dum Constantinopoli esset, Arianorum Ecclesias consecrasse, eosque edhortatur, ut in agro Dominico viriliter laborent, idemque in Italia præstent. Verum, ut cordate fateat, ex hac Joannis Papæ Epistole nihil certi super hac re elici potest, quia eam suppositittiam, & Joanni Papæ falso attributem esse, ostendam in quarto Colloquio in Historiam istius sæculi. Hoc unum dumtaxat certum ac exploratum est, Joannem Papam ex illa Legatione regressum, quasi demandatæ Legationis prævaricatorem à Theodorico Rege habitum fuisse, & in vincula Revennæ conjectum, ubi inedie & squallore mortuus est Sanctus ille Pontifex anno DXXVI. Paulo post mortem Joannis Papæ, Theodoricus Italiæ Rex interiit, eique in Regno Italiæ successit *Athalaricus* nepos ejus ex *Amalasuntha* filia, quam ex *Audefleda* Clodovæi Francorum Regis sorore susceperat. *Amalaricus* vero Visigotborum Rex, Theodorici ex *Theudetusa* filia nepos, ditiones in Hispania & in Gallia positas accepit, moxque inter Athalaricum, & Amalaricum consobrinos Arianam sectantes Hæresim conventum est, ut inter Alpes, & Rhodanum Ostrogothi, ultra vero fluvium regnatent Visigothi. *Amalaricus* Visigothorum Rex, Gallorum potentiam reformidans, *Clotildem* sororem Childeberti Francorum Regis, cujus Regia Sedes Parisiis erat, in matrimonium duxit. At cum Clotildes propter suam Fidem Catholicam multas insidias ab Amalarico viro suo pateretur; *Childebertus* Francorum Rex anno DXXI. exercitum movit in Hispaniam, ut sororem suam Clotildem liberaret. Quod statim ac *Amalaricus* Visigothorum Rex accepit, conscensâ navi fugit, & cum in quamdam Ecclesiam se recipere vellet, à quodam milite occisus est. Childebertus sororem suam secum adducere cupiebat, sed ea in via mortua est.

D. Quis in Imperio Orientis successit Justino?

M. Postquem Justinus, qui in Imperio Orientis Anastasio successerat die IX. mensis Julii anni DXVIII. imperasset annos novem & dies viginti tres, mortuus est anno DXXVII. & Imperii sui successorem reliquit *Justinianum* è sorore nepotem. Fuit autem Justinianus Princeps domi forisque clarus, doctus, liberalibus disciplinis excultus, & in Theologia exercitatus. Leges omnes in unum corpus colligi jussit, undè effluxere celebrata illa volumina, *Codex* scilicet, *Pandecta*, & *Institutiones*, quarum usus non solum in Civilibus, sed etiam in Judiciis Ecclesiasticis obtinet. Cum Gothis sæpissime pugnavit Justinianus, & plerumque feliciter per Duces suos *Belisarium*, *Alexandrum*, & *Narsetem*, atque post varios eventus, sublato tandem ultimo Gothorum Rege *Teja*, Italiem à barbaris vindicavit. Vicit quoque per Belisarium Persas, nec non Vandalos, & Africam Romeno restituit Imperio. *S. Sophia* Ecclesiam Constantinopoli ædificavit. Epistolam Encyclicam ad quinque Patriarchas scripsit, in qua doctrinam Origenis damnavit. Multa contra Hæreticos promulgavit Edicta, quibus Catholicæ Religioni consultum voluit. Ad *Severi* Sectatores, seu Hæreticos Acephalos Catholicæ Ecclesiæ reconciliandos Collationem inter ipsos & Catholicos anno DLII, vel, ut alii volunt, DLIII. Constantinopoli haberi voluit, quam integram Cardinalis Baronius in suis Annalibus inseruit. Hæc & alia hujusmodi in exordio Imperii sui in rem & utilitatem Ecclesiæ præstitit *Justinianus* Imperator. At dum *Theodora* uxoris suæ, Eutychianæ fœminæ, & aliorum ejusdem Hæresis fautorum perversa consilia auscultare cœpit, perniciem gravem, & Schisma in Ecclesiam invexit, in Summos Pontifices *Silverium* & *Vigilium*, sicut in quarto Colloquio in Historiam hujusce sæculi videbimus, impius & crudelis fuit, ac tandem Eutychianorum, & Severienorum Hæresibus sese irretivit. Telam istam ordiri cœpit *Theodorus* Cæsareæ Cappadocum Metropolita, qui magna apud Justinianum gratia & auctoritate pollens, ei persuasit, Acephelos ad suscipiendum Synodo Chalcedonensi compendio adduci posse, si tria tantum, quibus offendebantur, corrigenda curaret; nempe si damnaretur *Theodorus* Episcopus Mopsuestiæ Nestorii Magister. Dein, si prohiberentur libri Theodoreti contra XII. Capitula, seu Anathematismos S. Cyrilli Alexandrini. Demum, si rejiceretur Epistole *Iba ad Marim Persam*. His tribus proscriptis Capitulis, *Theodorus* Cæsareæ Metropolita Justiniano pollicitus est Acephalorum unionem. Similiter *Theodora* Augusta, quæ palam Acephalis studebat, id ipsum, quod suaserat Theodorus Cæsariensis Metropolitenus, Principi marito suo inculcavit, sed eo consilio pessima mulier facinus moliebatur, ut ubi Chalcedonensis Synodi correctio semel fieret, universa ejus collaheretur auctoritas, ejusque doctrina nullius ponderis evaderet. His consiliis delusus Justinianus Imperator, multos in Ecclesia excitavit tumultus occasione trium istorum Capitulorum, quæ in quinta Synodo generali, ut postea dicemus, ejus jussu damnata, gravissimis contentionibus inter Episcopos enatis initium dederunt, de quibus in sequentibus Colloquiis commodius agemus. Testatus *Nicephorus* lib. 27. Hist. Eccl. cap. 29. Imperatorem Justinianum in ultima ætate lapsum esse in Hæresim *Incorruptibilium*, sive *Aphtardocetarum*, qui Domini nostri JEsu Christi Corpus ex ipsa Divinitatis conjunctione incorruptum evasisse asserebant. Ex qua tamen Hæresi, paulo antequam moreretur, resipuisse probat Card. Baronius. Immo in Menæis Græcorum ad diem 21. mensis Aug. legitur; *Memoria piæ recordationis Imperatoris Justiniani in Æde Apostolorum*. Mortuus est Justinianus Imp. die XIV. mensis Novembris anni DLXV. postquam imperasset annis XXXVIII. mensibus septem, & diebus tredecim. Ei in imperio successit *Justinus* junior, ejus nepos, qui & *Curopalates* dicitur, quod esset Prætorii Præfectus. Princeps fuit justitiæ studiosus, mansuetus, & publicæ tranquillitatis amator. Per duodecim annos imperavit, & obiit anno DLXXVIII. Sub eo cœpit in Italia Græcorum Exarchatus, Sede Revennâ, duravitque ad usque circiter Carolum Magnum, ut suo clarius loco commonstrabimus. Justino juniori successit *Tiberius Constantinus*, qui Imperium tenuit usque ad annum DLXXXII. quo placidè Constantinopoli vita functus est. Denique Tiberio Constantino

G 3 succeffit

succeffit *Mauritius* è Cappadocia ortum ducens, qui tum belli, tum pacis artibus instructus strenuum Imperatorem se gessit. Parias vicit per Duces suos *Philippum*, & *Germanum*. Cum *Chagano* Rege *Avarum*, qui Thraciam, Myfiam, aliasque Orientalis Imperii regiones devastabat, sæpius, variisque eventibus pugnavit. Verum à militibus, quod stipendia non acciperent, tumultuantibus, Chalcedone trucidatus est cum tota sua familia anno DCII. Imperii sui anno inchoato vigesimo primo. Hi sunt Imperatores, qui in sexto Ecclesiæ sæculo Imperii Orientalis gubernacula tenuerunt, quorum seriem, ac gesta breviter hic descripsi, ut status Ecclesiæ in sexto sæculo sub illis Orientis Imperatoribus facilius innotescere posset.

D. Cum Occidentis Imperium in quinto sæculo fuerit, ut jam vidimus, omnino extinctum, ac permultæ factæ sint Regnorum mutationes, & exordia, Francorum videlicet & Burgundionum in Gallis, Visigothorum in Hispania, Ostrogothorum in Italia, Anglorum in Britannica Insula, Vandalorum in Africa, vellem modo, ut ostenderes, quisnam in illis regnis sexto sæculo fuerit status Ecclesiæ?

M. Ut votis tuis faciam satis, incipiam à Gallicarum Regno, cujus Rex *Clodovæus*, post insignem de Alemannis reportatam victoriam à S. Antistite *Remigio* apud Remos sacro fonte ablutus est anno CCCCXCVI. & in Catholica Fide, quem semel suscepit, suoque regno intulit, tàm constanter permansit, ut unus solus tum temporis in universa terra Princeps Catholicus esset. Nam Imperator *Anastasius*, ut jam observavimus, Eutychianæ Hæresi erat fœdatus, *Theodoricus* Rex Ostrogothorum in Italia, Rex etiam Visigothorum *Alaricus*, qui Hispaniæ & parti Galliæ dominabatur, Rex quoque Burgundionum *Gundabadus*, & Rex Vandalorum *Trasamundus* in Africa Arianam omnes impietatem sectabantur; reliquarum vero gentium Reges Idolorum cultui erant addicti. *Clodovæus* Francorum Rex propagandæ Catholicæ Religionis, simulque Gallorum dominationis amplificandæ studio incensus, bello expetiit anno DVII. *Alaricum* Visigothorum Regem, qui tum Gallicanis Provinciis, quæ à fluvio Ligeri ad usque Pirenæos montes protenduntur, dominabatur. Illius copiis penitus deletis, eumdem etiam singulari certamine adortus est Clodoræus, eumque manu interemit in Campo Vocladensi, qui decimo ab Urbe Pictaviensi milliari distat. Sic defiit Gothorum Imperium Tolosanum; nam *Amalaricus* Theodorici Regis Italiæ ex filia nepos, relictis Galliensis Provinciis, quibus dominabatur, transiit in Hispaniam, ut eam sibi retineret, fassus, se Francis, & Clodovæo eorum Regi minime parem. Hujus tam celebris victoriæ à Clodovæo reportatæ fama commotus *Anastasius* Imperator Orientis, ejus amicitiam expetivit, eique per Legationem honorificam gratulatus est, & misso ad eum paludamento, regiòque diademate jura Consulatus, ac Patriciam dignitatem eidem contulit.

Sub idem tempus Catholica Fides alterum in Galliis suscepit incrementum, Burgundionum videlicet ab Ariana perfidia conversione. At enim *Sanctus Avitus* Viennensis Episcopus, qui multum, frustrà tamen, adlaboraverat, ut *Gundabadum* Burgundionum Regem Arianum ad Fidem Catholicam adduceret, id quod non potuit in patre, feliciter peregit in filio *Sigismundo*, quem, patre adhuc superstite, Arianam Sectam reliquisse, & Fidem Catholicam amplexum esse liquet ex variis Epistolis Sancti Aviti, quarum vigesime nona ejus zelum in coërcendis Hæreticis, & præservandis ab eorum insidibus regentes ad Fidem Catholicam conversis fobdiris laudibus extollit. Hic est ille Sigismundus, qui, ut in superiori Colloquio dicebamus, diu pœnitentiam egit ob necem, quam instigante posteriore uxore sua, intulit proprio filio innocenti *Sigerico*, quem ex priori uxore susceperat, & Psalmodiam in celeberrimo olim *Agaunensi* Monasterio instituit, cujus *Sanctus Avitus* author fuit, ut Synodum Epaunensem, seu Epaonensem anno DXVII. convocatam ad relaciendam collapsam Ecclesiæ Sanctæ fidem, & disciplinam. Multis itaque gravissimis calamitatibus Deus Sigismundum hac in vita afflixit, ut crimen, quod in filium suum innocentem perpetraverat, cumulatius expiaret. *Clodomirus* enim Clodovæi Francorum Regis filius Sigismundum acie superatum, cum uxore & liberis captivum abduxit, & Burgundiæ Regno p avit, dumque illum cum universa prole in custodia detinetet, *Gundemarus* frater Sigismundi occupatum à Francis Burgundicum Regnum, quà vi, quà insidiis invasit. Quamobrem in furorem actus *Clodomirus* Sigismundum cum uxore & liberis in altum puteum projici jussit, frustrà tam grande scelus dissuadente *Avito* Abbate sanctissimo. Relatus est Sigismundus in Sanctorum numerum, ejusque nomen inscribitur Martyrologiis *Rabani*, *Usuardi*, *Adonis*, & aliorum ad primum diem mensis Maji, quo in Actis Bollandianis vita ejus ex antiquis Codicibus descripta illustratur. Sigismundi ad Fidem Catholicam conversi exemplum secuti sunt liberi *Sigericus*, & filia Theodorico Regi Francorum Austrasiorum postmodum nupta. Mortuo Lutetiæ Parisiorum Clodovæo Francorum Rege anno DXI. quatuor superstites ejus liberi, teste Sancto Gregorio Turonensi lib. 3. Hist. Francorum cap. 1. Patris Regnum sibi æquâ lance diviserunt. Qui natu major erat *Theodoricus*, etsi ex concubina susceptus, Regni sui Sedem apud Metas habuit. Reliqui tres legitimi, quos è Clodovæo *Clotildis* peperit, *Clodomirus* quidem apud Aurelianos, *Clotarius* in Suessionibus, *Childebertus* Parisiis Regni sui Sedem fixerunt. Denique, anno DXXXIV. Burgundiæ Regnum, quod per quinque Galliarum Provincias dilatabatur, & in quo quatuordecim erant Episcopatus, fuit à Francis subactum, eatinctum, & Franciæ adjectum, sicque duo ista regna in unum Galliarum regnum coaluerunt, in quo semper Catholica floruit Religio.

D. Catholica Fides in sexto sæculo fecitne alios in barbaris Nationibus progressus.

M. Magnum in sexto sæculo apud barbaras Nationes incrementum suscepit Catholica Religio. In primis, *Alamandarus* Saracenicarum Tribuum Princeps, abjecto idolorum cultu, Christianam Religionem amplexus ab Orthodoxis Synodo Chalcedonensi bene affectis baptizatus est anno DXIII. & Hæreticos Severianos Episcopos à vero fidei sensu eum abducere machinantes mira arte coarguit. Qua de re fusè ad hunc annum

annum loquitur Baronius ex Theodoro Lectore lib. 2. Præterea, refert *Theophanes*, Tzathum, qui à *Cabade* Persarum Rege creatus fuerat *Lazorum* Rex, ad Justinum Imperatorem anno DXXII. Byzantium venisse, & ut fieret Christianus, postulasse; quod ubi accepisset *Cabades* Persarum Rex, vehementer questus est, quod Justinus homines sibi subditos reciperet, & pacem inter utrumque sancitam frangeret; cui respondit Justinus, nullum regno ejus subditum sibi vendicasse, sed *Lazorum* Regem tantum rogasse, ut Christianus fieret. Sunt autem *Lazi* populi, quos ad Orientale maris Euxini littus antiquitas *Colchos* dixerat, nostrâ vero ætate *Mengrelios*, suntq; Iberis, qui nunc *Georgiani* & *Circassi* vocantur, finitimi. Insuper anno DLXXXIX. *Recaredus* Hispaniarum Rex Suevos & Gothos, qui per annos CCXIII. Ariano dogmate erant infecti, ad Catholicam Fidem adduxit, Synodumque Toletanam tertiam haberi jussit, cui, ut scribit *Joannes Biclariensis* Abbas, interfuit ipsemet *Recaredus* Rex, qui ordinem conversionis suæ, & omnium Sacerdotum, Gentisque Gothicæ professionem Fidei scriptam manu suâ Episcopis porrexit, & omnia, quæ ad Fidem Orthodoxam pertinent, exposuit.

Sub finem sexti sæculi, hoc est, anno DXCVI. S. Gregorius M. Papa gentis Anglorum conversionem aggressus est, *Augustino* Monasterii Sancti Andreæ in Urbe à se præfecto cum sociis in Angliam misso, cujus primi Anglorum Apostoli, postea Cantuariensis Episcopi, *Gotselinus*, Bertinianus Monachus, undecimo vertente sæculo vitam diligenter scripsit. *Augustinus* itaque cum sociis è Francia in Angliam anno DXCVI. transfretavit: plerosque Gallos profectionis comites habuisse Augustinum docet *Beda* lib. 1. cap. 25. ita ut in *Cantium* cum sociis fermè quadraginta pervenerit Augustinus. Erat tunc Anglorum Rex in Cantio *Edilbertus*, vel *Ethelbertus*, qui jam multa audierat de Christiana Religione, quippè qui *Adelbergam*, seu *Bertham* Chariberti Francorum Regis filiam in conjugem acceperat: *Antea fama*, inquit Beda, *ad eum Christianæ Religionis pervenerat, utpote qui & uxorem habebat Christianam de Gente Francorum Regia, nomine Bertham, quam ea conditione à parentibus acceperat, ut ritum fidei, & religionis suæ cum Episcopo, quem ei adjutorem fidei dederant, nomine Luidhardo*, seu Lethardo, *inviolatam servare licentiam haberet.* Adventantem Augustinum cum sociis *Edilbertus* Anglorum Rex in Cantio, & in Metropoli Doroverna, quæ postea *Cantuaria* dicta est, benignè excepit, & ad eorum prædicationem & miracula non solum ipse Rex conversus ad Fidem Catholicam & baptizatus est, sed etiam decem Anglorum millia in die Natali Christi Domini sacris aquis abluit Augustinus, ut testatur S. Gregorius M. Papa in Epistola ad *Eulogium* Patriarcham Alexandrinum. Animadvertens itaque Augustinus, omnia sibi feliciter in Anglia successisse, rediit in Gallias, ut ab Episcopis Galliarum Episcopus ordinaretur; in Anglia enim necdum erant Episcopi, quorum ministerio posset consecrari. A *Virgilio* autem Arelatensi Episcopo inauguratus Episcopus in Angliam reversus est Augustinus, ibique post adimpleta omnia boni Pastoris munia sanctè obiit anno DCVII. sicut multis conjecturis probat doctissimus *Mabillonius* in sæculo primo Benedictino; ubi vitam Sancti Augustini primi Anglorum Apostoli à Gotselino descriptam inseruit.

Præter istas Nationes, quæ in sexto Ecclesiæ sæculo Catholica Fide fuerunt illustratæ, non nulli sunt, qui asserunt Christianam Fidem eodem sæculo in Æthyopiam fuisse invectam, & *Axumitarum* Regem ad Imperatorem Justinianum misisse Legatos, à quibus ipse, suique Christianam Religionem edocerentur. Sed hoc à veritate Historiæ penitus alienum est. *Axumitæ* siquidem, qui Æthyopiam incolebant, quique ab antiquis vulgo *Indi* appellantur, jam Christiani erant à tempore Constantini Magni Imperatoris, & fidem à Sancto Frumentio Episcopo acceperunt; ut ostendimus in Colloquiis in Historiam quarti Ecclesiæ sæculi. Hi autem Populi Æthyopes dicebantur *Axumitæ* ab Urbe *Axuma*, quæ erat Regia *Habessinorum* Urbs, totiusque Regni Metropolis, quamque pulcherrimis structuris, Basilica, Obeliscis, Epitaphiis, aliisque ædificiis Regiis ornatam olim fuisse, argumento sunt aliqua literis ignotis inscripta monumenta, quæ adhuc visuntur, bellis tamen dejecta vel vetustate exesa. Urbs ipsa *Axuma* diruta, pago similior est, &, teste *Ludolfo* in Historia Æthyopica lib. 2. cap. 11. ita Turcarum incursione vastata fuit, ut hodie vix centum colonis habitetur, & ex ruderibus tantum, atque ex campis circum fertilibus, iisque amœnis, conjici possit, eam olim magnam, & Regiam Urbem fuisse.

Sed quoniam de populis *Axumitis* jam verba facere cœpimus, non pigebit paucis hic describere rem singulari sane observatione dignam, quæ refertur in Actis *Sancti Arethæ* Martyris. Testantur laudata illa Acta, *Dunaanum* Homeritarum Regem, Religione Judæum, tàm ut Christianorum genus, quod aversabatur, penitus everteret, quàm ut *Eleesbaano* Æthyopum Axumitarum Regi Christiano molestiam crearet; graviter afflixisse cives Urbis *Nagran*, seu *Negra*, in Homeritide sitæ, cui præfectus erat *S. Aretha*; cumque impius ille Judæus Rex *Dunaan* hanc Urbem anno DXXI obsidione cingeret, eamque vi expugnare haud posset, statuisse eam dolo capere, ideoque juramento interposito Civibus promisisse, sese illos non amplius coacturum, ut patriam Religionem ejurarent. Sed verba tantum dedit; nam in Urbem perfidus ille Rex Judæus postea ingressus, Nobiles, Sacerdotes, & Monachos vinculis arctavit, Virgines combussit, & promiscue in omnes Christianos ferro grassatus est. Duos dies duravit persecutio, & secunda die trecenti & quadraginta Christiani, inter quos *Aretha*, morti traditi sunt. Hanc diram persecutionem adversus Christianos in Homeritide à *Dunaano* Rege Judæo factam cum accepisset *Eleesbaan* Æthyopum, seu Axumitarum Rex Christianus, collecto ingenti exercitu, trajectoq; angustissimo freto, quod est inter Æthyopes & Homeritas, & pugnâ terrâ marique commissa, Judæos, qui terga verterant, jure belli omnes trucidavit. Tum rectà perrexit ad Civitatem *Phare*, in qua erat Regia *Dunaani* tyranni Hebræi, & cepit omnes divitias, quæ erant in Regia, & ipsam etiam Reginam. Postea, relicto in Civitate præsidio, aggressus est *Dunaanum* Regem Judæum, eumque, & omnes ejus cognatos occidit. His peractis, *Eleesbaanus*,

Axumi

Axumitarum Rex omnie, quæ gesta fuerant, significavit Patriarchæ Alexandriæ, & per illum Justino Imperatori. Porrò Patriarchis Alexandrinus ordinatum à se Episcopum misit ad Homeritas, qui, postquam illis Templum, quòd fuerat ædificatum, consecrasset, baptizavit omnes, qui erant in Civitatibus, & Pagis Homeritarum in nomine Sanctæ Trinitatis. Ex eis etiam ordinavit Diaconos, & Presbyteros, & Ecclesiis, quæ erant in Homeritidis regione reddidit statum suum solitum. Postremò, *Eleesbaan* Axumitarum Rex vehit *Nagram* Martyrum Civitatem, eique ducem præposuit *S. Aretha* Martyris filium; indeque redit in Homeritarum Regiam Urbem *Phare*, ubi *Abraamium* quemdam virum pium & Christianum Regem Homeritarum instituit ac præfecit, iisque omnibus non minus gloriosè, quàm feliciter gestis, *Eleesbaan* de Christiana Religione optimè meritus ad Regiam suam Urbem *Axumam* se contulit, ubi tam insignem relatam victoriam non suis armis, sed Cruci Christi acceptam referens, relicto regno, Diadema deposuit, & regulam suscepit Monasticam, sicut fusius refertur in Actis *S. Aretha* Martyris. Sic *Eleesbaanus* Æthyopum, seu Axumitarum Rex, divinâ ope adjutus Catholicam Fidem à *Dunaano* Homeritarum Rege Judæo impetitam egregie vindicavit, eamque in Homeritidis regione, quæ sita est in Arabia felice, sexto Ecclesiæ sæculo istè propagavit.

D. Præter istam persecutionem, quam à *Dunaano* Homeritarum Rege Judæo passi sunt Christiani, fuitne Ecclesia in sexto sæculo aliis persecutionibus exagitata?

M. Infinitus essem, si omnes clades ac persecutiones, quas in sexto sæculo, à Saracenis, Gothis, Vandalis, Hunnis, Ostrogothis, Visigothis & Longobardis lacerato Occidentis Imperio, tulit Ecclesia, vellem in præsentia recensere. Breviter hic tantum referam clades ac persecutiones, quas in sexto sæculo passa est Catholica fides ab Ariana impietate, quæ sum temporis recrudescens, Hispaniam sub *Leovigildo* Rege, Africam sub *Trasamundo*, Italiam sub *Theodorico*, & *Totila* Regibus Arianis, omnino devastasset, ni Deus Optimus Maximus sævam illam Arianæ impietatis obortam procellam cohibuisset, & in optatam Ecclesiæ tranquillitatem divinâ suâ omnipotentiâ convertisset.

Regnabat in Hispannia *Leovigildus* virtute bellica insignis, sed Arianismi errore imbutus, qui de successione Regni in familia sua cogitans, *Hermenegildum*, & *Recaredum* filios suos Regni consortes dixit. *Hermenegildus* primogenitus filius *Ingundem* Sigiberti Francorum Regis filiam accepit uxorem, quam in Hispaniam magno apparatu deductam *Gosuinda* ejus aviæ amicissimè complexa est, in eam spem erecta, fore, ut illam facile ad Hæresim Arianam pertraheret. *Gosuinda* primum blanditiis, deinde, conviciis, contumeliis & verberibus *Ingundem* aggressa est, ut Catholice Religione deserta Arianam Hæresim profiteretur. Sed ad nihilum plane reciderunt ejus conatus, & nullo modo *Ingundis* constantia emolliri, aut labefactari potuit. Quin immo, Catholicæ Religionis tenax puella Hermenegildum conjugem suum ad Catholicam fidem traduxit. Quæ Religionis mutatio causa fuit gravis ac diuturni belli patrem Leovigildum inter & Hermenegildum filium, & occasionem dedit persecutioni, quam Leovigildus movit in Catholicos. Hermenegildus captus & in vinculis conjectus Episcopum Arianum ad se intra carcerem in die Paschatis à patre missum, ut sacram communionem de ipsius manu sumeret, verbis, prout merebatur, castigatum cum intrepide repulisset, jussu patris eo facto exasperati, impactâ ab immisso Apparitore in cerebrum securi, martyrii palmam fidei constantiâ promeritus gloriosè occubuit. Occiso filio *Leovigildus* in rabiem actus crudeliter sævit in Catholicos. In exilium expulit Episcopos, Arienis in eorum locum suffectis, bona Ecclesiarum fisco suo addixit, Clericorum antiqua vis privilegia, multos Proceres, afflictis criminibus, de medio sustulit, totique calamitatibus omnes indiscriminatim Christianos oppressit, ut plerique rot malis fracti, aut deterriti ad Arianam Hæresim defecerint. Testatur tamen S. Gregorius Magnus Papa lib. 3. Dialog. cap. 31. Leovigildum sub finem vitæ suæ, cum corporis desperata salute Toleti decumberet, *Leandro* sanctissimo Hispalensium Episcopo Recaredum filium suum enixè commendâsse, optareque se vehementer significasse, ut ejus præceptis Hermenegildo fratri similis evaderet. His dictis, obiit Leovigildus, qui, ut ibidem ait S. Gregorius, pœnitentiâ commotus, necem filio suo Hermenegildo se intulisse doluit, *sed usque ad obtinendam salutem non pœnituit*, quia Arianam Hæresim palàm non abdicavit. Leovigildo in Hispaniæ Regno successit Recaredus filius, qui fratris sui Hermenegildi pietatem imitatus, & Leandri Hispalensium Episcopi salubertimis consiliis usus, Catholicam fidem in Regno suo latè diffudit, & Arianam Hæresim penitus profligevit. Sub hoc religioso Hispaniarum Rege universi Gothi, ut mox dicebamus, ejurato Arianismo, in Ecclesiæ Catholicæ castra commigrârunt, & susceptæ Religionis status in Synodo Toletana tertia eb ipsomet Rege Recardo convocata publico totius gentis consensu, & solemni Ecclesiæ judicio firmatus est. Accuretè etiam in eadem Synodo provisum est & fidei propagationi, & sacræ Ecclesiæ Disciplinæ, sicut in tertio Colloquio in Historiam hujus sæculi commodius expendemus.

Sed veniemus modò ad Africam, in quê novæ persecutionis turbo Ecclesiam perculit. *Trasamundus* quippe Vandalorum Rex circa annum DIV. in Catholicæ Religionis exterminium totus incumbens, fatale Edictum in Africa promulgavit, quo districtè prohibuit, ne defuncto Catholicæ fidei Episcopo alius sufficeretur Catholicus, hoc pacto existimans fore, ut Ecclesiæ orthodoxis semel Episcopis orbatæ brevi desolarentur, & Arieoorum insultibus paterent. Verùm, huic tam injusto Edicto non obtemperârunt Catholici Episcopi, sed Pastore suo viduatæ Ecclesiæ Ruspensi *Fulgentium* eductum è Monasterio, in quo hactenus sanctissimè vixerat, elegerunt & consecrârunt Episcopum. Quam rem ubi rescivit *Trasamundus* Rex, furore percitus Fulgentium unà cum aliis Provinciæ Bizacenæ Episcopis plusquam sexaginta Sardiniam in exilium relegari jussit. Præter quos eamdem in Insulam alii Africanorum Provinciarum Antistites deportati fuerunt, qui, ut scribit

Paulus

Paulus Diaconus in Historia Miscell. cap. 15. cum præcedentibus Antistitibus numerum ducentorum viginti quinque Episcoporum compleverunt, & summa licet rerum omnium penuria laborerent, durum tamen illud exilium constanter pertulerunt. Interea, *Trasemundus*, cum accepisset, Fulgentium inter Episcopos exules doctrina & pietate conspicuum esse, eum Carthaginem accersivit, ea spe fretus, fore, ut eo superato & ad Arianam Hæresiam pertracto, alii Episcopi ejus exemplum sequerentur. Sed contra spem accidit. Fulgentius quippe Africam reversus, sibi semper constans, & avitæ fidei tenax, quâ scripto, quâ disputationibus cum Hæreticis strenue congressus, de illorum erroribus gloriosè triumphavit, nutantes orthodoxos confirmavit, & lapsos ad gremium Ecclesiæ revocavit. Quod ægre admodum ferens Trasamundus Rex, Fulgentium, cujus constantiam flectere haud potuit, in Sardinam remisit, ubi sanctissimus ille juxta ac doctissimus Antistes unà cum aliis [illegible] Africanis permansit in exilio ad annum DXXII. vel ut alii volunt, DXXIII. quo anno mortuus est Trasamundus Rex, eique successit *Hildericus*, Princeps, ut docet Procopius lib. I. de Bello Vandalico, *subditis affabilis, & totus ad* [illegible]*tudinem natus.* Hildericus itaq; erga fidem Catholicam optimè affectus, Fulgentium, aliosque Africanos Episcopos à Trasamundo in exilium missos actutum revocavit, in Sedes restituit, & omnibus Regni sui Catholicis plenam exercendæ suæ Religionis libertatem indulsit. Verum, Hilderico Vandalorum Rege anno DXXX. è Regno dejecto à *Gelimere*, Justinianus Imperator, qui Hilderici amicissimus erat, ad ulcionis cupiditatem exarsit, & adversus Gelimerem bellum movit, misso Belisario Duce, qui anno DXXXIII. Carthaginem, & præcipuas Africæ civitates, arcesque expugnavit, & anno sequenti Gelimerem in suam potestatem redegit, totam Africam Imperio Romano subegit, Arianos ab ea expulit, Catholicis Ecclesias, & Orthodoxis Episcopis suas Sedas restituit, ac victor Constantinopolim ingressus est equo phalerato insidens, captivis ante se traductis, ipsoque *Gelimere* identidem illa verba inclamante: *vanitas vanitatum & omnia vanitas.*

Superest tandem, ut pauca dicam de Italia, quæ in sexto Ecclesiæ sæculo gemebat sub Ostrogothorum Regibus, quos inter duo præ cæteris insignes extiterunt, *Theodoricus* videlicet & *Totila*. Prior, seu Theodoricus occiso *Odoacro* Italiæ Rege anno CCCCXCIII. Regnum Ostrogothorum in Italia inchoavit, & quamvis Arianus esset, nullam tamen in Catholicos persecutionem movit, sed potius Schisma subortum in electione Pontificis inter *Symmachum*, & *Laurentium* sua auctoritate extinxit, & Pontificatum Symmacho legitimè electo adjudicavit. At jure merito culpatur Theodoricus, primo, quòd Joannem Papam Constantinopolim ad Justinum Imperatorem proficisci coëgerit, eumque à sua Legatione revertentem male ac crudeliter exceperit, sicut jam observavimus: Secundo, quod post mortem Joannis Papæ jus eligendi Pontificis Romani sibi attribuerit, & *Felicem IV.* Clero, Senatui, Populoque Romano proposuerit. Diu quidem Clerus, Senatus, Populusque Romanus illi restitere, sed ea leges composita est, ut more pristino Pontifex à Clero eligeretur, Regis tamen assensu confirmaretur, certâ pecuniæ summa pro confirmatione imperata non tantum Romano Pontifici, sed etiam omnibus Episcopis, qui sub Gothorum ditione in Italia degebant, quæ in pauperes erogaretur, sicut sanxit *Athalaricus* in Regno Italiæ Theodorici successor in suo Edicto adversus Simoniacos. Ea creandi Pontificis ratio obtinuit, quamdiu Ostrogothorum in Italia perstitit Regnum. Alter Ostrogothorum Rex præcipua militiæ laude celebris fuit *Totila* anno DXLI. creatus Italiæ Rex, qui rem Gothicam propemodum in Italia deploratam mirabili fortitudine & singulari prudentia erexit. Jam quippè *Belisarius*, missus in Italiam anno DXXXV. à Justiniano Imperatore, universam Siciliam subegerat, Romam expugnaverat, Ravennam, & Gothorum Regem *Vitigem* cum ejus conjuge ceperat, ita ut de Gothis in Italia omnino actum ac conclamatum esse crederetur; cum ecce subito Totila Gothorum Rex, animadvertens, Belisarium ab Italia fuisse amotum, ut novo bello contra Persas à Justiniano Imperatore indicto præesset, Romanos acie victos in fugam compulit, Romam, Neapolim, Samnium, Campaniam & quascumque urbes & regiones à Belisario antehac captas recuperavit, & Ostrogothorum in Italia Regnum penè collapsum restaurare visus est. Sed cito evanuit ille Totilæ triumphus. *Narses* siquidem fortissimus Dux cum ingenti Romanorum exercitu ab Imperatore Justiniano missus, Ravennam adveniens occurrentem sibi cum valido itidem exercitu Totilam collatis signis, insigni ex utraque parte edita strage, superavit, fortiterque dimicantem occidit. Tum Gothi, qui ex prælio evaserant, trajecto *Pado*, urbem Ticinum, circumjectaque loca occuparunt, ac sibi Regem crearunt *Tejam*, qui tamen eodem anno, cum Romanis commisso prælio, post aliqua heroicæ fortitudinis argumenta occubuit, & cum eo extinctum est Ostrogothorum in Italia Regnum, quod ultra annos LX. prorogatum non est. Coeperat enim anno CCCCXCIII. quo Odoacer à Theodorico primo in Italia Ostrogothorum Rege occisus est, & finem habuit in *Teja* ultimo in Italia Ostrogothorum Rege, qui victus à Romanis interiit anno DLII. vel, ut alii volunt, DLIII. Habes nunc statum Ecclesiæ in sexto sæculo sub Principibus Christianis, & Persecutiones, quas id temporis passa est Ecclesia. Consulto autem prætermisi persecutionem, quam *Cabades* Persarum Rex, imperante Justino, excitavit in Christianos, quorum plurimi, linguia, ipsius jussu, præcisa, locuti sunt. Hæc enim persecutio brevis admodum fuit, & Christianis postmodum impensè favit ille Persarum Rex, ut videre est apud Nicephorum lib. 18. Hist. Eccles. cap. 36.

COLLOQVIVM II.

De Controversiis, Hæresibus, & de Causa trium Capitulorum, quæ in sexto sæculo afflixit Ecclesiam.

D. FUitne tandem in sexto sæculo ab omnibus Orientalis Ecclesiæ Episcopis excepta & approbata Oecumenica Chalcedonensis Synodus?

M. *Flavianus* Patriarcha Antiochenus, & *Macedonius* Patriarcha Constantinopolitanus ad saniorem doctrinam reducti, Concilii Chalcedonensis defensionem susceperant, jamque spes affulgebat, fore, ut, sublatis omnibus dissidiis, Ecclesiæ Orientalis Episcopi in eamdem sententiam descenderent, & tandem aliquando Chalcedonense Concilium suo calculo approbarent. At *Severus* Ægypti Monachus, Sectæ *Severianorum* Auctor, & Concilii Chalcedonensis acerrimus insectator, hanc spem vanam omnino reddidit, novasque in Oriente turbas adversus Concilii Chalcedonensis defensores concitavit. E Monasterio quippe anno DXI. *Severus* cum illis, qui ejus opinioni adhærebant, ejectus; mox ad Urbem Regiam perrexit, tam pro se, quàm pro illis, qui cum ipso expulsi fuerant, legationem obiturus, sicut refert *Evagrius* lib. 3. cap. 33. Ea in legatione ad notitiam & familiaritatem Anastasii Imperatoris pervenit *Severus*, illiusque animum contra Concilii Chalcedonensis defensores adeò multis artibus exasperavit, ut, Flaviano, & Macedonio suis Sedibus Patriarchalibus jussu Imperatoris dejectis, & in exilium missis, ipse in Sedem Antiochenam temerè ac violenter sese intruserit, & confestim Epistolam Synodicam, in qua Concilium Chalcedonense anathemate damnabat, miserit ad Orientis Episcopos, quam multi Episcopi recipere, eumque ceu legitimum Episcopum agnoscere cum nollent, non mediocriter ad iram accendit Imperatorem. At suam non diu sacrilegam temeritatem *Severus* impunè tulit. Mortuo siquidem *Anastasio* Imperatore anno DXVIII. *Justinus*, qui ei successit, primo sui Imperii anno *Severum* comprehendi jussit, & linguæ abscissione plecti. Quo nuncio accepto, *Severus* fugit in Ægyptum, eoque Sede Antiochena, quam invaserat, dejecto, ad Thronum Patriarchicum Antiochenum evectus est *Paulus* egregius Concilii Chalcedonensis defensor. *Timotheus* quoque, quem *Severus* Sedi Constantinopolitanæ injuste præfecerat, jussu Justini Imperatoris, expulsus est, & in ejus locum substitutus Joannes II. qui statim congregata Constantinopoli Synodo XLIII. Episcoporum, *Severum* Hæreticum & Antiochenæ Sedis invasorem condemnavit, eumdem omni honore, nomine, dignitate & operatione privavit, & gesta in hac Synodo Constantinopolitana ad Metropolitam Tyri *Epiphanium* & ad *Joannem* Patriarcham Hierosolymitanum, atque ad alios de more transmisit. *Epiphanius* acceptas Synodicas *Joannis* Patriarchæ Constantinopolitani Epistolas, publice in Ecclesie coràm Episcopis Provinciæ recitavit, tumque universus populus in festivas acclamationes erumpens, hæc sæpius ingeminabat: *Ejecit Severum D E I Genitrix, qui turbavit Ecclesias.* Item: *Imperator jussit, ut dixit Synodus, Imperator jussit, & tota Synodus.* Rursus: *Trinitas vicit, recessit Acephalus &c. Depositus est Acephalus.* Post illas sæpius repetitas populi acclamationes, Episcopi Anatheme pronunciarunt contre omnes Hæreticos, *præcipue contra impium, & DEI impugnatorem Severum Acephalum & Manichæum.*

Venio nunc ad alteram Controversiam eodem tempore etiam ventilatam. *Justinus* Imperator anno DXX. ad Hormisdam Papam scripsit, ab eoque petiit, ut, damnato *Acacio* quondàm Episcopo Constantinopolitano, & eius erroris anathematizatis Auctoribus, cæterorum nomina in Diptychis retinerentur. Hæc quæstio potissimum movebatur propter *Euphemium*, & *Macedonium*, qui summa cum laude Ecclesiam Constantinopolitanam rexerant, & quorum opinio apud populum maxime florebat. *Hormisdas* in priori sententia perstitit, & quamvis in Epistola, quam scripsit ad *Justinum* Imperatorem, ejus pietatem, & in pace Ecclesiæ procuranda studium pluribus commendet, concedere tamen noluit, ut Euphemii, & Macedonii nomine in Diptychis Ecclesiarum Orientalium inscripta remanerent. Verum, cum tot Ecclesiis, videlicet Constantinopolitanæ, Ponti, Asiæ, Palæstinæ, ac totius præsertim Diœceseos Orientalis seu Antiocheni Patriarchatus, quæ Euphemii, & Macedonii nomina è Diptychis expungere detrectabant, *Justinus* Imperator vim inferre nollet; id consilii cepit Hormisdas Pontifex, ut illud negotium Epiphanio, qui post mortem Joannis II. consecratus fuerat Episcopus Constantinopolitanus, prudenter permitteret, cui ideo Vicariam Sedis Apostolicæ Præfecturam delegavit. Hanc sibi demandata Vicaria Sedis Apostolicæ Præfectura *Epiphanius* summâ cum prudentiâ usus est, ejusque opera omnibus Orientis Episcopis in Sedis Apostolicæ communionem admissis, pax inter utramque Ecclesiam, Orientalem scilicet & Occidentalem, anno DXX. omnino confecta est.

D. Nulla ne alia circa Doctrinam in sexto Ecclesiæ sæculo excitata est controversia?

M. Gravissime in sexto Ecclesiæ sæculo circa hanc propositionem: *unus de Trinitate passus est*, mota est controversia. Hanc quippe propositionem, quam *S. Proclus* Episcopus Constantinopolitanus docuerat in sua Epistola ad Armenios citata in Concilio Chalcedonensi, de industria *Petrus Fullo* Hæreticus Eutychianus sacro Trisagio addiderat. Imperator quoque *Zeno* Eutychianorum fautor eam inseruerat in suo Edicto, quod *Henoticon* appellavit, & *Anastasius* ejus in Imperio successor, aliique, qui Chalcedonensem Synodum rejiciebant, eandem propositionem crebra usurpatione consecraverant. Quo factum est, ut hæc propositio: *unus è Trinitate passus est*, quasi Eutychianorum redolens Hæresim, apud Catholicos malè audiret. Contigit autem circa annum DXIX. ut Monachi Scythæ, quos inter eruditione eminebat *Joannes* cognomento *Maxentius*, hanc propositionem: *unus è Trinitate in carne crucifixus est*, omnibus & credendam & defendendam passim inculcarent. Sed cum prædicti Monachi à *Victore* Diacono, & à quibusdam aliis Catholicis tanquam Eutychiani per contemptum sese traduci viderent, fidei libellum Legatis Hormisdæ Papæ Constantinopoli exhibuerunt, in quo suam de Christo Domino fidem pluribus exposuerunt. Legati, sæpius illis auditis, qua ejusmodi hominum sese molestiâ liberarent, tale demum dedere responsum: *quod non est scriptum à Leone Papa, non suscipimus.* Hac repulsa Monachi Scythæ in indignationem acti, Romam ad Hormisdam Legationem mittere decreverunt. Electi *Achilles*, *Joannes*, *Leontius* & *Mauritius*, qui hac Legatione fungerentur.

His

His Romam appulsis, Hormisdas integram Scytharum causam pendere jussit usque ad reditum Legatorum. At cum Romæ jugem annum, & amplius morati fuissent Scytharum Monachorum Legati, & aliunde *Dioscorum* Hormisdæ Legatum, quem hostem infensissimum semper experti fuerant, propediem Romæ adfuturum intelligerent, ne illius, & Hormisdæ, qui ad eorum sententiam accedere nolebat, auctoritate opprimerentur, diuturniorem Romæ moram se facere haud posse dictitantes, ex urbe egressi sunt. Ea agendi ratione offensus Hormisdas Papa, Epistolam scripsit ad *Possessorem*, in qua Monachos Scythas ut contentiosos, superbos, pertinaces, & ad seditionem proclives coarguit, nec Justiniani nepotis Justini Imperatoris, qui Monachis Scythis impensè favebat, flecti unquam potuit, ut sua authoritate probaret hanc à Monachis Scythis assertam propositionem: *Unus è Trinitate in carne passus est*, tum quia, inquiebat Summus ille Pontifex, nonnulli sibi persuadere poterant, hanc propositionem: *Unus è Trinitate in carne passus est*, aliquam affinitatem habere cum *Petri Fullonis* recens proscripto dogmate: tum quia etiam Synodus Chalcedonensis absque ope illius propositionis Hæreses Eutychetis, & Nestorii confixerat. His permotus rationibus *Hormisdas* Papa approbare noluit hanc Scytharum Monachorum propositionem, quam ad fidem in Concilio Chalcedonensi stabiliendam minimè necessariam, sed potius intempestivam, & turbandæ potius Ecclesiæ, quàm ædificandæ opportuniam esse judicabat.

D. Monachi Scythæ, qui hanc propositionem; *unus e Trinitate carne passus est*, tam acriter defenderunt, Eutychianæ Hæresi fueruntne infecti?

M. Eminentissimus Annalium parens Card. *Baronius* Eutychianæ Hæreseos notam Monachis Scythis inussit, à qua tamen doctissimus Cardinalis *Norisius* lib. 2. Hist. Pelag. cap. 18 & seq. illos egregie vindicat, demonstratque, Monachos Scythas non solum ea culpa vacasse, sed etiam Eutychianæ Hæreseos strenuos oppugnatores fuisse, quamvis tamen fateatur, obstinatum eorum studium, quo præconceptæ sententiæ ad cæterorum usque contemptum adhæsere, sculpa non caruisse. Certe, ut obiter dicam, Monachos Scythas ab Eutychiana Hæresi prorsus alienos fuisse variis momentis evinci potest. Primò, quia duas in Christo naturas post incarnationem inconfusas professi sunt, ut videre est in libello fidei, quem prædicti Monachi Legatis Hormisdæ Papæ Constantinopoli exhibuerunt. Secundò, *Eutychem*, *Dioscorum*, & eorum Sectatores atque fautores palam damnaverunt, & Synodum Chalcedonensem magna cum veneratione susceperunt, ut liquet ex eorum fidei confessione, quæ extat tomo IV. Biblioth. Patrum Parisiensis. Tertiò, Monachi Scythæ suam fidei professionem per *Joannem* Diaconum miserunt ad Episcopos Africanos, qui à *Trasamundo* Vandalorum Rege Ariano in Sardiniam exules fuerunt deportati, quos inter doctrinæ & sanctitatis fama eminebant Episcopi Provinciæ Bizacenæ, quorum *Dacianus* antiquitate, & *Fulgentius* Ruspensis Episcopus scientia primas tenebant. Perlecto igitur illo fidei libello à Joanne Diacono delato, Episcopi Africani non solum fidem Monachorum Scytharum ex integro commendarunt, verum etiam data opera librum scripserunt, cui titulus *de Incarnatione & Gratia*, in quo omnem Scytharum de Christo, & de Gratia sententias approbaruot, multisque solidis argumentis muniverunt. Porro, tot nobiles doctrinæ suæ adstipulatores nancisci non potuissent Monachi Scythæ, si revera in luto Eutychianæ Hæreseos hæsissent, sicut asserit Baronius. Quartò, hanc propositionem: *unus è Trinitate passus est carne*, pro cujus defensione tot peregrinationum incommoda, totque labores Monachi Scythæ devorare coacti sunt, approbavit, & Catholicam declaravit anno DXXXIV. Joannes II. Summus Pontifex in Epistola ad Justinianum Imperatorem, in qua etiam *Acœmetas* Monachos, qui acerrimè Scythis Monachis resistentes in hunc errorem proruperant, quòd negarent *unum de Trinitate passum*, & *Beatam Mariam vere & propriè esse DEI Genitricem*, communione privavit laudatus Pontifex, nisi resipiscerent, & ad sanam mentem redirent. Eamdem propositionem: *unus è Trinitate passus est carne*, pro cujus veritate tanto conatu certarunt Monachi Scythæ, sub anathemata credendam proposuerunt quinta Synodus generalis Canone X. & Concilium Lateranense sub Martino I. Can. II. His itaque momentis manifesto patet, Monachos Scythas Eutychiana Hæresi non fuisse infectos, & hanc propositionem: *unus è Trinitate passus est carne*, in sensu Catholico intellectam, defendisse.

Non me fugit, *Trifalium* Presbyterum in Epistola ad *Faustum* Senatorem, quæ extat tomo IV. Conciliorum Editionis Labbeanæ pag. 1590. hanc propositionem à Monachis Scythis assertam: *unus è Trinitate passus est*, sinistro prorsus interpretamento excepisse, dum sic ait: *ista doctrina de fonte Arii prodiit, & est conveniens cum omnibus Hæresibus &c.* Verum, hac in re *Trifalius* excusatione dignus est. Quippe, qui à *Fausto* Senatore de hac propositione per Epistolam interrogatus, nec de fide & doctrina Scytharum Monachorum certior factus, sed de turbis duntaxat ab ipsis Constantinopoli & Romæ excitatis, facile sibi persuasit, illos Monachos in sensu hæretico hanc propositionem asseruisse, cum Legatos Hormisdæ Romani Pontificis adversarios haberent, immò & ipsummet Summum Pontificem. Cum igitur *Trifalius* nec professionem fidei, nec libros à Monachis Scythis editos, dum hanc ad *Faustum* scripsit Epistolam, adhuc legisset, mirum non est, si in hac quæstione facti erraverit, & Hæreticum illius propositionis sensum Monachis Scythis affinxerit, à quo tamen illi vehementer abhorrebant. Sed hæc obiter in gratiam Scytharum Monachorum dicta sufficiant. Si autem plura super hac re scire aveas, lege sis Cardinalem *Norisium* loco mox laudato, & *Natalem Alexandrum* Dissertatione I. in Historiam Ecclesiasticam sexti sæculi.

D. Hæretici Eutychiani dicti *Acephali*, qui Concilium Chalcedonense rejiciebant, fueruntne in varias Sectas divisi?

M. Quatuor inter Hæreticos Eutychianos dictos *Acephalos* natæ sunt Sectæ, quarum una erat *Corrupticolarum*; altera, *Incorrupticolarum*; tertia, *Agnoëtarum*; quarta *Tritheitarum*. Hi, qui

qui *Corrupticolæ* dicebantur, *Severum* Monachum Hæreticum & Sedis Antiochenæ invasorem, cujus superius memini, sectabantur. Ille quippe Hæreticus interrogatus, an Christi Domini Corpus ante resurrectionem fuisset corruptibile? an corruptionis expers? respondit corruptibile fuisse, & perinde ac corpus nostrum detrimenta passum fuisse, propter quæ reparanda, esuriret, sitiret, defatigaretur, opusque haberet cibo, potu, & requie ad reficiendas vires. Quo audito *Severi* responso, quidam Alexandrinorum à *Juliano* Halicarnassensi Episcopo sciscitatus est, quid ea de quæstione ipse sentiret? Tum ille Hæreticus Eutychianus ex adverso dixit, Corpus Christi ante resurrectionem incorruptibile fuisse, & specie tenus dumtaxat, solaque œconomia, famem, sitim, aliasque id genus affectiones, quemadmodum post resurrectionem passum esse in terris. Ex hoc *Juliano* Halicarnassensi Episcopo pullulavit Secta *Incorrupticolarum*, seu *Phantasiastarum*, vel *Aphtardocetarum*, quos hoc potissimum argumentum movebat: si corruptibilem Christi carnem diceris, jam hoc ipso duas in Christo naturas fatearis necesse est, unam incorruptam, alteram corruptionis capacem. Eo argumento ofos fuisse Incorrupticolas testatur *Leontius* lib. de Sectis Actione v. at *Severus*, aliique Corrupticolæ è contrario asserebant, posse in Christo naturæ singularitatem adstrui, licet ejus caro corruptioni esset obnoxia. Hæresim Incorrupticolarum refellunt omnia Scripturæ sacræ testimonia, quæ Christum esuriisse, defatigatum & mortuum probant. Eam itidem refelluet Sancti Patres *Justinus* Martyr Oratione contra Grecos, *S. Athanasius* lib. de Incarnatione, *Basilius* Oratione *de Gratiarum Actione*, Gregorius Nissenus lib. contra Eunomium, S. Joannes Chrysostomus Hom. 86. in Joannem, S. Gregorius Nazianzenus Oratione *in sancta lumina*, S. Ambrosius lib. *de Fide ad Gratianum*, & S. Cyrillus Alexandrinus in Epistola ad *Successum*, quorum testimonia *Leontius* Byzantinus lib. 2. contra *Nestorium*, & *Eutychem* refert. Eamdem Aphtardocetarum, seu Incorrupticolarum Hæresim accuratè refellit doctissimus noster *Natalis Alexander* Dissertatione sexta in Panoplie adversus Hæreses sexti Ecclesiæ sæculi.

Dum hæc Alexandriæ de *Corruptibili* & *Incorruptibili* inter Eutychianos ferveret disceptatio, *Themistius* Diaconus (non verò *Themistius* gentilis ille Philosophus, qui sæculo quarto vixit, sicut Nicephorus lib. 18. Hist. Eccl. cap. 49. oscitanter scripsit) *Timotheum Ælurum* Episcopum Alexandrinum & Hæreticum Acephalum interrogavit, an Christus ignoraret aliqua, cum fuerit corruptioni obnoxius? Id Timotheus negavit; à cujus proinde communione deficiens Themistius, Christo ignorantiam adscripsit, & *Agnoëtarum* Sectam conflavit, qui etiam *Themistiani* ab illo dicti sunt. Hi Hæretici asserebant, Christum ignorasse *diem Consummationis* atque *Judicii*, sicut testatur *S. Sophronius* Patriarcha Hierosolymitanus in litteris ad Sergium Patriarcham Constantinopolitanum, quæ lectæ sunt in Actione XI. sexti Concilii generalis. Affirmabant etiam, Christum ignorasse, ubinam esset sepulchrum Lazari, de quo apud Evangelistam Joannem sanctas sorores interrogavit his verbis: *ubi posuistis eum*? Hunc Agnoëtarum errorem cum Monachi Palæstini ad Gregorium M. Papam detulissent, munus illum confutandi *Eulogio* Patriarchæ Alexandrino creditum est. It autem, sicut refert *Photius* Codice 230. probavit, primò, nihil prorsus Christo Domino, etiam ut homo erat, latuisse, hocque in dubium vocare periculosæ temeritatis esse. Secundò, ostendit, eorum, quæ de Christo in sacris litteris dicuntur, quædam illi secundum *veritatem* convenire, puta famem, sitim, &c. quædam per *relationem*, ut ad ipsum propriè non pertineant, sed ad eos, quorum ipse caput est, ut exempli gratia, cum *peccatum* & *maledictum* nostri causa factus dicitur, hujusque generis esse ignorationem, quam Psalmus 78. exprimit his verbis: *tu scis insipientiam meam*. Tertio, observat, per sciscitationem non continuò indicari nescientiam; cum i, semet Deus ab Adamo quæsierit, *ubi es*? Deni que, addit *Eulogius*, quosdam censere, Christum propter nonnullas rationes negasse se scire diem judicii, maximè ut à curiosis id genus quæstionibus discipulos avoceret, vel eum inscientiam professum fuisse propter naturam quam gerebat, non quòd sibi quidquam ignotum, abstrusumve fuerit. Hæc *Eulogius*, cujus librum contre Agnoëtas editum utriusque Ecclesiæ traditioni consentaneum esse S. Gregorius Magnus Papa declaravit lib. 10. Epist. 35. Hunc Agnoëtarum errorem solidè quoque refellunt *Christianus Lupus* in Dissertatione de quinte Synodo generali cap. 7. & *Natalis Alexander* in Dissertatione septima contra Agnoëtas in Panoplia adversus Hæreses sexti Ecclesiæ sæculi.

Postremò, Auctor *Tritheitarum* Sectæ fuit *Joannes* Grammaticus, cognomento *Philoponus*, Eutychianus, qui quasi sutor ultra crepidam procedere, & falcem in messem alienam mittere volens, in graves impegit errores. Hic siquidem *Naturam* ab *Hypostasi*, seu Persona, cum non distingueret, sic inscitè ratiocinabatur! Natura non distinguitur ab Hypostasi, seu Persona, sed in Christo est unica Hypostasis, seu Persona, ergo in Christo est unice natura seu divina: Qui error est Eutychianorum. Rursum eodem falsò niaus principio sic arguebat: Natura non distinguitur ab Hypostasi, seu Persona, sed in Trinitate sunt tres Hypostases, seu tres Personæ, igitur & tres naturæ. Qui error est Arianorum, & Tritheitarum. Negavit etiam *Philoponus* resurrectionem Corporum, & adversus illam librum conscripsit, quem *Theodosius*, *Conon*, *Eugenius*, & *Themistius* Eutychianæ pariter Sectæ homines acerrimè confutarunt, ut videre est apud Photium in Biblioth. Cod. XXI. XXII. & XXIII. Hæ sunt quatuor Sectæ, quæ ex Acephalorum Hæresi, quasi totidem belluæ ex monstro sine capite eruperunt.

D. Circa Hæresim Agnoëtarum, qui Christo ignorantiam tribuebant, hoc unum scire vellim, an scilicet Agnoëtis accensendus esset ille, qui assereret, Christum, ut hominem, aliquid ignorasse eorum, quorum scientiam quovis modo homo habere potest?

M. Qui assereret, Christum, ut hominem, aliquid ignorasse, Hæreticus Agnoëta non foret quia illi Hæretici dicti *Agnoetæ* ignorantiam Christo non solum secundum naturam huma-

nam

nam, sed absolute secundum naturam omnem affingebant. At enim illi Hæretici, utpote Eutychiani, unam dumtaxat naturam, seu divinam, in Christo post Incarnationem agnoscentes, nullam in eo admittebant naturam, per quam sciret illa, quæ antiqui Patres dicunt Christum secundum naturam humanam nescivisse, sed secundum naturam divinam perfectissimè cognovisse. Quando igitur Hæretici Agnoëtæ dicebant, Christum, ut hominem, ignorare diem judicii, Intelligebant Christum penitus ignorare diem illum, adeò ut secundum nullam naturam ipsum cognoverit. Cæterum, quamvis ille, qui asserebat, Christum secundum naturam humanam aliquid ignorasse, Hæreticus Agnoëta non esset, incideret tamen in errorem alienum à doctrina Sanctorum Patrum, qui constanter docent, Christum, etiam secundum naturam humanam, nec extremi judicii diem, nec sepulchrum Lazari, nec aliquid aliud ignorasse. Legi potest super hac re *Natalis Alexander* Dissertatione 39. in Responsina ad tertiam objectionem in Panoplia adversus Hæreses quarti Ecclesiæ sæculi.

D. Præter illas quatuor, quas mox recensuisti, Acephalorum Hæreticorum Sectas, fueruntne in sexto Ecclesiæ sæculo alii Hæretici, qui in aliquorum Sectam coaluerint?

M. Acæmetæ Monachi fervidius impugnantes Scythas Monachos, de quibus jam sermonem habuimus, lapsi sunt in Hæresim, quæ potissimum in hoc versabatur, quòd negarent, *unum de Trinitate Incarnatum & carne passum esse, atque Beatam Mariam Virginem verè & propriè DEI Genitricem esse.* Imperator Justinianus anno DXXXIV. adversus Acæmetas Monachos Romam ad Joannem II. Summum Pontificem misit *Hypatium* Ephesiorum Episcopum, & *Demetrium à Philippis*, ut hanc Hæresim Sedi Apostolicæ denunciarent. Acceptis Imperatoris litteris, audiraque Legationa, Joannes II. ad Justinianum Imp. scripsit Epistolam, in qua Acæmetas Monachos obstinato animo in errore perseverantes ab Ecclesiæ communione præcidit, nisi ab errore quamprimum resilirent. Eodem anno, eademque de causa Joannes II. litteras ad Senatores *Avienum*, *Libertum*, aliosque dedit, quæ extant apud Baronium, in quibus tres sibi ab Imperatore propositas quæstiones affirmat, quæ sobortis dissidiis occasionem dederant: I. *Utrum unus è Trinitate Christus DEUS noster dici possit? II. An DEUS Christus carne pertulerit impassibili Deitate? III. An propriè & veraciter Mater Domini nostri JESU Christi Maria semper Virgo debeat appellari?* Quas propositiones tamquam fidei Catholicæ consentaneas se approbasse scribit Summus Pontifex, easdemque subjectis Scripturæ sacræ & Sanctorum Patrum testimoniis confirmat, ac denique illos Senatores monet, ut Acæmetarum colloquia vitent, nihilque cum illis sibi existiment esse commune. Hujus Acæmetarum Monachorum Ordinis in Ecclesia Orientali olim celeberrimi fundator in quinto Ecclesiæ sæculo extitit *S. Alexander*, cujus Vitam ab Auctore Acæmeta Monacho ejus discipulo scriptam edidit *Bollandus* ad diem XV. Januarii. Appellabantur autem illi Monachi *Acæmetæ*, id est, *Insomnes*, non quod prorsus insomnes, & jugiter connniventes oculis, perpetuis sese vigiliis exercerent, ut quidam de illis perperam scripsere, sed quod divina in eorum Ecclesia Hymnologia, seu Psalmodia diu noctuque nunquam cessaret, nullaque hora vacaret à divinis laudibus. Quæ perpetua Psalmodia, ut jam observavimus in ultimo Colloquio in Historiam quinti Ecclesiæ sæculi, in Monasterium Agaunense, & in quædam alia Galliarum cœnobia fuit etiam introducta.

D. Expone nunc, quæso te, sed breviter, ortum, progressum, & finem famosæ, ac sæpius decantatæ trium Capitulorum Causæ, quæ, uti sæpius audivi, Ecclesiam in sexto sæculo diu multumque exagitavit.

M. Celeberrimæ trium Capitulorum causæ originem dedit damnatio doctrinæ *Origenis*, quam *Pelagius* Vigilii Papæ Constantinopoli Apocrisarius procuravit, eo pacto sperans, se *Theodori* Cæsareæ Cappadocum Metropolitæ, Origenistarum magni Patroni, potentiam atque existimationem, qua apud Imperatorem plurimum pollebat, depressurum. *Pelagius* itaque à Monachis Palæstinæ acerrimis doctrinæ Origenis insectatoribus rogatus, & continuis sollicitationibus impulsus flagitavit à Justiniano Imperatore, ut *Origenes* damnaretur. Annuit facillimè Imperator, & in Origenem circa an. DXLIII. lata est damnationis sententia, quæ, teste *Liberato*, non solum à *Menna* Constantinopolitano Episcopo, verum etiam à *Vigilio* Romano Pontifice, *Zoilo* Alexandrino, *Æphremio* Antiocheno, & *Petro* Hierosolymitano subscripta Doctrinæ Origenianæ grave vulnus intulit. At, proh dolor! hæc doctrinæ Origenis damnatio ingentium turbarum & calamitatum origo ac seminarium fuit. Ejus enim defensione desperatâ Origenistæ ad ultionem animum dolosè verterunt. *Theodorus* siquidem mox citatus Cæsareæ Cappadocum Metropolita, insignis Origenista, & fautor Sectæ Acephalorum, qui Concilium Chalcedonense rejiciebant, fraudulenter persuasit Justiniano Imperatori, omnes Acephalos Concilio Chalcedonensi haud difficulter subscripturos, si tria tantum in prædicto Concilio facta, quæ ad fidem minimè attinebant, corrigerentur. Nempè, si damnaretur *Theodorus* Mopsuestiæ Episcopus, ejusque scripta diris devoverentur. Deinde, si proscriberentur libri Theodoreti Cypri Episcopi contra XII. Capitula Sancti Cyrilli Episcopi Alexandrini in Ephesina generali Synodo consecrata. Denique, si Anathemati subjiceretur Epistola *Ibæ* Edesseni Episcopi ad *Marim* Persam, His tribus damnatis Capitulis, subitam omnium Acephalorum unionem Justiniano Imperatori promisit. Hæc audiens Imperator, qui Acephalorum unionem frustra hactenus tentaverat, pacem hac trium Capitulorum damnatione se toti orbi Christiano donaturum sperans, abjecta omni cunctatione Edictum anno DXLIV. contra tria hæc Capitula promulgavit, cui *Stephanus* Diaconus Constantinopoli Sedis Apostolicæ Apocrisarius, qui Pelagio successerat, subscribere noluit. Ei tamen tres Patriarchæ, licet inviti, subscripserunt, *Mennas* Patriarcha Constantinopolitanus, *Petrus* Hierosolymitanus, & *Æphremius* Antiochenus. *Stephani* Apocrisiarii sui denegatam subscriptionem approbavit, ratamque habuit *Vigilius* Papa, nec ullo pacto adduci potuit, ut hoc Edictum contra tria Capitula ab

Imperatore promulgatum sua subscriptione firmaret. Vigilii Papæ exemplum secuti sunt omnes Occidentis Episcopi, arbitrati hoc Imperatoris Edictum absque gravi in Synodum Chalcedonensem injuria approbari, aut aliqua subscriptione muniri nullo modo posse. His difficultatibus præpeditus Imperator, consultius esse duxit, ut hæc quæstio discuteretur Constantinopoli in plena Synodo, ad quam ut facilius Patriarchas pertrahere posset, Acephalorum Sectæ ad Orthodoxam societatem reducendæ studium prætexuit. Ad hanc Synodum *Vigilius* Romanus Pontifex ab Imperatore vocatus, Roma sub finem anni DXLIV. discessit, non recta tamen Constantinopolim perrexit, sed in Siciliam profectus est consilio, ut ibidem Synodus cogeretur. Constantinopolim tandem pervenit *Vigilius* die XXV. Januarii anni DXLVII. & summo honore à Justiniano exceptus est, ibique præclara Pontificiæ suæ auctoritatis exhibuit argumenta. Decretum enim contra Acephalos, quibus plus justo favebat *Theodora* Augusta, publicavit, & *Mennam* Patriarcham Constantinopolitanum à communione suspendit, quòd pravis suis suggestionibus plurimos Episcopos ad subscribendum Justiniani Imperatoris Edicto compulisset; sed, rogante postea *Theodora* Imperatrice, quinque post menses *Mennæ* communionem *Vigilius* restituit. Obtinuit etiam idem Pontifex à Justiniano Imperatore, ut Constantinopoli anno DXLVIII. haberetur Synodus LXX. Episcoporum, in qua causa trium Capitulorum diligenti & maturo examine ventilari posset. Huic Synodo præfuit *Vigilius*, sed cum secus ac sibi persuaserat, rem succedere, nec inter Episcopos convenire animadverteret, interrupit Synodum, & statuit per semetipsum proferre sententiam; ac tandem diuturnioris moræ in Urbe Regia impatiens, & Justiniani violentiis fractus, *Judicatum* ad Mennam Patriarcham Constantinopolitanum dedit, in quo, præter omnium expectationem, propugnata huc usque tria Capitula, mutata derepentè sententia, damnavit; adjecta tamen hac clausula: *Salva in omnibus reverentia Synodi Chalcedonensis.* Hac apposita clausula existimavit *Vigilius*, se utrique parti fecisse satis, *Græcis*, quòd tria Capitula damnasset; *Latinis*, quod salva Synodo Chalcedonensi id se fecisse significasset. Sed vana spe delusus est. Nam ubi primum Vigilii *Judicatum*, quo tria Capitula damnabantur, & nova Justiniani Imperatoris Edicta in Occidente innotuerunt, conqueri simul singuli, ac deplorare cœperunt Synodi Chalcedonensis authoritatem à Vigilio depressam, proditam ab illo fidem, & Ecclesiam pravo dogmate imbutam. Africani, & Illyrici Episcopi *Judicatum* Vigilii improbarunt, quin *Rusticus* & *Sebastianus* doctissimi Ecclesiæ Romanæ Diaconi, qui antehac *Judicatum* Vigilii approbaverant, sese postea à communione illius quasi Concilii Chalcedonensis prævaricatoris segregarunt, & *Aurelianum* Arelatensem Episcopum, necnon aliquot Galliarum Episcopos in suas partes pertrexerunt. Uno verbo, fremebat, & tumultuabatur universus Occidens, palamque & Vigilii Papæ *Judicato*, & Justiniani Imperatoris Edictis non modò Episcopi, sed integræ plebes refragabantur. Quare, cum in dies novæ turbæ ob illam de tribus Capitulis Quæstionem in Ecclesia exorirentur, Oecumenica Synodo ad illas consopiendas opus esse non tantum *Vigilius*, sed *Justinianus* quoque intelligebant. *Vigilius* priori inhærens sententiæ in Italia, aut in Sicilia Synodum cogi peroptabat, nec semel id à Justiniano Imperatore se obnixè petiisse testatur in suo *Constituto* anno DLIII. ad eundem Imperatorem dato. At *Justinianus* in Urbe Regia Synodum celebrari voluit. Consensit tandem *Vigilius*, sed interim *Judicatum*, quòd emiserat, ex manibus *Mennæ* Patriarchæ Constantinopolitani recepit, & omnem deinceps de tribus Capitulis quæstionem usque ad indictam Constantinopoli Synodum sub Anathematis pœna interdixit. Pauci Episcopi ex Occidente cum ad Synodum accederent, & aliunde *Vigilius* sine Occidentalibus Episcopis quidquam decerni nollet, *Justinianus* Imperator tam longam moram ægrè ferens, incentore sæpè laudato *Theodoro* Cæsareæ Episcopo, Edictum contra tria Capitula publicavit, illudque palam in Ecclesia Regiæ Urbis & alibi affigi jussit. Hoc Imperatoris contra tria Capitula Edictum statim ac publicatum & affixum intellexit *Vigilius*, in Placidianam demum accitis tum Latinis, tùm Græcis Episcopis excommunicationem comminatus est, si Edicto Imperatoris obtemperarent. Sed *Theodorus* Auctor Edicti, minis Summi Pontificis insuper habitis, Græcorum Antistitum catervam secum trahens, ad Ecclesiam, in qua suspensum erat Edictum, se contulit, ibique Sacro-Sancta Mysteria celebravit. Videns Imperator *Justinianus*, quod *Vigilius* non modò Edictis Imperatoriis adversaretur, verum etiam & eisdem obtemperantes Ecclesiastica communione privaret, ira accensus est, eumque custodiæ tradi jussit. Quocirca *Vigilius* sibi timens confugit unà cum *Datio* Mediolanensi Episcopo in Ecclesiam Sancti Petri in Hormisda, ibique eum commorantem *Belisarius*, *Cethegus*, & *Petrus* Exconsules, ipse *Justinus* Imperatoris Justiniani nepos, cum *Marcellino* Quæstore adierunt, ut accepto juramento, & data Imperatoris fide, in Placidianas Ædes rediret. Rediit quidem Summus Pontifex, sed sancta posthabita fide, cum in dies sævius se tractari animadverteret, biduo ante Natalem diem Christi Domini fugam meditatus, nocte intempesta ex Placidiano Palatio cæcis vestigiis discedens Chalcedonem se recepit, atque apud S. Euphemiæ Templum latuit, quem *Datius* Mediolanensis Antistes, aliique Latini Episcopi secuti sunt. *Vigilii* fugam ubi compertam habuisset Justinianus, Legatos ad ipsum Chalcedone agentem misit, qui eum rogarent, ut, accepta iterum publica fide, Constantinopolim rediret. Sed nihil isti Legati promoverunt, immò *Vigilius* Encyclicam Epistolam de suis calamitatibus scripsit. Noluit tamen, ne Imperatoris animum exasperaret, latam in *Theodorum* Cæsareæ Cappadocum Metropolitam depositionis sententiam, & communionis suspensionem adversus *Mennam* Patriarcham Constantinopolitanum promulgare, sicut ipsemet testatur in sua Epistola Encyclica. Hac Vigilii Papæ constantia victus Imperator Justinianus, Edictum, quo tria Capitula damnaverat, sustulit, eoque sublato, *Theodorus*, *Mennas*, & alii ejusdem factionis Episcopi fidei & pœnitentiæ libellos supplices Vigilio Papæ obtulerunt, ac de injuriis ipsi factis veniam sunt deprecati. His peractis, Constantinopolim reverso Summo

Ponti-

Pontifici *Eutychius* Patriarcha Constantinopolitanus, qui in locum Mennæ demortui suffectus fuerat, suæ fidei professionem exhibuit, eamque rogavit Epistola à se, & ab *Apollinari* Alexandrino, *Domno* Antiocheno, & *Elia* Thessalonicensi Patriarchis subscripta, ut trium Capitulorum causam terminandam inchoaret. Consensit quidam *Vigilius*, ea tamen lege, ut in hac dijudicanda ac dirimenda trium Capitulorum causa tot essent Episcopi Latini, quot Græci.

D. Hæc à Vigilio Papa apposita conditio fuitne observata?

M. Non fuit observata. Græci siquidem Episcopi hâc intellectâ Vigilii Papæ voluntata tumultuari cœperunt, asserentes, se ex longinquis Provinciis Synodi Oecumenicæ causâ venisse; hujus auctoritatem ac nomen deprimi, si à paucissimis celebretur; plurimos sapientissimos excludendos, si paricum Latinis num[...] coëundum sit, Synodos frequentissimas à [...] ecis fuisse celebratas; in Chalcedonensi sex[...] tum & triginta Patrum Convento Legatos tantum *Leonis* Papæ ex Latinis interfuisse; Nicænam omnibus venerabilem Synodum ex Græcis tantum conflatam; notam esse Episcoporum Occidentalium in trium Capitulorum defensione obstinationem, cum quibus, si, exæquato numero, Orientales Episcopi disputationem inire deberent, partibus hinc inde suffragiis, re infecta Concilium dimissum iri dictitabant. His Episcoporum Orientalium auditis rationibus, Justinianus Synodum celebrari jussit anno DLIII. At *Vigilius*, videns conditionem, quam ad Concilii celebrationem postulaverat, ab Orientalibus Episcopis & à Justiniano Imperatore fuisse rejectam, noluit, illustri licet legatione invitatus, huic Concilio interesse. Immo, publicavit suum *Constitutum*, in quo primo queritur, quod Synodus contra pactas conditiones fuerit coacta. Secundo, aggreditur disputationem *de tribus Capitulis* & LX. sententias, quæ Theodori Mopsuesteni esse dicebantur, per *Benignum* Episcopum Haracleæ Macedoniæ ad se ab Imperatore transmissas, damnat. Tertio, Theodori Mopsuesteni nomen, ac personam damnari non posse multis argumentis probat. Quarto, decernit, *Theodoretum* Cyri Episcopum, ejusque scripta specialim proscribi non debere, cum in Synodo Chalcedonensi *Nestorio* Anathema dixerit. Demum, nec Epistolam *Ibæ* Edesseni Episcopi sub ejus nomine damnandam censet, tum quia relecta illa Epistola in Synodo Oecumenica Chalcedonensi Orthodoxus *Ibas* judicatus est; tum quia etiam decretis ejusdem sanctissimæ Synodi *Ibas* subscripsit. Huic *Vigilii* Papæ *Constituto* subscripserunt sexdecim Episcopi, sed eo non obstante Vigilii *Constituto*, quod ne quidem in Synodo lectum est, Episcopi congregati *tria Capitula*, hoc est, *Theodori Mopsuesteni* libros, ejusque personam; *Theodoreti* Cyri Episcopi scripta contra S. Cyrillum Alexandrinum, & Epistolam *Ibæ* Episcopi Edesseni ad *Marim* Persam damnarunt. *Baronius*, aliique *Anastasium* Bibliothecarium secuti, memoriæ prodiderunt, hanc sententiam in tria Capitula prolatam in quinta Synodo generali non statim approbasse *Vigilium*, & ob id in exilium pulsum; sed tandem ad subscriptionem in illorum *tria Capitula* damnasse, quintam generalem Synodum sua auctoritate approbasse, & omnia, quæ ad trium Capitulorum defensionem à se vel ab aliis antehac dicta aut gesta fuerant, nulla & irrita declarasse, ut videre est in Epistola Summi illius Pontificis ad *Eutychium* Patriarcham Constantinopolitanum. Sed de hac quintæ Synodi generalis approbatione facta à Vigilio Papa, opportunius in sequenti Colloquio disseramus.

D. Hac quintæ Synodi generalis definitione fuitne tandem finita trium Capitulorum causa?

M. Non omnino finita fuit, sed Venetiarum, & Istriæ Episcopi Schisma fecerunt, & incentore *Paulino* Aquilejensi Metropolita, Synodum anno DLVII. celebrarunt, in qua tria Capitula, citra Concilii Chalcedonensis injuriam damnari posse negarunt. Pro hujus Schismatis extinctione strenue adlaborarunt Summi Pontifices Pelagius II. & Gregorius Magnus. Duravit tamen usque ad *Sergium I.* qui anno DCLXXXVII. Summum Pontificatum adeptus est. Verum, quamvis absoluta quinta Synodo generali pax confestim non fuerit reddita Ecclesiis, inde tamen elevari, & deprimi non debet illius authoritas. Quis enim nescit, post Nicænam Oecumenicam Synodum ingentes tumultus ab Eusebianis, & Meletianis fuisse excitatos, & itidem post generale Chalcedonense Concilium multas ab Hæreticis *Acephalis* turbas ac tragœdias motas esse? quid igitur mirum, si post quintam generalem Synodum pax Ecclesiæ, maximè Occidentali, quæ tria Capitula damnare nolebat, statim reddita non fit? Huic itaque quintæ generali Synodo, quæ tria Capitula jure optimo proscripsit, prava dogmata confodit, & viam, quæ tenenda est, docuit; adscribi minime debet malitia, seu obstinatio quorumdam, qui postea rebelles lumini fuerunt, & in præconceptis suis opinionibus, seu in defensione triom Capitulorum pervicaces Schismis conflarunt, quo ab Ecclesia divulsi sunt.

D. Quam rationem potissimum prætexebant hi, qui post quintam Synodum Generalem tria confixa Capitula defendebant?

M. His, qui post quintam Synodum Generalem pertinaciter illa Capitula defendebant, tria præcipue suppetebant argumenta. Primum petebatur ex anteriori Ecclesiæ more neminem in Orthodoxæ pacis communione defunctum damnandi post mortem. Alterum, erat auctoritas *Theodori* Mopsuestiæ Episcopi, celeberrimi olim Diœceseos Orientalis Magistri, qui à pluribus credi haud poterat prava sensisse, etsi multas effutiisset locutiones, quæ Nestorii Hæresim sapere videbantur. Tertium, ac principale fundamentum erat authoritas Concilii Chalcedonensis, in quo Theodoreti Cyri Episcopi fides laudata fuerat, & *Ibæ* Edesseni Episcopi Epistola ad *Marim* Persam perlecta, & approbata erat. Hanc igitur Concilii Chalcedonensis authoritatem per proscriptionem trium Capitulorum labefactari, ac penitus everti autumabant. His fundamentis nitebantur quotquot post quintam Synodum generalem trium Capitulorum defensionem suscipiebant. Sed frivola, nulliusque momenti erant adducta illa fundamenta. Ad primum siquidem respondebant Catholici, Ecclesiam jus habere eos, etiam post mortem anathemate confodiendi, qui, dum viverant, meruerant ab ejus sinu segregari propter Hæresim, Schisma, aut atrocissima crimina, in quibus certum erat illos ad mortem

mortem usque perseverasse. Porrò, *Theodorus* Mopsuestenus Episcopus, quem post mortem anathematizavit quinta Synodus generalis, errores in *Paulo Samosateno* jam proscriptos docuit, ac palàm, dum viveret, editis libris tuetus est, Capitalia fidei dogmata omnium Sanctorum Patrum, fidelium consensione ante ipsum probate impugnavit, videlicet Christi Divinitatem, & Deiparæ nomen ac dignitatem in Beata Virgine MARIA. Meritò igitur *Theodorus Mopsuestenus* fuit etiam post mortem in quinta Synodo generali anathemate perculsus. Alterum fundamentum petitum ex authoritate *Theodori Mopsuesteni*, quem etiam multi Sancti Patres ante quintam Synodum generalem laudibus celebrarunt, elumbe omnino erat, quia Sancti Patres laudarunt Theodorum Mopsuestenum, antequam ejus errores fuissent propalati. At semel detectis & in lucem productis ejus erroribus circa Incarnationem Filii DEI, circa Peccatum Originale, & alia præcipua Catholicæ Fidei capita, tunc Theodorus Mopsuestenus apud omnes Catholicos male audire cœpit, non secus ac *Origenes*, qui, ob egregiam Ecclesiæ in confutandis Hæresibus navatam operam, à multis Patribus & Scriptoribus Ecclesiasticis encomiis fuit celebratus; sed patefactis ejus erroribus, damnatus, & anathematizatus est etiam post mortem in quinta Synodo generali. Denique, authoritati Synodi Chalcedonensis, cui præcipue adhærebant trium Capitulorum defensores, nullum omnino intulit præjudicium damnatio trium Capitulorum in quinta Synodo generali facta; tum quia *Theodoretus* Cyri Episcopus non fuit in Concilio Chalcedonensi susceptus, nisi postquam *Nestoria* palam anathematizasset, quò à se dicto anathemate, sua subinde scripta contra Sanctum Cyrillum Alexandrinum damnavit *Theodoretus*, tum quia etiam judicia de scriptis *Theodoreti* & de Epistola *Ibæ* in Concilio Chalcedonensi lata, non fuerunt approbata à *Sancto Leone* Papa. Conscripta siquidem definitione fidei in Synodo Chalcedonensi *Actione sexta*, & conditis Canonibus eidem Actioni subnexis, de singularibus postea & privatis Episcoporum causis actum est, quorum judicium non fuit confirmatum à *Sancto Leone*, qui auctoritatem Synodi Chalcedonensis in sola fidei definitione constrinxit. Mirum igitur nemini videri debet, quòd hæc de privatis Episcoporum causis in Concilio Chalcedonensi lata judicia, & à *Sancto Leone* Papa non confirmata, denuò in quinta Synodo generali examinata, & ad crisim revocata fuerint, atque post maturam & accuratam discussionem damnata sint hæc tria Capitula, seu persona & scripta *Theodori Mopsuesteni*, libri *Theodoreti* Cyri Episcopi contra Sanctum Cyrillum Alexandrinum, & Epistola *Ibæ* Episcopi Edesseni ad *Marim* Persam. Qua de re si plura scire desideres, legesis Dissertationem quartam nostri *Natalis Alexandri* in Historiam Ecclesiasticam sexti sæculi.

D. Quam censuram inureres his, qui modò tria Capitula damnare nollent, & pro illorum defensione Apologias ederent?

M. Eos appellarem temerarios, superbos & inobedientes. *Temerarios* quidem, quia solemni Ecclesiæ judicio in Concilio Oecumenico lato, à Romanis Pontificibus confirmato, & omnium deinde Ecclesiarum consensu recepto refragarentur. *Superbos* dicerem, quia in hujusmodi Factorum Doctrinalium cognitione, ipse perspicaciores universa Ecclesia judicarent, suaque privata judicia, ut plurimum errori obnoxia, totius Ecclesiæ judicio matura cum deliberatione facto anteponerent. Demum, eos certè *inobedientes* damnarem, quippè qui in Doctrinalibus Factis, cujusmodi sunt tria Capitula, judicio Ecclesiæ Catholicæ, quæ omnium Mater ac Magistra est, quæque in censura, seu in damnatione librorum Spiritus Sancti lumine ad eorum pravum sensum, erroresque cognoscendos illustratur & regitur, pervicaciter morem gerere detrectarent. Quocircà, jure optimo castigari deberet audacia quorumdam, qui pro *Origene*, pro *Theodoreto*, pro Abbate *Joachimo*, pro *Cassiano* & *Fausto*, & pro *Jansenio* Apologias temerè in vulgus sparserunt, & libros ab illis editos ab [blot]ibus, quos Ecclesia in hisdamnavit, vindi[blot] voluerunt. Sane, ut obiter dicam, si à judici[blot]torum Doctrinalium ab universali Ecclesia lato semel impune resilire liceat, poterit quilibet pro omnibus Hæreticis ab Ecclesia confixis Apologias pro suo nutu & arbitrio concinnare. Periclitabitur infallibilis traditionis authoritas, quæ pendet è sensu librorum Sanctorum Patrum ab Ecclesia Catholica præfixo. Non poterit Ecclesia comprimere tumultus & contentiones, quæ sæpius suboriuntur occasione sensus librorum, nec sanam doctrinam à falsa & noxia, quæ in libris Authorum continetur, certò valebit discernere. Quæ omnia quàm oppidò falsa sint, & Ecclesiæ auctoritati contraria, nemo est, qui statim non videat. Ecclesiæ itaque judicio in his Doctrinalibus Factis, tamquam sacræ anchoræ indivulsè adhærere debemus, nec unquam procaces illos imitari filios, qui reverentiam atque observantiam matri debitam exhibere renuentes, incertas cogitationes suas, ut inquit Scriptura sacra, judicio universalis Ecclesiæ elato supercilio anteponunt.

COLLOQVIUM III.

De Conciliis in sexto Ecclesiæ sæculo celebratis, & de rebus, quæ in his gestæ sunt.

D. PRiusquàm de Conciliis Nationalibus & Provincialibus, in quibus sexto sæculo subortis contentionibus finis impositus est, vel sancita & instaurata fuit Ecclesiæ Disciplina, sermonem instituamus; quasdam quæstiones circa quintam Synodum generalem, quæ, sicut in superiori Colloquio dicebas, tria Capitula damnavit, breviter cum tua bona venia proponam, quarum dilucidatio haud parum juvabit ad pleniorem hujusce quintæ Synodi generalis notitiam assequendam. In primis igitur à te quæro, quis convocaverit quintam Synodum generalem, quisve ei præfuerit?

M. Quintam Synodum generalem, quæ est secunda Constantinopolitana Oecumenica, convocavit *Justinianus* Imperator, consentiente tamen *Vigilio* Romano Pontifice. Adfuere tres Patriarchæ, CLXV. Episcopi, eique præfuit *Eutychius* Patriarcha Constantinopolitanus, præesse tamen jure suo poterat *Vigilius* Summus Pontifex, si jure suo uti voluisset, quo tamen usus non

non est, quia Synodo interesse noluit. Octo Collationibus absoluta est hæc Synodus. In prima Collatione lecta est Justiniani ad Synodum sacra jussio, quâ Imperator significabat, se istam Synodum generalem convocasse, ut eliminatis Hæresibus optatam Ecclesiæ quietem post tot ab Acephalis excitatos tumultus dare posset. Sed ab hac Synodo cùm Papa *Vigilius* abesset, sine cujus præsentia vel per se, vel per suos Legatos Concilium Oecumenicum esse non posse probè intelligerent Episcopi Orientales, nobilissimâ ad eundem destinatâ trium Patriarcharum, aliorumque Antistitum Legatione, Vigilium etiam atque etiam rogârunt, ut Synodum præsentiâ suâ dignaretur, & secum de tribus Capitulis disputare haud gravaretur. His Legatis reposuit *Vigilius, se propter corporis infirmitatem non posse ad hanc petitionem respondere. In postero autem die pollicitus est manifestare, quid ei de tali conventu placuerit.* In secunda Collatione, Legati Præsules suæ Legationis rationem Synodo reddentes, retulerunt, *Vigilium* dixisse, se non posse venire ad Concilium, quòd Occidentales Episcopi sibi adhærentes in minori numero essent quàm Orientales, eumque subindè inducias postulâsse; ut sententiam suam circa trium Capitulorum quæstionem ad Imperatorem mittere posset. In tertia Collatione Episcopi Fidem Catholicam ab Apostolis & Sanctis quatuor Oecumenicis Synodis expositam professi sunt, & Hæreticos ab iisdem Synodis damnatos confixerunt. In quarta Collatione Patres causam trium Capitulorum discutere cœperunt, lectæ sunt plures sententiæ excerptæ ex libris Theodori Mopsuesteni, ac recensitum impium ejus Symbolum, quo audito, exclamavit universa Synodus: *Hoc Symbolum Satanas composuit.* In quinta Collatione recitata sunt ea, quæ à Sanctis Patribus contra Theodorum Mopsuestenum scripta fuerant, & insuper disceptatum est, nùm liceret defunctos anathemate confodere? probatumque multis exemplis id licitum esse, & quandòque necessarium. Lecti sunt in eadem Collatione libri, quos *Theodoretus* Cyri Episcopus scripsit contra XII. Sancti Cyrilli Alexandrini Anathematismos, quibus damnatis, laudatum est sanctum Concilium Chalcedonense, quod non priùs Theodoretum ad communionem suscepisset, quàm is Nestorio anathema palàm dixisset. In sexta Collatione lecta est Epistola *Ibæ* Edesseni Episcopi ad *Marim* Persam, & è vestigio in hanc vocem erupeiunt Episcopi: *Epistola Hæretica est.* In septima Collatione, *Constantinus* Sacri Palatii Quæstor cum instrumentis probantibus *Vigilium* Papam tria Capitula semper damnâsse ad Synodum ab Imperatore missus est, Unde in hac Collatione recitatum est Anathema, quod tulit *Vigilius* contra Romanos Diaconos *Rusticum*, & *Sebastianum*, qui illius *Judicatum* impugnaverant, & trium Capitulorum erant acerrimi defensores. Lectæ sunt etiam Epistolæ ejusdem Vigilii Papæ ad *Valentinianum* Episcopum Tomitanum, & ad *Aurelianum* Episcopum Arelatensem, ex quibus certò liquebat, Vigilium sæpius tria Capitula damnâsse. Denique in octava Collatione definitivam adversus tria Capitula sententiam protulit Synodus, eique quatuordecim subjecit anathematismos, quorum duodecimus non solùm impia Theodori Mopsuesteni scripta, sed etiam ejus nomen ac personam, defensoresque configit. Decimus verò tertius & decimus quartus Theodoreti quidem libros adversùs S. Cyrillum Alexandrinum scriptos, & *Ibæ* Epistolam, eorumque defensores proscribunt, *Theodoretum* tamen, & *Ibam* Orthodoxos Antistites in pace Ecclesiæ defunctos nullâ censurâ perstringunt.

D. Una è præcipuis Synodi Oecumenicæ conditionibus, sicut me olim docuisti, est, ut Summus Pontifex ei vel per se, vel per suos Legatos præsit; cùm igitur huic quintæ Synodo *Vigilius* Romanus Pontifex nec per se, nec per suos Legatos præfuerit, non video, quâ ratione hæc Synodus dici possit Oecumenica?

M. Hæc quinta Synodus inter Oecumenicas meritò numeratur, quia licèt Vigilius Romanus Pontifex ei non præfuerit, ab illo tamen, & ejus successoribus approbata, atque universalis Ecclesiæ consensu fuit postmodum recepta. At enim *Vigilius* in Epistola ad Eutychium Patriarcham Constantinopolitanum quintam Synodum auctoritate sua comprobavit, & *Constitutum*, & alia, quæ pro trium Capitulorum defensione antehàc scripserat, vel gesserat, omninò rescidit. Dein, *Pelagius* primus *Vigilii* successor quintam Synodum, antequam eligeretur Pontifex, approbavit, teste Victore Tunonensi in Chronico. Insuper, *Pelagius* secundus Pontifex Maximus Synodum quintam itidem confirmavit, ut constat ex ejus Epistola ad *Eliam Aquilejensem, & Istriæ Episcopos*, qui tum temporis ab Ecclesia Romana, ob trium Capitulorum defensionem, erant divulsi. Postrèmò, *S. Gregorius* Magnus eandem quintam Synodum approbavit, ut apertè colligitur ex ipsius Epistola ad *Joannem* Episcopum Constantinopolitanum, cui adhærentes aliæ Synodi Oecumenicæ, quæ post ipsius Pontificatum in Ecclesia fuere celebratæ, hanc quintam Synodum pro Oecumenica, seu generali agnoverunt, & approbarunt. Jure itaque optimo quinta Synodus generalis à Vigilio Papa, & ejus successoribus, atque totius Ecclesiæ consensu recepta & confirmata accenseri debet Synodis Oecumenicis, quamvis *Vigilius* Romanus Pontifex ei nec per se, nec per suos Legatos præesse voluerit.

D. In hac quinta Synodo generali fueruntne dumtaxat damnata tria famosa Capitula?

M. Præter tria Capitula in quinta Synodo generali damnata, proscriptus est etiam error *Origenis*, ut videre est in Canone XI. illius Synodi, ubi inter alios Hæreticos, anathemate nominatim percellitur *Origenes*. Idque etiam apertè colligitur ex *libro Diurno* Romanorum Pontificum in secunda fidei professione, quæ hæc habet: *in hoc*, id est, in quinto Concilio generali apud Constantinopolim celebrato, *Origenes cum impiis discipulis & sequacibus Didymo & Evagrio, & qui Creatorem omnium, Deum, & omnem rationalem ejus creaturam Gentilibus fabulis profecuti sunt, æternæ sunt condemnationi submissi.* Justâ igitur de causâ Illustrissimus *Huetius* Abrincensis Præsul lib. 2. Origenianorum cap. 4. sect. 3. num. 14. & Cardinalis *Norisius* in sua de quinta Synodo Dissertatione solidè

solidè refellunt *Halloixium*, qui in Apologia *Origenis* quæstione X. negat, Origeneum ab Ecclesia fuisse damnatum, quod certè nemo ante illum dicere ausus fuerat, ac nemini ipse potuit persuadere. Legi etiam potest Dissertatio XVI. *Natalis Alexandri* in Historiam tertii sæculi, in qua Clarissimus ille auctor egregiè confutat *Halloixium*, qui perperam negat, *Origenem* in quinta Synodo generali fuisse damnatum.

Cæterùm, an *Origenes* damnatus fuerit in principio quintæ Synodi, vel sub illius finem, id est, post cognitionem trium Capitulorum? controversia est inter viros eruditos. *Petrus de Marca* in Dissertatione *de quinta Synodo*, num. XXIII. censet cognitionem de Origene successisse trium Capitulorum damnationi. At Cardinalis *Norisius* in Dissertatione mox laudatâ, & doctissimus *Pagius* ad annum DLIII. num. XXVI. asserunt, damnationem Origenis in quinta Synodo generali antevertisse damnationem trium Capitulorum. Sed hanc Controversiam, utpote non magni momenti, in medio relinquimus, cum utrique opinioni sua constet probabilitas.

D. Age nunc, juxtà seriem Chronologicam omnia recense Concilia Nationalia, seu Provincialia, quæ in sexto sæculo fuerunt celebrata.

M. Sexto ineunte sæculo, seu anno DIII. habita est Romæ Synodus, dicta *Palmaris*, à loco, ubi celebrata est. Tres jam Romæ annis præcedentibus coactæ fuerant Synodi ad extinguendum Schisma, quod in electione Symmachi legitimi Pontificis excitaverat *Laurentius* Archipresbyter S. Praxedis, quem *Festus* Senator Romanus profusis pecuniis Pseudo-Pontificem eligendum curaverat. In his Synodis Romanis approbata est jussu *Theodorici* Italiæ Regis electio *Symmachi*, & rejecta electio *Laurentii*, qui tamen, ne novas moveret turbas, Episcopus Nucetinus constitutus est, Hoc pacto ad tempus sopitum, sed non sublatum fuit Schisma. Nam paulò post, sicut scribit Anastasius, *zelo ducti aliqui ex Clero, & alii ex Senatu, maximè Festus & Probinus incriminârunt Symmachum, & subornarunt testes falsos, quos miserunt Ravennam ad Regem Theodoricum, accusantes Beatum Symmachum, & occultè revocaverunt Laurentium, post libellum Romam factum, & fecerunt Schisma, & divisus est iterum Clerus, & alii communicabant Symmacho, alii Laurentio.* Ut igitur huic recrudescenti Schismati tandem aliquandò finis imponeretur, *Theodoricus* Rex, licèt Arianus, jussit Romæ convocari Synodum, quæ est quarta Romana, dicta *Palmaris*, ad quam cùm spontè & volens Pontifex Symmachus causam dicturus accederet ab irruentibus turbis æmulorum suorum malè exceptus est, multique vulnerati Presbyteri, qui ipsum comitabantur. Rebus sic variâ confusione perturbatis, scripsit Synodus ad Regem, eique significavit, Symmachum, qui tantùm non fuerat oppressus, à statutis Canonibus non posse compelli. Respondit Rex: *In Synodali esse arbitrio in tanto negotio sequenda præscribere, nec aliquid ad se præter reverentiam de rebus Ecclesiasticis negotii pertinere, seque tantùm velle, ut provisione Concilii pax in Civitate Romana Christianis omnibus redderetur.* Quibus acceptis, *Laurentius* Antipapa damnatus est, & *Symmachus* Papa innocens declaratus, Clericique, qui ab ipso desciverant, officio suo fuerunt restituti, dummodò eidem satisfacerent. Denique illius Synodi *Palmaris* Episcopi mandaverunt *Ennodio* Ticinensi Episcopo, ut libellum Apologeticum pro hac quarta Romana Synodo, & Symmacho Papa concinnaret, quem libellum ab Ennodio elucubratum quinta Synodus Romana habita anno DIV. auctoritate Synodali comprobavit.

D. Potuitne hæc quarta Synodus Romana, quæ *Palmaris* appellatur, Symmachum Romanum Pontificem, sic summo jure judicare?

M. Non potuisset hæc Synodus Romana *Symmachum* Pontificem Romanum judicare, nisi illius judicio sese spontè Symmachus subjecisset. Id ultrò agnoverunt hujus Synodi Episcopi, qui statim ac congregati fuere, contestati sunt, primò quod hæc Synodus non fuisset legitima, nisi ejus convocationi assensum præbuisset ipse *Symmachus*, sic enim legitur in Actis hujus Synodi: *Memorati Pontifices, quibus allegandi imminebat occasio, suggesserunt, ipsum* seu Symmachum, *qui dicebatur impetitus, debuisse Synodum convocare. —— Sed Potentissimus Princeps*, seu Theodoricus Rex Italiæ, *ipsum quoque Papam in colligenda Synodo voluntatem suam litteris demonstrasse significavit. Unde à mansuetudine ejus pagina postulata sunt, quas ab eo directas constabat.* Secundò, ejusdem Synodi Episcopi palàm professi sunt, se esse inferiores seu minores Judices, quorum judicio subjacere minimè poterat Romanus Pontifex, utpote Vicarius Christi, & universalis Ecclesiæ Caput: *Scientes, quia ejus Sedi primùm Petri Apostoli meritum, vel Principatus; deinde secuta jussionem Domini Conciliorum venerandorum auctoritas, ei singularem in Ecclesiis tradidit potestatem: nec ante dicta Sedis Antistitem minorum subjacuisse judicio, in propositione simili forma aliqua testaretur*: Demùm, constanter affirmârunt ejusdem Synodi Episcopi, se non judicâsse, nisi consentiente & volente *Symmacho* Summo Pontifice, immò & ipsis judicandi auctoritatem deferente: *Et dum in venerabili collectione sermo de incipiendo haberetur negotio, S. Papa Symmachus Basilicam Julii, in qua Pontificum erat Congregatio, ingressus est; & de evocatione Synodali Clementissimo Regi gratias retulit, & rem desiderii sui evenisse testatus est. Causa ergò de Sacerdotum animis (quæ de Concilio nondum firmato tristitiam ministrabat) abscissa est: Auctoritatem Ordinis corrigendi sicut poscebant Ecclesiastica Statuta, in omnium, qui ibidem convenerant, Episcoporum præsentia, se dare professus est.* Ex quibus verbis, quæ leguntur in Actis hujus Synodi quartæ Romanæ, dictæ *Palmaris*, perspicuum est, prædictam Synodum non potuisse summo jure Symmachum Papam judicare, nisi illius judicio Romanus hic Pontifex sese ultrò subjecisset, & Episcopis, qui erant minores seu inferiores judices, auctoritatem dedisset judicium in ipsum proferendi.

D. Fuerúntne in sexto Ecclesiæ sæculo celebrata multa Concilia Nationalia, & Provincialia ad sanciendam, vel instaurandam Ecclesiæ Disciplinam?

M. Multa tàm in Oriente, quàm in Occidente celebrata sunt. Sed Conciliorum Nationalium

nalium, seu Provincialium, quæ ad resarciendam Ecclesiæ Disciplinam sexto Ecclesiæ sæculo in Oriente habita sunt, nulla modò supersunt monumenta, quippe quæ temporis rerum omnium edacis injuriâ interciderunt. Verùm, integra & incorrupta nobis etiamnum suppetunt Acta Conciliorum Nationalium & Provincialium, quæ in Galliis, & in Hispaniis ad sartam tectam conservandam Ecclesiæ Disciplinam sexto sæculo coacta sunt, quarum meminit Historia Ecclesiastica, & superstites adhuc Canones habemus. Hæc itaque Concilia ordine Chronologico hic subnectam.

Primum Concilium Provinciale in Galliis sexto sæculo celebratum, fuit *Agathense*, indictum anno DVI. ad quod, Episcopi triginta quinque ex variis Galliarum Provinciis convenerunt, *Alarico* Wisigothorum Rege, cui tum temporis multæ Galliarum Provinciæ parebant, permittente: Huic Concilio præfuit *Sanctus Cæsarius* Episcopus Arelatensis, & in eo plures editi sunt Canones. Doctissimus tamen *Sirmondus*, qui istud Concilium cum vetustissimis MSS. Codicibus consuluit, testatur, se in iis reperisse tantùm Canones octo & quadraginta, ac subindè dubium non esse, quin reliqui viginti quinque, qui supra hunc numerum excurrunt, aliundè posteà, sed potissimùm ex Synodo *Epaonensi*, depromti sint, & Synodi cujuspiam alterius auctoritate in Agathensem inserti. Multa in his Canonibus in rem Ecclesiasticæ Disciplinæ sanxit hæc Synodus, quæ hic summatim perstringam. In primis, Bigamos à sacris Ministeriis in perpetuum arcet, contumaces Clericos ab Episcopis corrigi jubet, eosque inobedientes ad peregrinam communionem ablegat; Clericis prohibet, ne cum extraneis mulieribus commorentur, ne comam nutriant, ne ad secularis Tribunal Judicis quemquam vocent, aut in criminali negotio sint Actores; ne sine commendatitiis Epistolis hic illac vagentur, ne conviviis nuptiarum adsint, aut cœtibus, ubi amatoria cantantur, aut obscœni motus corporum choreis & saltationibus efferuntur. Diaconos ante annum ætatis vigesimum quintum ordinari, & Presbyterum, vel Episcopum ante trigesimum ætatis annum consecrari vetat. Sanctimoniales ante annum ætatis quadragesimum velari inhibet. Episcopis, ut seniores Clericos junioribus præponant, præcipit. Divini Officii diebus Dominicis decantandi ordinem præscribit, sicut & ritum imponendæ pœnitentiæ, renovatque antiquos Canones circà Pœnitentium irregularitatem, quos ordinari prohibet, & ordinatos à sacris Ministeriis suspendit. Monasteria puellarum procul à Monachorum Cœnobiis construi jubet, novumque Monasterium nisi Episcopo permittente aut probante, fundari non debere decernit. Monachos absque Abbatis testimonio & consensu ordinari vetat, quibus insuper prohibet, ne ad solitarias cellas à congregatione discedant, *nisi fortè probatis post emeritos labores, aut propter infirmitatis necessitatem, asperior ab Abbate regula remittatur.* Nobilibus, qui Oratoria in agris habent, permittit, ut in illis Missas celebrari curent, exceptis Paschate, Natali Domini, Epiphania, Adscensione Domini, Pentecostes, Natali S. Joannis Baptistæ, & aliis præcipuis festivitatibus, in quibus par est, ut omnes Fideles in Civitates, aut in Parochias ad Missam, & ad Officia sacra conveniant. Sæcularibus in Natali Domini, Paschate, & Pentecoste Communionem imperat, & à Communione removet eos, qui suas dimittunt uxores, antequam Episcoporum judicio fuerint convictæ atque damnatæ. Denique, Missas die Dominica à sæcularibus integras audiri præcipit, ita ut antè Benedictionem Sacerdotis egredi non præsumant, quod si fecesserint, *ab Episcopo publicè confundantur.*

Anno DXI. alterum in Galliis celebratum est Concilium Provinciale, nimirum *Aurelianense primum*, cui interfuere Episcopi sanctitate celebres, *Aventinus* Carnotensis Episcopus, cujus vita legitur apod Bollandum in Actis Sanctorum ad diem IV. mensis Febr. *Principius*, Episcopus Cenomanensis, qui colitur XVI. Kalend. Octobr. *Camillianus* Episcopus Trecensis, qui colitur V. Kalend. August. *Livanius* Episcopus Sylvanectensis, qui colitur VII. Idus Octobr. *Quintianus* Episcopus Rutenensis, qui postea Arvernorum Episcopus fuit, coliturque à Rutenis XVII. Kalend. Julii, & ab Arvernis Idibus Novembris; *Eufrasius* Episcopus Arvernensis, quem Gregorius Turonensis *Sanctum* appellat; denique *Sanctus Melanius* Episcopus Rhedonensis in minori Britannia; cujus vitam ab antiquissimo auctore scriptam recitat *Bollandus* ad diem VI. mensis Januar. Hi Episcopi Sanctitate inclyti Concilio Aurelianensi primo sub Clodovæo Christianissimo Galliarum Rege interfuerunt.

D. Edidítne aliquos Canones Concilium Aurelianense primum?

M. Concilium Aurelianense primum condidit Canones XXXI. quos fermè omnes in suo Decreto inseruit *Gratianus*, In his præcipuè consulitur reorum ad Ecclesiam confugientium securitati. Statuitur, quomodò facultates Ecclesiæ expendi debeant, scilicèt *in reparationibus Ecclesiarum, in alimoniis Sacerdotum & pauperum, vel in redemptionibus captivorum.* Decernitur, ut *Abbates in Episcoporum potestate consistant, & si quid extra regulam fecerint, ab ipso corrigantur.* Rogationes, id est, Litanias, & triduanum Jejunium antè Ascensionem Domini celebrari præcipitur. Præcedentium Conciliorum Canones circà statum Monasticum, circà familiaritatem extranearum mulierum Clericis prohibitam confirmantur. Demùm prohibetur populo, ne ante completa Missæ solemnia, & acceptam Episcopi Benedictionem, sicubi se contigerit, ex Ecclesia egrediatur.

D. Percurramus alia Concilia Provincialia, quæ sexto sæculo ad restaurandam Ecclesiæ Disciplinam in Galliis, & in Hispaniis fuerunt celebrata.

M. Anno DXVI. *Tarracona*, quæ Cataloniæ Metropolitana Civitas est, sub Hormisdæ Pontificatu, & anno sexto Theodorici Regis, eùm temporis Hispaniis dominantis, habita est Synodus Provincialis *Tarraconensis*, cui interfuere decem Episcopi, & in ea conditi sunt Canones XIII. in quibus multa decernuntur circà Clericorum, & Monachorum vitam circà Episcoporum ordinationes, & illorum officium Ecclesias, quæ ipsorum curæ concreditæ sunt, visitandi.

Canone autem septimo statuitur, ut observatio diei Dominicæ incipiat à Sabbato. *Atque hinc fortassis emanavit consuetudo in totam ferè Hispaniam cessandi die Sabbati ab omni opere sub vespertinam*, inquit *Vasæus* in Chronico. Qui mos à Judæis ad Christianos translatus est.

Anno DXVII. *Gerundæ*, quæ Urbs est Cataloniæ Tarraconensi Metropoli subdita, congregata est Synodus *Gerundensis*, ad quam convenêre septem Episcopi, qui decem Canones ediderunt, in quibus præter alia multa, quæ Disciplinam Ecclesiasticam spectant, decernitur primò, ut idem Missæ & Psalmodiæ ordo in tota Provincia Tarraconensi servetur, quæ in Metropolitana Ecclesia observatur. Secundò, tempus conferendi Baptismi Catechumenis præfigitur ad dies Paschatis & Pentecostes; infirmis quocunque tempore, infantibus eadem etiam die, quâ in lucem editi sunt, si in mortis periculo versentur. Tertiò statuitur, ut, juxta morem è Galliis advectum, duæ Litaniæ, sive Rogationes, aut publicæ supplicationes quot annis celebrentur, Priores, hebdomadâ post Pentecostem à quinta feria usque ad Sabbatum: secundæ, Kalendis Novembris recurrentur, nisi dies Dominica fuerit, tunc enim in sequentem hebdomadam transferebantur, & eodem ritu peragebantur, quo priores. In utrâque indicta erat triduana à carnibus & vino abstinentia. Denique, districtè præcipitur Clericis, ut juxta antiquos Canones cœlibatum servent, & ab omni extranearum mulierum contubernio caveant.

Eodem anno DXVII. habita est in Regno Burgundico Synodus *Epaonensis*, cui præfuit *S. Avitus* Viennensis Episcopus, in eaque conditi sunt XL. Canones. In his multa præscribuntur circà disciplinam, quam Episcopi, Presbyteri, & Clerici observare debent. Secundò, permittitur Presbyteris, ut Hæreticos, quorum desperata valetudo est, si subitò ad Fidem Catholicam convertantur, Chrismate consignent, quò in Ecclesiæ gremium admittantur. Tertiò, abrogatur Diaconissarum consecratio. Quartò, prohibetur, ne Altaria, nisi lapidea, Chrismatis unctione consecrentur. Quinto, impedimenta in gradu consanguinitatis dirimentia Matrimonium restringuntur ad consobrinos & consobrinas. Sextò, antiqui Canones de tempore agendæ pœnitentiæ præfixò renovantur, & confirmantur, pœnitentibus tamen in mortis discrimine positis constituta pœnitentiæ tempora relaxantur, sed si convalescant, statutum per Canones pœnitentiæ tempus servandum decernitur. Denique, ad stabiliendam disciplinam monasticam tàm pro puellis, quàm pro viris, aliquot sanctiones præscribuntur. Legi possunt XL. illi Canones Synodi Epaonensis in tomo IV. Conciliorum. Quantùm autem attinet ad locum, in quo Synodus *Epaonensis*, vel *Epaunensis* congregata est, variæ sunt de eo conjecturæ scriptorum, qui ingeniosis quidem, sed vanis conjecturis indulgentes, locum, in quo olim habita est hæc Synodus detegere conati sunt, irrito tamen labore, cùm non ampliùs exter illa *Epaonensis* Civitas, immò nullum ipsius modò superest monumentum, aut vestigium. Quocirca, ne in re tam incomperta ariolari videaomur, abundè sufficiat tibi scire, hanc Epaonensem Synodum in Regno Burgundico sub *Sigismundo* Rege fuisse celebratam.

Paulò post hanc Epaonensem Synodum, *Viventiolus* Episcopus Lugdunensis aliam coëgit Synodum, quæ dicitur *Lugdunensis prima*, in qua, decem assidentibus Episcopis, sex conditi sunt Canones, quorum primus spectat causam *Stephani* cujusdam incestuosi, quem cum *Placidia* cognatâ suâ, cui nefariè sese conjunxerat, Synodus ab Ecclesiæ liminibus expulit, quam tamen sententiam, rogante Sigismundo Burgundiæ Rege sic temperarunt Episcopi Canone sexto, ut ei in Ecclesia orare permitterent usque ad orationem plebis, quæ post Evangelium legitur. Alii Canones pertinent ad disciplinam Ecclesiasticam.

Anno DXXIV. *Sanctus Cæsarius* Arelatensis Episcopus convocavit Concilium Arelatense IV. Eo tempore, quo Arelatensis Civitas *Theodorico* Italiæ Regi parebat. Sexdecim huic Concilio interfuerunt Episcopi, qui quatuor Canones disciplinam Ecclesiasticam spectantes condiderunt.

Ad eundem annum DXXIV. multi Historici Ecclesiastici referunt Epocham Conciliorum *Ilerdensis*, & *Valentini*, quæ in Hispania foerunt celebrata. At Cardinalis *de Aguirre* tom. 2. Conciliorum Hispaniæ, & *Nicolaus Antonius* anno MDCLXXXIV. demortuus, tom. 2. Biblioth. Hisp. Veteris, accuratè juxta omnes antiquos Codices MSS. utrumque Concilium ad annum usque DXLVI. distulêre, quemadmodum etiam *Hieronymus Pujades* in Historia Cataloniæ lingua Hispanica scriptâ lib. 6. cap. 46. dum de Ilerdensi Concilio verba facit. Quapropter de duobus illis Conciliis *Ilerdensi*, & *Valentino* nihil in præsentia dicam, sed ea juxta ordinem Chronologicum, cui restitui debent, infrà opportuniùs recensebo.

D. Nullam hactenùs mentionem fecisti de Conciliis, quæ sexto Ecclesiæ sæculo contra Semipelagianos fuisse celebrata, in nostris præcedentibus Colloquus memini te jam observâsse.

M. Rectè & appositè mones. Nam de Conciliis sexto Ecclesiæ sæculo contra Semipelagianos celebratis hic breviter disserere, ordo Chronologiæ postulat. Doctrina itaque Semipelagianorum, quæ in quinto Ecclesiæ sæculo propter multos eruditione & pietate viros, qui ei adhærebant, damnata non fuerat, ac subindè citra fidei crimen licitè ac liberè fuerat defensa, tandem an. DXXIX. in Synodo Arausicana II. quam Sedis Apostolicæ auctoritas, approbavit, penitùs explosa ac rejecta est. Hæc autem Synodus coacta est à Cæsario Arelatensi Episcopo occasione Basilicæ à *Liberio* Patricio constructæ, & in ea conditi sunt Canones viginti quinque, quibus Semipelagianorum sententiæ condemnatæ sunt, ita ut absque Hæreseos nota à quovis deinceps propugnari haud potuerint. *Cassiani* & *Fausti* sententiæ proscriptæ sunt. Fidei initium esse donum Dei decernitur Canone quinto. Gratiam non dari petentibus, quærentibus, pulsantibus, sed dari potiùs, ut velimus, & petamus, & quæramus, & pulsemus, definitur Canone sexto. Adjutorium Dei Sanctis semper implorandum, quò possint in bono perdurare acsub-

ac subindè perseverantiam esse Dei donum, sancitur Canone decimo. Demùm, humani arbitrii adversùs Divinam Gratiam tumor eliditur Canone XXII. his verbis; *nemo habet de suo nisi mendacium & peccatum.* Hi Canones ex Divi Augustini verbis ac sententiis conflati, ac Bonifacio II. Summo Pontifice fuerunt approbati. Quibus tamen cùm Semipelagiani acquiescere nollent, *Sanctus Cæsarius* Valentinam in Galliis Synodum eodem anno indixit, ut frequentioribus suffragiis Catholica de Gratia Christi doctrina approbaretur. Huic Synodo Valentinæ *Sanctus Cæsarius* adversâ valetudine præpeditus adesse non potuit, ejus tamen vices pro divinæ gratiæ defensione strenuè sustinuit *Cyprianus* Episcopus Tolonensis, qui, ut legitur in vita Sancti Cæsarii: *Omnia, qua dicebat, de divinis utique Scripturis firmans, & de antiquissimis Patrum Constitutionibus probans, nihil per se in divinis profectibus quemquam arripere posse, nisi fuerit primitùs Dei gratia praveniente vocatus.* Hujus Synodi Valentinæ Acta perierunt. Tandem Sanctus Cæsarius eodem anno DXXIX. *Vasensem*, seu *Vasionensem* II. Synodum celebravit, in qua decem consederant Episcopi, & quinque Canones Ecclesiasticam disciplinam spectantes conditi sunt.

D. Perge, si placet, alia juxta ordinem Chronologicum recensere Concilia Nationalia & Provincialia, quæ sexto Ecclesiæ sæculo fuerunt convocata.

M. Anno DXXXI. habitum est in Hispania Concilium *Toletanum II.* regnante in Hispaniis *Amalarico* Wisigothorum Rege, non verò *Theude*, ut quibusdam Scriptoribus per errorem obrepsit. Legitur quippe Canone quinto illius Concilii: *Gratias agimus Omnipotenti Deo, deindè Domino nostro glorioso Amalarico Regi.* In hoc Concilio quinque Canones editi sunt, quorum *tertius* Clericis cœlibatum districtè præcipit, & *quartus* Consanguineorum matrimonia vetat. Inter Episcopos adfuit huic Concilio *Sanctus Justus* Episcopus Urgellitanus, cujus supereſt Tractatus in Cantica Salomonis, qui in Bibliothecis veterum Patrum fuit insertus.

Anno CXXXIII. Concilium *Aurelianense II.* præcepto trium Regum Francorum, ut in illius Præfatione legitur, convocatum est: *Cùm ex præceptione gloriosissimorum Regum in Aurelianensem Urbem convenissemus.* Ex omnibus tamen Franciæ Provinciis non fuit coactum istud Concilium, sed tantùm ex quatuor Provinciis Lugdunensibus, & è tribus Aquitanis, sicut subscriptiones demonstrant. Interfuere Episcopi XXVI. & Presbyteri V. à totidem Episcopis missi, Canonesque XXI. conditi, in quibus multa circa ordinationem Episcoporum, & Presbyterorum, circà ordinationem Diaconissarum, quæ omninò prohibetur, circa honestam Clericorum vitam, & Abbatum ergà Episcopos obedientiam; necnon circà alia Ecclesiasticæ disciplinæ capita decernuntur.

Anno DXXXV. Concilium *Arvernense* habitum est, ad quod ex solis *Theodeberti* Francorum Regis ditionibus convenerunt Episcopi quindecim, ex quibus quatuor Martyrologio Romano coluntur, videlicèt *Gallus* Episcopus Arvernensis, *Gregorius* Episcopus Lingonensis, *Hilarius* Episcopus Gabalitanus, & *Nicetius* Episcopus Trevirensis. Sexdecim in Concilio in rem disciplinæ Ecclesiasticæ conditi sunt Canones, quorum septimus vetat, corpus Sacerdotis, cùm ad tumulum effertur, *opertorio Dominici Corporis obvolvi, ne, dùm honorantur Corpora, Altaria polluantur.*

Anno DXXXVIII. Concilium *Aurelianense III.* juxta Consulatûs notam, quam ex probis monumentis restituit doctissimus *Sirmondus* in Conciliis Gallicanis, congregatum est. Ei interfuere Episcopi undèviginti cum Presbyteris septem ex diversis partibus Franciæ, cui tùm temporis tres Reges *Childebertus*, *Clotarius*, & *Theodebertus* dominabantur. Triginta tres Canones in hoc Concilio editi sunt, de quibus legendi Cl. *Cointius* Congregationis Oratorii Presbyter in Annalibus Ecclesiæ Francorum ad an. DXXXVIII. n. IX. & sequentibus, & *Natalis Alexander* in sexto Ecclesiæ sæculo.

Anno DXL. coactum est Concilium *Barcinonense*, in quo decem editi sunt Canones, qui publicè pœnitentes spectant. Hos inter Octavus obligat eos, qui in infirmitate poscunt pœnitentiam, & à Sacerdote accipiunt, ad eam peragendam si posteà convaluerint, ità ut à communione abstineant, donec integram & sceleris puram vitam illorum Sacerdos probaverit.

Anno DXLI. celebratum est Concilium *Aurelianense IV.* cui ex tripartito Franciæ Regno, *Childeberti* nimirùm, *Clotarii*, & *Theodeberti* interfuerunt Episcopi XXXVIII. cum Presbyteris XI. & Abbate uno, qui totidem Episcoporum nomine interfuerunt. Conditi sunt in eo Canones XXXVIII. quibus præcedentium Synodorum Decreta fuerunt confirmata, & aliquot alia addita.

Anno DXLVI. Concilia *Ilerdense*, & *Valentinum* in Hispaniis habita fuerunt, sicut supra ex Cardinali *de Aguirre* jam observavi. In utroque Concilio egregia Decreta ad instaurandam Ecclesiæ disciplinam condita sunt. In Concilio Ilerdensi sexdecim Canones à novem Episcopis, & in Concilio Valentino Canones tantùm sex à totidem Episcopis conditi sunt.

Anno DXLIX. Synodus *Aurelianensis V.* ex tripartito Franciæ Regno, sicut Episcoporum, qui ei interfuerunt, subscriptiones demonstrant, indicta est; licèt in præfatione unus Concilii unus tantùm *Childebertus* Rex à Patribus laudetur, quia Aurelianensis Civitas in ditione *Childeberti* sita erat. Condidit hæc Synodus Canones viginti quatuor, qui præcedentium Conciliorum Canones confirmant, vel illis quædam addunt, aut explicant. Ex his XXIV. Canonibus Concilii Aurelianensis quinti fuerunt sexdecim approbati in Synodo Arvernensi II. quæ paulò post Aurelianensem quintam fuit in Regno *Theodebaldi* etiam Francorum Regis celebrata. Hujus Synodi Arvernensis II. non meminit quidem *Baronius*, sed post illius mortem *Sirmondus* eam inter Concilia Gallicana publicavit. Synodo Aurelianensi V. subscripserunt Episcopi L. & XXI. vel Presbyteri, vel Archidiaconi, vel Diaconi, vel Abbates à suis Episcopis directi. Decem Episcopos ex his, qui isti Concilio interfuerunt, Sanctorum fastis adscribunt Ecclesiasticæ tabulæ, videlicèt *Albinum* Episcopum Andegavensem, *Agricolam* Episcopum

pum Cabilonensem, *Aurelianum* Episcopum Arelatensem, *Gallum* Arvernensem, *Eleutherium* Altisiodorensem, *Sacerdotem* Lugdunensem, *Leobinum* Carnotensem, *Lautonem* Constantinum, *Firminum* Uticensem, *Nicetium* Trevirensem. Præterea, Trajectenses colunt *Domitianum*, Bituricenses *Desideratum*, Lingonenses *Tetricum*, Burdigalenses *Leontium*, Æduenses *Nectarium*, Viennenses *Eutychium*, Nivernenses *Aregium*, Ebredunenses *Gallicanum*, Lugdunenses *Genebaudum*.

D. Maximâ profectò commendatione digni sunt Galliarum, Hispaniarúmve Antistites, qui doctrinâ, & sanctitate insignes; nihil secundùm Deum antiquiùs habuerunt, quàm ut Synodos ad conservandam Ecclesiæ disciplinam frequenter colligerent. Nec dubio, quin alia Concilia Provincialia, prætet ea, quæ hactenùs enumerâsti, sexto Ecclesiæ sæculo celebrârint.

M. Ita est: multa alia, præterea, quæ hùc usque recensui, Galliarum, & Hispaniarum Antistites sexto Ecclesiæ sæculo Concilia Provincialia celebrarunt, quæ hîc breviter, ne tibi fastidium ingeram, ordine Chronologico indigitare pergam.

Anno DLI. Concilium *secundum Parisiense*, ut optimè observat *Carolus Cointius* in Annalibus Ecclesiæ Francorum, fuit convocatum, non verò anno DLV. sicut novissimi Conciliorum Collectores notant. Constat enim *Firminum* Uticensem Episcopum, qui huic Synodo subscripsit, obiisse anno DLIII. habitum est istud Concilium in causâ *Saffaraci* Episcopi Parisiensis, qui de gravissimo crimine accusatus, propriaque confessione convictus, meritò secundùm sacros Canones Episcopatu amotus in Monasterium detrusus fuerat, denuò itaque in hoc secundo Parisiensi Concilio discussâ & dijudicatâ *Saffaraci* causâ, viginti sex Episcopi, ex quibus complures in Sanctorum numerum fuerunt relati, illius exauctorationem approbârunt, & in ejus locum *Eusebium* subrogârunt.

Anno DLIV. Concilium *Arelatense V.* à *Sapaudo* illius Urbis Episcopo indictum, & ex Codice MS. Lugdunensi primò in lucem ab erudito Sirmondo datum est. Ex Provincia Viennensi, & ex duabus Provinciis finitimis, scilicèt Narbonensi II. & Alpium maritimarum convocatum est istud Concilium, & in eo septem conditi sunt Canones, quibus disciplinæ tum Ecclesiasticæ, tùm Monasticæ optimè consultum est.

Anno DLVII. habita est, regnante in Galliis *Childeberto*, Synodus *Parisiensis tertia*, quæ decem condidit Canones, eique interfuerunt quindecim Episcopi, ex quibus Martyrologio Romano inscripti sunt *Pratextatus* Rotomagensis, *Euphronius* Turonensis, *Germanus* Parisiensis, *Samson* Dolensis in Armorica, cujus vitam ab auctore anonymo ipsi coævo scriptam doctissimus *Mabillonius* sæculo I. Benedictino publicavit. Præterea, Burdigalenses *Leontium*, Nannetenses *Felicem*, & Carnotenses *Caletricum* venerantur.

Anno DLX. Concilium *Baracarense primum*, in Hispaniis regnante *Theodemiro* Suevorum Rege, habitum est; in quo considentes Episcopi omnia Capitula, quæ contra Priscillianum Hæresiarcham ejusque Hæresim in præcedentibus Conciliis jam constituta fuerant, relecta, & approbata sunt. In eo etiam Ecclesiastica disciplina viginti duobus Canonibus sancita est. Inter Episcoporum subscriptiones legitur, *Martinus Episcopus subscripsi*, qui alius non est, quàm *S. Martinus* Episcopus Dumiensis, qui posteà creatus est Metropolita Bracarensis, eoque nomine Concilio Bracarensi II. subscripsit anno DLXXII.

Anno DLXVII. seu anno sexto *Guntramni* Galliarum Regis, coactum est Concilium *Lugdunense II.* ex solis ditionibus Guntramni Regis, sub *Nicetio* Lugdunensi Episcopo, in quo conditi sunt Canones sex, eique subscripsere suâ, vel etiam Vicariorum manu Episcopi quatuordecim, quos inter tabulis Ecclesiasticis inscripti sunt *Nicetius* Lugdunensis, *Agricola* Cabilonensis, *Syagrius* Augustodunensis. Colitur etiam *Eoladius* à suis Nivernensibus. Eodem anno peractum est Concilium Turonense II. ex solis dinonibus *Chariberti* Galliarum Regis, sicut ex præfatione istius Concilii colligitur. In eo editi sunt viginti septem Canones, quos perdoctè explicant *Carolus Cointius* in Annalibus Ecclesiæ Francorum, & *Natalis Alexander* in sexto Historiæ sæculo. Subscripserunt huic secundo Concilio Episcopi novem ex tribus Provinciis Lugdunensibus, secundâ, tertiâ, & quartâ. Aliquot ex illis Episcopis, qui huic secundo Concilio Turonensi subscripserunt, in Sanctorum numerum fuerunt relati, vel in suis Ecclesiis coluntur ut Sancti.

Anno DLXIX. celebratum est in Hispania Concilium *Lucense*, in quo lecta est Epistola *Theodemiri* Regis Hispaniarum, hortantis, ut plures in Gallæcia instituerentur Diœceses, ac præterea, ut prætet unam Metropolitanam Sedem, *Bracarensem* scilicèt, alia designaretur. Quod & factum est. Sedes enim Lucensis erecta in Metropolim. Nunc tamen *Luco*, seu *Lucus*, hodiè *Lugo* tantùm est Episcopalis Sedes Metropolitæ Compostellano subdita.

Anno DLXXII. ex utraque Gallæciæ Metropoli, *Bracarensi* nimirùm & *Lucensi*, congregatum est Concilium *Bracarense II.* in eo decem editi sunt Canones, quibus Episcoporum officia in sacra Visitatione præscribuntur, ipsisque prohibetur, ne munera pro ordinationibus sacris, pro Chrismate, pro consecratione Ecclesiarum, & pro Baptismo quidquam exigant. Decernitur quoque, quosdam Sacerdotes depositione plectendos esse, qui antiquo Priscillianæ Hæreseos fœtore afflati oblationem in Missis pro Defunctis non jejuni consecrabant.

Anno sequenti, seu DLXXIII. indicta est Synodus *Parisiensis quarta*, de qua agit S. Gregorius Turonensis lib. 4. cap. 42. ad hanc convenère XXII. Episcopi cum uno Presbytero ab Episcopo Aurelianensi misso. Rursus anno DLXXVII. Parisiis habita est Synodus, quæ est *Parisiensis quinta*, in qua, accusante Rege *Chilperico*, Sancti *Prætextati* Episcopi Rotomagensis falsò accusati, quod *Meroveo* filio rebelli ejusdem Regis favisset, causâ discussa est, *Prætextatus* ab Ecclesia pulsus custodiæ traditus, è qua cùm fugeret nocte, gravissimè cæsus in Insulam propè Constantiam est relegatus, subrogato in ejus locum *Melanio*, cujus memi-

nit

nit *S. Gregorius* Turonensis lib. 7. Hist. Francorum cap. 19. Martyrio tandem anno DLXXXVI. coronatus est *Praetextatus*, agente *Fredegunde* Regina, altera Jezabele, quam S. ille Martyr ad meliorem frugem reducere frustrà tentaverat, sicut ex S. Gregorio citato *Baronius* narrat.

Anno DLXXXIII. celebratum est Concilium *Lugdunense tertium*, in quo condiri sunt sex Canones, quibus ea, quae de muneribus extraneis à Clericorum societate repellendis, de Puellis Deo consecratis, quae à Monasterio recedunt, & de incestis matrimoniis prisci Canones sanxerunt, renovantur & approbantur. Eodem anno coactum est Concilium *Matisconense primum* è ditionibus *Guntramni* Galliarum Regis, & in eo undeviginti conditi sunt Canones, quibus priorum Conciliorum decreta de continentia & modestia Clericorum, de illorum causis, de poenis infligendis Judaeis, qui Christianis insultarent, renovantur & confirmantur. Alterum etiam Concilium *Matisconense* convocatum est anno DLXXXV. in quo conditi sunt viginti Canones, quos doctissimus *Carolus Cointius* in Annalibus Eccl. Francorum ad annum DLXXXV. & *Natalis Alexander* in sexto Ecclesiae saeculo summariè explicant. Paulò post duo illa Concilia Matisconensia, *Annacharius* Altisiodorensis Episcopus cum Abbatibus & Presbyteris suae Dioeceseos celebravit Synodum *Altisiodorensem*, in qua editi sunt Canones quadragintaquinque, quorum plerique Synodorum praecedentium, praecipuè Matisconensium decreta renovant. Invehitur enim haec Synodus Canone I. in eos, qui Gentilium more Kalendas Januarias prophanis titibus, epularum luxu, spectaculorum insaniâ, & aliis id genus abominandis superstitionibus contaminabant.

D. Haec sunt igitur omnia Concilia Nationalia & Provincialia, quae sexto Ecclesiae saeculo in Galliis & in Hispaniis fuerunt celebrata.

M. Hactenùs quidem recensui omnia Concilia Nationalia & Provincialia, quae sexto saeculo in Ecclesia Gallicana fuerunt celebrata. At supersunt septem alia Concilia Provincialia, quae in Hispaniis, sive in ditionibus *Reccaredi* religiosissimi Hispaniarum Regis habita sunt, à quibus hic breviter me expediam. Anno DLXXXIX. *Reccaredus* Leovigildi filius Rex Gothorum & Hispaniae, ejurata cum suis Gothis Ariana Haeresi ad fidem Catholicam conversus *Toletanam tertiam* Synodum congregavit, eique, teste *Joanne Biclariensi*, interfuit, ut ea, quae ad abolendam penitùs in suo Regno Arianam Haeresim, quae in eo diù grassata fuerat, & ad Catholicam fidem propagandam necessaria erant, sanctis Canonibus optimisque decretis sancirentur. In hac itaque *Toletana tertia* Synodo scripti sunt Anathematismi XXIII. quibus omninò profligatur Ariana Haeresis, & totidem Canones ad restaurandam Disciplinam Ecclesiasticam conditi sunt, quibus subjicitur Edictum ejusdem Regis *Reccaredi* de confirmatione Synodi, quae omnia concluduntur Homiliâ *S. Leandri* Episcopi Hispalensis in laudem Ecclesiae ob Gentis Gothorum ad fidem Catholicam conversionem. Eodem anno DLXXXIX. sub *Reccaredo* Hispaniarum Rege, cui tùm Provinciae Narbonensis ora parebat, habitum est Concilium Provinciale *Narbonense*, cui octo adfuerunt Episcopi, & quindecim in eo editi sunt Canones, quibus Disciplinae Ecclesiasticae optimè consultum est. Hoc autem Concilium Narbonense ideo sub *Reccaredo* Hispaniarum Rege, & non sub Francorum Regibus fuit celebratum, quia Gothi à *Clodoveo* Rege è Gallia ejecti, & in Hispaniam compulsi, Provinciae Narbonensis oram maritimam sua in potestate retinuerunt usque ad tempora *Caroli Martelli* Galliarum Regis, qui, devictis Gothis, Provinciam Narbonensem Francorum Regno armis adscivit.

Anno DXC. regnante in Hispaniis *Reccaredo* celebratum est à S. Leandro Hispalensi Episcopo cum Antistitibus Provincialibus Concilium Hispalense I. in quo tres conditi sunt Canones, qui missi sunt ad *Pegasium* Astigitanae Ecclesiae Episcopum, & Gaudentii successorem. Sub eodem *Reccaredo* Hispaniarum Rege anno DXCII. convocatum est Concilium *Caesar-Augustanum*, in quo tres conditi sunt Canones, qui modum, quo Episcopi, vel Presbyteri ab Ariana Haeresi ad Catholicam fidem revertentes recipi debent, praescribunt. Sub eodem Rege *Reccaredo*, & Gregorii Magni Pontificatu actum est anno DXCVII. Concilium *Toletanum quartum*, in quo duo conditi sunt Canones, & anno sequenti, seu DXCVIII. habitum est Concilium *Oscense*, in quo duo itidem editi sunt Canones. Erat autem *Osca* in Tarraconensi Provincia Tarraconae Metropoli subdita, quae nunc habet Episcopum Caesar-Augustano suffraganeum, ut scribit *Garsias Loaisa* in Notis ad Concilium *Lucense* sub Theodomiro Hispaniarum Rege congregatum. Denique, anno DXCIX. habitum est sub saepiùs laudato *Reccaredo* Hispaniarum Rege Concilium *Barcinonense*, in quo contra Simoniaces quatuor editi sunt Canones. Sed de Conciliis Nationalibus, seu Provincialibus, quae sexto Ecclesiae saeculo in Occidente, praesertim in Galliis, & in Hispaniis celebrata sunt, sat superque hactenùs dictum sit.

D. Ex tot Conciliis Nationalibus, seu Provincialibus, quae sexto saeculo in Galliis, & in Hispaniis habita sunt, facilè intelligo, Galliarum, & Hispaniarum Antistites de Disciplina Ecclesiastica optimè meritos esse, cùm ad illam conservandam, vel restaurandam tam ardenti zelo flagraverint. Nunc quales eodem saeculo fuerint praecipuarum Ecclesiae Sedium Antistites, vehementer scire peropto.

M. Hoc de argumento opportuniùs disseremus in proximo, quod crastina luce habebimus, Colloquio; in quo continuam seriem Episcoporum, qui praecipuas Ecclesiae Sedes, videlicet Romanam, Alexandrinam, Antiochenam, Hierosolymitanam & Constantinopolitanam sexto saeculo occuparunt, exhibebimus.

COL-

COLLOQVIVM IV.

De successione Episcoporum, qui sexto sæculo præcipuas Ecclesiæ Sedes, Romanam videlicet, Alexandrinam, Antiochenam, Hierosolymitanam & Constantinopolitanam occuparunt.

D. SEriem Episcoporum, qui quinto Ecclesiæ sæculo Sedem Romanam tenuerunt, terminâsti jam, si benè memini, in *Symmacho*, qui, sicut observâsti in Colloquio tertio in Historiam quinti Ecclesiæ sæculi, ordinatus fuit Pontifex Romanus die vigesimâ secundâ mensis Novembris anni CCCCXCVIII. De schismate, quod *Laurentius* Archipresbyter Ecclesiæ S. Praxedis in electione Symmachi excitavit, & de Conciliis, quæ ad extinguendum illud Schisma sub Symmacho Papa fuerunt Romæ celebrata, plura in præcedentibus nostris Colloquiis dixisti, quæ hìc repetere supervacaneum omninò esset. Quapropter his, ne actum agamus, prætermissis, ostende primò, quo pacto Symmachus sese in Pontificatu gesserit, & quot annis Sedem Romanam tenuerit?

M. Sanctissimè in suo Pontificatu sese gessit Symmachus, multisque virtutibus emicuit. Manichæos Apostolicò zelo insectatus est, eosque Româ expulit. Captivos Christianos per Liguriam, Mediolanum, & per diversas Provincias dispersos pecuniis redemit. Episcopis Africanis in Sardinia exulibus vestes, aliaque id genus ad victum necessaria singulis annis suppeditavit. Basilicas Sanctorum complures Romæ à fundamentis erexit, instauravit, amplificavit, exornavit. *Anastasium* Imperatorem *Acacii* Episcopi olim Constantinopolitani memoriæ, & Hæreticis Concilii Chalcedonensis hostibus communicantem atque apertè faventem excommunicavit. Antiqua Sedis Apostolicæ decreta, præsertim S. Leonis Papæ, circa jura Ecclesiarum Arelatensis, & Viennensis, ad petitionem S. Cæsarii Episcopi Arelatensis, qui Romam ad SS. Apostolorum Petri & Pauli limina venerat, observari jussit. Varia denique Ecclesiasticæ Disciplinæ sancivit Capita, quæ legi possunt in ejus Epistola ad Cæsarium Arelatensem Episcopum. Sedit *Symmachus* annos quindecim, menses septem, dies vinginti septem, ut testantur Ordericus, Luitprandus, Regino, Catalogus Vaticano-Palatinus, & varii Codices MSS. obiit die decimâ nonâ mensis Julii anno DXIV. ejusque nomen sacris Ecclesiæ Fastis adscriptum est XIV. Kalend. mensis Augusti.

D. Quem in Sede Romana successorem habuit Symmachus?

M. Mortuo Symmacho, cessavit Pontificatus dies septem, sicut scribit *Anastasius* Bibliothecarius, & die XXVII. mensis Julii anni DXIV. Symmacho suffectus est *Hormisdas*, qui anno sexto Pontificatus sui, seu anno DXIX. Ecclesiam Orientalem, propter damnationem Acacii Episcopi Constantinopolitani, ab Ecclesia Romana jam diù dissidentem, redintegratâ pace, ad communionem & unitatem tandem aliquandò revocavit. Anno etiam nono sui Pontificatûs, seu anno DXXII. ingenti gaudio perfusus est *Hormisdas*, quòd Africani Episcopi, quos *Trasamundus* Vandalorum Rex in Sardiniam relegaverat, ab *Hilderico* Trasamundi successore ad natale solum post annos exilii viginti septem fuerint revocati, & ab ipsis in integrum restitutus Ecclesiæ Africanæ status. Tumultuantes in Oriente Monachos Scythas, tanquàm superbos, pervicaces, & contentiosis seditionibus pacem Ecclesiæ perturbantes coarguit & compescuit idem Summus Pontifex, sed tamen nunquam ex Cathedra damnavit hanc propositionem, quam prædicti Monachi acriter propugnabant: *unus è Trinitate crucifixus est*, immò hanc propositionem ne quidem examinare, nedùm damnare voluit *Hormisdas*, corporè hanc disceptationem intempestivam judicans, & turbandæ potiùs Ecclesiæ, quàm ædificandæ opportunam. Collapsam in Hispaniis Ecclesiasticam Disciplinam, scriptâ ad illius Ecclesiæ Episcopos Epistolâ, reformavit. Ab Episcopo *Possessore* consultus de Doctrina *Fausti* Episcopi Rejensis circa Gratiam, respondit Romanus ille Pontifex avitæ doctrinæ tenax, doctrinam *Fausti* de Gratia non recipi ab Ecclesia, sed standum esse doctrinæ S. Augustini, & ex ejus libris hauriendam esse veram de Gratia Christi doctrinam. Sedit *Hormisdas* annos novem, & dies undecim, ut legitur in multis Catalogis, præsertim in duobus Pontificum Romanorum Catalogis, quos edidit doctissimus *Mabillonius* tom. III. veter. Analect. obiit die sextâ mensis Augusti anni DXXIII.

Post mortem Hormisdæ vacavit Sedes septem dies, ut scribit *Ordericus* lib. 2. & die decimâ tertia mensis Augusti anni DXXIII. Joannes I. natione Etruscus ejus successor Pontifex Romanus ordinatus est. Is est, qui, sicut in præcedentibus Colloquiis jam observavimus, jussu *Theodorici* Italiæ Regis Sectâ Ariani, Constantinopolim ire, & Legationem apud *Justinum* Imperatorem obire coactus est, ut eum à vexandis in Oriente Arianis deterreret. A Justino Imp. perhonorificè quidem exceptus est *Joannes*, sed Constantinopoli redux, inhumanitèr à Theodorico Rege habitus est, & in carcerem conjectus, ubi ærumnis confectus Martyr occubuit die XXVIII. Maji anni DXXVI. Sedit igitur Joannes I. annos duos, menses novem, & dies sex, ut tam dies ordinationis, quàm dies mortis ejus demonstrant. Duæ Epistolæ Joanni I. tribuuntur, quas tamen periti Critici supposititias esse arbitrantur. Prima est ad *omnes Italiæ Episcopos* scripta. Sed illam genuinam non esse, ex eo maximè probatur, quòd hæc Epistola data fingitur III. Idus Junii, ad quem tamen diem Joannes Papa non pervenit, quippè qui mortuus est die XXVIII. Maji. Dicitur etiam hæc Epistola data *Maximo & Olybrio Coss.* qui tamen diversis annis Consulatum gesserunt. Altera Epistola, quæ Joanni Papæ tribuitur, directa est ad *Zachariam* Archiepiscopum. At illa, non secus ac prior, ceù supposititia exploditur; tum quia data dicitur XV. Kalend. Novemb. *Maximo & Olybrio Coss.* qui tamen, ut mox diximus, non simul, sed diversis annis Consulatum gesserunt; tum quia etiam hæc Epistola consarcinata est ex variis locis Epistolarum Innocentii, Zosimi, Symmachi Summorum Pontificum, & Ennodii Episcopi Ticinensis, ut jam à viris doctis fuit observatum.

Theo-

Theodoricus Italiæ Rex post mortem Joannis I. Papæ jus eligendi Pontificis Romani sibi attribuit. Unde interjecto ab obitu Joannis Papæ Interpontificio LV. dierum, *Felicem IV.* Clero, Senatui, Populoque Romano proposuit. Diù quidem illi restitit Clerus, sed tandem, vitandi Schismatis causâ, consensit, ut liquet ex *Athalarici* Italiæ Regis, qui Theodorico successit, Epistolâ ad Senatum scriptâ, quam recitat Baronius descriptam ex Cassiodoro lib. VIII. Epist. XV. *Felix* itaque hujus nominis IV. Pontifex Romanus die XII. mensis Julii anni DXXVI. ordinatus est, & præclaris virtutibus exornatus, atque sanctitate insignis Ecclesiam sapientissimè rexit. Sedit, juxta accuratiorem doctissimi *Pagii* Chronologiam, annos quatuor, & menses sex, obiitque XIV. Kalend. Octobris, seu die XIII. mensis Septembris anni DXXX. Circumferuntur duæ *Felicis IV.* Epistolæ, quarum prima dicitur data Kalend. Martii *Lampadio & Oreste Coss.* altera XII. Kalend. Novembris *Lampadio & Oreste Coss.* Verùm utramque Epistolam, ut suppositititiam rejiciunt viri eruditi. Primò, quia ambæ continent phrases posteriorum seculorum, & sententias ex Epistolis Sancti Gregorii Magni excerptas, vel aliunde emendicatas. Secundò, quia *Felix IV.* in vivis non erat XII. Kalend. Novembris quâ tamen temporali notâ inscribitur una ex illis Epistolis. Denique, si quis duas illas Epistolas contulerit cum genuina illa Epistola, quam *Felix IV.* ad Cæsarium Arelatensem Episcopum scripsit, *de Laicis ad Sacerdotium ante probationem non promovendis*, compertum ac exploratum habebit ex styli dissimilitudine hasce duas priores Epistolas *Felici IV.* perperàm vindicari.

Post mortem *Felicis IV.* vacavit Sedes dies tres & *Bonifacius II.* patriâ Romanus consecratus est die vicesimâ primâ mensis Septembris anni DXXX. De *Dioscori* Schismate adversùs Bonifacium II. quod statim Dioscori morte extinctum est, legendus est Baronius, sicut & de Bonifacii II. Epistola ad *Eulalium* Alexandrinum Episcopum de reconciliatione Carthaginensis Ecclesiæ, quam suppositititiam, & adulterinam esse ostendit Eminentissimus ille Annalium Parens, non solùm quia contexta est ex verbis Romanorum Pontificum *S.* Leonis, Hormisdæ & *S.* Gregorii Magni, sed etiam quia illius Epistolæ consarcinator ineptissimè fingit, *Aurelium* Carthaginensem Episcopum, & cæteros Ecclesiæ Africanæ Antistites, adeòque & *S.* Augustinum, Bonifacii I. & Cœlestini I. temporibus, instigante Diabolo, contra Ecclesiam Romanam insurrexisse, & eo abhinc tempora Africanam Ecclesiam à Romanæ communione fuisse divulsam usque ad Pontificatum Bonifacii II. quod sanè putidum mendacium esse, nemo est tantisper in Historia Ecclesiastica versatus, qui statim non videat. Quare, jure merito prædictam Bonifacii II. Epistolam non solùm Card. Baronius, sed omnes, quotquot sunt hujus ætatis viri eruditi, tanquam spuriam rejiciunt. Synodum Arausicanam II. in qua Semipelagiani fuerunt damnati, confirmavit Bonifacius II. & sub illius Pontificatu tres Romæ habitæ sunt Synodi, quarum duas ex Anastasio Bibliothecario explicat Baronius, post cujus mortem *Holstenius* Bibliothecæ Vaticanæ Præfectus in Collectione Romana tertiam Synodum eruit, quæ celebrata est anno DXXXI. demùm, Bonifacius II. sedit annos duos, & dies viginti sex, obiitque die XVII. mensis Octobris anni DXXXII.

Vacavit Sedes post mortem Bonifacii II. dies LXXXVI. sicut ex multis vetustis Catalogis ostendit doctissimus *Pagius* ad annum Christi DXXXI. quapropter *Joannes* hujus nominis II. cognomento *Mercurius*, patriâ Romanus, anno DXXXII. ordinatus fuit Pontifex die XXXI. mensis Decembris, quæ *S. Silvestro* Romæ sacra erat. Simoniæ labem, quæ in electionibus Episcoporum, & Romanorum Pontificum grassabatur, omninò tollendam, ac radicitus extirpandam curavit Joannes II. Hanc propositionem, quam Monachi Scythæ mordicùs tuebantur: *unus è Trinitate passus est carne*, sua authoritate approbavit, & *Acæmetas* Monachos, qui eam ceu Hæreticam, acriùs insectabantur, habitâ Romæ Synodo damnavit, atque de illorum damnatione literas ad Justinianum Imperatorem, & ad Senatores dedit. Pontificatum tenuit *Joannes* II. annos duos, menses quatuor, dies viginti sex, & mortuus est VI. Kalend. Junii, seu die vicesimâ sextâ Maji anni DXXXV. Epistolam Joannis II. ad *Valerium* Episcopum suppositititiam esse manifestò probant Ithacii, & *S. Leonis* sententiæ in illam intrusæ, stylus ab eo, quo aliæ genuinæ ejusdem Pontificis Epistolæ exaratæ sunt, plane diversus, mendax Consulum nota, & summus omnium virorum eruditorum consensus.

Post mortem Joannis II. vacavit Sedes dies sex, undè die tertiâ mensis Junii anni DXXXV. *Agapetus*, patriâ Romanus, electus & ordinatus est Pontifex Maximus, qui coactus est à *Theodato* Gothorum Rege Legationem suscipere ad *Justinianum* Imperatorem, eum rogaturus, ut ex Italis exercitum suum sommoveret. Nullâ affulgente spe conciliandæ pacis, quam Justinianus barbaro Principi concedere noluit; supremæ suæ Ecclesiasticæ potestatis argumentum dedit *Agapetus*, dum Constantinopoli degeret. *Anthimum* quippè Hæreticum Eutychianum, quem, post *Epiphanii* Patriarchæ Constantinopolitani obitum, *Theodora* Augusta Eutychianis partibus addicta transferri curaverat, è Sede Constantinopolitana auctoritate Apostolicâ dejecit, & in ejus locum *Mennam* virum maximè orthodoxum subrogavit, sicut narrat *Liberatus* in Breviario cap. XXI. Sedit *Agapetus* menses novem dies undeviginti, obiitque Constantinopoli, dum ad reditum in Italiam sese accingeret, die XXII. Aprilis anni DXXXVI. Sanctorum Fastis adscriptus est *Agapetus*, & colitur ad diem XXII. Aprilis in Martyrologiis MSS. Vaticano S. Petri, Barbarino, aliisque, & in Appendice ad Martyrologium Adonis.

Agapeto ad meliorem vitam translato, cessavit Sedes Pontificia dies quadraginta septem, ut ostendit Cl. *Pagius* ad annum DXXXVI. num. XVI. Quare *Silverius* die octavâ Junii anni DXXXVI. Pontifex Romanus consecratus est. Degebat adhuc Constantinopoli *Vigilius* Agapeti recens defuncti Diaconus & Apocrisarius, in ambitionis æstu abreptus, pollicitus est *Theodoræ* Augustæ, se, si crearetur Pontifex,

damnatutum Synodum Chalcedonensem, & *Anthimum*, atque *Severum* restituturnm. Hujus spe facinoris hamum devoravit *Theodora*, & Vigilium in Sedem Apostolicam intrudere molita est, scripsitque ad *Belisarium* Romani exercitûs ducem, qui tum Romæ aderat, ut Vigilium Pontificem eligendum curaret. At jam *Silverio* sedente nihil factum, quàm ut Vigilius ambitiosior videretur. Effrænatæ ambitionis suæ consilie non deposuit Vigilius, sed Belisario duo auri centenaria pactus, & ab Imperatrice *Theodora* commendatus, obtinuit tandem, ut *Silverius* Pataram in exilium mitteretur, & ipse in ejus locum intruderetur. Verùm, hanc injustam depositionem cùm non approbâsset Justinianus Imperator, sed Silverio legitimo Pontifici Romam redire jussisset, non permisit Belisarius, ut Silverius suam Sedem recuperaset, sed Sanctissimum illum Pontificem Vigilio ipsius æmulo, ejusque Sedis invasori inhumaniter tradidit, à quo in *Palmariam*, vel *Ponticum* Insulam deportatus est, ibique inediâ confectus Martyr obiit die XII. Kalend. Julii, seu die XX. mensis Junii anni DXXXVIII. Epistola Silverii Papæ Vigilio inscripta, cujus initium: *multis te transgressionibus irretitum, &c.* supposititia est, ut facilè colligitur ex styh barbarie, ex falsâ nota consulari, & ex sententiis emendicatis ex Epistola *Felicis* II. ad Acacium Episcopum Constantinopolitanum. Suppositia itidem est Epistole *Amatoris* Episcopi Augustodunensis ad Silverium, ut demonstrant mendax Consularis note, styli barbaries, phrases & senteotiæ ex legibus Honorii, & Arcadii Imperatorum, ex Leone, & Gregorio Magno Romanis Pontificibus, & ex Bonifacio Episcopo Moguntino depromptæ, quæ tanquàm laciniæ huic Epistolæ sunt assutæ. Denique, Epistola Silverii Papæ ad *Amatorem* pariter supposititia est, ut fatetur ipsemet Baronius, qui eamdem censuram duabus præcedentibus *Silverii* Epistolis inurere debuisset.

D. Qui potuit *Vigilius* Pontificatum tenere, quem tot malis artibus adeptus fuerat?

M. Mortuo *Silverio* vero & legitimo Papa. Clerus Vigilii Pontificatui consensit, & illum, quem antehàc, seu Antipapam, execrabatur, legitimis habitis Comitiis verum Ecclesiæ Pastorem declaravit, tam *Belisarii* potentiâ coactus, quàm Ecclesiasticæ pacis & unitatis studio, permotus. Porro, quod mirum est, statim ac *Vigilius* Pontifex Romanus renunciatus est, in alterum virum mutatus est, Spiritûs Sancti gratiâ, quæ tarda molimina nescit, intùs in ipso operante. Quapropter omnia, quæ aliàs contra Synodi Chalcedonensis fidem *ad Theodoram* Augustam sacrilegè scripserat, solemni professione delevit, ut videre est in ejus Epistola ad Justinianum Imperatorem scriptâ, in qua quatuor Synodos Oecumenicas, & S. Leonis Epistolas se recipere, & secundùm eas credere professus est. Hac fidei professione *Vigilius* Papa *Theodora* Augustæ, quæ se delusam vidit, odium sibi conflavit, & occasione trium Capitulorum, quæ in quinta Synodo generali fuerunt proscripta, gravissima incommoda passus est, quæ in præcedentibus nostris Colloquiis jam à nobis sit superque descripta denuò hic attingere superfluum omninò esset. Mortuus est Vigilius Papa in Sicilia, dum Romam rediret, oppressus dolore calculi anno DLIV. ut colligitor ex *Marcellini* continuatore, qui mortem Vigilii Papæ illigat anno post *Basilii* Consulatum decimo tertio, qui concurrit cum prædicto anno DLIV.

Vigilium Papam excepit *Pelagius* hujus nominis I. die undecimâ mensis Aprilis anni DLV. sedit annos quatuor, menses decem, dies decem & octo, obiitque die I. Mensis Martii anno DLX. Rectè observat Card. Baronius, Epistolam Pelagii ad *Vigilium* Episcopum suspectam esse, tum quia ex Ithacii, Sanctique Leonis verbis contexta est; tum quie etiam falsa est Consularis nota.

Post Pelagii Papæ mortem cessavit Sedes menses quatuor, dies XVII. & *Joannes* hujus nominis III. Pontificatum iniit die XVIII. mensis Julii anni DLX. Ecclesiam Romanam gubernavit, annos XII. menses XI. & dies XXVI. obiitque die XIII. mensis Julii anni DLXXIII. Epistolam *Episcopis per Germaniæ, & Galliæ Provincias constitutis*, quæ dicitur à Joanne Papa III. scripta, commentitiam esse post Baronium omnis eruditorum natio profitetur.

Joanne III. è vivis sublato, fuit Interpontificium mensiom decem, viginti & unius dierum, ac die tertia mensis Junii anni DLXXIV. *Benedictus* hujus nominis I. à Græcis *Bonosus* nuncupatus, natione Romanus, ordinetus est Pontifex. Tam diuturni Interpontificii causam tumultus à Longobardis Italiam tum temporis turbantibus excitatos referenda videtur. Sedit *Benedictus* anoos IV. mensem I. dies XVIII, & è vivis excessit die XXX. mensis Julii anni DLXXVIII. Existimevit Card. Baronius, Epistolam, quæ tribuitur *Benedicto I.* & directa est ad *Davidem* Episcopum, genuinem esse; quam tamen adulterinem & Pseudepigrapham esse, utpotè falsâ Consulatûs notâ obsignatam, fatentur periti hujus temporis Critici.

Post mortem *Benedicti I.* vacavit Sedes menses quatuor, & die tricesimâ mensis Novembris enni DLXXVIII. Divo Andreæ Apostolo sacri *Pelagius* II. Pontifex Romanos fuit ordinatus. Sedit annos XI. menses II. dies X. & migravit è vita die octavâ mensis Februarii anni DXC. Epistola Pelagii II. ad *Episcopos per Campaniæ, & Italiæ Provincias* scripta, supposititia est, & conflata ex variis sententiis *Prosperi*, *Hilarii*, *Acacii*, *Ennodii*, Conciliorumque *Romani* sub Symmacho, *Toletani* VIII. & *Lateranensis* sub Martino I. ejusdem farinæ esse fragmentum Epistolæ ejusdem Pelagii ad *Benignum* Archiepiscopum, Epistolam *ad Joannem* Constantinopolitanum, & Epistolem ad Episcopos Germaniæ, & Galliæ *de novem Præfationibus inter Missarum solemnia decantandis*, censent viri eruditi.

Denique, post Pelagii II. obitum, cessavit Pontificatus menses VI. dies XXV. & die tertiâ mensis Septembris anni DXC. *Gregorius Magnus* hujus nomiois I. consecratus est Pontifex Romanos. Is est, qui Donatistas in Africa compescuit. Schisma in Ecclesia occasione damnationis trium Capitulorum exortum abolere pro viribus studuit, *Joannis* Constantinopolitani Episcopi, se *Oecumenicum*, seu *universalem* Episcopum inscribentis, fastum coërcuit; nec voluit ipse

ipse Episcopus *universalis* appellari. Salutis animarum sitientissimus, *Augustino* viro sanctissimo, aliisque Monachis in Angliam missis, Gentis hujus conversionem adgressus est, & ad optatum exitum feliciter perduxit. Disciplinæ Ecclesiasticæ instaurandæ cupidissimus, sedulò curavit, ut digniores ad Episcopatus & Beneficia promoverentur, Simoniæ labes, quæ instar cancri longè latèque serpebat, in electionibus penitus extirparetur, Beneficiorum pluralitas tolleretur, Viduæ, Pauperes, & Pupilli non opprimerentur; Episcoporum jura illæsa servarentur, & Disciplina Monastica in omnibus Cœnobiis perfectè vigeret. Is denique fuit, qui totus germanæ pietati alendæ, & avitæ fidei tuendæ deditus, Officia Ecclesiastica, Cantum, & Missæ ordinem in meliorem formam redegit, stationes per Basilicas & Cœmeteria Martyrum sollicitus ordinavit; in admonendis de officio Principibus, eorumque legibus temperandis Apostolicam prodidit libertatem; *Serenum* Massiliensem Episcopum, ob confractas imagines, redarguit, dumque Constantinopoli, antequàm Pontifex eligeretur, munere Nuncii Apostolici sub Pelagio II. fungeretur, cum *Eutychio* illius urbis Episcopo, qui corporum resurrectionem negabat, congressus est, eumque egregiè confutavit, ac palàm erroris convicit. Uno verbo, S. Gregorius sanctimoniæ & doctrinæ famâ adeò claruit, ut *Magni* cognomento decoratus, Ecclesiæ Sanctissimus Doctor habeatur. Eum fuisse Monachum in confesso est apud omnes, sed an *S. Equitii*, vel S. Benedicti Regulam fuerit professus? lis adhuc sub judice est. *Baronius* in Annalibus, *Henschenius & Papebrochius* Soc. JEsu in Prolegomenis ad Vitam S. Gregorii in Actis Sanctorum mensis Martii ad diem XII. negant S. Gregorium fuisse professum Regulam S. Benedicti; affirmat verò doctissimus *P. Joannes Mabillonius* tom. 1. sæculi Benedictini, tom. 2. veterum Analect. in Dissertatione *de Vita monastica Gregorii Papæ I.* & in Appendice secunda in calce tom. 1. Annalium Benedictinorum. Tot inter viros eruditos, quos impensè veneror, nolo meum interponere judicium. Nec certè is sum, qui tantam velim aut possim componere litem. Sedit S. Gregorius annos tredecim, menses sex, dies decem, & ad Deum migravit die XII. mensis Martii anni DCIV. quâ die à fidelibus colitur. Plura legesis in vita S. Gregorii Magni, quam accuratè & eleganter descriptam doctissimi Patres Benedictini Congregationis S. Mauri præfixerunt quarto tomo recentis illius Operum Editionis, quam secundis curis adornarunt. Nos verò de Operibus, quæ edidit S. Gregorius Magnus Papa, datâ operâ in proximo Colloquio disseremus.

D. In hac serie Pontificum, qui sexto sæculo Sedem Romanam tenuerunt, nihil obscurum & implexum apparet, sed potiùs anni Ordinationum, & obitum singulorum Pontificum suis locis accurato ordine digeruntur ac disponuntur. Exhibe nunc seriem Episcoporum, qui sexto sæculo præfuerunt Ecclesiæ Alexandrinæ, quorum successionem in Colloquio tertio in Historiam quinti Ecclesiæ sæculi terminâsti in *Joanne Mela*, seu *Hemula* Episcopo Alexandrino Hæretico Eutychiano, qui vitâ functus est anno circitèr quingentesimo sexto.

M. In texenda serie Episcoporum, qui sexto sæculo præfuerunt Ecclesiæ Alexandrinæ, sequar Chronotaxim doctissimi *Pagii*, quæ mihi præ cæteris aliis magis probatur. *Joannem* itaque *Melam*, seu *Hemulam* Episcopum Alexandrinum Hæreticum Eutychianum circa annum DVI. defunctum excepit *Joannes Nicæota* Hæreticus etiam Eutychianus, qui præfuit Ecclesiæ Alexandrinæ annis XI, & obiit anno DXVII. Joanne Nicæote demortuo, *Dioscorus junior* Hæreticus quoque Eutychianus Episcopus Alexandrinus renuntiatus est, qui postquàm sedisset duos annos, menses duos, & dies viginti, discessit è vivis die octavâ mensis Octobris anni DXIX. Dioscoro juniori in Sede Alexandrina suffectus est *Timotheus* Hæreticus itidem Eutychianus, qui Ecclesiæ Alexandrinæ præfuit annos XVII. menses duos, & dies XIV. obiitque die septimâ Februar. ann. DXXXVII.

Post Timothei Alexandrini Episcopi obitum, *Theodosius*, & *Gajanus* Hæretici Eutychiani de Sede Alexandrina altercati sunt. *Gajanus* stabat ab iis, qui Corpus Christi Domini ante resurrectionem incorruptibile fuisse pertendebant. *Theodosius* verò Chalcedonensem Synodum Oecumenicam non recipiebat; indéque Alexandrina civitas duas in Sectas divisa est, *Gajanitarum* videlicet, & *Theodosianorum*, seu *Incorrupticolarum*, & *Corrupticolarum*, sicut refertur *Liberatus* in *Breviario* cap. 20. ubi hoc Schisma egregiè describit. Verùm, *Gajanes* per annum dumtaxat tenuit Episcopatum, & *Theodosius* post annum & quatuor menses Sede Alexandrina ab Imperatore Justiniano dejectus est, & in exilium relegatus mense Novembri anno DXXXVIII. Theodosio in Sede Alexandrina successit *Paulus*, qui anno circiter quingentesimo quadragesimo primo homicidii convictus è Sede pulsus est, & successorem habuit *Zoilum*, qui anno DLI. Sede quoque depositus est, & in ejus locum substitutus S. *Apollinaris*, qui annis XIX. Ecclesiam Alexandrinam rexit, & ad DEUM migravit anno DLXIX. S. Apollinari successit *Joannes*, qui, postquam sedisset annos novem, abiit è vivis anno DLXXX. habuitque successorem *S. Eulogium*, qui XXVII. annis præfuit Ecclesiæ Alexandrinæ, ac diem extremum clausit anno DCVII. Colitur S. ille Patriarcha die XIII. mensis Septembris. Non minùs doctrinâ, quàm sanctitate claruit, ut videre est in Bibliotheca Photii Cod. CCVIII. CCXXV. CCXXVI. CCXXVII. CCXXX. & CCLXX. ubi multa ejus Operum fragmenta recitentur. Doctissimus etiam noster *Combefisius* tom. 1. Auctuarii Bibliothecæ Græco-Latinæ pag. 651. publicavit Sermonem S. Eulogii Patriarchæ Alexandrini in *diem Festum Palmarum, & in pullum Asini*. Hæc est series Episcoporum, qui sexto nominis Christiani sæculo Alexandrinam Sedem tenuerunt.

Advertere tamen debes, Cardinalem Baronium Catalogo Episcoporum, qui sexto sæculo Ecclesiam Alexandrinam rexerunt, accensere quemdam *Asterium* Catholicum, quem anno DXXI. Ecclesiæ Alexandrinæ præfuisse affirmat. Verùm, doctissimus *Pagius* ad annum DXXI. num. XVIII. probat, *Asterium* non fuisse Episcopum Alexandrinum, quia nec in Chronico Nicephori, nec in Tabulis Theophanis,

nec in Historia Patriarcharum Coptitarum, nec in Chronico Victoris Tununensis, nec in Breviario *Liberati*, nec in libro Leontii de Sectis Act. v. qui Episcoporum Alexandrinorum seriem accuratè digesserunt, nulla omninò *Asterii* Episcopi Alexandrini mentio fit. Præterea, ex serie Episcoporum Alexandrinorum, quam mox texui, constat *Timotheum* Eutychianum Hæreticum præfuisse Ecclesiæ Alexandrinæ ab anno DXIX. usque ad annum DXXXVII. non potuit ergo *Asterius* Sedem Alexandrinam occupare anno DXXI. ut sibi persuasit Baronius. Non improbabilis tamen est conjectura eruditi *Garnerii* Soc. JESU, qui in Notis in *Liberatum* cap. 19. autumat, Timotheum Episcopum Alexandrinum Hæreticum Eutychianum cognominatum fuisse *Asterium*, eò quod Alexandrini post S. Cyrilli obitum cognomines Episcopos agnominibus discernere soliti essent; sicque *Timotheum* unum *Ælurum*, & alterum *Salofaciolum* nominalle, à quibus, ut tertium ejusdem nominis distingueret, *Asterium* appellarunt.

D. In Colloquio tertio, quod habuimus in Historiam quinti Ecclesiæ sæculi, exhibuisti seriem Episcoporum, qui Ecclesiam Antiochenam in quinto sæculo gubernarunt usque ad annum DXII. quo *Flavianus* Episcopus orthodoxus ab *Anastasio* Imperatore Sede Antiochenâ dejectus in exilium missus est, atque in ejus locum intrusus *Severus* Hæreticus Eutychianus, nunc producere debes seriem Episcoporum, qui ab anno DXII. usque ad finem sexti sæculi eidem Ecclesiæ Antiochenæ præfuerunt.

M. Flaviano orthodoxo Episcopo anno DXII. ab Anastasio Imperatore Sede Antiochenâ dejecto, *Severus* Hæreticus Eutychianus die sextâ Novembris ejusdem anni Sedem Antiochenam occupavit, & ipso ordinationis suæ die conscenso pulpito Concilium Chalcedonense damnavit. Verùm, iste Hæreticus Antiochiæ Antistes damnatus in Synodo Constantinopolitana anno DXVIII. congregatâ, Sedem Antiochenam deserere coactus est mense Septembri anni DXVIII. postquàm illam occupâsset annos quinque, ac menses decem; indeque venit in Ægyptum, & postea Alexandriam adiit. *Severo* Sede Antiochenâ, quam invaserat, abdicato, in ejus locum *Paulus* mense Junio anni DXIX. substitutus est, qui, postquam tribus annis incompletis sedisset, Episcopatui Antiocheno cessit anno DXXI. eique successit *Euphrasius*, de quo *Theophanes* hæc habet: *Euphrasius Antiochenus Chalcedonensis Synodi Patrum, & ipsius Papa Romani nomina Diptychis expunxit. Postmodùm metu pœnitens redditus, quatuor Synodos publicè promulgavit.* Justinus quippè Imperator initio Imperii sui lege latâ sanxerat, ut Episcopi, qui Synodum Chalcedonensem suscipere detrectarent, Sedibus suis pellerentur. Hujus legis Imperialis meminit *Liberatus* in Breviario c. 19. *Euphrasius* rexit Ecclesiam Antiochenam annis quinque, & obiit anno DXXVI. Successorem habuit *Euphremium*, qui Episcopus Antiochenus ordinatus est anno DXXVII. & præfuit Ecclesiæ Antiochenæ septemdecim annis, hoc est, usque ad annum quingentesimum quadragesimum quintum. Euphremio eodem anno DXLV. successit in Sede Antiochena *Domnus*, seu *Domninus*, qui quatuordecim annos sedit, & vitâ functus est anno quingentesimo quinquagesimo nono. *Domnum*, seu *Domninum* excepit *Anastasius I.* qui, ut mox ostendam, diversus fuit ab *Anastasio Sinaita*, cum quo tamen Baronius perperam illum confudit. Hic *Anastasius I.* Sedem Antiochenam rexit annos undecim, hoc est, usque ad annum DLXX. quo anno à Justino juniore Imperatore Antiochenâ Sede dejectus est, & in ejus locum provectus est *Gregorius* Monachus, & Byzantiorum Monasterii Apocrisiarius. At mortuo Gregorio anno DXCIII. postquam annos XXIII. Antiochiæ sedisset, rursùs Anastasius I. à *Mauritio* Imperatore in Sedem Antiochenam restitutus est die xxv. mensis Martii anno DXCIII. seditque post restitutionem suam sex annis incompletis, hoc est, usque ad finem anni quingentesimi nonagesimi octavi, quo anno mortuus est, eique successit *Anastasius II.* Martyr nuncupatus, eò quòd in Judæorum conversionem ardentissimo zelo incumbens, ab illis per summam crudelitatem fuerit excarnificatus anno ineunte duodecimo Episcopatus sui Antiocheni, id est, anno DCIX. sub *Phoca* Imperatore. Hæc est series Episcoporum, qui sexto sæculo Ecclesiæ Antiochenæ præfuerunt.

Verùm, quia nonnulli post Card. Baronium confundere solent *Anastasium* Patriarcham Antiochenum hujus nominis primum cum *Anastasio Sinaita*; ad istum præcavendum errorem non abs re erit, quatuor hìc distinguere *Anastasios*, qui pietatis laude in Ecclesia celeberrimi fuerunt, quorum primus est *S. Anastasius* Presbyter Monachus Sinaita in Arabia, qui vixit in monte Sinai, & Monachorum Asceteriis circumquaque obsitus fuit. Ejus memoria celebratur à Græcis die xx. mensis Aprilis, & in quibusdam Menologiis die xxi. ejusdem mensis. Quantùm pro Ecclesia Dei usque ad senectutem S. ille Monachus Anastasius Sinaita laboraverit, ostendunt varia ejus scripta, quæ, ut in proximo Colloquio videbimus, immeritò Baronius, aliique viri doctissimi tribuunt Anastasio Patriarchæ Antiocheno hujus nominis primo, quem malè *Sinaitam* appellant, cùm tamen Anastasius Patriarcha Antiochenus hujus nominis primus fuerit planè diversus ab Anastasio Sinaita, ut docent *Leo Allatius* in Diatriba *de Simeonum scriptis*, *Henschenius* ad diem xxi. mensis Aprilis in vita Sancti Anastasii Sinaitæ, & Sancti Anastasii Patriarchæ Antiocheni hujus nominis primi, aliique recentiores doctissimi. Tertius Anastasius pietatis laude insignis, fuit *Sanctus Anastasius* Patriarcha Antiochenus, hujus nominis secundus, qui, ut mox observatum est, à Judæis per summam immanitatem excarnificatus est. Postremus, qui sanctitatis famâ commendatur, est *Sanctus Anastasius* Persa, qui anno DCXXVII. ad *Chosroën* Persarum Regem, quòd Fidem Christianam negare nollet, perductus, illius jussu variis modis cruciatus, martyrio tandem coronatus est, multisque miraculis claruit. Ex hac itaque quatuor Anastasiorum distinctione, liquidò patet, erràsse illos Scriptores, qui Anastasium Patriarcham Antiochenum hujus nominis primum cum Anastasio Sinaita confuderunt, & unum eundemque fecerunt.

D. Bre-

D. Breviter, sed accuratè descripsisti seriem Episcoporum, qui sexto sæculo Antiochenæ Ecclesiæ præfuerunt. Videamus nunc ad Episcopos, qui eodem sæculo Ecclesiam Hierosolymitanam gubernarunt.

M. Seriem Episcoporum, qui Ecclesiam Hierosolymitanam quinto sæculo gubernarunt, perduxi usque ad *Eliam* Orthodoxum Episcopum, qui, sicut jam commonstrevi in Colloquio III. in Historiam quinti Ecclesiæ sæculi, jussu Anastasii Imperatoris, instigante *Severo* Episcopo Antiocheno Hæretico Eutychiano, Sede Hierosolymitana anno DXIII. dejectus est, & in ejus locum subrogatus *Joannes* Marciani filius, quòd sponderet, se in suam communionem admissurum *Severum* Hæreticum. Sed promissis tamen non stetit. Ordinatus quippè Hierosolymitanorum Episcopus *Joannes*, & à *S. Saba* Abbate à *Severi* communione ad Synodi Chalcedonensis professionem adductus, coëgit anno DXVIII. imperante Justino, Synodum Hierosolymitanam, in qua *Severus* cum impiis ejus dogmatibus damnatus est. Hic *Joannes* hujus nominis III. rexit Ecclesiam Hierosolymitanam annis undecim, hoc est, ab anno DXIII. quo *Elias* depositus est, usque ad annum DXXIV. Joanni in Sede Hierosolymitana successit eodem anno DXXIV. *Petrus Eleutheropolita*, qui, ut videre est tam in tabulis Theophanis, quàm in Chronico Nicephori, sedit annos viginti, ac demum mortuus est anno DXLIV. Demortuo Petro Eleutheropolitæ suffectus est *Macarius* hujus nominis II. qui anno DLII. accusatus tanquam errorum Origenis assertor ac defensor, Sede privatus est, & in ejus locum substitutus fuit *Eustochius*; qui annis XI. præfuit Ecclesiæ Hierosolymitanæ, superstite adhùc Macario. Verùm anno DLXIII. Eustochio è Sede Hierosolymitana pulso, iterum Macarius, postquam Origenem Didymum, atque Evagrium damnâsset, ac Fidei Catholicæ professionem exhibuisset, in pristinam sedem restitutus est, eamque tenuit usque ad annum DLXXII. ex quo rectè Doctissimus *Pagius* duos corrigit errores, in quos circa Macarium Episcopum Hierosolymitanum, impegit Cardinalis Baronius. Primus error in hoc consistit, quod Eminentissimus Annalium parens affirmet, Macarium in Sedem Hierosolymitanam restitutum fuisse antè quintam Synodum generalem, quæ celebrata est Anno DLIII. Alter error in hoc versatur, quòd velit idem Annalium Scriptor, *Joannem* hujus nominis IV. Episcopum Hierosolymitanum successisse Eustochio anno DLXI. Utrumque Baronii errorem refellit *Pagius* testimonio Evagrii auctoris coævi, qui lib. 4. Histor. Eccles. cap. 39. disertè asserit, Macario in Sedem Hierosolymitanam restituto, Imperatorem Justinianum publicâsse Edictum de incorruptibilitate Corporis Christi. Porrò, certum est, istud Edictum ab Imperatore Justiniano promulgatum domtaxàt fuisse initio anni DLXV. Undè sequitur primò, Macarium in sedem Hierosolymitanam fuisse tantummodò restitutum circa annum DLXIII. ac subinde post quintam Synodum generalem. Secondò, sequitur, Joannem hujus nominis IV. Episcopum Hierosolymitanum non successisse Eustochio anno DLXI. ut putat Baronius, quia Eustochius fuit dumtaxàt Sede Hierosolymitanâ dejectus anno DLXIII. quo anno Macarius in Sedem Hierosolymitanam restitutus est, eamque, ut mox dixi, tenuit usque ad annum DLXXII. Quapropter, juxta accuratiorem Chronologiam dicendum est, Macario Episcopo Hierosolymitano anno DLXXII. defuncto successisse Joannem hujus nominis IV. qui, teste Nicephoro in Chronico, sedit annos viginti duos, & ex hac vita migravit anno DXCIV. Denique, Joanni suffectus est *Amos*, qui, juxta Nicephorum in Chronico, & tabulas Theophani insertas, Ecclesiam Hierosolymitanam rexit annos octo, & ex hac vita migravit anno DCI. Habes hic breviter descriptam seriem Episcoporum, qui sexto sæculo Hierosolymitanæ Ecclesiæ præfuerunt.

D. Hic tantummodò desideratur series Episcoporum, qui sexto sæculo Sedem Constantinopolitanam occuparunt, quam semel cùm descripseris, perfectam habebo seriem Episcoporum, qui sexto nominis Christiani sæculo præcipuas Ecclesiæ Sedes, Romanam videlicèt, Alexandrinam, Antiochenam, Hierosolymitanam, & Constantinopolitanam tenuerunt.

M. *Macedonius* hujus nominis II. qui, sicut jam observavimus in Colloquio III. in Historiam quinti Ecclesiæ sæculi, Sedem Constantinopolitanam inierat anno quadringentesimo nonagesimo sexto, rexit Constantinopolitanam Ecclesiam annis quindecim, ut habet Baronius, id est, usque ad annum quingentesimum undecimum, quo annô ab Imperatore Anastasio Sede expulsus in exilium missus est, eò quòd istud additamentum: *Unus è Trinitate crucifixus est*, Trisagio ab eodem Imperatore factum approbare renueret. Hunc Macedonium *Zenonis* Imperatoris Henotico subscripsisse negat Baronius, & *Theodorum* Lectorem lib. 2. qui illud disertè asseris, non esse audiendum contendit. At id non tantùm Theodorus, sed & *Theopanes* & *Liberatus* in Breviario litteris consignârunt. Quò fit, ut negari haud possit, Macedonium Episcopum Constantinopolitanum Zenonis Henotico subscripsisse. Cæterùm, nec Schismaticus, nec Hæreticus ob id dici potest *Macedonius*. Chalcedonensem siquidem Synodum generalem summâ veneratione excepit, & ab illius decretis, quæ fidem spectant, nunquàm recessit; quamvis ad majora vitanda incommoda *Diodorum* Tarsensem, *Theodorum* Mopsuestenum, *Theodoretum* Cyrensem, & quosdam alios Episcopos, qui in Concilio Chalcedonensi tanquàm Catholici habiti fuerant, anathematizârit. Quia in re culpâ vacâsse Macedonium satis ostendit quinta Synodus generalis, quæ tria Capitula damnavit. Macedoniô demortuô in exilio anno DXV. multisque calamitatibus pro fide Catholica oppresso sacrum cultum à Græcis exhibitum indicant MS. Synaxarium, quod in Collegio Claromontano Soc. JESU Parisiis asservatur, variа Menæa MSS. & excusa, quæ habentur apud *Maximum* Cytheseorum Episcopum pro Ecclesiis Orthodoxis. Ablatum quidem fuit ad tempus Macedonii nomen è sacris Diptychis, sed in ea posteà fuit restitutum. Plura de Sancto Macedonio Episcopo Constantinopolitano legi possunt in ejus vita,

quam *Henschenius* in Actis Sanctorum scripsit ad diem XXV. mensis Aprilis.

Sede Constantinopolitana ab Impetatore Anastasio dejecto Macedonio, & in exilium misso anno quingentesimo undecimo, suffectus est *Timotheus* Hæreticus Eutychianus, qui, ut scribit Theophanes, *primùm Ecclesias ingressus Macedonii deposuit imagines, atque ità demùm sacris operam dedit: Joannémque Nicaotam Alexandrinum Episcopum* (Hæreticum pariter Eutychianum) *in Ecclesiæ tabulas recensuit, Synodicásque literas ad eum scripsit*: Præfuit hic Hæreticus *Timotheus* Ecclesiæ Constantinopolitanæ annos sex, hoc est, à fine anni DXI. quo depositus, & in exilium missus est Macedonius, usque ad annum DXVII. ut videre est in Chronico Nicephori, & in tabulis Theophanis. Post mortem Timothei *Joannes* Cappadox die XVII. Aprilis ann. DXVIII. ordinatus est Episcopus Constantinopolitanus, & ab eo populus confestim petiit, ut excommunicatis Eutychianis, eorumque defensoribus, Chalcedonense Concilium cum Sancti Leonis Papæ, & *Euphrasii*, ac *Macedonii* Episcoporum Constantinopolitanorum nominibus sacris Diptychis restitueretur; quòd cùm importunis populi clamoribus convictus *Joannes* præstitisset, collecta est Constantinopoli Synodus, in cujus principio oblatus est libellus à Monachis Orthodoxis quinque petitiones continens, quarum prima erat, ut Euphemius, & Macedonius in exilio mortui sacris Diptychis inscriberentur. II. ut qui propter eorum causam relegati fuerant, propriis gradibus restituerentur. III. ut Synodi Constantinopolitana, Nicæna, & Ephesina Diptychis prædicarentur. IV. ut Sanctus Leo Papa in iisdem annumeraretur. V. ut attentata contra Chalcedonensem Synodum removerentur, & blasphema verba contra ipsam per *Severum* Hæreticum prolata anathemati subjicerentur. Cognitis itaque & examinatis quinque hujus libelli petitionibus, Episcopi in hac Synodo congregati *Severum* anathemate perculerunt, & quinque decreta ediderunt, quorum exemplaria ad omnes Orientis Episcopos misit *Joannes* Patriarcha Constantinopolitanus. Rectè autem observat Clar. *Pagius* ad annum DXX. hunc Joannem Episcopum Constantinopolitanum primum fuisse, qui Patriarchæ *Oecumenici*, seu *universalis* nomen ausus est usurpare. Sedem Constantinopolitanam unum dumtaxàt tenuit annum, menses decem, & aliquot dies, obiitque die XXV. mensis Februar. ann. DXX, Joanni Episcopo Constantinopolitano è vivis erepto successit *Epiphanius*, qui sedit annos quindecim, & menses tres, mortemque oppetiit die quinta mensis Junii anni DXXXV. Defuncto Epiphanio, *Anthimus* Episcopus Trapezuntinus Hæreticus Eutychianus, agente *Theodora* Augustâ Eutychianis partibus vehementer addictâ, ad Sedem Constantinopolitanam translatus est. Sed *Anthimum*, postquàm hanc Sedem mensibus decem tenuisset, *Agapetus* Summus Pontifex tùm temporis Constantinopoli degens tanquàm Hæreticum & injustum invasorem exauctoravit, & in ejus locum *Mennam* subrogavit. Rem gestam narrat *Liberatus* in Breviario cap. 21. his verbis, quæ ad stabiliendum Romani Pontificis Primatum maximè sunt observandæ; *Petentibus*, inquit, *Principibus, ut Anthimum Papa*, scilicet Agapetus, *in salutatione & communione susciperet, illa fieri, inquit, posse, si se libello probaret Orthodoxum, & ad Cathedram suam reverteretur. Impossibile esse ajebat translatitium hominem in illa Sede permanere: Augusta verò clam promittente munera multa, in hoc Papa perstitit, ne ejus audiret petitionem. Anthimus verò videns se Sede pulsum, quod habuit, Imperatoribus reddidit, & discessit, ubi eum Augusta patrocinio suo tueretur. Tunc Papa Principis favore Mennam pro eo ordinavit Antistitem, consecrans eum manu sua in Basilica Sanctæ Mariæ.* Mennas itaque à Summo Pontifice Agapeto die XIII. mensis Martii anni DXXXVI. fuit consecratus Episcopus Constantinopolitanus, seditque annos XVI. menses sex, ut testatur *Nicephorus* in Chronico, & mortuus est ineunte mense Augusto anni DLII. Colitur *Mennas* in Martyrologio Romano die XXV. mensis Augusti, quemadmodum in Menologio Græcorum. Mortuò Mennê, confestim *Eutychius* electus est Episcopus Constantinopolitanus, qui anno sequenti, seu DLIII. Vigilio Papæ fidei suæ professionem exhibuit, eumque Epistolâ à se & ab *Apollinari* Alexandrino, *Domno* Antiocheno, & *Elia* Thessalonicensi Patriarchis subscriptâ, rogavit, ut Concilium ad trium Capitulorum causam terminandam tandem inchoaret. Eutychius Ecclesiam Constantinopolitanam rexit annos XII. & menses circiter quinque, id est, usque ad annum DLXV. quo anno Sede sua ab Imperatore Justiniano depositus est, & in exilium missus, eò quòd subscribere nollet Edicto, quod eodem anno publicavit ad stabiliendam cum Eutychianis incorruptibilitatem Corporis Christi antè Resurrectionem. Amoto à Sede Constantinopolitana Eutychio, *Joannes Scholasticus* die XII. mensis Aprilis ejusdem anni DLXV. ordinatus est Episcopus Constantinopolitanus, qui annos XII. & menses quinque ntrimque incompletos præfuit Ecclesiæ Constantinopolitanæ, & obiit anno DLXXVII. Mortuô *Joanne Scholastico*, Eutychius post annos duodecim exilii, ab Imperatore Tiberio revocatus est, & in Sedem Constantinopolitanam die III. Octobris ejusdem ann. DLXXVII. restitutus, quam tenuit usque ad annum DLXXXII. quo vitâ functus est die VI. mensis Aprilis, quatuor scilicèt mensibus antè mortem Tiberii Imperatoris, quam ipse prænunciavit, teste *Eustathio* Presbytero in vita Sancti illius Præsulis, cujus fuit familiaris domesticus, & ab ejus latere nunquàm discessit. Hæc vita extat apud *Henschenium* in Actis Sanctorum ad diem VI. Aprilis. Eutychium in Sede Constantinopolitana excepit *Joannes* dictus *Jejunator* die XII. Aprilis ejusdem an. DLXXXIII. Synodum Constantinopoli indixit anno DLXXXVIII. ut titulum Episcopi *Oecumenici* seu *universalis*, quem immeritò usurpaverat, sibi Synodali decreto adsciscerct ac confirmaret; sed ei strenuè obstitit S. Gregorius M. Papa, ut videre est in pluribus ejus Epistolis, in quarum principio superbos titulos ratâ modestiâ repudians, se *Servum Servorum Dei* appellat. Græci hunc *Joannem* dictum *Jejunatorem* magnis exornant encomiis. *Theophylactus* lib. 7. cap. 6. pluribus eum laudat è voluptatum contemptu, à domitis animi

animi perturbationibus, à jejuniis, à misericordia in egenos, à studio paupertatis, ostenditque, *Mauritium* Imperatorem ejus lecto ligneo, stragulo, & penolæ maximum honorem detulisse. *Sophronius* Patriarcha Hierosolymitanus apud Photium in Bibliotheca Cod. CCXXXI. appellat Jejunatorem, *virtutis domicilium*. Colitur etiam à Græcis *Joannes Jejunator* die II. mensis Septembris, ut videre est in eorum Menologiis, & Synaxariis. At paulò duriùs à Latinis idem *Joannes Jejunator* habitus est, eo solo nomine, quòd à Sancto Gregorio Summo Pontifice, ob usurpatum Episcopi *universalis* titulum, reprehensus sit. Verùm, id Sanctitati *Joannis*, dicti *Jejunatoris*, officere non debere, agnovit ipsemet Sanctus Gregorius Papa, quippe qui prædictum Joannem jam defunctum appellat *Sanctissimum* in Epistola LXIV. lib. 5. doctissimus etiam P. *Thomassinus* lib. 1. *de vetere & nova Disciplina* ostendit, qua ratione possit ex Sanctorum Patrum Regulis Joannis Jejunatoris fama conciliari cum iis, quæ aculeatissimè in eum à Sancto Gregorio Papa dicta sunt. De doctrina *Joannis Jejunatoris*, & de libris ab ipso editis, in proximo nostro Colloquio, quod erit *de Viris Illustribus*, opportuniùs disseremos. Sufficiat hic observare, Joannem Jejunatorem sedisse annos undecim, menses quinque, & ad Deum migrâsse anno DXCV. eique successisse *Cyriacum* Presbyterum & Ecclesiæ Constantinopolitanæ Oeconomum, cui Nicephorus in Chronico attribuit annos undecim. Quare *Cyriacus* Episcopos Constantinopolitanos, & Joannis Jejunatoris successor rexit Ecclesiam Constantinopolitanam ab anno DXCV. usque ad annum DCVI. quo mortuus est. Sed de Episcopis, qui sexto seculo præcipuas Ecclesiæ Sedes, Romanam videlicet, Alexandrinam, Antiochenam, Hierosolymitanam, & Constantinopolitanam tenuerunt, sat superque dictum sit.

COLLOQUIUM V.

De Viris Illustribus, qui sexto Ecclesiæ sæculo doctrinâ, & pietate claruerunt.

D. Legi nuperrimè in aureo, omnibusque numeris absoluto libro, quem edidit doctissimus *Melchior Canus* de locis Theologicis, neminem posse esse Theologum omni laude cumulatum, nisi in Sanctorum Patrum, Scriptorumve Ecclesiasticorum Operibus din fuerit exercitatus, atque ex jugi eorum lectione promptum & expeditum sibi paraverit argumentandi usum. Quapropter, te etiam atque etiam rogo, ut sicut Sanctorum Patrum, Scriptorumve Ecclesiasticorum, qui in præcedentibus sæculis floruerunt, genuina jam indicâsti Opera, eaque à spuriis, vel dubiis accuratè secrevisti, ita nunc Opera Sanctorum Patrum, & Scriptorum Ecclesiasticorum, qui sextum Ecclesiæ sæculum sanctitate, & eruditione, illustrârunt, percensere ne graveris, ut posteà ingenium meum in eorum lectione acuere, excolere, atque pro meo modulo exercere possim.

M. Quamvis Scriptores, qui sexto Ecclesiæ sæculo tam in Occidente, quàm in Oriente claruerunt, ea nominis celebritate contendere haud possint cum illis, qui in præcedentibus seculis floruerunt; negari tamen non potest, eorum doctrinâ & pietate Ecclesiam plurimùm fuisse illustratam. In primis, ut auspicemur ab his Scriptoribus, qui in Occidente floruerunt, quatuor potissimùm insignes Galliarum Episcopi Sanctitatis palmam litteris exculta sexto Ecclesiæ seculo tulerunt, *Avitus* Viennensis, *Remigius* Remensis, *Gregorius* Turonensis, & *Cæsarius* Arelatensis, de quorum vita & scriptis breviter hic disseremus.

Sanctus Avitus ex illustrissima Prosapia ortus, utpotè *Aviti* Imperatoris nepos, & *Isicii* Senatoris, ac posteà Viennensis Episcopi filius, & *Apollinaris* Valentini Episcopi frater, electus est post mortem patris sui Isicii Ecclesiæ Viennensis Episcopus, quam sanctissimè rexit, totamque Galliam ab infestatione Arianæ Hæreseos defendit. *Gundabodum* Burgundionum Regem Arianum ut ab Hæresi ad fidem Catholicam adduceret, Collationem in Borgundia habuit cum Arianis anno quingentesimo primo, in qua convicti fuêre Ariani, & ex illis plures ad veram fidem conversi, Gundabodus tamen Rex pervicax in errore perstitit, sed *Sigismundus* ejus filius Catholicam Fidem amplexus est. Hæc Collatio Aviti Episcopi Viennensis coram Rege Gundabodo adversùs Arianos habita legitur tomo IV. Conciliorum pag. 1318. Colitur S. Avitus die V. mensis Februarii, ut videre est in Martyrologio Romano, ad quam diem *Henschenius* Vitam S. Aviti recitat, quæ tamen, teste Clar. *Pagio* ad annum DXVI. num. V. cùm tardiùs scripta fuerit, non magna ei fides adhiberi potest. Sancti Aviti Epistolas, Homiliarum & Opusculorum fragmenta, atque poëmata luce publicâ donavit, & eruditis notis illustravit *Sirmondus*, quæ inserta sunt tomo IX. Bibliothecæ maximæ Patrum Lugdunensis.

Sanctus Remigius Episcopus Remensis, & Galliarum Apostolus nonnullas scripsit Epistolas. De initio illius Episcopatus, & de anno ejus obitus constans non est Scriptorum opinio. Probabiliùs tamen *Henschenius* ad diem VI. Februarii in Vita Sancti *Vedasti* Episcopi Atrebatensis, qui eodem, quo Remigius floruit tempore, initium Episcopatus Remigii illigat anno CCCCLVII. illius verò mortem consignat anno DXXX. ex quo sequitur, Remigium septuaginta tres annos in Episcopatu explevisse, quod innuere videtur Gregorius Turonensis, qui in lib. *de Gloria Confessorum* cap. 79. ait, Remigium *septuaginta, & amplius in Episcopatu annos transegisse*. Remigius non est auctor *Explanationum*, seu *Commentariorum in Epistolas Pauli*, quia in his citatur Beatus *Benedictus*, *Sanctus Gregorius* Papa, & vita *Sancti Cæsarii* Episcopi Arelatensis à Sancto Cypriano Tolonensi Episcopo post annum quingentesimum quadragesimum quartum elucubrata, quam vitam Remigius Remensis Episcopus citare non potuit, quippe qui, ut mox observatum est, è vivis excessit anno quingentesimo tricesimo. Hinc *Labbeus* in Dissertatione de Scriptoribus Ecclesiasticis hanc Explanationem, seu Commentarium in Epistolas Pauli fœtum esse suspicatur *Haymonis* Alberstatensis Episcopi.

Offerint

Usserius verò in Historia Gottescalchi, & quidam alii, hanc commentarium Remigio Lugdunensi Episcopo tribuunt. *Albertinus* tandem lib. de Sacram. Eucharistiæ pag. 886. & seq. illius Commentarii auctorem putat esse *Remigium* in Abbatia Sancti Germani Antisiodorensis Monachum, qui sub finem seculi noni floruit, quique ad scholas instaurandas Remos evocatus est, ut scribit *Flodoardus* lib. 4. Hist. Ecclesiæ Remensis cap. 9. Hæc *Albertini* conjectura pluribus viris doctis probata est, de qua, sicut & de auctore illius Commentarii in Epistolas Sancti Pauli legendus est doctissimus *Carolus Cointius* in Annalibus Francorum ad annum DXXXII. num. XLIX. *Testamenti* Sancti Remigii Episcopi Remensis meminit *Baronius*, & ex eo aliqua loca recitat. Verùm, Baronii ætate istud Sancti Remigii Testamentum exstabat tantùm in Historia Flodoardi cap. 18. variis actum interpolationibus, quæ, cum à temporibus, & genio Sancti Remigii abhorreant, multis eruditis viris suppostitium jure merito visum est. Tandem genuinum hujus Testamenti exemplar prodiit in nova disquisitione *de Ampulla Remensi* in tom. 1. Bibliothecæ Labbeanæ, & in annalibus *Cointii* ad annum DXXXII. num. L. & seq. apparuitque verè, hoc Testamentum à Sancto Remigio conditum, eoque Ecclesiam Remensem, *Lupum* Episcopum Suessionensem fratris sui filium, & *Agricolam* Presbyterum nepotem suum à Sancto Remigio Hæredes fuisse institutos. Vitam *Sancti Remigii* Episcopi Remensis legesis apud Hincmarum, Flodoardum lib. 1. Hist. Ecclesiæ Remensis.

Sanctus Gregorius Patriâ Arvernus, & nobili genere oriundus, Episcopus Turonensis consecratus est anno DLXXII, & ad Deum migravit anno DXCIV. Scripsit decem libros *Historiæ*, sive *Annalium* Francorum, in quibus Historiam ab initio Mundi ad conditam usque Francorum Monarchiam brevissimè perduxit. Dein, lato calamo Historiam ad annum usque quingentesimum nonagesimum primum prosecutus est. Vulgata tamen hujus Operis exemplaria insigniter esse depravata, non modo conqueritur, sed infinitis exemplis probat sæpè laudatus *Carolus Cointius* tom. 1. Annalium Francorum. Extant adhuc alii libri editi à *Sancto Gregorio* Toronensi Episcopo, videlicèt *Epitome de rebus gestis Francorum. Liber de Vitis Patrum. Libri Miraculorum VII*, hoc est, *Libri de Virtutibus & Miraculis Sancti Martini. De Gloria Martyrum libri duo. De Gloria Confessorum liber unus*, Præterea duos libros composuit Gregorius Turonensis, qui injuriâ temporum perierunt, scilicet librum *de Cursibus Ecclesiasticis*, & *Commentarium in Psalmos*, cujus bina fragmenta exhibet doctissimus *Mabillonius* tom. 1. Analect. pag. 7. Denique, observant periti Critici, hallucinari nonnullos, qui *Librum de Septem Dormientibus* in Monasterio propè Turonos quiescentibus Gregorio Turonensi adscribunt, eò quòd Gregorius Turonensis prædictum librum *Sulpicio* Bituricensi Episcopo dedicârit, & sub Gregorii Turonensis nomine editores hunc librum publicarint. At dubium non est, quin in hoc falluntur. Nam præterquam quòd hujus libri *de Septem dormientibus* nullatenùs meminit Sanctus Gregorius Turonensis in Epilogo Historiæ suæ, ubi omnes libros à se editos recenset, affirmat insuper idem S. Pater in Præfatione, se hunc librum *de Septem dormientibus* repertum in Archivo Majoris Monasterii propè Turonos dignum judicâsse, qui publicam in lucem ederetur. Hic igitur liber *de Septem dormientibus* non est genuinus Sancti Gregorii Turonensis fœtus.

Sanctus Cæsarius Arelatensis Episcopus ordinatus fuit anno quingentesimo secundo, & postquam per 40. annos Arelatensi Ecclesiæ sanctissimè præfuisset, mortuus est anno DXLII. Cœnobium Sanctimonialium Arelate pro sorore sua *Cæsaria* ædificavit, quod etiamnùm vetustate venerandum, & Monialium, quæ in eo Virginitatem suam Deo vovent, nobilitate illustratum subsistit. Sanctus Cæsarius doctrinæ S. Augustini invictissimus assertor Semipelagianorum errores strenuè oppugnavit, variaque Opuscula & Homilias composuit cum duabus Regulis, quarum unam, quæ spectat ad Moniales, ipse scripsit, alteram, quæ pertinet ad Monachos, *Teridius* Presbyter ipsius Cæsarii nepos ab eo dictatam & per diversa Monasteria fuisse transmissam affirmat. Vitam *Sancti Cæsarii* duobus libris descriptam sæculo 1. Benedictino inseruit doctissimus Pater Mabillonius. *Prioris* auctor est *S. Cyprianus* Episcopus Tolonensis, *posterioris*, Messianus Presbyter, & Stephanus Diaconus. Dedicata est *Sancti Cæsaris* Vita *Cæsariæ*, non quidem seniori, quæ *Sancti Cæsarii* soror erat, eoque adhùc superstite decessit; sed *Cæsariæ juniori*, quæ alteri in Abbatiam Monasterii Arelatensis successit.

His quatuor Galliarum Episcopis doctrinâ & pietate inclytis meritò adjungere possum S. *Sulpicium* Bituricensem Episcopum, qui *virtutibus & eruditione* conspicuus, ut legitur in Martyrologio Romano ad IV. Kal. Februarias, excessit è vivis anno quingentesimo nonagesimo primo; *Ruricium* seniorem Episcopum Lemovicensem, cujus Epistolarum ad varios scriptarum libros duos publici juris fecit *Henricus Canisius* tom. V. antiq. lect. qui etiam inserti sunt tom. VIII. Bibliothecæ maximæ Patrum Lugdunensis; *Evantium* Viennensem Episcopum, qui interfuit Concilio Matisconensi I. Lugdunensi III. Valentino II. & Matisconensi II. ediditque Epistolam contra eos, qui sanguinem animalium immundum esse judicant, & carnem mundam esse dicunt, apud *Canisium* antiq. lect. tom. 5. par. 2. *Venantium Fortunatum*, qui relictâ Italiâ, unde oriundus erat, Galliam profectus est, ut Reliquias *S. Martini* Turonensis Episcopi, cujus ope gravissimis oculorum doloribus fuerat liberatus, in Urbe Turonensi depositas inviseret. Indè in Urbem Pictaviensem se contulit, ubi Presbyteratûs honorem meruit, ac tandem ejusdem Urbis Episcopus ordinatus est. Scripsit Poëmatum libros XI. quos *Sancto Gregorio* Turonensi nuncupavit. Edidit etiam libros quatuor de Vita *Sancti Martini*, & Vitas aliquot Sanctorum Galliæ Episcoporum. Vitam Venantii Fortunati scripsit P. *Brovverus* Soc. Jesu, quam illius operibus præfixit. Demùm, inter Scriptores, qui sexto Ecclesiæ sæculo doctrinâ & pietate in Galliis claruerunt, recensetur *Sanctus Gildas*, Abbas Monasterii Ruyensis, in Diœcesi Venetensi, cognomento *Sapiens*, cujus extant Opera tom. VIII. Bibliothecæ maximæ Patrum Editionis Lugdunensis. Sunt, qui distinguunt eundem Gildam in duos, quorum unus *Badonicus*, alter *Albanius* dictus

dictus fuerit, sed eos, qui ita sentiunt, à vero abludere ostendunt *Bollandus* ad diem xxix. mensis Januarii, & *Mabillonius* sæculo I. Benedictino, ubi Sancti Gildæ vitam refert. Natus erat S. Gildas in magna Britannia, sed in Armoricam, seu in minorem Britanniam posteà secessit, ubi Cœnobium Ruyense extruxit, quòd nunc Gallicè nuncupatur : *Saint Gildas de Ruye.*

D. Cedo, si placet, alios Scriptores Ecclesiasticos, qui sexto nominis Christiani sæculo, in aliis Orbis partibus floruerunt?

M. Plurimi Scriptores sexto Ecclesiæ sæculo celebres fuerunt in Africa, Hispania, & Italia. Inter Scriptores Africanos primas tenet *Sanctus Fulgentius* Ruspensis Episcopus in Scriptura Sacra, & in doctrina SS. Patrum, præcipuè S. Augustini, versatissimus. Decem libros pro defensione Gratiæ Christi lucubravit, quorum septem adversùs libros à *Fausto* Rejensi Episcopo Semipelagiano editos composuit, & universa, quæ hic Semipelagianorum Coriphæus contra doctrinam S. Augustini scriptorierat, omni argumentorum genere funditùs subvertit. Reliquos tres libros ad *Fausti* Sectatores expugnandos Monachis Scythis acerrimis gratiæ defensoribus inscripsit. Libri septem, quos Fulgentius edidit contra *Faustum*, perierunt; eos tamen se legisse testatur *S. Isidorus* Archiepiscopus Hispalensis in lib. de Illustribus Scriptoribus. Tres alios libros *de veritate prædestinationis & gratiæ inscriptos* edidit Fulgentius, sicut testatur auctor vitæ ejus cap. 29. Præterea, à *Monimo* viro laico, sibique amicissimo, ad scribendum *de divina prædestinatione* iterùm compulsus, tres libros procudit Fulgentius, in quibus eum in scopum collimat, ut ostendat, Deum prædestinare homines ad bona, non ad mala perpetranda; Sanctumque Augustinum intellexisse Dei prædestinationem ad malum pœnæ, non ad malum culpæ. Hos tres libros ad *Eugippium* Abbatem Augustinianæ doctrinæ per Italiam propagatorem transmisit Fulgentius. Præter illos recensitos libros, quos pro defensione gratiæ Christi juxta mentem S. Augustini exaravit Sanctus ille Doctor, alii adhuc extant ab illo concinnati, videlicèt *adversùs Arianos liber. Ad Donatum liber de Fide Orthodoxa ex diversis erroribus Hæreticorum. Ad Petrum Diaconum de Fide liber. Adversùs Trasamundum Regem libri tres. Pro Fide Catholica adversùs Pintam Arianum liber*, à Chiffletio primùm editus. *De quinque Quæstionibus ad Ferrandum liber. Variæ Epistolæ Morales & Dogmaticæ.* Plura de Sancti Fulgentii libris legi possunt apud *Labbeum* in Dissertatione de Scriptoribus Ecclesiasticis. Sanctum Fulgentium omnia Latinorum Martyrologia memorant, ejusque vitam gravi stylo quidam ejus Discipulus scripsit, quam exhibet *Bollandus* ad diem primam mensis Januarii. Inter Sancti Fulgentii Discipulos eminuit *Fulgentius Ferrandus* Carthaginensis Ecclesiæ Diaconus, qui vixit usque ad annum DXLVIII. de quo plura habet *Facundus* Hermianensis in Africa Episcopus lib. 4. cap. 3. pro defensione trium Capitulorum. Hujus *Ferrandi* omnia Opera *Petrus Franciscus Chiffletius* publicavit *Divione* in Galliis anno MDCXLIX. *Facundus*, mox à me laudatus, Hermianensis in Africa Episcopus doctissimus quidem fuit, sed in defensione trium Capitulorum adeò pertinax, ut in Schismate occubuerit, sicut facilè colligitur ex illius *Epistola*

Fidei Catholicæ in defensione trium Capitulorum, quam publicâ luce primus donavit *Lucas Dacherius* Benedictinus Cong. Sancti Mauri tom. III. *Spicilegii.* Duodecim etiam libros scripsit idem *Facundus* pro defensione trium Capitulorum, quodque gravius est, in ipsummet Vigilium Papam, qui tria Capitula damnavit, adeò acriter invectus est, ut illum proditionis, collusionis eum Acephalis, ambitionis & venalitatis arguerit, ut videre est præsertim in libro, quem edidit contra *Mocianum*, qui Africanos Antistites meritò redarguebat, quod sese à Vigilio Papa, & ab Ecclesia, trium Capitulorum causâ, segregarent. In eadem trium Capitulorum defensione perstitit *Liberatus* Ecclesiæ Carthaginensis Diaconus, qui libellum scripsit de *Hæresi Nestoriana*, cui *Breviarii* titulum indidit, quod emendatissimè edidit, notisque elegantissimis illustravit eruditus *P. Garnerius* Soc. Jes. Pro defensione itidem trium Capitulorum *Victor* Tununensis in Africa Episcopus plurimas ac gravissimas ærumnas pertulit, & ab Imperatore Justiniano variis exiliis afflictus est. Scripsit hic *Victor* Chronicon rerum gestarum ab orbe condito usque ad an. DLXVI. quo *Justinus Junior* Imperium auspicatus est. Sed hujus Chronici prima pars interiit, superest tantùm posterior, quæ ab an. CCCCXLIV. quo desiit Prosper, orditur; & ad an. DLXVI. progreditur. Denique inter Afros Episcopos, qui sexto sæculo floruerunt, numerantur *Vigilius* Tapsensis in Bizacena Africæ Provincia Episcopus, qui libros quinque contra Nestorianam, & Eutychianam Hæresim edidit, insuper, *Disputationem cum Sabellio, Photino, & Ario* sub nomine S. Athanasii, & undecim libros *de Trinitate*, eidem S. Athanasio perperam adscriptos. Multi eruditi viri existimant, hunc Vigilium Tapsensem esse auctorem Symboli, quod sic incipit: *Quicunque vult salvus esse &c.* quod vulgò attribuitur S. Athanasio. *Primasius* Adrumetinæ Ecclesiæ in Bizacena Africæ Provincia Episcopus, qui libros quinque Expositionum in Apocalypsim, Commentarios in Epistolas Sancti Pauli scripsit, & librum unum sic inscriptum: *Quid faciat hæreticum?* Primasio coævus fuit *Junilius* Africanus Episcopus, qui libros duos per modum Quæstionum & Responsionum *de partibus divinæ Legis* ad ipsum Primasium scripsit. Hic *Junilius* non est auctor Commentarioli in tria priora Capita Geneseos, sed potius Venerabilis *Beda*, ut modò convenit inter viros eruditos. *Eugippius* Abbas Africanus thesaurum sententiarum ex diversis S. Augustini Operibus defloratarum collegit, eumque duos in libros distributum nuncupavit *Probæ* Virgini Sacræ. Hi sunt celebriores Scriptores, qui in Africa præfulserunt.

D. Quinam sunt illustriores Scriptores, qui sexto Ecclesiæ sæculo in Hispania floruerunt?

M. Multos in Hispania egregios Scriptores recenset *S. Isidorus* Hispalensis Episcopus in lib. de Scriptoribus Ecclesiasticis, quos hìc breviter indicabo. Agmen illorum ducet *Orontius* gente Hispanus, patriâ Tarraconensis, Episcopus Eliberitanus, qui Synodo Tarraconensi anno DXVI. adfuit, scripsitque *Commonitorium Fidelium* metro heroico, cujus mentionem facit Sigebertus in Catalogo cap. 34. *Justinianus* Ecclesiæ Valentinæ Episcopus librum edidit *Responsionum ad quemdam Rusticum de interrogatis Quæstionibus quinque*, ut videre est apud Isidorum cap. 20.

lib. de Scriptoribus Ecclesiasticis. *Justus* Justiniani frater, Urgellensis, sive Orgellitanus in Catalaunia Episcopus, interfuit Concilio Toletano secundo celebrato anno DXXXI. scripsit expositionem mysticam in Cantica Canticorum, cujus meminit Isidorus cap. 21. lib. de Scriptoribus Ecclesiasticis. Duas præterea ejusdem *Justi* Epistolas evulgavit *Lucas Dacherius* tom. 3. Spicilegii. *Aprigius* Ecclesiæ Pacensis in Hispania Episcopus, vir fuit linguâ disertus, & scientiâ eruditus. Scripsit *Explicationem Apocalypseos B. Joannis*, sed illud Opus interiit. Alia quædam Opera, teste Isidoro cap. 17. lib. de Script. Eccl. edidit idem Aprigius, quorum nec nomina quidem supersunt. *Leander*, post diuturnam vitæ Monasticæ professionem Hispalensis Ecclesiæ Archiepiscopus factus, vir fuit, teste Isidoro ejus fratre cap. 28. lib. de Script. Eccles. suavis eloquiô, ingeniô præstantissimus, & vitâ non minùs quàm doctrinâ clarissimus. Scripsit ad *Florentiam* sororem suam *Regulam de institutione Virginum & Contemptu Mundi*, quam primus in lucem edidit Lucas Holstenius in Collectione Regularum Parisiis anno MDCLXIII. Extat ejusdem Leandri Homilia, quam ipse in laudem Ecclesiæ, ob conversionem Gothorum, habuit post finitam Synodum Toletanam III. cujus magna pars ipse fuit, & orthodoxam fidem, extinctâ in Hispaniis Arianâ Hæresi, totius Gentis Gothicæ consensione confirmari fecit, adeò ut Gothorum Apostolus jure merito audiat. Tanti Leandrum Hispalensem Episcopum fecit S. Gregorius Magnus Papa, ut ipsi libros suos Moralium in Job nuncupaverit. Alia Leandri adversùs Arianam Hæresin Opuscula, plures Homilias, multaque ad Officii Ecclesiastici incrementum & decorem spectantia refert S. Isidorus cap. 28. lib. de Script. Eccl. Zelum S. Leandri in profliganda Ariana Hæresi in Hispania imitati sunt *Licinianus. Severus & Joannes* dictus *Biclariensis*. Prior, seu *Licinianus* Carthaginensis Spartariæ in Hispania Episcopus, cujus meminit S. Isidorus cap. 29. lib. de Script. Eccl. ob Fidei Catholicæ studium è Leovigildo Hispaniæ Rege in exilium missus obiit Constantinopoli, scripsitque nonnullas Epistolas, quarum unica duntaxat extat ad Gregorium Magnum Papam data. Alter, seu *Severus* Malacitanus in Hispania Episcopus, de quo agit Isidorus cap. 30. lib. de Script. Eccl. ob fidem itidem Catholicam à Leovigildo Rege exilio mulctatus est, scripsitque librum adversùs Vincentium Cæsar-Augustanum Episcopum, qui à Catholicis ad Arianorum castra transierat; composuit etiam alium librum *de Virginitate*, cui *Annuli* nomen dedit. Utrumque Opus periit, vel in Bibliothecarum angulis delitescit. Tertius seu *Joannes* dictus *Biclariensis*, cùm Arianæ Hæresi, quæ in Hispania id ætatis latissimè grassabatur, nullo pacto consentire vellet, a Leovigildo Rege Ariano Barcinonem relegatus est, ubi integro decennio multas ab Arianis insidias & persecutiones invictâ animi constantiâ passus est. Posteà, Monasterium *Biclariense* ad Pirenæi montis radices extruxit, ex quo eductus est, ut Episcopus Gerundensis consecraretur. Scripsit Joannes Biclariensis *Chronicon* ab anno DLXVI. quo Victor Tununensis desiit usque ad annum DXC. Composuit etiam Joannes Biclariensis *Regulam* in sui Monasterii usum, atque nonnulla alia Opera, ut refert Isidorus cap. 31. lib. de Script. Eccl. ubi Joannis Biclariensis cum laude meminit. Sed de Scriptoribus, qui sexto Ecclesiæ sæculo doctrinâ & pietate conspicui in Hispania floruerunt, satis dictum sit.

D. Habuítne Italia in sexto Ecclesiæ sæculo Scriptores, qui sanctitate & eruditione conferri possint cum illis Viris illustribus, quos jam in medium produxisti?

M. Habuit Italia in sexto Ecclesiæ sæculo præclarissimos Scriptores, qui doctrinæ & pietatis famâ illis Auctoribus, quos jam memoravi, aut æquales, aut superiores fuerunt, quos inter hi celebriores extiterunt: *Ennodius* Episcopus Ticinensis, *Boëtius Cassiodorus*, *Victor* Capuanus Episcopus, *Rusticus*, *Dacius* Mediolanensis Episcopus, *Agnellus* Ravennatensis Episcopus, *Arator*, *Paschasius*, *Dionysius Exiguus*, & *S. Gregorius* Magnus Pontifex Maximus, quorum Opera hîc breviter assignabo.

Ennodius Episcopus Ticinensis, quem ut Sanctum Confessorem laudant Summi Pontifices *Nicolaus I.* in Epistola ad *Michaëlem* Imperatorem, *Joannes VIII.* in Epistola ad *Bercharium* Abbatem, & *Gregorius VII* in *Dictatu*, si tamen hujus Dictatûs ille sit Auctor; geminâ Legatione ad *Anastasium* Augustum functus est, & Symmachi decessoris Hormisdæ causam egregiè peroravit, ac propugnavit. Mortuus est anno DXXI. ejusque variarum Epistolarum libros novem, necnon Opuscula in lucem edidit, atque eruditis Notis illustravit Sirmondus, suntque inserta tom. IX. Bibliothecæ maximæ Patrum Editionis Lugdunensis.

Boëtius ex illustrissima Romæ familia ortus, vir fuit doctissimus, juxta ac religiosissimus. Tempore Anastasii Imperatoris, & Theodorici Gothorum Regis, qui tum temporis Italiæ dominabatur, claruit. Verùm, illius Regis Ariani inimicitias expertus, Ticinum in exilium abductus est, ubi inter diuturni carceris tædia & squallores, præter aliquot Opuscula Philosophica, libros quinque edidit *de Consolatione Philosophiæ*, & librum *de Trinitate*, quam Doctor Angelicus S. Thomas Commentariis illustravit. Crescentibus posteà cum tyrannide Theodorici Regis suspicionibus, immisso carnifice, Boëtius fuit in carcere decollatus anno DXXIV. Indicem Operum Boëtii exhibent *Possevinus* in Apparatu sacro, *Bellarminus*, & *Labbæus* in Dissertatione de Scriptoribus Ecclesiasticis. Observant etiam periti Critici, librum, cui titulus est: *de Disciplina Scholarium*, falsò ascriptum esse Boëtio, quippè qui pluribus ineptiis scatet, sicut eum legenti confestim patebit.

Cassiodorus Senator & Patricius Romanus Theodorico Italiæ Regi carissimus fuit, & ad varias ac primarias dignitates ab ipso evectus. Plurima scripsit Opera, inter quæ primum obtinent locum *Commentarii in Psalmos*. *Epistolarum libri XII*. *Institutionum Divinarum libri duo*. *De Orthographia ex veteribus Grammaticis excerpta*. *Chronicon* à Conditu Mundi incipiens & desinens in annum Christi DXIX. *Historia Ecclesiastica*, quæ *Tripartita* dicitur, quam ex Græcis Auctoribus *Socrate*, *Sozomeno* ac

Theodo-

Theodoreto per amicum suum *Epiphanium Scholasticum* Latinè redditis concinnavit. *Liber de Anima. Libri XII. de rebus gestis Gothorum*, qui amplius non extant, sed illos *Jornandes* Ravennæ Episcopus in Epitomen redegit, quam nunc habemus. Alia Opera edidit *Cassiodorus*, quæ mox deperdita sunt. At Commentariom in Cantica Canticorum non esse genuinum Cassiodori fœtum lucuientee ostendit eruditus *P. Joannes Garetius* Monachus Benedictinus Congreg. S. Mauri io Præfatiooe in Cassiodorum, cujus Opera in duos Tomos distributa in lucem emisit, unà cum vita ejusdem Cassiodori, quem Clarissimis parentibus natum *Scyllacii*, quæ urbs Brutiorum rum erat primaria, eamque anno ætatis suæ 60. vel 70. sæculo nuntium remisisse, & Sancti Benedicti Regulam in Cœnobio propè Scyllacium à se constructo professum fuisse perdoctà dissertatione evincit mox laudatus *Garetius*.

Victor Capuanus Episcopus anno DL. Cyclum Paschalem condidit adveesùs Victorem Aquitanum. De quo Cyclo egregiè edisserit *Bucherius* in Opere de Doctrina Temporum cap. XI.

Rusticus S. R. E. Diaconus *Judicatum* Vigilii Papæ, quo tria Capitula etant proscripta, maximis laudibus primùm extulit, ac, mutatá postmodùm sententia, scripsit adversus Vigilium. Quapropter à Summo illu Pontifice damnatus, & propter Schisma exauctoratus fuit. Scripsit etiam Rusticus librum contra Acephalos.

Sunt nonnulli, qui *Daciam* Mediolanensem Episcopum inter Scriprores, qui sexto sæculo in Italia floruerunt, reponunt; quia existimant illum esse Auctorem *Chronici rerum Mediolanensium*, quòd hactenùs ineditum asservatur in Bibliotheca Mediolanensi. Verùm, doctissimus Mabillonius tom. 1. vet. Analect. pag. 3. rectè observat, *Dacium*, qui sexto Ecclesiæ sæculo Mediolanensi præfuit Ecclesiæ, non posse esse Auctorem illius Chronici, quia in eo nareaotur res Mediolanensis Ecclesiæ ab octavo sæculo ad tempus Alexandri II. Papæ, definitque prædictum Chronicon in anno MLXVII. ex qoo luculenter constat, illud non fuisse editum à *Dacio*, qui sexto sæculo Ecclesiam Mediolanensem regebat. Cæterùm, quamvis *Dacius* non sit Auctor istius Chronici, inter viros tamen, qui sexto sæculo in Italia celebres fuetunt, sedem habere debet, quia Cassiodorus, vir hujus sæculi, ut mox ostendi, insignis, ad ipsum scripsit Epistolam, quæ libro duodecimo ejus Epistolarum ordine est vicesima septima.

Agnellus Ravennæ Episcopus Templa ab Arianis extructa purgavit, & ad verum Dei cultum traduxit, scripsitque Epistolam ad *Arminium* de ratione Fidei, quæ extat tom. VIII. Bibliothecæ Patrum.

Arator natione Ligur à Vigilio Papa, cui apprimè clarus fuit, inter Subdiaconos Ecclesiæ Romanæ sublectus, scripsit carmine heroico Historiam Actuum Apostolorum à S. Luca Evangelista descriptam, & duobus libris comprehensam, quæ habetor tom. X. Biblioth. Patrum.

Paschasius S. R. E. Diaconus libros edidit duos *de Spiritu Sancto*, qui inserti sunt tom. VIII. Biblioth. Patrum. *Laurentio* Antipapæ ex ignorantia favit Paschasius contra Symmachum legitimum Pontificem, & ob id ejus animam piacularibus Purgatorii pœnis addictam vidit *S. Germanus* Capuanus Episcopus.

Dionysius exiguus natione quidem Scytha, sed Monasterii Romani Abbas, ut multi post Venerabilem Bedam asserunt, Auctor est *Æra Christiana*, qua in putandis anois à Natali Christi Domini etiamnum utitue Ecclesia Romana. At Dionysius in consignando initio illius Æræ anno quadragesimo quinto Imperii Augusti, quadriennio integro à vero Natali Christi aberravit. Christus enim, ut latè ostendi in Tractatu *de Mysteriis & Annis Christi*, natus est, anno quadragesimo Imperii Augusti. Alia Opera lucubravit Dionysius, sed præsertim novam Canonum Collectionem adornavit, quæ statim ab Ecclesia Romana obviis ulnis excepta est, de qua legendus est doctissimus *Petrus de Marca* Archiepiscopus Parisiensis cap. 4. lib. 3. *de concordia Sacerdotii & Imperii*.

Postremò, *S. Gregorius Magnus*, de quo in superiori Colloquio multa jam diximus, patriâ Romanus, *Gordiani* Senatoris, & *Sylvia* filius, splendidissimum fuit Italiæ ac totius Ecclesiæ lumen. Ad supremum Pontificatum, invitus quidem anno DXC. evectus, omnes suas vires, & cognitiones ad Ecclesiæ ornamentum, ad Religionis propagationem, & ad omnium Christianarum virtutum contulit incrementum. Malâ licèt & adversâ valetudine diu afflictus, nec non gravi, atque diuturnâ vexatus podagrâ, edendis tamen ad Christianorum institutionem libris, qui sanctitatem ad eruditionem obique spirant, jugiter incubuit. Opera genuina S. Gregorii Magni Papæ sunt ista: *Expositio Moralis in Job* in triginta quinque libros distincta. *Liber Pastoralis*, seu de Cura Pastorali, quatuor in partes distributus, *Homilia super Prophetam Ezechielem viginti due: Homilia quadraginta in Evangelia. Epistolarum libri duodecim. Antiphonarium. Sacramentarium*, quod ex venerandæ antiquitatis Codice MS. edidit *Hugo Menardus* Benedictinus Congreg. S. Mauri. *Quatuor libri Dialogorum*, quos Hæretici, & nonoulli Catholici intemperantioris Ceitices viri Gregorio Magno abjudicant, dictitantes, quatuor illos Dialogorum libros ineptis fabulis, & innumeris miraculis, quæ ab omni veri specie abhureent, esse infattos. Sed istos Aristarchos meritò doctissimus noster *Melchior Canus* libri XI. de locis cap. 6. castigat his Verbis: *Magnis, praclarisque virtutibus viri sanctissimi atque optimi id consequi meruerunt, ut in rebus ejusmodi, quas vel spectâsse, vel ab aliis fide dignis, qui spectarint, se vidisse testati sunt, fides omninò illis habeatur. Qua in re Erasmus Roterodamus, aliique juniores quidam sæpè ac licenter erant.* Addo etiam, quòd licèt hæc miracula, quæ S. Gregorius in his quatuor Dialogorum libris narrat, si ad debilis rationis humanæ truttinam expendantur, incredibilia videri possint, nihilosecius spectata omnipotentiâ Dei, cui omnia parent, creditu facilia erunt. Sed hac de re plura legetis apud Mabillonium tom. 2. Annalium, & sæculo 1. Benedictino. Inter opera dubia S. Gregorii Magni collocant periti Critici

Commentarium in libros Regum, & *Commentarium in septem Psalmos Pœnitentiales*. Rejicitur autem à viris eruditis tamquam spurius & suppositios *Commentarius in Cantica Canticorum*, qui sub nomine S. Gregorii Magni circumfertur, tum quia non extat in MSS. Codicibus melioris notæ: tum quia etiam *Paterio S. Gregorii Magni* discipulo, ejusque Operum studiosissimo, fuit omninò incognitus. Novam & accuratissimam omnium S. Gregorii Operum Editionem adornarunt eruditissimi Monachi Benedictini Congreg. *S. Mauri*, quam doctissimis Præfationibus, & Notis, atque Sanctissimi illius Pontificis Vitâ elegantissimè descriptâ illustrârunt, & *S. Gregorii Magni* Opera in quatuor Tomos distribuerunt. Priori Tomo continentur Exegetica in sacram Scripturam, scilicet Moralium in Job Libri triginta quinque, Homiliarum in Ezechiëlem Prophetam libri duo, & totidem Homiliarum in Evangelia.

Secundus Tomus continet cætera *S. Gregorii* indubitata & germana Opera, sive ad Historiam, sive ad Ecclesiasticam spectent Disciplinam; scilicèt librum Regulæ Pastoralis, quatuor Dialogorum libros, & Registrum Epistolarum.

Tertius Tomus bipartitus est. Prior pars exhibet librum Sacramentorum; Antiphonarium, & cætera liturgica cum eruditissimis Notis *Hugonis Menardi* Congreg. *S. Mauri* Benedictini. Altera ejusdem Tomi pars complectitur Commentarium in lib. 1. Regum, Expositionem in Cantica Canticorum magna ex parte auctam, aliam in septem Psalmos expositionem, & concordiam quorundam sacræ Scripturæ testimoniorum.

Quartus Tomus duas etiam in partes divisus est. Prior pars continet S. Gregorii Vitam, tum à *Paulo Warnefridi*, tum à *Joanne Diacono* scriptam, & aliam recentem, quàm ex Gregorianis præsertim scriptis adornârunt doctissimi Patres Benedictini Congreg. *S. Mauri*. Secunda pars ejusdem Tomi exhibet genuinum *Paterium S. Gregorii Magni* discipulum, qualis habetur in quam plurimis optimæ Notæ MSS. & *Alusi* Tornacensis Monachi Expositionem in Novum Testamentum ex Gregorianis sententiis, quæ *Paterii* nomen in superioribus Editionibus immeritò præferebat.

D. Nihil hactenùs dixisti de Scriptoribus Græcis, qui sexto Ecclesiæ sæculo magnam eruditionis famam sibi in Oriente comparârunt, quorum nomina, patriam, & Opera scire percupio.

M. Sæculum sextum singulari eruditione in Oriente nobilitarunt *Basilius* gente Cilix, & Presbyter Ecclesiæ Antiochenæ, qui scripsit tres libros *Historiæ Ecclesiasticæ*, quorum primus incipit ab anno CCCCL. & desinit in *Simplicii* Papæ morte anno CCCCLXXXIII. Secundus initium inde sumens, Historiæ filum perduxit usque ad annum DXVIII. Tertius res gestas ab Imperatore *Justino* complectitur. Alia ejusdem Basilii Opera refert *Photius* in Bibliotheca Cod. 95. & 107. *Theodorus* Ecclesiæ Constantinopolitanæ Lector collegit ex Socrate, Sozomeno & Theodoreto Historiam tripartitam duobus libris comprehensam à vicesimo Constantini Magni Imp. anno usque ad Imperium *Juliani* pertingentem. Huic Operi posteà Theodorus duos alios Historiæ Ecclesiasticæ libros addidit, proprio Marte conscriptos, à tempore videlicet, quo Socrates Historiæ finem imposuit, ad principium usque Imperii *Justini* senioris, id est, usque ad an. DXVIII. *Jobius* Monachus Orientalis scripsit librum adversùs *Severum* Hæreticum, cujus nulla supersunt hodiè vestigia & libros novem *de Incarnatione Domini*, quorum fragmenta legi possunt in Bibliotheca Photii Cod. CCXXII *Joannes Scythopolitanus* scripsit contra Eutychianos, & Acephalos. *Cyrillus Scythopolitanus* scripsit Vitam *S. Joannis Silentiaris*, Vitam *S. Euthymii* Abbatis, & Vitam *S. Sabæ*. His Scriptoribus Græcis addi possunt *Procopius Gazæus*, qui in plurimos Scripturæ sacræ libros edidit Commentarios, ut videre est in Bibliotheca Photii Cod. 160. 206. & 207. *Aretas* Cæsareæ in Cappadocia Episcopus, qui scripsit explanationem in Apocalypsim; *Zacharias* Mytilenus Episcopus, qui calamum strinxit in Manichæos; *Ephremius*, seu *Euphramius* Episcopus Antiochenus, multos composuit Tractatus pro defensione Concilii Chalcedonensis; *Joannes* natione Cappadox, Episcopus Constantinopolitanus, ob singularem vitæ abstinentiam dictus *Jejunator* scripsit librum *de Baptismo*, quem S. Leandro Hispalensi Episcopo dicavit, ut testatur S. Isidorus Hispalensis in lib. de Scriptoribus Ecclesiasticis, aliosque *de Pœnitentia* composuit libros, de quibus videndus est doctissimus *Joannes Morinus* Congreg. Oratorii Presbyter in fine libri, quem edidit *de Pœnitentia*. Inter libros, quos *Joannes* dictus *Jejunator* de Pœnitentia scripsit, præcipuus est *liber Pœnitentialis*, ex quo Græci multa in suis scriptis testimonia excerpserunt; *Eulogius* Patriarcha Alexandrinus libros quinque scripsit contra Novatianos apud Photium in Bibliotheca Cod. CCXXV. item librum contra *Theodosium*, & *Severum*, de quo idem Photius Cod. CCXXVI. item *Invectivam Orationem contra unitatem subitò exortam inter Theodosianos, & Gajanitas Acephalos*, de qua idem Photius Cod. CCXXVII. Prætereà, Orationes XI. quarum argumenta perstringit Photius Cod. CCXXX. ejusdem Eulogii Patriarchæ Alexandrini Sermonem in diem Festum Palmarum publicavit doctissimus *Combefisius* tom. 1. Auctuarii Bibliothecæ Græco-Latinæ, sicut jam observavimus in superiori Colloquio. Inter nobiles Scriptores Græcos jure censetur *Evagrius Scholasticus*, qui Epiphaniâ Syriæ urbe oriundus, post Eusebium, Socratem, Sozomenum & Theodoretum, libros sex Historiæ Ecclesiasticæ concinnavit, ab anno scilicet CCCCXXXI. quo Nestoriana impietas in Concilio Ephesino confixa est, usque ad duodecimum annum Mauritii Imperatoris, id est, usque ad annum DXCIII. Omnia, quæ ad suum argumentum dignè tractandum conducere poterant, summâ diligentiâ ex optimis Scriptoribus collegit, putà ex Prisco, Joanne, Zacharia, Eustathio & Procopio Rhetoribus. Evagrii Historiam Ecclesiasticam doctissimus *Valesius* è Græco in Latinum sermonem vertit, & egregiis Notis illustravit. Versio quippè Christophorsoni, quâ usus est Baronius, variis in locis non satis viris eruditis accurata videtur. Scripsit etiam idem Evagrius volumen Epistolarum, Orationum & Relationum, imperante *Tiberio Constantino*, à quo *Quæstoris* dignitate donatus est;

nec multò post, cùm Orationem composuisset de laudibus *Mauricii* Augusti ob Natalem Theodosii nobilissimi pueri, codicillos præfecturæ ab eodem Mauricio accepit, ut ipsemet testatur in Epilogo Historiæ suæ.

D. Percensuistine omnes Scriptores Græcos, qui sexto sæculo floruerunt?

M. Supersunt adhuc nonnulli, quos hic breviter subjiciam. *Dorotheus* Archimandrita, & *Sanctus Joannes Climacus* de moribus præclarè scripserunt. Dorothei virtutes gravissimis testimoniis *Theodori* Studitæ, & *Tarasii* Patriarchæ Constantinopolitani celebratæ sunt, ut liquet ex Prologo ad ipsius Dorothei *Asceticas Institutiones*, quæ extant in Biblioth. Patrum. *Joannes* verò dictus est *Climacus* ob librum, quem edidit, *Scala Cœli* inscriptum, & in triginta Capita distinctum, quibus tamquàm totidem gradibus, seu scalis, ad perfectionis religiosæ culmen ascenditur. Vitæ S. Joannis Climaci aliquod Compendium à Daniele Monacho Raythuno elucubratum libro ipsius, *Scala Cœli*, inscripto præfixum est, quod etiam recitat Bollandus ad diem XXX. mensis Martii, quâ colitur *S. Joannes Climacus*. Scripsit etiam idem Sanctus *librum ad Pastorem*. *Leontius Byzantinus* Monachus in Laura S. Sabæ propè Hierosolymam scripsit librum *de Sectis Hereticorum*, *ac de Synodo Chalcedonensi* in X. Actiones distinctum. *Tres libros adversùs Eutychianos & Nestorianos*: Libros duos *contra fraudes Apollinaristarum*: item *Solutiones Argumentorum Severi*, & alia Opera, quæ sive edita, sive inedita versione Latinâ donata & accuratissimè expurgata in lucem propediem emissurus est doctissimus noster *Michaël le Quien*. Denique, in sexto Ecclesiæ sæculo duo *Anastasii* celebres fuerunt in Oriente, quos, sicut jam in superiori Colloquio observavimus, nonnulli insciè confundunt. Alius quippè fuit *Anastasius senior* Ecclesiæ Antiochenæ Patriarcha, qui composuit tres Orationes, quas noster *Combefisius* inseruit tom. 2. Bibliothecæ Græco-Latinæ Sanctorum Patrum. Prima Oratio est *de Annunciatione Beatissima Virginis*, sicuti & secunda; Tertia verò est *de Transfiguratione Domini nostri Jesu Christi*. Extant etiam sub nomine Anastasii Patriarchæ Antiocheni quinque Orationes Dogmaticæ manuscriptæ in Bibliotheca Cæsarea, ut refert *Lambecius* tom. 7. Commentariorum de eadem Bibliotheca pag. 167. Alter *Anastasius* fuit Monachus, qui vixit in Monte Sinai, & ideò *Sinaita* appellatus. Hic auctor est librorum XI. *Anagogicarum contemplationum in Hexameron*, quos tamen Baronius putavit esse fœtus Anastasii Patriarchæ Antiocheni; citantur enim hi libri in Annalibus *Michaelis Glica* viginti circiter vicibus, ibique nunquam eorum Auctor Episcopus, aut Patriarcha Antiochenus appellatur, sed sæpiùs *Anastasius Sinaita*, ex quo colligitur, Anastasium Monachum Sinaitam legitimum esse horumce librorum parentem, non verò Anastasium Patriarcham Antiochenum. Liber, cui Titulus: *Responsio Anastasii Episcopi ad Orthodoxorum aliquorum Christianorum interrogationes de diversis Capitibus Ecclesiasticis*, quem Baronius tribuit Anastasio Sinaitæ, neque ab hoc, neque ab Anastasio Patriarcha Antiocheno editus est, tùm quia plures errores Græcorum inserti sunt in his Quæstionibus & Responsionibus; tum quia etiam in illis citantur *Olympiodorus*, qui decimo sæculo floruit, & alii juniores Scriptores. Liber inscriptus *Dux via adversùs Acephalos* editus est ab Anastasio Monacho Sinaita, non verò ab Anastasio Patriarcha Antiocheno, ut visum est Baronio. Titulus enim in MS. Codice sic habet: *Exordium libri S. Anastasii Monachi Sinaita*. Similiter, Oratio *de sacra Synaxi*, & Expositio *in Psalmum sextum*, quæ à Baronio adscribuntur Anastasio Episcopo Antiocheno, sunt Anastasii Monachi Sinaitæ, & Notis à nostro *Combefisio* illustrantur tom. 2. Bibliothecæ Græco-Latinæ Sanctorum Patrum. Ausus est *Albertinus* Sectæ Calvinianæ Pseudo-Minister asserere in libro, quem edidit, de Sacramento Eucharistiæ Anastasium Monachum Sinaitam credidisse, Eucharistiam esse meram figuram Corporis Christi virtutis ejus & efficaciæ plenam. At Anastasium Monachum ab hoc errore vindicant *Petrus de Marca* Archiepiscopus Parisiensis in Epistola ad *Lucam Dacherium*, *Arnaldus* Doctor Sorhonicus lib. 7. tom. 1. *de perpetuitate fidei Catholicæ Ecclesiæ circa Eucharistiam* cap. 2. & *Natalis Alexander* in sexto Ecclesiæ sæculo cap. 13. ubi doctissimi illi Scriptores pluribus probant, Anastasium Sinaitam Monachum realem Corporis Christi in augustissimo Eucharistiæ Sacramento constanter docuisse, quamvis errore sibi proprio, & in explicandis hujus Mysterii circumstantiis lapsus, opinatus sit, Corpus Christi in Eucharistia esse corruptibile, & affectiones, quæ conveniunt accidentibus, putà, frangi, dividi, dentibus conteri, stomacho digeri, alterari & corrumpi, Corpori Domini convenire. Quâ in re licèt erraverit Anastasius Sinaita Monachus, nunquam tamen deflexit à fide, qua semper, ubique, & ab omnibus creditum est, Corpus Christi esse realiter præsens in Eucharistiæ Sacramento. Sed de Scriptoribus Ecclesiasticis, qui sextum sæculum doctrinâ & pietate illustrárunt, hæc prælibâsse sufficiat.

COLLOQUIUM VI.

De Doctrina, Disciplina, & Morali Christiana sexti Ecclesiæ sæculi.

D. Cum Ecclesiæ Catholicæ veritas in Doctrina, Disciplina, & Morali potissimùm splendescat, hoc unum dumtaxàt ad rerum, quæ ad Historiam sexti Ecclesiæ sæculi spectant, plenam notitiam desiderari videtur, ut de doctrina, Disciplina, & Morali hujus sæculi breviter in isto Colloquio dissèramus. Agedum, & ostende primò, quænam fuerit Doctrina sexti Ecclesiæ sæculi?

M. Doctrina sexti sæculi eadem planè fuit, quæ nunc obtinet in Ecclesia Catholica, & quæ ab Apostolis profecta invariabili sæculorum serie ad nos usque constanti perpetuáque traditione propagata est. Profitebantur omnes fideles sexti Ecclesiæ sæculi unam divinam Essentiam & tres Personas contra Arianos, & Sabellianos; duas in Christo naturas, divinam scilicet & humanam, contra Eutychianos; unam personam seu divinam, contra Nestorianos. Circà hæc duo præcipua fidei Orthodoxæ dogmata nulla prorsùs Catholicos inter sexti Ecclesiæ sæculi fuit controversia. Quapropter, jure meritò ob-

servat doctissimus Cardinalis *Norisius* in dissertatione Historica *de uno ex Trinitate carne passo*, contentionem illam, quæ seculo sexto inter Catholicos exorta est, circà hanc propositionem: *Unus è Trinitate carne passus est*, fuisse puram putamque inter Catholicos Logomachiam, qualis olim fuerat de hac voce *Hypostasis* quæstio tantâ opinionum discrepantiâ Latinam inter & Græcam Ecclesiam agitata. Latini siquidem, ut jam observavimus in sexto Colloquio in Historiam quarti Ecclesiæ sæculi, tres personas, & unam Hypostasim in Sancta Trinitate esse affirmabant; ipsis enim Hypostasis idem erat ac substantia, natura, & essentia. Ex adverso Græci tres Hypostases in Sanctissima Triade admittendas esse pertendebant, quia Hypostasis apud illos idem erat ac persona. Magno certè animorum æstu Latinos inter & Græcos diù multumque disceptatum fuit, priusquàm Latini, re maturo examine ponderatâ, nomen Hypostasis in eadem cum Græcis significatione reciperent, quamvis utrique, id est, tàm Latini, quàm Græci, essent in re significata planè concordes, nempè unam Essentiam esse divinam, tresque Personas, atque pro Catholico isto dogmate contra Hæreticos se strenuè depugnare utrique palàm gloriarentur. Huic igitur de significatione vocis *Hypostasis* contentioni in quarto sæculo acerrimè ventilatæ persimilis fuit ista controversia Catholicos inter sexti sæculi enata circa hanc propositionem: *Unus è Trinitate carne passus est*, hanc quippe Monachi Scythæ cum quibusdam aliis Catholicis constanter propugnabant; alii verò Catholici eam Eutychianæ Hæreseos insimulabant, hincque tot clamosæ disputationes, & tot contra se factitatæ hinc indè accusationes. Hæc tamen pura erat quæstio de nomine, quia utraque litigantium pars in fidei dogmate consentiebat, duas in Christo naturas indivisè adversùs Eutychianos admittens, & unam in eodem Personam contra Nestorianos adstruens. Crediderim ipse, huic controversiæ inter Catholicos sexti seculi obortæ locum dedisse errorem facti in hoc positum, quòd multi Catholici hanc Scytharum Monachorum propositionem: *Unus è Trinitate carne passus est*, à blasphemia *Petri* Fullonis Hæretici Eutychiani non differre autumarent. Hic enim Hæreticus Trisagio addiderat hæc verba: *Qui crucifixus es pro nobis*, cum quibus ista propositio: *Unus è Trinitate crucifixus est*, sensu convenire videbatur. Verùm, errore facti in hoc hallucinabantur illi Catholici; nam *Petrus Fullo* hæc verba: *Qui crucifixus es pro nobis*, Trisagio, quo Deus ter Sanctus proclamatur, addiderat, ut innueret Filium Dei in substantia Deitatis, vel Trinitatem totam passam esse. Duas siquidem in Christo naturas negabat impius ille Eutychianus. At Scythæ Monachi duas in Christo naturas inconfusas conceptis verbis profitebantur, & *unum è Trinitate*, scilicèt Filium Dei, non in substantia Deitatis, sed carne passum ac crucifixum propugnabant. Suam, sociorumque suorum Scytharum Monachorum super hac re sententiam dilucidè exponit *Maxentius* in Professione *Fidei de Christo*, eamque Sancti *Procli* Constantinopolitani Episcopi, cujus doctrinam recepit Synodus Chalcedonensis, auctoritate confirmat in Tomo ad Armenios, ut legere est apud *Natalem Alexandrum* in selectis Historiæ Ecclesiasticæ Capitibus seculo VI. Dissertatione secunda. Mirum igitur non est, si Joannes II. Summus Pontifex, postquàm accuratè examinâsset, hanc propositionem: *Unus è Trinitate carne passus est*, & Scytharum Monachorum doctrinam de duabus in Christo naturis perspectam exploratamque habuisset, tanquàm Catholicam approbaverit, & Accemetas Monachos, qui prædictam propositionem, ceu Hæreticam, reprobabant, damnaverit; ut jam à nobis observatum est in superioribus Colloquiis. Nulla igitur in sexto seculo dissensio aut controversia fuit inter Catholicos circà dogmata Sanctissimæ Trinitatis, & Incarnationis Verbi divini, sed potius concors omnium doctrina, animorumque consensio.

D. Quænam fuit doctrina sexti sæculi circà alia fidei dogmata, quæ credenda proponit Ecclesia Catholica, & ab Hæreticis nostri temporis reprobantur?

M. Circà alia fidei dogmata, quæ credenda proponit Ecclesia Catholica, eadem prorsùs fuit seculi sexti doctrina ac nostra. Hæretici quippè, velint nolint, fateri coguntur, Christianos sexti Ecclesiæ seculi cultum detulisse Sanctis, eosque invocâsse; Martyrum sepulchra, & Reliquias in maximo honore habuisse; Cœlibatum observatum, & Monasticum institutum latè in eo fuisse propagatum; Primatum Romani Pontificis micuisse præsertim in persona Agapeti Papæ, qui, ut in superiori Colloquio diximus, Constantinopoli degens *Anthimum* Patriarcham Constantinopolitanum, cui impensiùs favebat *Theodora* Augusta, Sede Patriarchali propriâ suâ authoritate, nulloque coacto Concilio, dejecit, & in ejus locum *Mennam* substituit. Prætereà, Ecclesiam in Conciliis generalibus congregatam in definiendis rebus fidei infallibili pollere auctoritate, Christiani sexti Ecclesiæ seculi firmitèr crediderunt cum Sancto Gregorio Magno, qui eodem seculo Pontificatum gessit, & in Epistola Synodica ad Patriarchas, quæ est xxv. lib. I. testatur, se quatuor Concilia Oecumenica suscipere, & venerari, sicut Sancti Evangelii quatuor libros. Quintum pariter Concilium generale, in quo tria damnata sunt Capitula, se pariter venerari profitetur idem Summus Pontifex, eique, qui aliter sapit, anathema dicit, his verbis: *Quisquis ergò aliud sapit, anathema sit, quisquis verò prædictarum Synodorum fidem tenet, pax ei sit, à Deo Patre &c.* Quapropter, quandò Sanctus ille Pontifex mitiùs egit cum *Theodelinda* Longobardorum Regina, & cum nonnullis, qui Concilii quinti generalis auctoritati in damnatione trium Capitulorum damnatione obtemperare detrectabant, nec eos pro Schismaticis habuit, usus est Sanctissimus ille Pontifex prudenti quadam Oeconomiâ, fortè quòd eos ignorantiâ laborare potiùs, quàm prava voluntate noverat, cumque doceri non refugerent, sperebat futurum, ut tandem aliquandò resipiscerent, maximè postquàm illis fuisset ostensum, Synodo Chalcedonensi nullum à quinta Synodo vulnus esse illatum, ut perperàm sibi persuadebant. Sed prudentis Oeconomiæ elapso tempore, cùm pauci superessent trium Capitulorum defensores, summo jure cum illis egit Sanctus Gregorius, nec priùs ipsos ad communionem recepit, quàm professi fuissent, se quintam Synodum pari cum aliis quatuor Oecu-

menici

meoicis veneratione suscipere. Hanc supremam Ecclesiæ auctoritatem in Conciliis Oecumenicis adstruens S. Gregorius Magnus, omnes contra Catholicam Fidem aut jam exortos errores, aut in posterum orituros, simul oppressit.

Sacrificia, Orationes, Vigilias, Eleemosynas, aliaque id genus pietatis officia Defunctis admodùm prodesse, eosque subsidiis istis vel levari, vel ex toto liberari constans erat in VI. sæculo utriusque Ecclesiæ tàm Orientalis, quàm Occidentalis doctrina, sicut perspicuis, invictisque omnium sæculorum testimoniis confirmata testatur *Eustratius* Scriptor sexti Ecclesiæ sæculi, Magnæ Ecclesiæ Constantinopolitanæ Presbyter, in libro, cui titulus est: *Refutatio eorum, qui dicunt, animas corporibus suis solutas non ope ari, nec precibus sacrificiisque, quæ pro iis offeruntur, adjuvari.* Quem librum *Leo Allatius* Græcè Latineque edidit. Sanctus etiam Gregorius M. qui sexto sæculo universalem regebat Ecclesiam, pluribus in locis eamdem doctrinam tradit, seu præcipuè lib. 4. Dialogorum cap. 39. ubi interroganti discipulo: *An post mortem Purgatorius ignis sit?* respondet Sanctus Doctor: *pro quibusdam levibus culpis tergendis esse antè Judicium purgatorium ignem.* Quod infrà dilertè probat. Et cap. 55. sic scribit: *Multorum solet animas etiam post mortem sacra oblatio hostia adjuvare; ita ut hanc nonnunquam ipsæ defunctorum animæ expetere videantur.*

Confessionis & Absolutionis Sacerdotis necessitatem pluribus in locis probat idem Gregorius, maximè lib. 22. Moralium in Job. num. 31. & Homilia 26. in Evangelia, ubi sub schemate *Lazari* ex mortuis à Christo revocati, & ab ejus Apostolis soluti, explicat peccatoris per Confessionem peccatorum è sepulchro prodeuntis resurrectionem & solutionem. Sic enim habet: *Lazaro ergò dicitur: Veni foras; ac si apertè cuilibet mortuo in culpa diceretur: Cur reatum tuum intra conscientiam abscondis? foras jam per Confessionem egredere, qui apud te per negationem lates. Veniat itaque foras mortuus, id est, culpam confiteatur peccator. Venientem verò foras solvant discipuli, ut Pastores Ecclesiæ ei pœnam debeant amovere, quam meruit, qui non erubuit confiteri, quod fecit. Hæc de solutionis ordine breviter dixerim, ut sub magno moderamine Pastores Ecclesiæ vel solvere studeant, vel ligare.*

Missarum solemnia in sexto sæculo fuisse celebrata, passim legimus in Operibus S. Gregorii Magni præsertim in Homiliis in Evangelia, ex quibus facilè colligitur, fideles hujus sæculi constantèr credidisse, Missam esse verum & propriè dictum Sacrificium, & in Augustissimo Eucharistiæ Sacramento verè & realiter contineri Corpus, & Sanguinem Christi Domini. Quod etiam Sanctus Gregorius Magnus cap. 58. lib. 4. Dialog. his perspicuis verbis confirmat: *Ejus quippè ibi corpus sumitur, ejus caro in populi salutem partitur, ejus sanguis non jam in manus infidelium, sed in ora fidelium funditur.* Refert quoque *Joannes Diaconus* in Vita ejusdem S. Gregorii Papæ lib. 2. cap. 4 quòd *Matrona quadam Beato Gregorio per stationes publicas Missarum solemnia celebranti solitas oblationes obtulerat. Cui post Mysteria tradituris cùm diceret: Corpus Domini Nostri JEsu Christi conservet animam tuam, lasciva subrisit. Ille continuò dexteram ab ejus ore convertens, partem illam Domini Corporis super Altare reposuit. Expletis verò Missarum solemniis, Matronam coram populo inquisivit, quamobrem Corpus Dominicum sumptura ridere præsumpserit? At illa diù mussitans tandem prorupit: quia panem, quem propriis manibus me fecisse cognoveram, tu Corpus Dominicum perhibebas. Tum Gregorius pro incredulitate mulieris cum tota plebe se in orationem prostravit, & post paululùm surgens, particulam panis, quam super Altare posuerat, carnem factam reperit; quam coram cunctis incredulæ Matronæ demonstrans, ad credulitatis gratiam tum illam revocare potuit, quàm totum populum confirmare curavit. Rursùs itaque in orationem cum eisdem prostratus, carnis frustum in panis primordia reformavit.* Hoc longiusculum licèt Joannis Diaconi testimonium producere operæ pretium duxi, ut manifestò constet, Christianos sexti Ecclesiæ sæculi firmâ fide credidisse realem præsentiam Corporis, & Sanguinis Christi Domini in Eucharistiæ Sacramento, sicque retundatur effrænis audacia *Albertini* Sectæ Calvinianæ Pseudo-Ministri, qui in libro, quem edidit, *de Sacramento Eucharistiæ*, duos adducit Scriptores sexti sæculi, videlicèt *Anastasium Sinaitam* Monachum in lib. qui inscribitur, *Dux Viæ*, & *Facundum* Hermianensem Episcopum lib. 9. cap. 19. à quibus negatam esse ait realem præsentiam Corporis Christi in Eucharistiæ Sacramento. At Anastasium Sinaitam, sicut in superiori Colloquio vidimus, ab hoc errore viri doctissimi vindicant, sicut & *Facundum* Hermianensem Episcopum, ut videre est apud *Natalem Alexandrum* cap. 4. art. 6 §. 2. Hist. Eccles. sexti sæculi. Præterquàm quòd nulla omninò est *Facundi* Hermianensis Episcopi in Ecclesia authoritas, utpotè qui Schismaticus fuit, in Schismate scripsit & obiit. Sed quæ, amabo, major vesania esse potest, quàm obscura quædam testimonia in horomce duorum sexti seculi Scriptorum libris expiscari velle, & luculentissima nolle recipere testimonia deprompta ex Operibus S. Gregorii Magni, qui eodem sæculo universæ Ecclesiæ clavum regebat, ex quibus Sole clarius colligitur, omnes sæculi sexti Christianos præsentiæ realis Corporis & Sanguinis Christi Fidem constantissimè tenuisse? legelis *Confessionem Gregorianam* typis Coloniæ editam apud *Arnoldum Quentelium* anno MDIV. Auctore *Theodoro Petrejo* Campensi Coloniensis Carthusiæ alumnò, qui invictè demonstràt, omnes fidei articulos, de quibus nobis impræsentiarum cum Lutheranis, & Calvinistis, aliisque novis Hæreticis controversia est, à Sancto Gregorio Magno probatos & assertos esse, eorumque errores in antecessum à S. illo Doctore fuisse præfocatus.

D. Sine, quæso, ut te paululùm interpellem, & à te percunter, an vera sit illa Historia, quæ circumfertur de anima *Trajani* Imperatoris in infidelitate defuncti ab inferis precibus Sancti Gregorii Magni liberata? Si enim hæc narratio vera sit, sequitur planè, Christianos sexti Ecclesiæ sæculi non consensisse nobiscum in hoc dogmata fidei, quo credimus, licitum non esse orare pro his, qui in sua impietate & in infidelitate demortui æternis sunt cruciatibus addicti, quia, ut inquit Scriptura Sacra, *in inferno nulla est redemptio.*

M. Hæc narratiuncula, quam audisti, de liberatione Trajani ab inferis, & de fusis ad eam impetrandam à Sancto Gregorio Magno precibus, jure merito à viris eruditis fabulæ locum habetur. Enim verò, ut benè multa prætermittam momen-

ta à

te à peritis Criticis edducte, quæ rem planè conficiunt; qui credibile est, Sanctum Gregorium orare voluisse pro liberatione Trajani, quem sciebat in infidelitate mortuum, adeòque æternis flammis addictum, cùm ipsemet lib.4. Dialogorum cap 44 & lib 34. Moralium cap. 16. cum universa Ecclesia doceat, pœnas Inferni esse æternas, nullamque in Inferno redemptionem; ex quo infert S. ille Ecclesiæ Doctor, justos orare nec debere, nec posse pro hominibus in infidelitate, vel impietate defunctis, aut si pro illis oraverint, irritas planè esse eorum orationes. Legi potest super hac re caput decimum libri tertii de Vita Sancti Gregorii Magni, quam tomo quarto recentis illius Operum editionis inseruerunt doctissimi Patres Benedictini Congregationis Sancti Mauri, ubi hanc, quæ vulgò jactatur, narratiunculam solidis momentis exsufflant. Habetur quidem illius narratiunculæ de liberatione animæ Trajani ab Inferis precibus Sancti Gregorii Magni aliqua mentio in oratione, quæ adscribitur Sancto Joanni Damasceno, *de iis qui in fide obdormierunt*; sed hanc orationem genuinum non esse Sancti Joannis Damasceni fœtum apertè demonstrant periti Critici *Bellarminus*, *Leo Allatius*, & noster doctissimus *P. Michael le Quien* in Dissertatione quinta inter Damascenicas, quas præfixit tomo 1. recentis Editionis Operum Sancti Damasceni, quam eruditis ac pulcherrimis Notis illustratam nuperrimè publicavit. Addo etiam cum Sancto Thoma in supplemento quæst.73. art.5. ad 5. quod, positâ veritate illius Historiæ de liberatione Trajani ab Inferis obtentâ precibus Sancti Gregorii, dici tantùm posset, *Trajanum non fuisse in Inferno finaliter deputatum*, *sicut*, inquit Angelicus ille Doctor, *apparet ex omnibus illis, qui fuerunt miraculosè à mortuis suscitati, quorum plures constat Idololatras & damnatos fuisse. De omnibus enim talibus similitèr dici oportet, quod non erant in Inferno finalitèr deputati, sed secundùm præsentem propriorum meritorum justitiam; secundùm autem superiores causas, quibus prævidebantur ad vitam revocandi, erat aliter de eis disponendum &c.* Patet itaque, sive hæc narratio de liberatione Trajani ab Inferis precibus S. Gregorii impetrata vera, vel falsa sit, Christianos sexti sæculi credidisse, sicut & nos in præsentia credimus, nefas omninò esse preces fundere pro his, qui in impietate vel infidelitate mortui, decretorio DEI judicio in Inferno sunt finaliter deputati, quod perpetuò ab ipsis Ecclesiæ primordiis fuit Christianæ Fidei dogma.

D. Maximo sane rubore Hæretici, nisi omnem frontem exuissent, suffundi deberent, dùm ea tanto ardore oppugnant fidei Dogmata, quæ tamen omni Ecclesiæ ævo unanimi Catholicorum confessione firmata & approbata fuerunt. Sed expendamus modò ea, quæ spectant Disciplinam tam Ecclesiasticam, quàm Monasticam, quæ viguit sexto sæculo.

M. Disciplinam Ecclesiasticam sexti sæculi expressam habemus in Canonibus Conciliorum, quæ eodem sæculo celebrata sunt, de quibus jam superiùs disseruimus. Nihilosecius pauca, quæ ad Disciplinam ergà Episcopos & Clericos in sexto sæculo observatam attinent, hic subnectere non erit à proposito nostro alienum. In primis, Episcopatus in Regionibus recens ad Christianam Fidem conversis Romanorum Pontificum authoritate instituebantur. Sic S. Gregorius Magnus, misso ad Sanctum Augustinum Anglorum Apostolum Pallio, præcepit ei, ut Metropoles duas institueret, *Londini* unam, alteram *Eboraci*; & sub unaquaque duodecim Episcopos consecraret, ut videre est in ejus Epistola xv. lib. xii. At in Regnis Christianis novi non instituebantur Episcopatus absque Metropolitanorum consensu. Occasione Schismatis Episcoporum Istriæ, qui trium Capitulorum damnationi subscribere noluerunt, Aquilejensis Metropolita ab Episcopis Schismaticis, qui quatuor Patriarchalium Sedium jurisdictioni parêre renuebant, Patriarcha fuit institutus. Sed extincto Schismate, nudum Patriarchæ nomen retinuit Aquilejensis Episcopus. Progressu tamen temporis Patriarchatus honorem, & primum locum supra omnes Italiæ Metropolitanos ei concesserunt Leo VIII. Clemens II. & Alexander II. De Patriarchatu Aquilejensi legendus est doctissimus Card. *Norisius* cap. 10. Dissert. *de quinta Synodo*, ubi fusè ac doctè de eo agit. Electiones Episcoporum fiebant à Coëpiscopis, à Clero, & Populo, non tamen eodem jure, nec eòdem semper modo; summa autem eligendi potestas erat penès Clerum, Episcopos & Metropolitanum. In his Episcoporum electionibus, quæ sexto Ecclesiæ sæculo fiebant, cœpit Ecclesia multùm Imperatoribus & Regibus indulgere, ut eorum patrocinium promereretur ad comprimendos Hæreticos, ad executionem Canonum, ad Ecclesiæ bona sarta tecta conservanda maximè necessarium. Translationes Episcoporum, nisi postulante Ecclesiæ utilitate, non permittebantur. Coadjutores cum futura successione sibi designabant Episcopi, si id necessitas, aut Ecclesiæ commodum exigeret. Sic *S. Augustinus* Anglorum Apostolus sibi successorem ordinavit *Laurentium*; & *S. Sacerdos* Lugdunensis Episcopus *S. Nicetium* nepotem suum à Childaberto Galliarum Rege obtinuit. Cessiones Episcoporum, nisi gravissimas ob causas, non admittebantur. Episcopos tamen, qui propter continuam ægritudinem obeundo muneri impares erant, cedere posse Episcopatu, & ad cessionem consiliis inducendos esse, non tamen compellendos, docet S. Gregorius Magnus, ut videre est in pluribus ejus Epistolis, præsertim, juxta veterem editionem, 50. 51. 52. lib. 7. Quin & viri sanctissimi ducti solitudinis amore Episcoparum quandoque abdicârunt. Sic in Occidente *S. Sulpitius* Bituricensem, *Bonnitus* Arvernensem, & *Leodegarius* Augustodunensem Ecclesias dimiserunt; alii verò Episcopatus honorem totis viribus fugiendum, & solo charitatis & obedientiæ motu suscipiendum esse, exemplo & scriptis docuerunt, quos inter potissimùm censentur S. Cæsarius, Fulgentius & Gregorius Magnus, quos sacram dignitatem coactos suscepisse, testantur hi, qui Vitas illorum scripserunt, *Cyprianus* videlicèt, *Ferrandus Diaconus*, & *Joannes Diaconus*. Episcopi ad residentiam in suis Ecclesiis tàm juxta statuta Ecclesiæ, quàm juxta leges ab Imperatore Justiniano promulgatas obstringebantur. A residentiæ tamen lege censebantur legitimè dispensati, qui à suis Ecclesiis ideò aberent, ut Synodis interessent, vel ut nomine Principum Legationes maximi momenti ad alios Principes obirent, ut multis exemplis constat, potissimùm S. Leandri Episcopi Hispalensis, qui Wisigothorum Hispaniæ Regum nomine Legationem obiit Constantinopoli; & *Joannis* atque *Agapeti* Summorum

rum Pontificium, qui Gothorum in Italia regnantium Legatione apud Imperatorem Orientis functi sunt. Episcoporum jurisdictio sæculo sexto erat amplissima, ipsosque de omnibus Monachorum, & Monialium causis judicare voluit Imperator Justinianus, earum cognitione Judicibus civilibus interdictâ, ut videre est in ejus Novella 79. cap. 1. & 2. Bonorum Ecclesiasticorum suprema administratio penès Episcopos erat, qui tamen Oeconomos instituebant, qui bona Ecclesiæ diligenter curarent, & deinde Episcopis administrationis suæ curam redderent. Ecclesiæ bona quatuor in partes erant distributa, quarum una Episcopo; altera Clericis; tertia Pauperibus; quarta Fabricæ Ecclesiæ erat destinata. Non licebat Episcopis post consecrationem bona acquisita transmittere ad hæredes, sed solùm bona, quæ ante Episcopatum possederant, vel quæ ipsis posteà ex consanguineorum usque ad quartum gradum hæreditate obvenerant. Poterant tamen Episcopi bonorum, quæ propriâ comparaverant industriâ, non verò ex oblationibus fidelium, vel ex redditibus Ecclesiasticis congregaverant, quem vellent, scribere hæredem. Demum, sexto Ecclesiæ sæculo Episcoporum judicia & depositiones fiebant in Synodis Provincialibus, ita tamen, ut possent Episcopi his in Synodis damnati vel depositi provocare ad Romanum Pontificem, ad quem de jure spectabat delegare Judices, qui ejusdem negotii examen in Provincia instaurarent, vel, si mallet, sententiam definitam pronunciare; quod jus Romano Pontifici ratione Primatus, quem in universa obtinet Ecclesia, assertum est, & in Concilio Sardicensi vindicatum. Sed de his plura legesis apud Clarissimum Patrem *Thomassinum* in sua *veteri & nova Ecclesiæ Disciplina*, ex qua hæc pauca excerpsisse sufficiat.

Venio nunc ad Disciplinam, quæ sexto Ecclesiæ sæculo circà Clericos fuit observata. Et primò, ætas ad suscipiendum Clericatum necdum hoc sæculo erat præfixa, sed parentes offerebant Deo pueros suos, Cleroque devovebant, sicut patet exemplo S. Cæsarii Episcopi Arelatensis, qui inter ipsa infantiæ rudimenta Clericus factus est, teste Cypriano in ejus Vita. At Episcopi, & Presbyteri ante annum ætatis trigesimum, Diaconi verò ante vigesimum quintum non ordinabantur ex illius sæculi disciplina, ut colligitur ex Concilio Agathensi Can. 16. & 17. Arelatensi IV. Can. 1. Aurelianensi III. Can. 6. In Seminariis instituebantur juniores Clerici, majores etiam plerisque in Ecclesiis sub Episcopi disciplina in iisdem ædibus degebant, & communibus stipendiis alebantur. Hæc sanctissima disciplina ad benè informandos Clericorum mores maximè necessaria in Galliis & in Hispaniis præsertim viguit. Clerici non solùm vestibus à Laicorum habitu distinctis utebantur, sed etiam tonsurâ & coronâ, quam palàm gestabant, ab illis omninò secernebantur. Non licebat Clericis ab Ecclesiis, quibus per ordinationem Episcopi erant addicti, ad alias migrare Ecclesias, & qui hanc legem violabant, tamquàm desertores, vagi & instabiles puniebantur. Non poterant etiam Episcopi Clericos à suis beneficiis ad nutum amovere. Lex Cœlibatus sexto dumtaxàt sæculo Subdiaconis in Ecclesia Latina imposita est, & ut Clericorum vita omni ex parte, sicut decet, irreprehensibilis esset, antiquis Canonibus quibus Clericis districtè vetitum est, ne in ædibus suis extraneas mulieres contubernales habeant, novum robur additum est. Rectæ etiam consultum est distributioni & administrationi bonorum Ecclesiasticorum, quorum Clerici Proprietarii, seu Domini non erant, sed tantùm Oeconomi & Dispensatores, ita ut, detractis his, quæ ad honestam vitæ sustentationem necessaria erant, omne superfluum pauperibus erogare tenerentur. Clerici multis immunitatibus sexto sæculo fruebantur, erantque liberi à fori sæcularis judicio, & quoties de fide, vel turpi vita, vel ob aliud crimen contrà sacros Canones admissum accusabantur, non ad Laici Judicis Tribunal vocabantur, sed coram Episcopo, vel alio Judice Ecclesiastico tota lis dirimi debebat. Quam Clericorum immunitatem strenuè tuitus est S. Gregorius Magnus, monens *Januarium* Calaritanum Episcopum Epist. 24. lib. 3. ne Sacerdotes à Laicis Judicibus in Sardinia opprimi pateretur, prohiboitque Clericis, & Monachis Diœceseos Neapolitanæ, ne ad aliud quàm Episcopi tribunal convenirent. Ad eamdem Clericorum propugnandam immunitatem multa in Galliis, & in Hispaniis celebrata Concilia sub pœnis gravissimis inhibuerunt, ne Clerici quemquam apud sæculares Judices, Episcopo non permittente, pulsarent; & ne Laici, inconsulto Episcopo, Clericum ad sæculare tribunal vocarent. Hæc est in summa Ecclesiæ Disciplina, quæ sexto sæculo ergà Episcopos & Clericos fuit observata.

D. Viguitne in sexto Ecclesiæ sæculo, præcipuè in Occidente, Monasticum Institutum, quod tantopere Hæretici execrantur?

M. Monasticum Institutum sexto Ecclesiæ sæculo floruisse, & in Occidente præsertim longè latèque fuisse propagatum, liquidò colligitur ex benè multis Monasteriis, quæ eodem sæculo in Italia, Gallia, & Hispania condita sunt, de quibus legendus est doctissimus *Joannes Mabillonius* tom. 1. Annalium Benedictinorum, ubi datâ operâ de tempore, quo isthæc Monasteria fundata sunt, & de Disciplina Monastica, quæ in illis adamussim observabatur, accuratè juxta ac eleganter edisserit.

D. Quinam potissimùm in VI. Ecclesiæ sæculo Monasticum Institutum in Occidente propagârunt?

M. Monasticum Institutum sexto Ecclesiæ sæculo propagarunt in Occidente viri sanctissimi, *Cæsarius* Arelatensis Episcopus, *Aurelianus* ejusdem urbis Episcopus, *Columbanus*, *Ferreolus* Ucecienšis Episcopus, *Benedictus*, *Donatus*, *Isidorus* & *Fructuosus*, de quibus singillatim pauca hic dicemus.

S. Cæsarius duplicem, ut jam observavimus, Regulam scripsit: Unam Sanctimonialibus, in gratiam Cæsariæ sororis suæ & Monialium, quibus præerat in Monasterio Arelatensi ejus sumptibus extructo & fundato. Hæc S. Cæsarii Regula, quam doctissimus *Mabillonius* asserit primam fuisse Regulam pro Monialibus scriptam, legi potest in Codice Regularum *Holstenii*, & apud eruditum *Cointium* in Annalibus Ecclesiæ Francorum, ubi describitur, & prolixis atque eruditis Notis illustratur. Alteram S. Cæsarius pro Monachis scripsit Regulam, quæ in plerisque Monasteriis vigebat, præsertim in Gallia Narbonensi. Hanc etiam *Holstenius* in Codice Regu-

Regularum edidit, illamque descripsit *Cointius* in annalibus Francorum ad annum DXXXVI. & eruditis Commentariis exposuit. Præter has duas Regulas, S. Cæsarius etiam exhortationes Sanctimonialibus scripto direxit, in quibus superbiam, invidiam, virorum colloquia, & familiaritatem, vestium elegantiam, splendidúmve colorem, opera manuum vana & superflua præ cæteris cavenda monet, atque, non sufficere vestem mutâsse & religionis habitum suscepisse, nisi, & mores mutentur, & contra malè dulces voluptates dimicetur. Præclara sunt quoque S. Cæsarii monita ad *Oratoriam* Abbatissam, quibus eam adhortatur, ut prior in Ecclesia inveniatur, postrema exeat; prima itidem suscipiat laborem, posterior solvat; communibus utatur in communi mensa; non sit vestibus ornatior cæteris, sed moribus; Sorores omnes diligat, ac parem eis caritatem impertiat; nomen ejus complures noverint, beneficia plurimi sentiant, vultum rari cognoscant; omnis denique actio sit propter Deum, sermo de Deo, cogitatio in Deum. Hos mores in Abbatissis Beatus ille Pontifex exigebat.

Sanctus Aurelianus duplicem itidem scripsit Regulam, unam Monachis, alteram sacris Virginibus inscriptam. Utramque publicavit *Holstenius* in Codice Regularum, & utramque pariter descripsit *Cointius*, notisque illustravit in Annalibus Ecclesiæ Francorum ad annum CXLVIII. Regula Sancti Aureliani in multis concordat cum Regula Sancti Cæsarii, in multis cum Regula Sancti Benedicti, quam uti Cæsarianam præ oculis videtur habuisse *Aurelianus*, sicut ostendit Mabillonius tom. 1. Annal. Benedictinorum.

Sanctus Columbanus, cujus operâ tam in Gallia, quàm in Italia Monasticum Institutum propagatum est, relictâ Hiberniæ insula in Galliam venit anno DLXXXV, ut luculentèr evincit Mabillonius in Vita *Waldeberti* Abbatis Luxoviensis, quæ extat parte II. sæculi III. Benedictini. Regulam, quam Monachi sequerentur, condidit, quæ etiamnùm extat apud Holstenium *in Codice veterum Regularum*. Multa Monasteria extruxit Sanctus Columbanus, quorum præcipua fuere *Luxoviense*, *Angratense*, & *Fontanense* in Gallia, & in Italia *Bobiense*, ubi & sepultus fuit, & reliquiæ ejus multis pollent virtutibus, sicut narrat *Jonas* in ejus vita. Clariores Sancti Columbani Discipuli fuerunt *Gallus*, *Eustasius*, *Walaricus*, *Attala*, Sancti Columbani in Bobiensis Monasterii regiminis successor, itemque *Deicolus*, *Leobardus*, *Sigisbertus* Abbates, Monachos enim omnes, qui sub Sancti Columbani Regula militantes Deo servierunt, commemorare non licet.

Sanctus Ferreolus Ansberti filius Sancto Firmino Episcopo Ucetiæ patruo suo successit anno DLIII. ut ex ejus Vita à se ex veteri MS. publicata colligit *Marcus Antonius Dominicus*. In hac Urbe Monasterium excitavit, quod de suo nomine *Feriolanense* nuncupavit. Extat ejus Regula, quam pro Monachis scripsit apud Holstenium, cujus Capitula pleraque conformia sunt Statutis S. Cæsarii Episcopi Arelatensis, sicut ostendit sæpè laudatus *Cointius* in Annalibus Ecclesiæ Francorum ad annum DLVIII. num. IX. & sequentibus.

Sanctus Benedictus Monachorum in Occidente parens, Nursiæ in Diœcesi Spoletana natus, & Romæ liberalibus disciplinis excultus, ad eum locum, qui *Sublacus* dicitur, in altissimam speluncam secessit, ubi per triennium nemini notus delituit, sed sparsâ illius Sanctitatis famâ, benè multi Monachi se illi instituendos tradiderunt, quorum mores cùm probare non posset, ab illis, non sine periculo vitæ suæ discessit, & in solitudinem se recepit, ubi, ob innumeram multitudinem discipulorum, qui ad ipsum quotidiè confluebant, duodecim Monasteria ædificavit; Dein, Montem Cassinum petit, quem ex Dæmonum, & Idololatriæ receptaculo illustre sanctuatis sacrarium fecit, ibique clarissimi sui Ordinis fundamenta jecit, condendo Regulam, quæ Vitam Monasticam in Italia informavit ac propagavit, & posteà in Galliam à Sancto Mauro ejus Discipulo illata est. Adeò posteris probata est hæc Sancti Benedicti Regula, ut Sancto Gregorio Magno lib. 2. Dialog. cap. 36. *Discretione præcipua, sermone luculenta*, Patribus verò & Conciliis *Sancta*, atque eodem spiritu, quo sacri Canones condita haberetur. Nullo discrimine quosvis admittit hæc Regula, pueros, adolescentes, adultos, pauperes æquè ac divites; nobiles & ignobiles; servos & ingenuos, doctos pariter ac literarum expertes, Laicos & Clericos. Pueri oblati Monasteriis à parentibus, Vitæ Monasticæ jugum, ubi ætatem adultam attigissent, excutere non poterant. Sed de præstantia & propagatione Regulæ Sancti Benedicti in sexto Ecclesiæ sæculo, & de Monastica disciplina, quæ in ea præscribitur, legendus est doctissimus Mabillonius tom. 1. Annalium Benedictinorum.

Sanctus Donatus Vesontiensis Episcopus, cùm ex ordine Monachorum Sancti Columbani ad Episcopatum fuisset provectus, Monasterium sub ejus Regula construxit, quod *Palatium* vocabatur, & Monasterio puellarum, quod mater ejus fundaverat, Regulam scripsit ex SS. Augustini, Cæsarii, Columbani, & Benedicti Regulis maximam partem defloratam, quam edidit *Holstenius* in Codice Regularum.

Quandònam in Hispanias invecta fuerit Monastica disciplina, non est omninò certum. Multi asserunt, *Donatum* Monachum coævum S. Gregorio Turonensi, qui adjunctis LXX. sociis ex Africa venit in Hispaniam, primùm in hanc Regionem intulisse Monasticam disciplinam. Sed doctissimus sæpè citatus Mabillonius probat Monasticam disciplinam antè hunc Donatum, qui sexto sæculo vixit, in Hispaniis jam viguisse. Ut ut sit, certum est, Sanctum Isidorum Hispalensem Episcopum Regulam Hispaniensibus Monasteriis ex priorum Patrum Regulis concinnatam tradidisse. *S. Leander* Episcopus itidem Hispalensis, frater Sancti Isidori, librum ad *Florentinam* sororem suam *de Institutione Virginis* scripsit, qui sacrarum Virginum Regula meritò nuncupatur, & ab Holstenio descriptus est *in Codice Regularum*. Denique *S. Fructuosus* Complutensis Abbas, Dumiensis deindè Episcopus, & ad Bracarensem Episcopatum posteà translatus, Monasticum Institutum in Hispaniis maximè propagavit, ac duplicem pro Monachis condidit Regulam. Prior XXIII. altera XX. duntaxàt constat capitibus. Utraque S. Fructuosi Regula edita est ab Holstenio in Codice Regularum. Hi sunt Sanctissimi Viri, qui sæculo

sexto

sexto Monasticum Institutum in Occidente latè propagârunt, & Regulas pro Monachis & Monialibus mirifica Spiritus Sancti unctione pertusas condiderunt.

Obiter tamen cum doctissimo Mabillonio Præfatione in primum Tomum Annalium Benedictinorum hic advertere debes, Monachos sexti sæculi, sicut & in aliis præcedentibus, non uni peculiari Regulæ fuisse addictos, sed aliquando plures insimul Regulas uno in Monasterio fuisse observatas. Nam cùm istæ Monasticæ Regulæ in unum scopum collimarent, ut scilicet, abdicatâ rerum omnium proprietate, Monachi vitam communem, laboriosam, abstinentem, & à sæculi tumultu alienam in summo silentio sub præpositi obedientia transigerent, statisque horis ad divina Officia, ad lectionem, ad curandum corpus convenirent; in promptu erat, quæ moralia sunt in omnibus Regulis proponere Monasteriis: Quæ verò ad Officia divina, jejuniorum, ac laboris pensum, aliaque id genus pertinent, pro nutu & arbitrio Abbatis, seu Præpositi, ex illis Regulis desumerentur. Quapropter in tanta Regularum diversitate maxima erat Monachos inter omnes animorum consensio, una societas, unumque corpus nulla vestis quantavis diversitate discretum. Facilis etiam erat ac promiscuus ex uno in aliud Monasterium transitus, mutuusque commeatus, non modò Latinorum inter sese, sed etiam Latinos inter ac Græcos, quibus sat erat stabilitatem in novo Monasterio firmâsse. Ratio hujus est, quia in sexto sæculo, sicut & in aliis præcedentibus, unus tantum erat Monasticus Ordo, necdùm in varias Classes divisus, sicut in præsentia divisus est in Religiosis, exempli gratia, Mendicantibus, quorum universæ, quamvis latè sparsæ familiæ sub uno peculiari capite, certis, & cuique propriis Officiis ac legibus Deo militant. At sæculo sexto unus erat in commune omnium ubique Monachorum tàm Græcorum, quàm Latinorum modus & usus religionis profitendæ; nec isti Monastici Ordinis unitati officiebant diversæ illæ Regulæ, quæ aliquandò in eodem Monasterio observabantur, quia, ut inquit *Lucas Holstenius* in Præfatione *ad Codicem Regularum* cap. 3. diversæ illæ Regulæ in commune proponebantur, ut ex his Monachi pro locorum & nationum differentia, vitam uniformi, quoad præcipua, disciplinâ temperarent. Primaria quippe & quasi fundamentalis Monachorum Regula Evangelium erat; illa scilicet Christi consilia, quæ castrare se ipsum propter Regnum Cœlorum; quæ abnegare se & crucem tollere, quæ patrem & matrem, uxorem & agros propter Christum relinquere; quæ vendere patrimonia & dare pauperibus, sicque nudos Christum sequi suadebant. Regulæ autem particulares nihil nisi ejus primæ ac universalis Regulæ applicationes, aut declarationes locis aut personis plerùmque aptatæ habebantur. Hinc optimè infert Mabillonius, mirum non esse, si Regulæ Sancti Benedicti non solùm in novis, quæ sexto sæculo condebantur, Monasteriis fuerit admissa, sed etiam in antiquioribus Cœnobiis, quæ jam suam habebant Regulam, fuerit adoptata, cùm familiare esset illis temporibus, ut plures simul Regulæ in unoquoque Monasterio receptæ essent, & unitati Ordinis Monastici, qui tum ubique unus erat, diversitas, varietásve Regularum non obstaret. Legesis etiam super hac re *Ludovicum Thomassinum* Oratorii Gallicani eruditum Presbyterum 1. parte lib. 2. cap. 24. *de veteri & nova Ecclesiæ Disciplina.*

D. Præscribiturne in his Regulis, quas superiùs memorasti, severa Monastica disciplina?

M. Severa in istis Regulis indicitur Monachis disciplina, quæ ad ista Capita revocari potest. Tenebantur Monachi Abbatibus promptè obtemperare, Christum per arctam viam sequi, abdicationem omnium bonorum temporalium perpetuò profiteri; jugem à carnibus abstinentiam, interioris vestitus asperitatem, silentium quocumque tempore, sed præsertim horis nocturnis observare, longa jejunia protrahere, vilibus cibus vesci, lamentis peccata sua plangere, corpus abstinentiis atterere, lectioni & meditationi Sacrarum Scripturarum vacare, brevem somnum capere, noctu diùque divinas laudes in Ecclesia celebrare, vitam solitariam ducere, & quotidiè operari manibus suis, ut non solùm vitæ necessaria sibi procurarent, sed etiam indigentiæ aliorum propriis laboribus consulerent. His sanctissimis legibus adstricti Monachi soli Deo intenti serviebant, & angelicam vitam in terris agentes cupiebant cum Apostolo dissolvi & esse cum Christo, ut cœlestibus deliciis, ad quas continuò anhelabant, æternùm potirentur. Sed de Monastica sexti sæculi disciplina satis, pro suscepti operis nostri brevitate, dictum sit, de qua, si plura scire aveas, legesis *Holstenium*, *Cointium*, & *Mabillonium* locis suprà citatis, ubi sitim tuam ad satietatem usque explere poteris.

D. Explanatis his, quæ ad fidei doctrinam, & disciplinam tàm Ecclesiasticam, quàm Monasticam sexti Ecclesiæ sæculi spectant, hoc unum tantùm impræsentiarum superest, ut doctrinam Moralem ejusdem sæculi exponas, atque summatim perstringas præcepta benè vivendi, quæ SS. Patres fidelibus tradiderunt.

M. Patres sexti Ecclesiæ sæculi aliorum, qui ipsos præcesserant, vestigiis insistentes, doctrinam Moralem tùm in Operibus Asceticis, tùm in Homiliis, quas ad populum habebant, diligenter juxtà ac eruditè exposuerunt. In hoc tamen genere duo præcipuè excelluerunt, videlicet *Sanctus Joannes Climacus* apud Græcos, & *Sanctus Gregorius Magnus* Papa apud Latinos. In libris Moralibus Sancti Gregorii Magni, qui habentur Tomo 1. recentis ejus Operum Editionis adornatæ à Patribus Benedictinis Congregationis Sancti Mauri, extant optima morum præcepta omni ætati, sexui, & conditioni consentanea, ex quibus, velut à totius Evangelicæ Moralis promptuariis, Verbi Divini Præcones, & animarum Curatores tutissimam & saluberrimam haurire possunt moralem doctrinam ad dirigendas animas suæ curæ concreditas in viam salutis. Tot inter præcepta moralia non pigebit aliqua ex Sanctissimi illius Pontificis Operibus excerpta seligere, hicque subnectere, ut specimen aliquod moralis doctrinæ sexti sæculi habere possis.

In primis, lib. XIX. in Caput XXIX. in Job n. 30. docet S. Gregorius Magnus, in Ecclesiæ Rectoribus, quod de Confessariis præsertim intelligendum est, nec vigorem debere esse rigidum, nec mansuetudinem dissolutam. *Sunt*

namque, inquit Sanctus ille Doctor, *nonnulli ita districti, ut omnem mansuetudinem benignitatis amittant, & sunt nonnulli ita mansueti, ut perdant districti jura regiminis. Unde cunctis Rectoribus utraque summoperè sunt tenenda, ut nec in disciplina vigore benignitatem mansuetudinis, nec rursum in mansuetudine districtionem deserant disciplina; quatenùs nec à compassione pietatis obdurescant, cùm contumaces corrigunt, nec disciplina vigorem molliant, cùm infirmorum animos consolantur. Regat ergo vigor mansuetudinem, & mansuetudo ornet vigorem, & sic alterum commendetur ex altero, ut nec vigor sit rigidus, nec mansuetudo dissoluta.* Juxta hanc sapientissimam S. Gregorii Magni Regulam debent Pastores & Rectores animarum à rigidiori, sicut & à molliori morum disciplina ex æquo abhorrere, & in medio consistere, ne ad extrema impingentes, auctores sint ruinæ & damnationis multorum. Sunt enim nonnulli, ut obiter dicam, qui in regimine animarum, quod S. Gregorius Magnus *Artem artium* appellat, sese ingeniosos præbent in evellendis spinis pœnitentiæ, in dissipanda lege Christi, in excutiendis conscientiæ scrupulis; solertes in excogitandis lenocinius, & flexibilibus quibusdam regulis, quò peccatores sarcinâ licèt criminum gravati commodiorem vitam agere, & in utramvis, ut ajunt, aurem dormire possint; sagaces in præscribendis vivendi formulis, quæ in malis bona, in ambiguis certa, in laboribus otium, in dubiis securitatem, in periculis promittunt tranquillitatem, quin, stupendâ rerum mutatione efficiunt, ut dulcescat, quod amarum est, blandiatur, quod horrendum est, formosum fiat & suave, quod deforme & fœtidum est. Sunt verò ex adverso alii nonnulli, qui nimiâ morum asperitate peccatores adeò terrent, ut in causa sint, cur in desperationem suæ salutis adducti prorumpant ad præcipitium, & cum infelice Juda ad funestum laqueum confugiant. Ab utroque itaque extremo, saluti animarum perindè noxio, ut sibi caveant Rectores animarum, debent, juxta hanc Regulam à S. Gregorio Magno prudentissimè statutam, esse erga peccatores mansueti æquè ac severi, ut possint infirmos lacte nutrire, ne periclitentur, robustis solidiorem cibum porrigere, ut in virtute adolescant, alios mansuetudine allicere, alios rigidioris disciplinæ virgâ à vitiis deterrere, sicque omnibus omnia facti omnes peccatores Christo lucrifaciant.

Præterea, S. Gregorius Magnus Homiliâ XXV. in Evangelia docet Pastores, & eos, quibus incumbit cura animarum, quo pacto ligandi atque solvendi potestate uti debeant: *videndum est*, inquit, *qua culpa præcessit, aut quæ sit pœnitentia secuta post culpam; ut quos omnipotens Deus per compunctionis gratiam visitat, illos Pastoris sententia absolvat. Tunc enim vera est absolutio præsidentis, cùm interni arbitrium sequitur judicis.* Quâ alterâ Sanctissimi Pontificis Regulâ damnantur laxi illi animarum Rectores, qui consuetudinariis & inveteratis peccatoribus toties impendunt absolutionis beneficium, quoties ipsi, quasi canes ad vomitum revertentes, peccata sua confitentur, etiamsi nulla in illis veræ pœnitentiæ, ac sinceræ conversionis signa appareant.

Tertiò, S. Gregorius Magnus Homilia XX. in Evangelia peccatoribus jam ad meliorem frugem conversis modum constantem ac veram pœnitentiam agendi præscribit his verbis: *Aliud namque est pœnitentia fructum facere, aliud dignum pœnitentia fructum facere. Ut enim secundùm dignos pœnitentia fructus loquamur, sciendum est, quia quisquis illicita nulla commisit, huic jure conceditur, ut licitis utatur, sicque pietatis opera faciat, ut tamen, si voluerit, ea, quæ mundi sunt, non relinquat. At si quis in fornicationis culpam, vel fortasse, quod gravius est, in adulterium lapsus est, tantò à se licita debet abscindere, quantò se meminit & illicita perpetrâsse.* Item, S. Doctor Homiliâ XXIV. in Evangelia, ait, Artes, quæ vix absque peccato exerceri possunt, omninò post conversionem esse relinquendas: *Sunt enim*, inquit, *pleraque negotia, quæ sine peccatis exhibere aut vix aut nullatenus possunt. Quæ ergò ad peccatum implicant, ad hæc necesse est, ut post conversionem animus non recurrat:* Et Homilia XXXIV. in Evangelia docet idem S. Pontifex, in quo sita sit vera pœnitentia: *Pœnitentiam quippè agere, est & perpetrata mala plangere, & plangenda non perpetrare. Nam qui sic alia deplorat, ut tamen alia committat, adhuc pœnitentiam agere aut dissimulat, aut ignorat.* Ad hanc S. Gregorii moralem Doctrinam, quæ sexto Ecclesiæ sæculo obtinebat, si peccatorum conversiones, quæ nostris temporibus fiunt, exigantur, quàm paucæ, pro dolor! invenientur veræ, sinceræ ac diuturnæ! Mitto, brevitatis ergò, alia quam plurima utissima morum præcepta, quæ S. Gregorius passim tradit in suis libris Moralibus, videlicet in libris XXXV. Moralium in Job, in duobus libris in Ezechielem, & in duobus libris in Evangelia, in quibus totus est Sanctissimus Pontifex, ut Christianos adhortetur ad amorem Dei super omnia, ejusque mandatorum observationem, ad dilectionem proximi, ad timorem judiciorum Dei, ad dignam celebrationem Festorum, & Sacramentorum susceptionem, ad tolerantiam malorum in adversis, ad odium omnium vitiorum, ad exercitium & incrementum Christianarum virtutum. Hos itaque S. Gregorii Magni libros Morales mirificâ Spiritûs Sancti unctione perfusos, auctor tibi sum, charissime Discipule, ut assiduè pervolvas, puram & integerrimam Moralem Christianam ex illis haurias, ad cujus normam tuos mores jugiter componas. *Hoc enim faciens, & te ipsum salvum facies, & eos qui te audiunt*, verba sunt Apostoli Pauli 1. ad Timotheum cap. IV.

Finis Tomi secundi.